T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ÂVÂNZÂDE MEHMED SÜLEYMÂN'IN KADIN SAÇLARI ADLI ESERİ
(İNCELEME, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUMEYSA ADA

İSTANBUL 2023

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ÂVÂNZÂDE MEHMED SÜLEYMÂN'IN KADIN SAÇLARI ADLI ESERİ
(İNCELEME, METİN, DİZİN, TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUMEYSA ADA

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Aylin KOÇ GİANNOPOULOS

İSTANBUL 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **IV**
ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
KISALTMALAR VE İŞARETLER ..... **VII**
GİRİŞ **1**
1. Anadolu Sahasında Tıbbın ve Tıp Dilinin Gelişimine Genel Bir Bakış **2**
3. XIX. ve XX. Yüzyıllarda Tıp **5**
5. Eserleri **9**
6. Baskı Özellikleri **12**
7. Bölüm Özetleri **12**
8. Kadın Saçları Adlı Eserde Geçen Tıp Ve Eczacılık Terimleri **21**
8.1. Organ Adları 21
8.1.1. Türkçe Organ Adları 22
8.1.2. Arapça Organ Adları 23
8.1.3. Fransızca Organ Adları 23
8.1.2 Farsça Organ Adları 23
8.2 Hastalık Adları 24
8.2.1 Türkçe Hastalık Adları 24
8.2.2. Arapça Hastalık Adları 25
8.2.3. Fransızca Hastalık Adları 25
8.2.4. İngilizce Hastalık Adları 26
8.3. Bitki/Çiçek/Meyve Adları 26
8.3.1. Türkçe Bitki/Çiçek/Meyve Adları 26
8.3.2. Arapça Bitki/Çiçek/Meyve Adları 27
8.3.3. Fransızca Bitki/Çiçek/Meyve Adları 27
8.3.4. Farsça Bitki/Çiçek Meyve Adları 27
8.3.5. Yunanca Bitki/Çiçek Meyve Adları 28
8.3.6. İspanyolca Bitki/Çiçek Meyve Adları 28
8.3.7. Çince Bitki/Çiçek/Meyve Adları 28
8.3.8. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Bitki/Çiçek/Meyve Adları 28

8.4. Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 29
8.4.1. Türkçe Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 29
8.4.2. Arapça Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 29
8.4.3. Farsça Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 30
8.4.4. Fransızca Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 30
8.4.5. İngilizce Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 34
8.4.6. İtalyanca Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları 34
8.4.7. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) 35
8.5. Hayvan Adları 37
8.5.1. Türkçe Hayvan Adları 37
8.5.2. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Hayvan Adları 37
8.6. Maden/ Kıymetli Taş ve Element Adları 37
8.6.1. Türkçe Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları 37
8.6.2. Arapça Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları 38
8.6.3. Fransızca Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları 38
8.6.4. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları 38
8.7. Âlet/ Nesne Adları 38
8.7.1. Türkçe Âlet/ Nesne Adları 38
8.7.2. Arapça Âlet/ Nesne Adları 39
8.7.3. Farsça Âlet/ Nesne Adları 39
8.7.4. Fransızca Âlet/ Nesne Adları 40
8.7.5. Yunanca Âlet/ Nesne Adları 40
8.7.6. İtalyanca Âlet/ Nesne Adları 40
8.7.7. Ermenice Âlet/ Nesne Adları 40
8.8. Yiyecek/İçecek Adları 40
8.8.1. Türkçe Yiyecek/İçecek İsimleri 40
8.8.2. Arapça Yiyecek/İçecek İsimleri 41
8.8.3. Farsça Yiyecek/İçecek İsimleri 41
8.8.4. Fransızca Yiyecek/İçecek İsimleri 42
8.8.5. İtalyanca Yiyecek/İçecek İsimleri 42

8.9. Ölçü Birimleri 42
8.9.1. Arapça Ölçü Birimleri 42
8.9.2. Fransızca Ölçü Birimleri 42
METİN **43**
DİZİN **65**
TIPKIBASIM **212**
KAYNAKLAR **249**

ÖN SÖZ

Kadın Saçları Âvânzâde Mehmed Süleyman tarafından Hicrî 1335/Miladî 1917 yılında yazılmış olan saç bakımı, sağlığı, uzatılması, boyanması ve saçların dökülmemesi için uygulanacak formüllerden bahseden bir eserdir. Eserin ilk nüshası Kader Matbaasında basılmıştır. Bu çalışmada İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Koleksiyonuna 615.5 AVA arşiv numarasıyla kayıtlı matbu eser esas alınmıştır. Nüshanın dış ölçüleri 16 X 12 cm ebatındadır. Satır sayısı sayfalara göre farklılık göstermektedir. 55 sayfadan müteşekkil matbu bir metindir.

Çalışma; giriş, metin, inceleme, dizin ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde 20. yüzyıl Osmanlı tıbbı, müellifin hayatı, eserleri, eserin nüsha özellikleri ve konusu ele alınmıştır.

Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmış ve sayfa numaraları sayfa sonunda belirtilmiştir.

İnceleme bölümünde organ, hastalık, yiyecek/içecek, bitki/ çiçek/meyve ve nesne adları gibi farklı kategorilerde yer alan terimler alındığı dillere göre sınıflandırılarak değerlendirilmiştir.

Dizin bölümünde kelimeler alfabetik sıra esas alınarak dizilmiştir. Metinde geçen kelimelerin hangi dilden alındıkları belirtilmiştir. Eserde yer alan Fransızca kelimeler de asıl şekilleriyle dizinde yer almaktadır. Yazım yanlışı olan kelimeler madde başlarında italik olarak belirtilmiştir.

Bu tezi çalışmamda bana vesile olan saygıdeğer tez danışmanım Prof. Dr. Aylin KOÇ GİANNOPOULOS'a, lise dönemimden beri gelişimeme katkı sağlayan, tez süresince benden yardımını ve desteğini esirgemeyen kıymetli öğretmenim Murat ÜNLÜER'e ve her koşulda beni destekleyip iyiye yönlendiren sevgili annem Züleyha ADA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Rumeysa ADA

ÖZET

Bu çalışma 20. yüzyılda yaşamış olan eczacı, yazar ve çevirmen Âvânzâde Mehmed Süleymân'ın Kadın Saçları isimli eseri üzerinedir. Âvânzâde Mehmed Süleyman'ın Hicri 1335/Miladi 1917 yılında Kader Matbaasında basılmış saç bakımı, sağlığı, uzatılması, dökülmemesi ve boyanmasından bahseden "Kadın Saçları" başlıklı eseri bu tezin çalışma konusudur. Eser, 55 sayfadan oluşmaktadır. Eserde yer alan başlıklardan bazıları şunlardır: *Saçları Temizlemek İçin Tertîb, Saçların Ağarması, Sukût-ı Eş'âr, Saç Boyaları ve Bunlardan Mütevellid Arızalar, Saçkırana Karşı İlaç, Saç ve Sakal Çıkarmak İçin Tertib, Kınadan Nasıl İstifade edilir?...*

Eserde saçlar özellikle tıbbi açıdan ele alındığı için, yapılan çalışmanın tıp terimleri, bitki isimleri, hastalık isimleri gibi geniş bir yelpazede alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Çalışma; Giriş, İnceleme, Metin, Dizin ve Tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde 20. yüzyıl Osmanlı tıbbının özellikleri, eserin müellifinin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verildikten sonra çalışmanın konusu olan Kadın Saçları isimli tıp metninde geçen terimler sınıflara ayrılarak incelenmiştir.

Metin bölümünde eser çeviri yazıya aktarılmıştır. Kelimelerin imlası noktasında günümüzde yaygın olarak kullanılmayan kelimeler Kubbealtı Lugatı esas alınarak yazılmıştır. Günümüzde sıklıkla kullanılan kelimeler içinse Türk Dil Kurumu sözlüğünden faydalanılmıştır.

Dizin bölümünde çeviri yazıya aktarılmış olan sözcükler alfabetik olarak sıralanıp metinde kullanıldıkları bağlama göre anlamları verilmiştir. Yabancı kökenli kelimelerin hangi dile ait oldukları italik olarak belirtilmiştir.

Son olarak Tıpkıbasım bölümünde eserin orijinal nüshasının İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Koleksiyonuna 615.5 AVA arşiv numarasıyla kayıtlı kopyası sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türkçesi, Tıp Metinleri, Âvânzâde Mehmed Süleymân, Kadın Saçları

ABSTRACT

This study is based on the work of Avanzade Mehmed Suleyman, a pharmacist, writer, and translator who lived in the 20th. century, called Women's Hair. Avanzade Mehmed Süleyman's work titled “Women's Hair”, which was published in Kader Printing House in Hijri 1335/Gregorian 1917, talks about hair care, health, extension, non-shedding, and dyeing, is the subject of this thesis. The work consists of 55 pages. Some of the titles included in the work are: Formula for Cleaning Hair, Graying of Hair, Hair Loss, Hair Dyes and Accidents Caused by Them, Medicine Against Ringworm, Formula for Removing Hair and Beard, How to Use Henna?...

Since the work deals with hair, especially from a medical point of view, it is anticipated that the study will contribute to a wide range of fields such as medical terms, plant names, and disease names.

The study consists of five parts: Introduction, Review, Text, Index, and Facsimile. In the introduction section, after giving information about the characteristics 20th. century Ottoman medicine, the life, and works of the author of the work, and the terms mentioned in the medical text called Women's Hair, which is the subject of the study, were divided into classes and examined.

In the text section, the translation of the work has been transferred to the manuscript. At the point of spelling of words, words that are not widely used today are written based on Kubbealtı Lugati. For the words that are frequently used today, the Turkish Language Institution dictionary has been used.

In the index section, the words that have been translated into translation are sorted alphabetically and their meanings are given according to the context in which they are used in the text. The words of foreign origin are indicated in italics to which language they belong.
Finally, in the facsimile section, a copy of the original copy of the work registered with the archive number 615.5 AVA was presented to the Collection of the İ.B.B, Ataturk Library.

Keywords: Ottoman Turkish, Medical Texts, Avanzade Mehmed Süleyman, Women's Hair

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile aşağıda verilmiştir.

a.g.e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çevirmen
Çin.	Çince
Erm.	Ermenice
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
haz.	Hazırlayan/Hazırlayanlar
İng.	İngilizce
İsp.	İspanyolca
İt.	İtalyanca
Moğ.	Moğolca
P.	Page
s.	Sayfa
T.	Türkçe
vb.	Ve benzeri.
vs.	Ve sâire
Yun.	Yunanca
+	İsim kök veya gövdesine gelen eklerden önce kullanılmıştır.
-	Fiil kök veya gövdesine gelen eklerden önce kullanılmıştır.
[ ]	Satır numarası ve eksik yazılmış unsurları gösterir.
(?)	Okunuşundan emin olunamayan kelimeleri gösterir.
'	Kesme işareti
‘	Çeviri yazı dışındaki metinlerde ayın'ı temsil eder.
’	Çeviri yazı dışındaki metinlerde hemzeyi temsil eder.

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlar çeşitli hastalıklar yaşamış ve bunlara yönelik çözüm arayışlarında bulunmuşlardır. Tıbbın ilk olarak ne zaman başladığı bilinmese de insanların kendini tedavi etme gayesinin çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Bu gayeye yönelik uygulanan tedavi yöntemlerinin ve hangi etken maddelerin nasıl kullanıldığının bilgisi tıp yazmalarında yer almaktadır.

Tıp yazmaları, geçmişin bilgi birikimini günümüze ulaştırır ve geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevi üstlenir. Günümüzde geleneksel tıp olarak adlandırılan hacamat, bitkisel tıp, macunlar ve şerbetlerle hastalıkları tedavi eden yöntemler alternatif tıpta karşılığını bularak hala uygulanmaya devam edilmektedir. Bu sayede hastalıklara doğal yöntemlerle çözümler bulunmaktadır. Bu bağlamda bitkilerin tıbbî amaçlarla kullanımının insanlık tarihi kadar eski olduğu görülmektedir. Tarihin farklı dönemlerinde farklı uygarlıklar bu konuda gelişim göstermiştir. Mezopotamya, Mısır, Hitit, Grek, Roma, Bizans, İslam, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde tıbbî bitkiler hakkında önemli bilgiler edinilmiş ve hastalıkların tedavisinde kullanılmıştır. Ayrıca Avrupa, Amerika'nın keşfinden sonra yeni bitkilerle zenginleşmiştir. Yeni bitki keşifleriyle fitokimya alanında da hızlı ilerlemeler kaydedilmiştir. 19. yüzyılda tıbbî bitkiler üzerinde önemli araştırmalar yapılmış ve ilaç endüstrisi bu dönemde gelişmiştir. Bu dönemde alkaloitler, glikozitler, saponinler ve reçineler gibi aktif maddelerin keşfi gerçekleştirilmiştir. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında vitaminlerin ve antibiyotiklerin keşfi, tıpta önemli bir ilerleme sağlamıştır. Günümüzde bile bitkilerin tedavi edici etkileri hakkında araştırmalar devam etmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Kaya, 2011)

Tıp, hastalıkların tedavi edilmesi kadar bu hastalıkların insan bedenine ulaşmaması için sarf edilen çabayı da kapsar. Bu bağlamda tıp yazmalarında hem hastalıkların tedavisine yönelik tertipler ve tavsiyeler bulunurken hem de vücudu güçlendiren, zindelik veren ve sağlığı korumaya yönelik tavsiyeler içeren metinler bulunmaktadır.

Sağlığın muhafazası kadar güzelliğin muhafazası da tarih boyunca önemsenmiş ve buna yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Güzellik denince akla gelenlerin başında şüphesiz ki kadınlar yer almaktadır. Kadınlar için güzelliğin kilit noktalarından biriyse saçlarıdır. Bu yüzden saçların uzunluğu, şekli ve rengi bakımından her dönem farklı modalara uyulsa da değişmeyen tek şey saçlara gösterilen önemdir.

Saçlar güzellik bakımından önemli olduğu kadar sağlık açısından da pek çok işaretler vermesinden dolayı önemlidir. Örneğin saç dökülmesi olan bir insanda fiziksel faktörlerin dışında buna etki eden pek çok dâhilî faktör bulunur. Anemi bunlardan birisidir. Bu gibi hastalıkların teşhis edilmesi, hastalıkların tespit edilip önlenmesine de olanak sağlar.

Çalışmaya konu olan *Kadın Saçları* adlı eser saçların bakımı ve saç problemlerinin çözümü noktasında tavsiyelerde bulunan bir eserdir. Eserdeki tertiplerin büyük bir çoğunluğu bitkisel kaynaklıdır. 1917 yılında yazılmış olmasına rağmen eserde yer alan tertipler ve bunların uygulanma yöntemleri göz önüne alındığında günümüzde bile geçerliliğini sürdürebilecek ve faydalanılabilecek bir eserdir. Bu bakımdan bu eserin tıp metinleri bağlamında ele alınması hem bu alanda çalışma yapmak isteyen çalışmacılara hem de eczacılık, kozmetik ve fitoterapi alanlarındaki çalışmalara hizmet edecektir.

1. Anadolu Sahasında Tıbbın ve Tıp Dilinin Gelişimine Genel Bir Bakış

Tıp, Arapça kökenli bir kelime olup "Hastalıkları iyileştirme, sebep ve sonuçlarını araştırma ilmi, bu hususdaki teknik ve ilmî çalışmalar, hekimlik, tabiplik ilmi."[1] anlamına gelmektedir. İnsanlığın var oluşunun ne kadar eski olduğu göz önüne alındığında tıbbın ne kadar eski tarihlere dayandığı da ortaya çıkmış olur. Çünkü insanlığın var oluşundan itibaren hastalıklar var olduğu gibi, bu hastalıklara çözüm üretmek için bulunulan teşebbüsler de var olmuştur. Bu teşebbüslerin hayvanların kendisini nasıl iyileştirdiğini gözlemleyerek başladığı bilinmektedir. Zamanla gözlemlerden elde edilen sonuçlarla bir bilgi birikimi elde edilmiş ve bu sayede farklı tedavi yolları keşfedilmiştir.

Tıp sanatı 5000 yıl önce Akdeniz çevresi ve Yakındoğu'da ortaya çıkmıştır. Daha sonraki medeniyetler bu sanatı devralarak geliştirmişlerdir. Mezopotamya-Mısır tıbbı, Yunan-Roma tıbbı, İslam tıbbı ve Rönesans ve sonrasındaki Avrupa tıp anlayışı da bu gelişim sürecine dahil olmuştur. Günümüzdeki tıp anlayışı da bu gelişim sürecinin bir sonucudur. Tıp geçmişten günümüze gelişmeye ve yeni tedavi yöntemleri sunmaya devam etmiş ve gelecekte de devam edecektir.

[1] Ayverdi, İlhan ve Ahmet Topaloğlu (Redaksiyon-Etimoloji), Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2011.

Târihî seyir içerisinde aklımıza gelebilecek her alanda değişim ve ilerleme kaydedilmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle bir bilim dalında meydana gelen ilerleme diğer bilim dallarını da etkilemiş ve gelişmesini sağlamıştır. Bu gelişmeler tıbbın gelişimini de etkilemiştir. Tarihin farklı dönemlerinde zamanla aynı hastalığa farklı çözümler geliştirilmiştir. Bu bağlamda Türk tıp tarihinin gelişim sürecini incelemekte fayda vardır.

Türk tıp tarihi; "İslam öncesi Orta Asya dönemi, Orta Asya'da başlayan Selçuklular ve Osmanlılarla gelişen İslami dönem ve Osmanlıların son dönemlerinde batıya yöneliş ile başlayan çağdaşlaşma dönemi şeklinde üç dönemde ilerlemiştir."[2]

İslam öncesi Orta Asya Türk tababetinde hastalıklar bir yandan büyücü hekimler olan şaman ve baksılar tarafından tedavi edilirken diğer yandan bitkileri kullanan otacı, emçi ve atasagunlar tarafından tedavi edilmiştir.

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle beraber farklı bir medeniyet dairesi içine girilmiştir. Türkler, geçmişte sahip oldukları dini temelli tedavi yöntemlerini İslam tıbbıyla geliştirmişlerdir.

"Türkçe herhangi bir eserin olmadığı belki de yazılmadığı 13. yüzyıla kadar medreselerde çoğu Arapça olan ve İslam tıbbında çok iyi bilinen; aralarında İbn-i Sina'nın El Kanun, Zekeriyā er Rāzî'nin El-Hâvî fi'tTıbb, Ali bin Zeyn İbnü'n Nefîs'in Şerh Teşrihü'l Kanun, Ebu'l Kasım Zehravi'nin et Tasrif gibi eserlerinin bulunduğu tıp kitapları okunmuş, tanı ve sağaltım bu kitaplardaki bilgilere göre yapılmıştır. Anadolu Türk hekimleri, Ortaçağ İslam hekimlerinin kitaplarını iyice özümsemiş, öğrendikleri bilgileri çağlarına göre oldukça ileri bir deney-gözlem-uygulama ve genelleştirme geleneği ile birleştirerek her biri ayrı bir kıymet taşıyan kendi eserlerini yazmışlardır."[3]

[2] Bayat, age. Bayat, Ali Haydar, Tıp Tarihi, Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2010, s. 238.
[3] Güven, Meriç, "İslami Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontolojisi Açısından Görüngesel 'Perspektifi' Bağlamda Değerlendirilmesi", Lokman Hekim Dergisi, S. 2, No. 1, Mersin 2012, s. 1.

2. Osmanlı Dönemi'nde Tıp

"Klasik dönem Osmanlı tıbbı, Anadolu Selçuklu tıbbi gelenekleri ile dönemin kültür merkezleri olan Mısır, Suriye, İran ve Türkistan'dan gelen bilim adamları sayesinde gelişmiştir. Osmanlı tıbbı, tıbbi problemlerin çözümünü İslam tıbbında aramış, Rönesans sonrası Avrupa'da gerçekleşen büyük tıbbi gelişmeleri başlangıçta uzaktan da olsa takip etmeye çalışmış, daha sonra tıbbi eserlerin tercümeleriyle tanışmış, zamanla bunları benimseyip İslam tıp geleneğinden Batı tıbbına yönelmiştir."[4]

Klasik dönemin Osmanlı hekimleri İslâm tıbbının Arapça ve Farsça kaynak eserlerini okuyarak bilgi sahibi olmuş ve bunun yanı sıra telif eserler de vermişlerdir. Osmanlı dönemine ait bilinen ilk Türkçe tıp kitabı Geredeli İshak'ın 792'de (1390) yazdığı Edviye-i Müfrede'dir. Bu eserde hastalıkların tedavisi ve sağlıklı yaşam noktasında halkın anlayacağı bir dille anlatım sağlanmıştır.

Osmanlıların tıp anlayışına baktığımızda Tanzimat Dönemi'ne kadar Doğulu ve İslâmî bir karakter taşıdığı görülmektedir. "Kuruluşundan Tanzimat Dönemi'ne kadar geçen süreçte Anadolu Selçuklulardan önemli derecede etkilendiği ve uzun bir süre sağlık sisteminde önemli bir değişiklik yapılmadığı görülmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulduğu 13. yüzyılın sonlarında, Anadolu topraklarında, o dönem için bir hayli zengin ve dikkat çekici nitelikte bir sağlık hizmeti yapılanması vardır. Anadolu'nun birçok büyük şehrinde hastaneler (Darüşşifa, Darüssıhha, Bimaristan, Maristan) mevcuttur ki bunlar vakıf hastaneleridir, bu yerlerde sağlık hizmeti verilmektedir. Selçuklu zamanından kalan bu hastaneler varlıklarını sürdürürlerken Osmanlı başkent ve payitaht şehirlerinde bunlara yenileri eklenmiştir."[5]

Osmanlı İmparatorluğunda hekimbaşılar bulunurdu ve bunlar devletin sağlık işlerinden sorumluydu. "Hekimbaşı saray hekimlerinin başı, yani padişah ve yakınlarının sağlıklarının baş sorumlusu olarak Başkala veya Kızlarağısı da denen Babüsaade Ağası'na bağlı olduğu kadar bütün ülkenin sağlığından sorumlu bir insan olarak da doğrudan doğruya sadrazama

[4] Bayat, Ali Haydar, Tıp Tarihi, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul 2016, s. 295.
[5] Aydın, E., (2004), "19. Yüzyılda Osmanlı Sağlık Teşkilatlanması", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Ankara, s. 187.

bağlı idi. Atanmaları sadrazamların önerisi ile padişah tarafından yapılırdı. Kısacası hekimbaşılar XIX. Yüzyılın ortalarına kadar ülkenin sivil ve asker bütün sağlık işlerinden sorumluydular. Bu nedenle o tarihlerde hekimbaşının emrinde Hassa-Saray Hekimleri kadar yurdun her yerindeki çeşitli sivil sağlık kuruluşları, hastaneler, körhaneler, cüzzamhaneler ve çeşitli sosyal yardım kuruluşları vardı."[6]

17. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı tıbbında Batı'ya yöneliş başladı. Bu yöneliş ile geleneksel tıp anlayışında farklılaşma meydana geldi. Rönesans'ın ünlü hekimi Parecelsus'un Latince olarak kaleme aldığı bir eserini IV. Mehmet döneminin hekimbaşılarından Salih b. Nasrullah kendi deneyimlerini de ilave ederek Arapçaya tercümesi ile tıpta Batılılaşmanın ilk adımı atılmış oldu. 19. ve 20. yüzyıllara gelindiğindeyse değişim ve dönüşüm çok daha hızlı ve etkili oldu.

3. XIX. ve XX. Yüzyıllarda Tıp

19. yüzyılın en önemli olaylarından biri olan Tanzimat Fermanı, beraberinde hayatın her alanında değişimi ve yenileşmeyi de getirdi. "Ancak bu yenileşme tıp alanında çok daha önce 1827'de Tıbbiye ve Cerrahhanenin kısmen modernize edilmesi ve yüzeysel de olsa 1831'de karantina önlemlerinin ülkemizde de uygulanması ve gene bu yıllarda modern askeri hastanelerin kurulması ile başlar."[7]

"Sultan II. Mahmut (1808-1839) devrinde 15 Haziran 1826'da köhnemiş olan yeniçeri teşkilatı ortadan kaldırılıp modern bir ordu kurulunca bu ordunun hekim ihtiyacını karşılamak üzere 1827 ve özellikle 1838 sonlarında modern bir askeri tıp okulu Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane, kurulmuş ve 1839 Martında da öğretime açılmıştır."[8]

"Kırım savaşında (1853-1856) orduda hizmet edecek yeterince hekim bulanamayıp Avrupalı hekimlere başvurulması üzerine hekim sayısını arttırmak amacıyla özel bir sınıf açılarak Türkçe eğitime geçildi. 1866'da bu mektebin içinde sivil bir tıp mektebi kurulması için irade çıktı ve bir yıl sonra ayrı bir sınıf olarak Türkçe tıp eğitimine başlandı. Türkçe eğitimin

[6] [6] Demirhan Erdemir, Ayşegül, Kahya, Esin, Bilimin Işığında Başlangıçtan Cumhuriyete Türklerde Tıp ve Sağlık Kurumları, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2000, s. 255.
[7] Erdemir ve Kahya, a.g.e. s. 251.
[8] Erdemir ve Kahya, a.g.e. s. 256.

başarılı olması üzerine orduya hekim yetiştiren askerî kısımda 1870'te ilk sınıftan itibaren tedrisat Türkçeleştirildi. Böylece bu dönemde İstanbul'da çağın yeni tıp eğitiminin verildiği biri askerî (Mekteb-i Tıbbiyye-i Askeriyye-i Şâhâne), diğeri mülkî (Mekteb-i Tıbbiyye-i Mükiyye-i Şâhâne) iki tıp mektebi faaliyette bulunuyordu."[9]

Osmanlı İmparatorluğunda 19. Yüzyılda pek çok yeni eğitim kurumu kuruldu. Bu kurumlar arasında Tıp Fakültesi önemli bir yere sahipti. "Tıp Fakültesi açılmadan önce tıp eğitimi ile görevli kurum Süleymâniye Medresesi idi. Kanûnî Süleyman (1520-1566) tarafından kurulmuş olan bu külliyye içinde bir de tıp medresesi bulunmaktaydı. Devletin genişleyen sınırları içinde matematik, tıp, biyoloji gibi müsbet bilimlere ihtiyaç göz önünde tutularak bu medrese kurulmuştu. Bu müessese birçok önemli bilim adamı ve idarecinin yetiştiği bir kurum olmuştu. Örneğin daha sonra tıp Fakültesinin kurulmasında önemli rolü olan Mustafa Behçet Efendi de bu medreseden yetişmişti."[10]

Yukarıda bahsedildiği gibi Osmanlıda devletin sağlık işleri Hekimbaşı tarafından yürütülüyordu. Ancak 19. Yüzyıldaki değişim ve yenileşmelerden Hekimbaşı kurumu da payını adı. "Hekimbaşı kurumu 1849'da kaldırılmış ve bu kurumun yetkileri 1850 yılında kurulan Tıbbiye Nezareti'ne bırakılmıştır. 1862'de hekimlik uygulamaları ile ilgili bir nizamname yayımlanarak, hekimlik yapabilmek için tıp okullarından mezun olma koşulu getirilmiştir. 1867'de yayımlanan, İdare-i Umumiye-i Vilayat Nizamnamesi'nde, genel idari yapıda sağlık örgütlenmesine de yer verilmiştir (Akyay, 1982). Yaygın kitlelere sunulacak sağlık hizmetleri ile ilgili ilk merkezi birim 1870'de , Mekteb-i Tıbbiye Nezaretine bağlı Nezareti Tıbbiye-i Mülkiye adı ile, kurulmuştur."[11]

"1871'de ise, İdare-i Umumiye-i Tıbbiye-i Mülkiye Nizamnamesi ile Sıhhiye Müfettişlikleri ve Memleket Tabiplikleri kurularak yaygın örgütlenmenin hukuki yapısı oluşturulmuştur. 1906'da Meclis-i Maarifi Sıhhiye kurulmuş ve bu meclis 1908'de Meclis-i Umuru Tıbbiye-i Umumiye ismini alarak, günümüzdeki genel müdürlüğe eşdeğer olan bir statüye

[9] Sarı, Nil, "Tıp- Osmanlı Dönemi" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2012, C. 41, s.106
[10] Kahya, E., Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı İmparatorluğunda Tıp Eğitimi ve Kalburüstü Hekimlerimiz, Erdem, 1985, 1 (3), s. 686.
[11] Fişek, N.H., Halk Sağlığına Giriş, Hacettepe Üniversitesi ve Dünya Sağlık Örgütü Araştırma ve Araştırıcı Yetiştirme Merkezi Yayını, No: 2, 1983, Ankara

kavuşturulmuştur. Bu genel müdürlüğün örgütlenmesinde ise, İtalya'daki sağlık örgütlenmesi emsal alınmıştır. Genel müdürlük 1914'de Dahiliye Nezaretine bağlanmış ve Dahiliye Nezareti'nin adı Dahiliye ve Sıhhiye Nezareti'ne çevrilmiştir."[12]

!9. yüzyıl tarihine baktığımızda bir yandan savaşlar devam ederken diğer yandan Batılılaşma akımı cereyan etmişti. Hayatın her alanında bir değişim söz konusuydu fakat bunca sıkıntının içinde tıbba gereken önemin verilmesinden geri durulmadı. "O dönemde Batıda, Paris'te Pasteur ve ekibinin, Berlin'de Koch ve arkadaşlarının bakteriyoloji ve mikrobiyoloji alanlarında çığır açan buluşlar gerçekleştiriliyordu. Osmanlı yönetimi mikrobiyoloji ve bakteriyoloji alanlarında çağdaş gelişmeleri takip etmiş, bu tekniklerin ülkeye getirilmesi için, Avrupa'ya hekim ve sağlıkçılardan oluşan ekipler yollamıştır. Paris'te yeni kurulmakta olan Pasteur Enstitüsü'ne ve Koch'un Berlin'deki kliniğine giden tıp heyetleri, bu teknikleri yerinde öğrenmişlerdir. Ülkelerine döndüklerinde bunları uygulamak üzere açılan kurumlarda görevlendirilmişlerdir. O zamanlar Demirkapı'da (Sarayburnu) bulunan Mekteb-i Tıbbiye içinde 1887'de Kuduz Aşısı Kurumu (Daülkelp Ameliyathanesi), 1889'da Aşı Müessesesi (Telkihhane-i Şâhâne), 1893'te Bakteriyoloji Laboratuarı (Bakteriyolojihane-i Şâhâne) ve 1894'te ilk Kadın Doğum Kliniği (Viladethane) açılır. Yine bu dönemde, Rieder Paşa tarafından, mezuniyet sonrası bir üst eğitim kurumu olarak faaliyet gösteren Gülhane Seririyat (Klinikler) Mektebi açılır. Bu okul, sağlık sisteminde en etkili ve üstün hizmet veren kurumlarından biri olmuştur. Örneğin ilk aspirin ve kinin hapları; koruyucu tifo, dizanteri ve kolera aşıları burada üretilmiştir."[13]

1895'te birleştirilen Sivil ve Askeri Tıp okulları, 1909'da Darülfünûn-ı Osmani Tıp Fakültesi adıyla Haydarpaşa'da açılan yeni binaya taşınmıştır.[14]

Sonuç olarak tıp tarihine baktığımızda tarihten felsefeye, astronomiden farmakolojiye kadar pek çok kaynaktan beslenmiş geniş bir derya görmekteyiz. Osmanlı tıbbı için bu deryanın kaynakları başta gelenekle gelen tedavi yöntemleri olup daha sonra İslam tıbbıyla

[12] Akyay, N., Osmanlı İmparatorluğu'nda Sağlık Örgütleri ve Sosyal Kuruluşlar, Hacettepe Üniversitesi Toplum Hekimliği Bölümü Yayını, No: 20, 1982, Ankara.
[13] Ülman, Yeşim Işıl, "Türkiye'de 19. ve 20 yüzyıllarda Tıp Tarihinin Anahatları", Tıp Tarihi ve Tıp Etiği Ders Kitabı, İ.Ü. Cerrahpasa Tıp Fakültesi 40. Yılda 40 Kitap Serisi, Üniv. Yay. no. 4711, Fakülte yay. no.
00249, 2007, s. 178.
[14] Ülman, a.g.e. s.178.

zenginleşmiş ve en sonunda Batı'ya yönelerek modernleşme yoluna girmiştir. Bugün hâlâ tıpta bu birikimin sentezi varlığını sürdürmektedir.

4. Müellifin Hayatı

Çalışmamıza konu olan Kadın Saçları isimli eserin müellifi Âvanzâde Mehmed Süleyman gerek eğitim hayatı, gerek çalışma hayatı, gerekse de vermiş olduğu telif ve tercüme eserler göz önüne alınıldığında 19. yüzyılın araştırılmaya değer aydınlarından biridir.

"Âvanzâde Mehmed Süleyman 1871 yılında İstanbul Beşiktaş'ta, Abbas Ağa Mahallesinde Karahisarlı Süleyman Bey'in oğlu olarak dünyaya gelmiştir."[15]

Âvanzâde Mehmed Süleyman'ın eğitim ve çalışma hayatına baktığımızda hareketli bir hayat görürüz. "Evvela Beşiktaş Askerî Rüştiyesi'ne gitmiş, akabinde Dârülfünûn Tıp Fakültesi'nde Eczacılık okumuştur."[16] Eğitimini bitirdikten sonra Yıldız Hastanesinde çalışmaya başlamıştır. "Ayrıca Haydarpaşa Askerî Tatbikat Mektebi'nde Fransızca ve Fizik dersleri muallim muavini olarak görev yapmıştır."[17]

Hayatı boyunca pek çok eser vermiş olan Âvanzâde Mehmed Süleyman yapmış olduğu bir yayın faaliyeti sebebiyle II. Abdülhamid döneminde sürgün edilmiştir.

"1908'de II. Meşrutiyet'in tekrar ilan edilmesinin ardından sürgün hayatı sonlanmış ve İstanbul'a geri gelmiştir. İstanbul'a dönen Avanzâde, Sıhhiye-i Askeriye Tercüme ve İstatistik Kısmı'na memur olmuş ardından da Daire-i Sıhhiye-i Askeriye'de görev almıştır."[18]

"1912'de ise Binbaşı rütbesiyle ecza müfettişi olmuştur."[19] Bu görevi üstlendiği sırada yapmış olduğu telif çalışmaları *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*nde şöyle anlatılmıştır:

"Bir yandan da Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye adlı derginin yayımını üstlendi. Bu dönemde yayımladığı dergilerden Afiyet 8 bin, Güzel Prenses 12 bin tiraja ulaştı. 1918'de çocuklara yönelik Hür Çocuk isimli bir dergi çıkardı. Ahmet Mithat'ı izleyerek, başta sağlık olmak

[15] Halil Bingöl, "Kitabiyyyat Vadisinde Unutulan Bir Halk Yazarımız: Ecz. Bnb. Avanzâde Mehmed Süleyman," Tarih ve Toplum 100 (1992) s. 253.
[16] T. Numan, "Mehmed Süleyman," Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 6, s. 278-279.
[17] Avanzade Mehmed Süleyman, Aile Aşçısı, Sunuş İrvin Cemil Schick (İstanbul: Ruhun Gıdası Kitaplar, 2015), s. 9.
[18] Ertekin Akpınar, vd., "Mehmet Süleyman (Avanzâde)," Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi 2, s. 558.
[19] Avanzade Mehmed Süleyman, Osmanlı İtalyan Harbi 1911-1912, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2021, s.18

üzere hemen hemen her konuda (polisiye romanlar, yemek kitapları, atasözü kitapları, tarih incelemeleri...) halka yönelik kitaplar yazdı ya da çevirdi. Ayrıca kadınlar için ilk yıllık olan Nevsal-i Nisvan'ı çıkardı. Halka yönelik yayınlarla önemli bir boşluğu doldurdu."[20]

"1922 (H. 1338) yılında genç yaşta (51 yaşında) vefat ettiğinde Karacaahmet Kabristanı'na defnedildi."[21]

5. Eserleri

Avanzâde Mehmet Süleymân hayatı boyunca insanlığa faydalı olmak gayesi gütmüş ve bu minvalde eserler vermiştir. Telif eserlerinin yanı sıra yabancı dilde yazılmış pek çok eserin çevirisini yaparak edebiyatımıza kazandırmıştır. 51 yıllık ömrüne yüz otuza yakın eser sığdırmıştır. Bazı kaynaklarda bu sayınının iki yüz olduğu belirtilmektedir. Bu eserler arasında kadınlara yönelik eserleri dikkate değerdir. Avanzade Mehmet Süleyman kadınlara yönelik yazmış olduğu *Hamam ve Melahat, İngiliz Kadınları, Kadın Esrarı, Kadın Saçları, Kızlara ve Hanımlara Jimnastik, Muharrir Kadınlar, Rehnümâ-yı İdare-i Beytiyyeden Musavver Leke Risalesi, Kadın Hastalıklarından Seyelân-ı Ebyaz* gibi eserlerde gerek hayat tarzı noktasında öğütler vererek kadınları kültürümüze uygun şekilde yönlendirme, gerekse de sağlıklı yaşam noktasında kadınlara yol gösterme gayesi gütmüştür.

Âvanzade Mehmed Süleyman'ın telif eserler başlığı altındaki eserleri birçok temayı içerecek niteliktedir. Bu eserler edebiyat, tarih, spor, kadın, takvim, sağlık, ilaç, kıyafet, sihir, aşçılık ve daha birçok konuyu içermektedir. Telif eserlerinin isimleri ve yayınlanma tarihleri şu şekildedir:

Kızlara ve Hanımlara Jimnastik (?); Musavver ve Mükemmel Yeni Osmanlı Takvimi (1310/1892) İfâde-i Mahsûsa; Muharrir Kadınlar (1311/1893); Musavver Takvim-i Cihân (1311/1893); Musavver ve Mükemmel Yeni Takvim-i Maârif (1311/1893); Rehnümâ-yı İdâre-i Beytiyeden Musavver Leke Risalesi (1311/1893) İfâde; Japonya (1312/1894); Çocuklara Mahsus Hikâye Cüzdanı(1314/1895); Tertib-i Cedîd Musavver Osmanlı Takvimi (1314/1895); Bin Bir Çeşid(1315/1897); Nevsal-i Nisvân (1315/1897); Bayram Gecesi (1316/1898); Receb'in Nişânlısı (1316/1898); Teyzenin Kurnazlığı (1316/1898); Üç Güzeller

[20] Ertekin Akpınar, vd., "Mehmet Süleyman (Avanzâde)," Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi 2, s. 700.
[21] Schick, İrvin Cemil, Aile Aşçısı 100 Türlü Sebze, 100 Türlü Çorba, 100 Türlü Yumurta Pişirmek Usulleri, İstanbul: Ruhun Gıdası Kitaplar, İletişim Yayınları, İstanbul 2021, s. 13

(1316/1898); Kuvvet Yemekleri ve Kuvvet İlaçları (1323/1905); Gençlere Sıhhî ve Tıbbî Gizli Nasihatler (1326/1908), Bir İki Söz; Ahrar mı İttihad mı? (1327/1909); Şeref Sokağı Esrarı (1327/1909), İfâde; Gençlerde İstimnâ Bi'l-Yed (1328-30/1910-11); Muabbir yahut Yeni ve Mükemmel Tabirnâme (1329/1911), Mukaddime; İdrar Tahlili(1330/1911) İfade-i Mahsusa; Kadın Esrarı (1330/1911); Musavver ve Mükemmel Kıyafetnâme (1330/1911), Kıyâfetnâmeye Dair Birkaç Söz; Rehber-i Muâmelât-ı Zevciyye (1330/1911); Tılsım, Sihir, Büyü (1330/1911); Trablusgarb ve Devlet-i Âliye-İtalya Vakâyi-i Harbiyesi (1911), Muharririn İfâdesi; Ulûm-ı Hafiyeden Ayna ile Keşf-i İstikbâl (1330/1911); Ulûm-ı Hafiyeden Yıldıznâme (1330/1911), Bir İki Söz; Yalnız Erkeklere Mahsus Adem-i İktidâr (1330/1911); Gizli Tertibler (1331/1912), Bir İki Söz ve Gizli Tertibler; İlm-i Ahvâli'l-Kadem (1331/1912), İlm-i Kehânet-Kendi Kendine Sihirbazlık (1331/1912), İfade-i Mahsusa; İlm-i Serair (1334/1915); Malûmat (1334/1915), Aile Aşçısı 100 Türlü Çorba Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Aşçısı 100 Türlü Sebze Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Aşçısı 100 Türlü Yumurta Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Eczanesi Alman Usulü (1335/1916), Aile Eczahânesi Hakkında Birkaç Söz; Alman Askeri ve Almanya'da Hayât-ı Askeriye (1335/1916); Alman Kadınları (1335/1916); Alman Letâifi (1335/1916); Alman Muharrirleri (1335/1916); Alman Terbiyesi (1335/1916); Alman Usulü Ticaret ve Servet Usulleri (1335/1916); Alman Usulü Tütün İçmek (1335/1916); Alman Usulüyle Çocuk Yetiştirmek (1335/1916); Almanlar Gibi Kuvvetli ve Uzun Boylu Nasıl Olmalı (1335/1916); Almanya Devleti (1335/1916); Almanya Tarihi (1335/1916); Baha ile Şefika(1335/1916); Ergenlik (1335/1916); Gözlerdeki Esrar ve Göz Hıfzı's-sıhhası(1335/1916); Hamam ve Melahat (1335/1916); Kadın Hastalıklarından Seyelân-ı Ebyaz (1335/1916), Bir İki Söz; Kadın Saçları (1335/1916); Kuvvet İlaçları (1335/1916); Mide yayınlanma tarihleri şu şekildedir: Kızlara ve Hanımlara Jimnastik (?); Musavver ve Mükemmel Yeni Osmanlı Takvimi (1310/1892) İfâde-i Mahsûsa; Muharrir Kadınlar (1311/1893); Musavver Takvim-i Cihân (1311/1893); Musavver ve Mükemmel Yeni Takvim-i Maârif (1311/1893); Rehnümâ-yı İdâre-i Beytiyeden Musavver Leke Risalesi (1311/1893) İfâde; Japonya (1312/1894); Çocuklara Mahsus Hikâye Cüzdanı (1314/1895); Tertib-i Cedîd Musavver Osmanlı Takvimi (1314/1895); Bin Bir Çeşid (1315/1897); Nevsal-i Nisvân (1315/1897); Bayram Gecesi (1316/1898); Receb'in Nişânlısı (1316/1898); Teyzenin Kurnazlığı (1316/1898); Üç Güzeller (1316/1898); Kuvvet Yemekleri ve Kuvvet İlaçları (1323/1905); Gençlere Sıhhî ve Tıbbî Gizli Nasihatler (1326/1908), Bir İki Söz; Ahrar mı İttihad mı? (1327/1909); Şeref Sokağı Esrarı (1327/1909), İfâde; Gençlerde İstimnâ Bi'l-Yed (1328-30/1910-11); Muabbir yahut Yeni ve Mükemmel Tabirnâme

(1329/1911), Mukaddime; İdrar Tahlili (1330/1911) İfade-i Mahsusa; Kadın Esrarı (1330/1911); Musavver ve Mükemmel Kıyafetnâme (1330/1911), Kıyâfetnâmeye Dair Birkaç Söz; Rehber-i Muâmelât-ı Zevciyye (1330/1911); Tılsım, Sihir, Büyü (1330/1911); Trablusgarb ve Devlet-i Âliye- İtalya Vakâyi-i Harbiyesi (1911), Muharririn İfâdesi; Ulûm-ı Hafiyeden Ayna ile Keşf-i İstikbâl (1330/1911); Ulûm-ı Hafiyeden Yıldıznâme (1330/1911), Bir İki Söz; Yalnız Erkeklere Mahsus Adem-i İktidâr (1330/1911); Gizli Tertibler (1331/1912), Bir İki Söz ve Gizli Tertibler; İlm-i Ahvâli'l-Kadem (1331/1912), İlm-i Kehânet-Kendi Kendine Sihirbazlık (1331/1912), İfade-i Mahsusa; İlm-i Serair (1334/1915); Malûmat (1334/1915), Aile Aşçısı 100 Türlü Çorba Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Aşçısı 100 Türlü Sebze Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Aşçısı 100 Türlü Yumurta Pişirmek Usulü (1335/1916); Aile Eczanesi Alman Usulü (1335/1916), Aile Eczahânesi Hakkında Birkaç Söz; Alman Askeri ve Almanya'da Hayât-ı Askeriye (1335/1916); Alman Kadınları (1335/1916); Alman Letâifi (1335/1916); Alman Muharrirleri (1335/1916); Alman Terbiyesi (1335/1916); Alman Usulü Ticaret ve Servet Usulleri (1335/1916); Alman Usulü Tütün İçmek (1335/1916); Alman Usulüyle Çocuk Yetiştirmek (1335/1916); Almanlar Gibi Kuvvetli ve Uzun Boylu Nasıl Olmalı (1335/1916); Almanya Devleti (1335/1916); Almanya Tarihi (1335/1916); Baha ile Şefika (1335/1916); Ergenlik (1335/1916); Gözlerdeki Esrar ve Göz Hıfzı's-sıhhası (1335/1916); Hamam ve Melahat (1335/1916); Kadın Hastalıklarından Seyelân-ı Ebyaz (1335/1916), Bir İki Söz; Kadın Saçları (1335/1916); Kuvvet İlaçları (1335/1916); Mide Hastalıkları (1335/1916); Musavver ve Mükemmel İlm-i Sîmâ (1335/1916); Semirmek Usulleri ve Zayıflamak Çareleri (1335/1916); Sıhhat, Kuvvet ve Melahat Nokta-i Nazarından Ne Yemeli ve Nasıl Yaşamalı (1335/1916); Sinir Hastalıkları (1335/1916); Uyuz Hastalığı ve Kolayca Tedavi Çareleri (1335/1916); Adem-i İktidârın İlacı (1336/1917); Bel Soğukluğu (1336/1917); İngiliz Kadınları (1336/1917); İspanyol Nezlesi (1336/1917) Bir İki Söz; İzdivaçta Büyücülük (1336/1917); Sıhhat Mutfağı (1917); Tifüs yahud Lekeli Humma (1336/1917), Mukaddime; Yeni ve Mükemmel Son Rehber-i İzdivaç (1338/1919), İfâde-i Mahsûsa; Meme Hıfzı's-Sıhhası (1921)[22]

[22] Eshabil Bozkurt, a.g.m., s. 54-55.

Bozkurt, Avanzâde'ye ait tercüme eserlerin kırk üçünün edebî, onunun ise ilmî olduğunu söyler.[23]

6. Baskı Özellikleri

Kadın Saçları, İ.B.B. Atatürk Kitaplığında Aile Kütüphanesi kısmında 615.5 AVA yer numarasında kayıtlıdır. Nâşiri Vatan Kütüphanesi Sahibi Ohannes Ferid'dir. Eser, hicri 1335, miladi 1919 yılında Kader Matbaasında basılmıştır. 55 sayfadan oluşmaktadır.

Kitabın fiziki ölçüleri 18X12 cm'dir. Metindeki satır sayısı hemen hemen her sayfada değişkenlik göstermekle beraber çoğunlukla 18 satırdır. Bir sayfada en çok 20 satır yazı bulunmaktadır. Kitabın iki, üç ve dördüncü sayfaları hariç her sayfasında sayfa numarası yer almaktadır.

Kitabın dış kapağı siyah olup üzerinde altın rengiyle kitabın ve müellifin adı yazmaktadır. Kitabın birinci sayfasının kenarlarında yıpranmışlıklar ve küçük yırtıklar bulunmaktadır. Birinci sayfanın sağ üst köşesinde Aile Kütüphanesi yazmaktadır. Sol üst köşesinde ise aded 1 yazmaktadır. Sayfasının ortasında siyah kalın harflerle kitabın adı yazılmıştır. Kitabın adının altında kırmızı mürekkep ile çizilmiş bir kadın resmi bulunmaktadır. Kitabın muharriri ve nâşiri de birinci sayfada yer almaktadır. Bunlar kırmızı mürekkepli bir süsleme ile çerçeve içine alınmıştır. Çerçevenin dışında sol alt köşede basım yeri yazmaktadır.

Kitabın ikinci ve elli üçüncü sayfalarında Atatürk Kitaplığı K.6056 Belediye Osmanlıca Kitaplığı damgası bulunmaktadır. Kitabın sayfalarının büyük çoğunluğu yıpranmış ve ortasından yarı kopmuş vaziyettedir. Kitabın bazı sayfalarında lekelenmeler mevcuttur. Bazı kelimelerin mürekkebi soluklaşmış ve bazı kelimelerde yazım hataları yapılmıştır. Bu hatalar ve eksik harfler metinde köşeli parantez içinde tarafımızda yazılmıştır.

7. Bölüm Özetleri

1) Kadın Saçları (s. 2)

Bu bölümde eserin konusu ve yazılış amacı belirtilmiştir. Buna göre eserde ele alınan başlıca konular; kadın saçlarının uzatılması, boyanması, dökülmesi, saçların güzelliğinin korunması, saçlar için kozmetikler, pomatlar, saç boyaları ve saç sularıdır. Devamında eserin yazım ve basım bilgilerine yer verilmiştir.

2) Saç ve Kadın (s. 3-5)

Bu bölümde saç sağlığının korunması, saçların uzatılması, dökülmesi ve boyanmasına dair çözümler sunulacağı belirtilmiştir. Saçın tanımı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Hangi saç renginin daha makbul olduğu tartışılmış, bazı insanların kumral, bazılarının siyah saç tercih ettiği dile getirilmiştir. Şairlerin kumral saçı daha çok övdüğü belirtilmiştir.

[23] Eshabil Bozkurt, a.g.m., s. 57

Bu bölümde dikkat çeken bir diğer husus siyah ve kumral saçlı kadınlara yönelik tarihi ve istatistiki bilgilerdir. Roma güzellik tanrıçası Venüs ve Havva Anamızın kumral saçlı olduğu söylenmiştir.

Siyah saçlı kadınların yüzde yetmiş yedisinin kolaylıkla eş bulabildiği buna karşılık kumral saçlı kadınların yüzde elli üçünün eş bulabildiğine dair istatistiki bir bilgi verilmiştir.

Saçların renginin karakter ve zekaya etkisi de ele alınmıştır. Parlak kumral saçların büyük düşüncelerin ve geniş bir zihnin işareti olduğu; solgun ve donuk kumral saçların tembellik ve kuruntuya buna karşın mantıklı bir fikre sebep olduğu belirtilmiştir. Kestane renkli saçların sabit ve şiddetli fikre işaret olduğu buna karşın kestane renkli saçlı kadınlarla yapılan evliliğin sonsuz bir mutluluk getireceği belirtilmiştir. Kara saçların güçlü bir zeka, safravi mizaç ve şiddetli bir yapıya işaret olduğu da belirtilmiştir.

3) Kadın Saçları(s. 5-7)

Bu bölümde saçların uzunluğu, mukavemeti ve sağlıklı oluşunun vücuda olan etkileri ele alınmıştır. Buna göre uzun saçlı olan kadınların zayıf ve solgun olduğu Balzac'tan alınan bir pasaj ile dile getirilmiştir. Yine aynı şekilde uzun saçlı kadınlarda kansızlık vakalarına daha fazla rastlandığı belirtilmiş; uzun saçlı kadınların beslenmelerine dikkat etmesi tavsiye edilmiştir.

Bu bölümün devamında saç dökülmesinin sebepleri ele alınmıştır. Bunlar saçlara hava aldırmamak, her gün ispirtolu ve kininli sular, kolonyalar ve süblime ile başı oğmak, saç modaları ve saçları kıvırcık yapmak için kullanılan kızgın demirlerdir. Bunların dışında romatizma ve bel hastalıklarına sahip olanların ve veremlilerin daha fazla saçları döküldüğü de dile getirilmiştir.

Saç dökülmesinin önüne geçmek için saçların her gün havalandırılıp taranması ve sonrasında örülmesi tavsiye edilmiştir. Saçları kıvırcık yapmak için kullanılan kızgın demirlerden uzak durulması gerektiğine yönelik uyarıda bulunulmuştur.

4) Saçları Temizlemek İçin Tertîb(s. 7)

Bu bölümde saç temizliği için kullanılacak, içeriğinde gül suyu, kâfûrlu rakı ve boraks bulunan bir tertip verilmiştir. Tertipte yer alan maddeler hem Fransızca hem de Türkçe isimleri ile verilmiştir. Ayrıca bu maddelerin hangi ölçüde ve nasıl kullanılacağı da tarif edilmiştir.

5) Kepeklere Karşı Tertîb (Kuru Saçlar İçin) (s.7-8)

Bu bölümde hem kuru hem de kepekli saçlara sahip olanlar için bir tertip verilmiştir. Lanolin, Hint yağı, tanen, güherçile, çöktürülmüş kükürt ve yasemin yağının karıştırılmasıyla elde edilen tertibin sabah ve akşam nohut kadar alınarak saç diplerine sürülmesi tavsiye edilmiştir. Kullanılacak maddelerin hem Fransızcası hem de Türkçesi gramajlarıyla beraber verilmiştir.

6) Yağlı Başları Temizlemek İçin Tertîb(s. 8)

Quillaya tentürü, petrol eteri, Fioravanti me'keli ve öküz ayağının yağından meydana gelen bir karışım tarif edilmiştir. Tertipte yer alan quillaya tentürü; quillaya bitkisinden elde edilir. Bu bitki "Güney Amerika'da yetişen Rosaseae (Spiraeoideae) lerden daima yeşil rengini muhafaza eden Quillaria saponaria'nın kabuklarıdır."[24] Panama kabuğu adıyla da bilinir. Fioravanti me'keli; karaçam, terebentin, elemi reçineleri, sıvı styrax, galbanum, mür, sarısabır, defne meyvesi, havlıcan, zerdeçal, zencefil, Seylan tarçını, karanfil, hindistancevizi ve Girit kekiği içeren bir balsamdır. Bu maddelerin karışımdan elde edilen tertibin kullanmadan önce çalkalanması tavsiye edilmiştir. Kullanılacak maddeler ve kullanım usulü hem Fransızca hem de Türkçe olarak verilmiştir.

7) Kıvırcık Yapılmış Olan Saçların Açılmasına ve Bozulmasına Mâni' Olmak İçin Ne Yapmalı? (s. 9)

Üçüncü bölümde olduğu gibi kızgın maşa ve ispirtolu suların saçlara zarar verdiği bu bölümde de tekrar edilmiştir. Saçları kıvırcık yapmak için parafin yağı kullanılması tavsiye edilmiştir. Bu yağın zamanla bozulmadığı ve saçların dalgalı halinin uzun süre korunmasına yardımcı olduğu söylenmiştir.

8) Saçları Kıvırcık Yapmak ve Dalgalandırmak İçin Tertîb (s. 9-10)

Bu bölümde taflan suyu, Fioravanti me'keli ve Senegal zamkı tuzundan meydana gelen tertip tarifi verilmiştir. Bu tertip saçları kıvırcıklaştırır ve uzun süre bu şekilde kalmasını sağlar. Ayrıca zararsızdır. Saçları tekrar düz hale getirmek istendiği takdirde yıkamak yeterlidir.

9) Saçların Ağarması(s. 10)

Bu bölümde Wintergreen esansı, Hoffman likörü, sıvı vazelin ve pilokarpin nitrattan meydana gelen bir tertip tarifi verilmiştir. Bu tertibin evde imal edilmesi mümkün olmadığı için kullanılacak maddelerin Türkçesi verilmemiş yalnızca Fransızcasıyla yetinilmiştir.

10) Sukût-ı Eş'âr (s. 11)

Bu bölüm saç dökülmesi hakkındadır. Saç dökülmesi için verilecek olan iki tertibin girizgahı yapılmıştır. Saç dökülmesinin birden fazla sebebi olduğu ve önce saç dökülmesine sebep olan etkenin tespit edilip buna yönelik ilaç kullanılması gerektiği dile getirilmiştir. Ancak müellif tarafından verilmiş olan iki tertibin sebebi ne olursa olsun saç dökülmesine çare olacağı söylenmiştir. Birinci tertip kuru saçlar, ikinci tertip ise yağlı saçlar içindir. Bu tertipler saç dökülmesini önlerken yeni saçlar çıkmasını da sağlamaktadır.

11) (Birinci Tertîb) Saçları Kuru Olanlar İçin (s. 11-12)

Bu bölümde bergamot alkolü, Hint yağı, Seylan tarçını esansı, kantarit tentürü ve napthol b. maddelerinden meydana gelen bir tertip verilmiştir. Tertip sadece Fransızca olarak

[24] ÖKTEL, Nurettin Mazhar, Farmakoloji Santral Sinir Sistemini Uyaran İlâçlar, Autonom Sinir Sistemi İlâçları Sindirim ve Solunum Sistemi İlâçları, II. Fasikül, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1965, s. 139.

verilmiştir. Tertipte yer alan napthol b. Kimyada Naphthol Green B olarak geçer. Boya olarak kullanılan bir demir koordinasyon kompleksidir[25]. Tüm maddelerin karışımıyla elde edilen tertip kullanmadan önce çalkalanır ve yumuşak bir fırça ile saç diplerine sürülür.

12) (İkinci Tertîb) − Yağlı Saçlara Mahsûs (s. 12-13)

Bu bölümde Hoffmann likörü, damıtılmış gliserin, sardunya esansı, rezorsin ve quillaya tentüründen oluşan bir sübye tarif edilmiştir. Bu tertip yüzde yüz etki göstermese bile saç dökülmesi ve kepeğe karşı etkilidir. Müellif tertipten tam verim alabilmek için saç dökülmesinin sebebini araştırmayı ve buna yönelik ilaç kullanmayı tavsiye etmiştir. Sadece haricen tedaviyle yetinilmemeli dahilen de tedavi yoluna gitmelidir uyarısında bulunulmuştur. Bu şekilde yapılan uygulama hem daha hızlı hem de daha etkili olacaktır.

13) Saç Çıkarmak İçin Tertîb(s. 13)

Bu bölümde eski Jamaika romu, arnika ekstresi tentürü ve İspanyol derisi parfümünden oluşan bir tertip verilmiştir. Kullanılacak maddelerin sadece Fransızcası verilmiştir. Kullanmadan önce çalkalanması gereken tertip yeni saç bitirmek için kullanılır ve mevcuttaki saçları güçlendirir.

14) Sukût-ı Eş‘âra Karşı Tertîb (s. 13-15)

Bu bölümde saç dökülmesine karşı iki ayrı tertip verilmiştir. Tertiplerin ikisi de Fransızcadır. Birinci tertipte lavanta alkolü, borik asit-gliserin, kantarit tentürü, tarçın esansı ve salisilat pilokarpinden oluşan bir tertip verilmiştir. Bu tertibin sabah akşam saç diplerine oğuşturarak sürülmesi gerekir.

İkinci tertip yağlı saçlar içindir. Gliserin, Peru balsamı, kafur alkolü, kantarit tentürü, lityum benzoat ve bergamot yağından oluşan tertip orta sertlikte bir fırça ile saç diplerine oğuşturularak sürülür. Hızla dökülen ve çatallaşarak kırılan saçlara karşı etkili bir tertiptir.

15) Saç Boyaları (s. 15)

Bu bölümde saçların renginin değişmesinin sebepleri ve buna karşılık kullanılabilecek boyalar ele alınmıştır. Saçları kumrala boyamak için peroksit hidrojen tavsiye edilmiştir.

Meşhurların eserlerinde sinir hastalıkları, sara hastalığı, şiddetli heyecanlar ve üzüntülerin saçlarını rengini değiştirdiğini beyan ettikleri söylenmiştir.

16) Hınnâ (s. 15-19)

Bu bölümde hınnânın faydaları ile kullanım şekilleri, madeni boyalar ile bunlardan meydana gelen kazalar ve saçlara güzel renk vermek için kullanılabilecek maddeler ele alınmıştır.

[25] Raue, Roderich; Corbett, John F. (2000). "Nitro ve Nitroso Boyaları". Ullmann'ın Endüstriyel Kimya Ansiklopedisi . Weinheim: Wiley-VCH. doi : 10.1002/14356007.a17_383

Hınnâya eklenen demir sülfat ile siyah renk elde edilir. Hınnâ ucuz olmasıyla beraber faydalıdır. Saçları renklendirmek için kullanılan boyalar kurşun emlâhından elde edilir ve hem saça hem de vücuda büyük zarar verir. Bu nedenle bunların kullanılmaması tavsiye olunmuştur.

Boyalar konusunda uyarıda bulunulan bir diğer husus kullanılan boyanın nasıl elde edildiğidir. İçeriği bilinmeyen boyaların kullanılmaması tavsiye olunmuştur.

Saçları boyamak için tavsiye edilen tuzlardan biri manganezdir diğeri de gümüş tuzudur. Ancak bunların verdiği renk uzun süre devam etmez ve saçları yıpratır. Gümüş nitrat mâdenî olduğundan zararlıdır. Bu yüzden hınnâ gibi doğal içerik kullanmak daha zararsızdır.

Oksijenli su ile gül rengi kumrallıktan altın sarısı renge kadar çeşitli renkler elde edilebileceği fakat bunun bir bilir kişi tarafından yapılması gerektiği dile getirilmiştir.

Saçlarını istediği ölçüde boyayamayanlar için 30 gram kolonya suyuna iki gram tentürdiyot eklenerek kullanılması tavsiye edilmiştir. Sonrasında sodyum hiposülfit ile saçlar yıkanırsa istenilen renk elde edilir.

Mâdenî boyaları kullananlarda her türlü cilt hastalığı meydana gelir. En yaygın kullanılan iki madenî boya tertibi okuyucuya sunulmuştur. İlk tertipte 90° alkol, pirogallik asit, asetik asit ve limon esansı bulunur. Saçlar kuru haldeyken bu tertip ile boyanır. Tertibin Türkçesi verilmemiştir.

İkinci tertipte gül suyu, gümüş nitrat ve Amonyum Bakır (II) Sülfat bulunur.

17) Saçlara Maun Rengi Vermek İçin (s. 19-20)

Bu bölümde saçlara maun rengi vermek için tavsiyelerde bulunulmuştur. Bunlardan birincisi yeterli miktardaki kirece hınnâ tozu karıştırılarak elde edilen hamuru bir gece başta bekletmektir. Saçlara maun rengi vermek için tavsiye edilen ikinci şey şaptır. Üçüncüsü ise oksijenli sudur. Bu boya kırılmakta olan saçlar için de tavsiye edilir. Sodyum hiposülfit de saçları boyamak için iyidir.

18) Saç Boyaları Ve Bunlardan Mütevellid Ârızalar (s. 20-25)

Bu bölümde mâdenî saç boyalarından meydana gelen zararlardan bahsedilmiştir. Bunlar; sinir nöbetleri, mide bozulması, bağırsak rahatsızlıkları, halsizlik, kansızlık, cilt kabarcıkları, boyunda, yüzde ve başta egzama, göz ve kulak hastalıklar ve diğerleridir.

Potasyum permanganattan elde edilen saç boyaları uykusuzluk, başta kaşıntı ve göz kapaklarında şişliğe sebep olur. Parafenilendiamin boyası vücutta yaralara ve yılancık vak‘alarına sebep olur. Bu boyadan elde edilen siyah rengi korumak için kullanılan oksijenli su tahrişlere sebep olur. Nitrat darjanlı boyaları kullanmak da zarar verir. Bu zararı gidermek için kullanılan siyanojen potasyum bir insanı öldürme gücüne sahiptir. Bunlardan hareketle nisbeten daha zararsız olan boya tarifleri vermek uygun görülmüştür.

Oksiyenli su ve çivit boyasıyla karıştırılmış hınnâ, en zararsız boyalardan bazılarıdır.

Saç boyalarından meydana gelen zararlardan söz edildikten sonra saç renklerine yönelik ilginç bilgiler verilmiştir. Bunlardan biri saçların kuvvetinin rengine göre değişmesidir. Örneğin kula rengindeki saçların kuvveti kumral renkteki saçlardan beş kat daha güçlüdür. Kula rengindeki saçlara sahip birinin 30000, esmer birinin 105000 ve kumral birinin 150000 saç teli bulunduğu ifade edilmiştir.

Saçları uzun olanların iyi beslenmesi ve çelik, arsenik, fosfat, jelatin gibi kuvvetlendirici takviyeler alınması tavsiye edilmiştir. Bu tavsiyeye uyanların saçları kuvvetlenir ve dökülmez. Aynı zamanda tırnaklara da faydalıdır.

Kireç suyuna ilave edilmiş yumurta sarısı, kavunlu Panama kökü, arap sabunu, boraks, nışadır ruhu, zeytin yağı, x ışını tatbîki ve talyum asetat tüketimi saçları renklendirmek için verilen diğer tavsiyelerdendir. Klorlu sular, kurkuma ve krizofanik asidin ise kullanılmaması tavsiye olunmuştur.

19) Kaşların Ve Kirpiklerin Güzelliği Ve Boyanması(s. 25-27)

Bu bölümde kaş ve kirpiklerin uzatılması ve boyanması için tavsiyelerde bulunulmuştur. Her gün kaşlara sürülen gliserlinli su kaşları uzatır. Hâlis vazelin ve asit borikten elde edilen pomat da kaş ve kirpikler için faydalıdır.

Sekiz on gram jaborandi yaprağı kaynatılıp süzüldükten sonra saçlara sürülürse kepeği defeder ve saçları temizler. Kaş ve kirpikler için de faydalıdır.

Hâlis Hint yağı, asit borikli vazelin ve badem yağı da kaş ve kirpikler için faydalıdır.

Gül suyunda eritilen çini mürekkebi kaş ve kirpikler için mükemmel bir boyadır. Gül suyunun hâlis olmasına dikkat edilmedilir.

20) Kirpiklerin Güzelliği İçin Gâyet İyi Bir Tertîb (s. 27-28)

Kaş ve kirpikleri boyamak için hınnâ tavsiye edilmiştir. Bir gece kaşlarda bekletilen hınnâ ertesi gün vazelin sürülerek temizlenir ve ardından yıkanır. Bu şekilde kaşlara hem renk verilir hem de kaşları çoğaltır.

Asit gallik, vazelin, Hint yağı ve lavanta ruhundan elde edilen karışım dökülen, büyümeyen ve güçlenmeyen kaşlar için tavsiye edilmiştir.

21) Kaşları Boyamak İçin(s. 28-29)

Arap zamkının ince tozları Hint mürekkebi ve gül suyunda eritilerek bir şişeye konulur. Günde bir iki defa kaşlara sürülür. Kısa zamanda uzun, sık ve güzel kaşlar meydana gelir.

22) İğreti Saçların Usûl-i Tathîri (s. 29-30)

Bu bölüm iğreti saçların yani perukların temizliği hakkındadır. İğreti saçlar bir tür temizleme sıvısı olan neufalinenin içine batırılır ve her kıl bir bez yardımıyla temizlenir. Daha sonra bir yere asılarak kokunun giderilmesi sağlanır.

Hâlis zeytin veya badem yağı ve sûsen çiçeğinin tozu da iğreti saçlara kuvvet ve güzellik veren diğer tavsiyelerdendir.

23) Tuvalet Takımları (s. 30-31)

Baş ve saç için kullanılan tarak, fırça ve toplu iğne gibi eşyalara tuvalet takımı denir. Bu bölümde tuvalet takımlarının temizlenme usullerinden bahsedilmiştir. Bunun için tuvalet takımlarının amonyaklı, asit fenikli, süblimeli ya da ispirtolu suda yıkandıktan sonra sıcak sabunlu su ile temizlenip kurutulması tavsiye edilmiştir.

Daha sonrasında kepek için bir tertp verilmiştir fakat bu tertibin bir sonraki bölüm için verildiği ancak baskıda bir hata olduğu için tuvalet takımı bölümünde yer aldığı düşünülmektedir. Bu tertip damıtılmış su, kolonya suyu, sodyum bikarbonat ve saponinden oluşur; kepekleri temizler, yağ ve kirden arındırır.

24) Baştaki Kepek İçin(s. 31-32)

Bu bölümde baştaki kepekten kurtulmak için basit tavsiyeler verilmiştir. Bunlardan ilki bir avuç dul avrat otunu bir bardak sıcak suyun içine koyup üzerine üzüm sirkesi ilave ederek üç dört gün bekletmektir. Bu tertip ile iki günde bir saç dipleri oğulur. Akşamları sabunlu sıcak su ile yıkanır.

İkinci tertip yarım litre kaynar su, beş on gram boraks ve bir o kadar da hâlis rakı bulunur. Bunun ile baş oğularak yıkanır.

Üçüncü tertipte 25 gram öküz iliği, 15 gram Hint yağı, beş damla bergamot uçucu yağı ve kükürt çiçeği bulunur. Kepek için etkili bir ilaçtır.

Dördüncü tertip damıtılmış sarı yoncaya beş gram kolonya suyu, 3 gram sodyum bikarbonat ve 3 gram saponin ilâve edilerek elde edilir. Bu tertip kepekleri kısa zamanda giderir.

25) Saçları Dökülmekten Ve Kırılmaktan Muhâfaza İçin (s. 33)

Bu bölümde dökülen ve kırılan saçlar için tavsiyede bulunulmuştur. 200 gram hâlis şarap ispirtosunda beş gram Peru pelesengi eritilerek elde edilen tertip saç dökülmesine ve kırılmasına karşı etkilidir.

26) Saç Ve Sakal Çıkarmak İçin Tertîb (s. 33)

Eserin neredeyse tamamı kadınlara verilen tavsiyelerden oluşmaktadır ancak bu bölümde erkekler için tavsiyede bulunulmuştur. Saç ve sakal çıkarmak için hâlis tatlı bâdem yağı, biberiye ruhu ve hindistancevizi yağından oluşan bir tertip verilmiştir. Bu tertip kısa zamanda bıyık ve saç çıkarır, saç olmayan yerde saç bitirir.

27) Saç ve Sakal İçin Briyantin(s. 34)

Bu bölümde saç ve sakal bakımı için bir briyantin tarifi verilmiştir. İçeriğinde kaynamış temiz su, şarap ispirtosu, gliserin ve bergamot uçucu yağı bulunur. Gerektiği zaman kullanılabilir.

28) Sâde Güzelliklerden(s. 34-35)

Bu bölümde saçların güzelliğini korumak, kırılma ve dökülmeyi durdurmak ve saçları kuvvetlendirmek için tertipler verilmiştir.

Birinci tertipte suda kaynatılmış biberiye yaprakları ve sodyum bikarbonat bulunur. İkinci tertipte arnika tentürü, kınakına sıvı ekstresi ve jaborandi yaprağı bulunur. İkinci tertip saçlara güç ve parlaklık verirken aynı zamanda saçların siyah kalmalarına yardım eder.

İspanyol kadınlarının yaptığı gibi kakao ağacının kabuğunu kaynatıp bununla saçları ıslatarak taramak da saç dökülmesini önleyen bir diğer usuldür.

29) Saçkırana (Alopesi) Karşı İlâç(s. 36-37)

Bu bölümde bir saç hastalığı olan ve tıpta Alopesi adıyla bilinen saçkırana karşı ilaç verilmiştir. Kunduz böceği, salisilik asit ve biberiye alkolünden oluşan tertip, akşamları saç diplerine sürülerek oğulur.

Daha sonra Dupuytren'in tavsiyesi olan bir tertip verilmiştir. Kurşun (II) Asetat, Peru balsamı, alkol, kantarit tentürü, mantar tentürü, seylan tarçını, öküz iliği ve gül pomadı bulunan tertibin sadece Fransızcası verilmiştir.

30) Saçları Zararsızca Kıvırcık Yapmak Usûlü(s. 37-38)

Bu bölümde saçları zarar vermeden kıvırcık yapmak için tavsilerde bulunulmuştur. Saçları kıvırcık yapmak için kızgın maşa kullanmanın saçları öldürdüğü dile getirilmiştir. Bunun yerine düğmeli şerit, kurdela veyahut da ince ağaç filizi kullanılması tavsiye edilmiştir. Saçları sert olanların saçlarını kıvırcık yapmadan önce yumuşatması tavsiye edilmişltir. Bunun için 200 gram damıtılmış badem yağında on gram kitre zamkı eritilir. Bu tertip saçları kıvırcık yapmadan önce saça sürülürse hem saçlar yumuşar hem de kıvırcıklığı günlerce devam eder. Saçları taramadan önce tarağı kolonya ya da ispirto suyuna batırmak da bir diğer tavsiyedir.

Uçları çatallaşan saçların uçlarından kesilmesi tavsiye edilmiştir. Ancak saç kesiminin ay başında değil ay sonunda yapılması tavsiye olunmuştur.

31) Zararsız Bir Kumral Boya(s. 39-40)

Bu bölümde saçları kumrala boyamak için boya tarifleri verilmiştir. Birinci tertipte râvend kökü beyaz şarap ile kaynatılır ve saçlara sürülür. İkinci tertipte Alman papatyası suda kaynatılır ve saçlara ılıkken sürülür. Üçüncü tertipte koyu demlenmiş çay saçlara sürülür. Bu boyaların hiçbir zararı yoktur ama verdikleri renk uzun sürmez. Saçları kumrala boyamak için oksijenli su tavsiye edilmemiştir. Çünkü oksijenli su saçları kırar, beyazlatır ve zayıflatır.

32) Hınnâdan Nasıl İstifâde Edilir? (s. 40-42)

Hınnâ saçları boyamak için en zararsız boyadır ancak bazı kadınlar hınnânın verdiği renkten memnun olmazlar. Bu bölümde daha makbul bir renk elde etmek için hınnâyı kullanma usulleri anlatılmıştır.

200 gram hınnnâ yaprağı üç litre suda kaynatılıp saçlar bunun ile yıkanır. Saçları ağaran kişiler için Hınnâ hamur yapılıp akşamdan sabaha kadar başta bekletilir. Ertesi gün içerisine Prusya mavisi ya da çivit boyası eklenmiş ikinci bir hınnâ hamuru yapılır fakat bu hamur başta on dakika bekletilir. Daha sonra saçlar papatya matbûhu ile yıkanır. Hınnâ bu şekilde

kullanılırsa hem ağarmış saçlara güzel bir renk verir hem de boyanmak istenen renk elde edilmiş olur. Ayrıca hiçbir zararı yoktur.

33) Cezâyir Usûlü ve Hınnânın İsti'mâli (s. 42-44)

Bu bölümde Cezâyir usulü hınnâ tarifi verilmiştir. Cezayir kadınları öncelikle saçlarını soda mahlûlü ile yıkar sonrasında hınnnânın dörtte biri kadar su ile yoğurup hınnâyı başlarına koyup dört gün bekletirler. Dört gün sonra hınnâ hamuruna rom ilâve edilerek tekrar lapa yapılır. Bu şekilde koyu bir renk elde edilmiş olur.

Cezayir'de sinir hastalığı olan kadınlar başlarına nane, kantaron, kekik gibi kokulu bitkileri yakarak başlarını tütsülerler. Bu şekilde başı ısıtırken aynı zamanda koku verilmiş olur ancak bu usûl lüzumsuz bulunmuştur. Çünkü sağlık için ayağı sıcak başı serin tutmak tavsiye edilmiştir.

Çocukların saçlarındaki parlaklığı korumak için Münih birasıyla yıkamak tavsiye edilmiştir.

34) Saçlar Nasıl Siyaha Boyanır ? (s. 44-50)

Bu bölümde saçları siyaha boyama usûlleri anlatılmıştır. Sulandırılan çini mürekkebi saçlara sürülürse koyu siyah bir renk verir. Saçları siyaha boyamak için pomat tavsiyesi verilmiştir. Pomat elde etmek için bir miktar mantar ağacının kökü, zeytin yağı ile karıştırılır ve bunun üçte biri kadar eritilmiş beyaz bal mumu ilave edilir. Bu pomat ile simsiyah bir saç rengi elde edilir.

Saçları siyaha boyamak için bir diğer usûl 20 gram kırmızı şaraba bir gram Demir II Sülfat ilave edip kaynatarak saç diplerine sürmektir. Bu şekilde saçlar siyaha boyanır ve çabuk ağarmaz.

Bölümün devamında saç problemleri ve sağlığı için tavsiyelerde bulunulmuştur. Yağlı saçların yağını gidermek için katran yağı, potasyum klorür ve nişadır ruhu karıştırılarak saç diplerine sürülmesi tavsiye edilmiştir. Kuru saçlar içinse Mısır söğüdü, anber boyası ve uçucu limon yağından oluşan bir tertip verilmiştir. Bu tertip ile kuruluk giderilir.

Saçlara hemen renk veren boyalardan kaçınılması tavsiye edilmiştir. Çünkü bu şekilde renk verme özelliği sadece mâdenî boyalarda bulunur ve bu boyalar hem saç hem de sağlık için zararlıdır. Bunun yerine hiçbir zararı olmayan nebâtî boyaalr kullanılması tavsiye edilmiştir.

Üzüntü, keder, yorgunluk, uykusuzluk, yetersiz beslenme ve düzensiz hayat insan sağlığına zarar verir. Bunun ilk etkisi yüz ve saçlarda görülür. İnsanın hayatında dinlenme ve mutluluk yoksa tuvalet odasına sarf edilecek paralar lüzumsuzdur.

Saçları taramak için ilk olarak insanın kendi parmağı önerilmiştir. İnce ve seyrek dişli tarak kullanılması tavsiye edilmiştir. Saçları sık tarakla taramak saçların küme küme kopmasına sebep olur.

Beslenmenin de saçlara az çok etkisi bulunur. Yulaf ve mercimek unu saçlara kuvvet ve parlaklık verir. Kara etler ve karışık yemekler saçların büyümesi ve çoğalması için iyi değildir. Romatizma, zayıf bir vücut ve kansızlık saçların da gücünün yitmesine ve parlaklığını kaybetmesine sebep olur. Bu yüzden öncelikle beslenmeye dikkat edilmesi tavsiye edilmiştir.

35) Kadınların Yüzlerindeki Kıllar(s. 50-52)

Bu bölümde yüz, kol ve bacaklarındaki kıllardan kurtulmak isteyen kadınlar için beş tavsiyede bulunulmuştur. Bunlardan ilki ibrişim ya da çenber kullanarak tüyleri almaktır. İkincisi Doktor Blank tarafından tavsiye edilen bir tertiptir ancak zararsız değildir. Bu tertipte sönmemiş kireç, nişasta ve arsenik sülfür bulunur. Üçüncü tertip sönmemiş kireç ve arsenik toz edilir ve eşit miktardaki yumurta akı ve sabunlu su ile hamur yapılır. Oksijenli su kıl düşürmek için kullanılabilir ancak zararlıdır. En iyisi elektrik uygulamaktır.

36) Kıl Düşüren Sabun(s. 52-53)

Bu bölümde kıl düşüren sabundan bahsedilmiş ancak bunun tarifi verilmemiştir. İhtiyacı olanların eser sahibine müracaat etmesi istenmiş ve adres verilmiştir.

37) Zararsız Bir Kıl Düşüren Toz(s. 54-55)

Baryum sülfidrat ve tebeşir çukur bir kapta karıştırılır ve kıl düşürülmek istenen bölgeye sürülür. İçeriğinde zararlı maddeler yoktur bu yüzden tertip bilhassa kadınlara tavsiye edilmiştir. Uygulama sonrasında zeytin yağı veya pudra sürülmesi tavsiye edilmiştir.

8. Kadın Saçları Adlı Eserde Geçen Tıp Ve Eczacılık Terimleri

Üzerinde çalışmış olduğumuz Âvânzâde Mehmed Süleymân'ın Kadın Saçları isimli eseri saç bakımı ve saç hastalıkları ile ilgili bir tıp metni olduğundan, eserin inceleme konusunun metinde geçen tıp ve eczacılık terimleri olması uygun görüldü. İncelemede *Organ Adları, Hastalık Adları, Bitki/Çiçek/Meyve Adları, Kimyasal (İlaç, Bileşik/ Vücut Sıvıları vs.) Adları, Hayvan Adları, Maden/ Kıymetli Taş ve Element Adları, Âlet/ Nesne Adları, Yiyecek/İçecek adları ve Ölçü Birimleri* olmak üzere dokuz başlık açıldı. Bu başlıkların altına metinde geçmiş olan terimler alındığı dillere göre sınıflandırıldı.

8.1. Organ Adları

İncelememize konu olan eserde pek çok organ adı geçmektedir. Bu organ adları ait oldukları dillere göre sınıflandırılmıştır. Metinde insana ait organların yanı sıra hayvanlara ait organlar da bulunmaktadır. Hayvanlara ait organlardan kimi zaman eşya yapılmış kimi zamansa bu organlar terkipler kullanılan bir madde olmuştur. Burada bir karışıklığa sebep olmamak adına bazı noktalarda organ adının kelime anlamı verildikten sonra metinde geçtiği kısım da verilmiştir.

Yazar, vermiş olduğu tertipleri hem Türkçe hem de Fransızca yazdığından dolayı aynı organ iki dilde de alfabetik olarak sıralanmış ve anlamları verilmiştir. Bunların yanı sıra Arapça ve Farsça organ adları da ayrı başlıklarda alfabetik olarak sıralanmış ve anlamları verilmiştir.

8.1.1. Türkçe Organ Adları

Ayak: Vücûdun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem. Metinde bu organ hem insan için hem de hayvan için kullanılmıştır. Metinde hayvan organı olarak aşağıdaki gibi kullanılmıştır:

[08/10] Öküz ayağının zeyti

İnsan organı olarak kullanımıysa aşağıdaki gibidir:

[43/17] Hâlbuki biz bu âdeti kabûl ve icrâ edemeyiz. Bâ-husûs hıfz-ı [44/01] sıhhat, bize ayağınızı sıcak ve başınızı serin tutununuz diye [44/02] emir ve tavsiyede bulunur.

Baş: İnsan vücûdunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücûdunun en ön kısmı, kafa, ser.

Bel: İnsan vücûdunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

Bağa: Bu hayvanların vücûdunun bir kısmını veya bütününü örten sert kabuk.

Bağırsak: Sindirim organının mideden anüse kadar olan, ince bağırsak ve kalın bağırsaktan oluşan bölümü.

Bıyık: Üst dudakla burun arasında çıkan kıllar.

Boynuz: Bâzı hayvanların başında bulunan, saldırma ve korunma silâhı olarak kullandıkları, tırnak gibi bir maddeden, sert, sivri, kıvrık, bâzan da çatallı çıkıntı.

Boyun: Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

Göz: İnsanda ve hayvanda görme organı.

Göz kapakları: Göz yuvarlaklarının önünde bulunan ve birbirine yaklaşıp kapanmak sûretiyle gözü perde şeklinde örten organlar.

İlik: Kemiklerin içini dolduran yağlı madde. Metinde bu madde öküz iliği olarak geçmektedir:

[32/06] 25 gram öküz iliği alıp buna 15 gram da Hint [32/07] yağı ilâve ediniz,

[50/04] Öküz iliği yalnızca bile bir mâdde-i şahmiyye olmak îtibârıyle [50/05] kuru saçlar için pek nâfî'dir. Hâlis Hint yağı saçlar [50/06] için fâidelidir. Avrupa'da briyantinlerin terkîbine dâhil olur. [50/07] Meselâ 15 gram öküz iliği, 20 gram Hint yağı, bir [50/08] gram kükürt çiçeği tozu, dört beş damla bergamot zeyt-i [50/09] tayyârı kuru saçlar için mükemmel ve bî-nazîr bir devâdır.

Kan: Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

Kaş: Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar.

Kıl: İnsan ve hayvan vücûdunda biten sertçe ve kalınca tüy.

Kirpik: Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri.

Kol: İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.

Kulak: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

Parmak: İnsanın ve bâzı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.

Saç: Başı kaplayan kıllar.

Sakal: Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü.

Tırnak: İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

Tüy: İnsanlarda ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl.

Yüz: Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.

8.1.2. Arapça Organ Adları

Cilt: İnsan veya hayvan vücûdunu saran deri, ten.

Dimâğ: Beyin.

Sîmâ: Yüz, çehre.

'Uzv: Bir vücûdu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ

'Uzviyye: 'Uzviyet kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

'Uzviyyet: Canlı bir varlığı meydana getiren organların bütünü, organizma.

8.1.3. Fransızca Organ Adları

Cheveux: Saç.

Moelle de Bæuf: Öküz iliği.

Pieds de bæuf: Sığır ayağı.

Téte: Baş, kafa.

8.1.2 Farsça Organ Adları

Bacak: İnsanın kalça ile taban arasındaki organı.

Çene: Omurgalılarda, üzerinde dişler bulunan kemik parçası ile etrâfındaki yumuşak kısımlardan meydana gelen ağzın alt kısmı, yüzün hareketli olan uç kısmı.

8.2 Hastalık Adları

Kadın Saçları adlı eserde pek çok hastalık adı geçmektedir. Bu hastalıklar sadece saç ile ilgili değildir. Müellif saç hastalıklarına sebep olan unsurları ele alırken birtakım hastalıkların saç dökülmesine sebep olduğunu dile getirmiştir. Bu hastalıklar dillerine ve alfabetik sırasına göre sıralanmıştır. Maddelerde yer alan bazı terimler hastalık olmasa da gerek yan etki, gerek reaksiyon olması bakımından hastalık ile ilişkili kelimeler olduğundan bu kelimelerin de *Hastalık Adları* bölümünde yer alması uygun görülmüştür.

8.2.1 Türkçe Hastalık Adları

Ağarma: Saç, sakal ve bıyığın kırlaşması, ak duruma gelmesi durumu.

Kabarcık: Deride meydana gelen ufak sivilce, küçük kabartı.

Kansızlık: Kanda alyuvar ve hemoglobin miktarlarının normal kabul edilen seviyenin altına düşmesi durumu.

Kaşıntı: Vücûdun herhangi bir yerinde duyulan hafif yanma ve batmaya benzer his.

Kepek: Baş derisinde görülen pul pul beyaz kabukçuklar.

Kızartı: Kırmızılık.

Saçkıran: Genellikle kasaba ve köy çocuklarında ergenlikten önce görülen, toprak, hayvan ve insan menşeli birtakım mantarların sebep olduğu, ince kepeklenmeler ve saç dökülmesiyle kendini gösteren, tedâviyle düzeldiği gibi ergenlik çağında kendiliğinden iyileşebilen bulaşıcı, iltihapsız deri hastalığı.

Saralı: Sara hastası olan kimse.

Sinir: Bir kimsenin rûhî niteliği, olaylar karşısında tepki gösterme duyarlığı, âsap.

Solgunluk: Solgun olma durumu

Uykusuzluk: Uyku uyuyamama veya az uyuma durumu.

Yara: Bir dış etkiyle, bir hastalık veya ârıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık veya çıban.

Yarım baş ağrıları: Başın bir tarafında ve genellikle şakak ve göz çukuru bölgelerinde hissedilen şiddetli ağrılar, migren.

Yel: Romatizma ağrısı.

Yılancık: Streptokok denen mikroptan ileri gelen, deride şişlik ve kızarıklıkla beliren hastalık.

Yorgunluk: Yorgun olma, uzun ve sürekli sayılabilecek bir çalışmadan sonra vücutta hissedilen güç azalması durumu.

8.2.2. Arapça Hastalık Adları

‘Asabiyye: Sinir hastalıkları

Fakru’d-dem: Kan eksikliği, kansızlık, anemi.

İndifâat-ı cildiyye: Cilt lekelenmesi.

İştigâlât-ı dimâğiyye: Zihnî meşguliyet.

Sara: Beyin elektrik faâliyetinde meydana gelen anormal elektrik boşalımlarına bağlı olarak ortaya çıkan, kısa süreli ve tam şuur kaybıyle berâber titreme, kasılma, ağızdan köpük gelmesi şeklinde görülen bayılma nöbetleri, epilepsi. Metinde bu terim hastalık tanımı olarak değil saralı kimseler şeklinde geçmiştir:

[15/10] Renard, sar‘alılarda saçların renginin tebeddül-i garîbini kayıt ve beyân [15/11] ediyor.

Sukût-ı eş‘âr: Saç dökülmesi.

Taab: Yorgunluk.

Tahrîşât: Tahrîş kelimesinin çoğul hali.

Teessür: Üzülme, kederlenme, üzüntü, keder.

Tesemmüm: Zehirlenme.

Yeis: Şiddetli üzüntü, keder.

Verem: Vücutta herhangi bir organa, özellikle de akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı bulaşıcı, ateşli hastalık, tüberküloz.

8.2.3. Fransızca Hastalık Adları

Artritizm: Atardamar bozukluğu.

Canitie: Saç ağarması

Chute des cheveux: Saç dökülmesi.

Egzama: Kaşınma, sulanma, kızarıklık gibi belirtilerle kendini gösteren, bulaşıcı olmayan, fakat kolay geçmeyip genellikle uzun süre devam eden yaygın deri hastalığı, mayasıl.

Hloroz: Genellikle genç kızlarda görülen, kanda alyuvar sayısının azalmasından ileri gelen kansızlık, kloroz.

Romatizma: Kaslarda ve eklemlerde sızı ve ağrı şeklinde kendini gösteren hastalıkların genel adı.

8.2.4. İngilizce Hastalık Adları

Alopesi: Hormonlar, genetik yapı, hastalıklar, travma veya bazı ilaçların yan etkisine bağlı kılların ve saçların kısmen veya tamamen dökülmesi. Halk arasında bu hastalık kellik olarak da bilinir.

8.3. Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Günümüzde fitoterapi olarak adlandırılan çeşitli bitkilerin tedavi amacıyla kullanılması asırlardır her toplumda var olmuş ve varlığını hâlâ sürdürmektedir. Kadın Saçları adlı eserde pek çok bitki, çiçek ve meyve adı geçmektedir. Bu bitkilerden kimi zaman sübye, kimi zaman pomat kimi zamansa macun elde edilmiş; bu tertipler saç bakımı ve saç hastalıklarının tedavisi ve önlenmesinde tavsiye edilmiştir. Metinde geçen bitki, çiçek ve meyve isimlerinin aynı zamanda Fransızcasının da metinde bulunmasından dolayı kelimeler dillerine göre sınıflandırılırken çalışmanın bütünlüğünü bozmamak adına bu durum göz önünde bulundurulmuş ve Fransızca orijinalleri de *Fransızca Bitki/Çiçek/Meyve Adları* bölümünde alfabetik olarak sıralanmıştır.

8.3.1. Türkçe Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Alman Papatyası: Anthemis nobilis türünün kurutulmuş çiçekleridir. Bu tür yabani olarak Orta Avrupada yetişmektedir.[26]

Acı bâdem: Gülgillerden bir meyve ağacı.

a. 37/16

Ağaç: Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki. Eserde kakao ve mantar ağacı olarak da geçmiştir.

[35/14] Hüsn ü ân ve letâfetleriyle ve saçlarının güzellikleriyle meşhûr [35/15] İspanyol kadınları başlarını tarayacakları zaman saçlarını [35/16] ve başlarını kakao ağacının kabuğunu suda kaynatıp süzerek [35/17] ıslatırlar. Bu sâyede saçlar hüsn-i muhâfaza olunur. Aynı zamanda [35/18] saç dökülmesini de az zamanda tedâvî ve te'mîn edilmiş olur.

[45/05] Mantar ağacının kömüründen bir mikdâr alınarak zeytin yağı [45/06] ile karıştırılır.

Dul avrat otu: İki çenekliler sınıfından ve birleşikgillerden, geniş yapraklı, dallı, morumsu çiçekli, kök, yaprak ve tohumlarında idrar söktürücü, yumuşatıcı, terletici, kan temizleyici hassalar bulunan, hâricen deri hastalıklarında kullanılan çok yıllık otsu bitki

Kekik: Ballıbabagillerden, odunsu saplı, başak durumunda beyaz, pembe ve kırmızı çiçekler açan, karşılıklı küçük yapraklı, çok yıllık, ıtırlı sürüngen bitki.

[26] Türkiyede Bitkiler İle Tedavi, Turhan Baytop, s.349

Sarı yonca: Tatlı sarı yonca, sarı melilot, nervürlü melilot ve yaygın melilot olarak bilinen Melilotus officinalis, Avrasya'ya özgü ve Kuzey Amerika, Afrika ve Avustralya'da tanıtılan bir baklagil türüdür.

Söğüt: Söğütgiller familyasından, daha çok su kenarlarında yetişen, pek çok çeşidi olan, uzun ve acı yapraklı, kabuğu kolay soyulur ağaç.

8.3.2. Arapça Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Ceviz: İki çenekliler sınıfının cevizgiller familyasından, büyük ve kalın gövdeli, beyazımsı kabuklu, kışın yaprağını döken, uzun ömürlü, kerestesi makbul ağaç.

Cevz-i bevvâ: Hindistan cevizi.

Hınnâ: Kına.

Nâne: Ballıbabagillerden, beyaz, pembe ve morumsu çiçekli, sapsız ve tüylü yapraklı, ıtırlı, hazmı kolaylaştırıcı, spazm kesici, uyarıcı hassaları sebebiyle eczâcılık ve ıtriyatçılıkta kullanılan otsu bitki

8.3.3. Fransızca Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Arnica: Öküz gözü bitkisi.

Bardan efficinale: Dul avrat otu bitkisi. Bu bitki bardane officinale'dir. Metinde bir yazım hatası olmuştur.

Bergamot: Güzel kokulu beyaz küçük çiçekler açan ve aynı isimdeki meyveyi veren bir cins turunç ağacı.

Cannelle: Tarçın.

Cannelle de Ceylan: Seylan tarçını.

Kakao: İki çeneklilerden, ana yurdu Amerika olan, hıyar biçimindeki meyvesinin içine gömülü tohumları uyarıcı, iştah açıcı, kuvvet verici hassalar taşıyan, yağı eczâcılıkta ve kozmetik sanâyiinde kullanılan, 4 – 10 metre boyunda bir tropik bölge ağacı, Hint bâdemi.

Kurkuma: Zerdeçal.

Laurier-cérise: Taflan, karayemiş.

Mélilot: Taş yoncası, kokulu yonca.

Romarin: Biberiye

8.3.4. Farsça Bitki/Çiçek Meyve Adları

Güherçile: Barut ve patlayıcı madde yapımında oksitleyici, tarımda gübre, hekimlikte ilâç olarak kullanılan potasyum nitratın yaygın adı.

Râvend: İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bâzı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bâzı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.

Sûsen: Susam denen bitki.

8.3.5. Yunanca Bitki/Çiçek Meyve Adları

Biberiye: Akdeniz çevrelerinde çok bol yetişen, ballıbabagillerden, mâvi çiçekli, yaprakları küçük, kalınca ve kokulu, hekimlikte ve ıtriyatçılıkta kullanılan bir bitki.

Jaborandi: Pilocarpus bitkisi.

Kantaron: İki çenekliler sınıfının birleşikgiller familyasından, ılık bölgelerde yetişen, bâzı türleri iştah açıcı ve yara iyileştirici olarak hekimlikte kullanılan, kırmızı, sarı, bâzan da beyaz çiçekli, çok veya bir yıllık küçük bitki.

Papatya: Birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sâhip bir yıllık otsu bitki.

8.3.6. İspanyolca Bitki/Çiçek Meyve Adları

Kınakına: Kök boyasıgillerden, Endonezya, Seylân, Güney Amerika ve Batı Afrika gibi tropikal bölgelerde yetiştirilen, taşıdığı alkaloitler bakımından çok zengin, kabuğundan kinin denen sıtma ilâcı ve kuvvet ve peklik verici, ateş düşürücü, mikrop öldürücü, iştah açıcı hassalara sâhip şuruplar elde edilen, 15 – 20 metre boyunda ağaç.

8.3.7. Çince Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Çay: Çay bitkisinin siyâhımsı, küçük ve kıvrık bir durum almış olan kurutulmuş yaprağı.

8.3.8. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Bitki/Çiçek/Meyve Adları

Kakao Ağacı: Kakaogiller familyasından, her dem yeşil, 30 cm kadar boyunda, 10 cm kadar eninde etli ve açılmayan kapsül tipi meyveleri olan, tohumlarından kakao elde edilen bir tür.[27]

Mantar ağacı: İki çenekliler sınıfının turunçgiller familyasından, gövdesi mantar bir kabukla kaplı, siyah çekirdekli ve sulu bir meyve veren, bâzı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen Doğu Asya bitkisi.

Senegal zamkı: Acacia Senegal Willd. Ve buna yakın türlerin dallarının yaralanması sonucu meydana gelen bir zamktır. Arabistan zamkı ağacı 2-6 m yükseklikte, pennat yapraklı, sarı çiçekli ve dikenli bir ağaç olup bilhassa Kuzey-Doğu Afrikada yetiştirilmektedir.

[27] https://sozluk.gov.tr/ 05.11.22

Sûsen çiçeği: Süsengillerden, yaprakları kılıç biçiminde, çiçekleri iri ve mor renkli, güzel görünüşlü ve kokulu, çok yıllık bir süs bitkisi.

8.4. Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Kadın Saçları adlı eserdeki en zengin kelime varlığını kimyasal terimler oluşturmaktadır. Âvânzâde Mehmed Süleymân bilindiği üzere bir eczacıdır. Eserinde vermiş olduğu tertiplerde yer alan kimyasal maddeler bugün bile kozmetik ve eczacılık sektöründe kullanılmaktadır. Bu bölümdeki terimler kimi zaman kimyada kullanılan bileşikler kimi zaman bitki veya hayvanlardan elde edilen maddeler olduğundan çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Özellikle Fransızcadan onlarca kimyasal terim geçmektedir.

8.4.1. Türkçe Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Amonyaklı su: Amonyak içeren su.

Asit borikli su: Asit borik içeren su.

Asit borikli vazelin: Asit borik içeren vazelin.

Asit fenikli su: Asit fenik içeren su.

Boya: Üzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan mâdenî, bitkisel veya sentetik madde.

Çivit: Çin, Yemen ve Hindistan'da yetişen bir bitkiden elde edilen veya sun'î olarak yapılan mâvi renkli toz boya.

Kininli su: İçinde kinin bulunan.

Kireç: Kireç taşının bu işe mahsus ocaklarda kavrulmasıyle elde edilen, kalsiyum oksitten ibâret taşımsı beyaz madde.

Kireç suyu: Sönmüş kirecin hekimlikte kullanılan berrak bir su hâlindeki kısmı.

Klorlu su: İçinde klor olan su.

Sönmemiş kireç: Kalsiyum oksit.

8.4.2. Arapça Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

'Anber: Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

İlâç: Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücûda verilmek veya dışarıdan sürülmek sûretiyle kullanılan maddelere verilen isim, em.

'İtriyyât: Sürünülecek güzel kokular.

Hâmız-ı safsaf: Asit salisilik.[28]

Katran: Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutûbete karşı koruyan ve birçok organik maddenin îmâlinde kullanılan madde.

Mâ-i mukattar: Damıtık su.

Mâcun: Hamur kıvamına getirilmiş şey.

Mahlût: İki veya daha çok maddenin, aralarında kimyevî bir birleşme olmaksızın harmanlanmasından meydana gelen karışık madde, karışım.

Matbûh: Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış ilâç.

Merhem: İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilâçların ortak adı. Halk ağzında melhem olarak da bilinir.

Müstahleb: Süt gibi beyaz ve sübye tarzında hazırlanmış, süt haline getirilmiş ilâç.

Sabun: Yağlı maddelerden ve alkalilerden yapılan, kirli, yağlı şeyleri temizlemekte ve her türlü yıkama işinde kullanılan temizlik maddesi.

Şahm: Katı yağ, don yağı.

Şap: Nışadıra benzer buruk bir tadı olan, alkali minerallerin, amonyum, demir, alüminyum, krom gibi metallerin sulfatlarından meydana gelen antiseptik madde.

Zamk: Bâzı ağaçların kabuklarından sızdıktan sonra renksiz veya sarımtırak renkte katı bir madde hâlini alan camsı yapıştırıcı madde.

Zernîh: Arsenik

Zeyt: Yağ.

8.4.3. Farsça Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Tebâşir: Tebeşir kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

Tenkâr: Boraks denen tuz.

Zehir: Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

8.4.4. Fransızca Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Acétate de plomb: Kurşun (II) Asetat.

[28] https://ar.glosbe.com/tr/ar/ham%C4%B1z-%C4%B1%20safsaf

Acétique: Asetik.

Acide pyrogallique: Pirogallik asit.

Acide salicylique: Salisilik asit.

Alcool: Alkol.

Alcoolat de romarin: Biberiye kolonyası.

Alcoolé de bergamote: Bergamot alkolü.

Alcool de camphrée: Kâfur alkolü.

Alcoolé de Fioravanti: Tarçın, mür, defne yaprağı, aloe ağacı, zencefil, karanfil, hindistan cevizi, havlıcan, zedoary, Girit'ten diktame yaprağı, galbanum, styrax, elemi reçinesi, karaçam terebentin , misk ve amber, sarmaşık sakızı ve arap sakızı ve karakafes bitkilerinin alkolde maserasyonuyla elde edilen balsam.

Alcoolé de lavande: Lavanta kolonyası.

Arsenik: Çok zehirli, hiçbir tadı olmayan As2O3 veya As4O6'ya verilen ad, zırnık.

Asit borik: Borakstan elde edilen, antiseptik olarak kullanılan, molekül ağırlığı 61,86 olan asit, borik asit.

Asit gallik: Tanenden elde edilen renksiz bir kristalin asit.

Baume de Pérou: Peru balsamı.

Barit: Baryum sulfata verilen ad.

Benzoate de lithine: Lityum benzoat. Terimin aslı *benzoate de lithium'*dur. Hatalı yazılmıştır.

Boraks: Tabiatta beyaz tuz billûrları hâlinde bulunan, lehimlemeyi kolaylaştırıcı tozların, cam, sır, sun'î elmas, sabun gibi birçok maddenin ve antiseptiklerin yapımında kullanılan önemli stratejik mâden, sodyum boratın ticârî adı.

Borate de soude: Sodyum borat.

Briyantin: Parlatmak, yatıştırmak ve şekil vermek için saça sürülen yağlı güzel kokulu madde.

Carbonat de soude: Sodyum bikarbonat.

Chlorhydate paraphenjeénediamine: Parafenilendiamin hidroklorür. Bu madde *chlorhydrate paraphenjeénediamine'*dir. Metinde yazım hatası yapılmıştır.

Eau de cologne: Parfüm.

Eau de rose: Gül suyu.

Eau de vie camphrée: Seyreltik kafurlu alkol.

Eau distillé: Damıtılmış su.

Eau oxygénéé: Oksijenli su.

Esprit de romarin: Biberiye rûhu.

Essence: Esans.

Essence de bergamote: Bergamot uçucu yağı.

Essence de cannelle: Tarçın esansı.

Essence de citron: Limon esansı.

Essencé de jasmin: Yasemin esansı.

Essence de peau d'Espagne: İspanyol derisi parfümü.

Essence de Wintergreen: Wintergreen esansı.

Essencé -e géranium: *Essencé de géranium* Sardunya esansı.

Eter: Bir alkolün bir asit veya başka bir alkolle birleşmesinden meydana gelen, hekimlikte ve sanâyide kullanılan uçucu, kokulu madde, lokman rûhu.

Ether de petrole: Petrol eteri.

Extr.: Extrait.

Extrait: Özüt.

Émulsion: Sübye, emülsiyon.

Fosfat: Fosforik asidin meydana getirdiği tuzların ortak adı.

Gliserin: Yağların hidrolizi sonunda elde edilen, cilt yumuşatıcı olarak tuvalet malzemelerinde, besin maddelerinin muhâfazasında, patlayıcıların îmâlinde vb. Yerlerde geniş bir kullanım alanı bulunan kokusuz, renksiz, hafifçe tatlı şurup kıvâmında sıvı.

Glycéerine boriquée: Borik asit-gliserin

Gomme fine du Sénégal: İnce Senegal zamkı.

Hiposülfit de soude: Sodyum hiposülfit.

Huile d'olive: Zeytinyağı.

Huile de muscade: Hindistan cevizi yağı.

Huile de paraffine: Parafin yağı.

Huile de picds de bæuf: Sığır ayağı yağı.

Huile de ricin: Hint yağı.

Hypo sulfite de soude: Sodyum hiposülfit.

Hydrogéne: Hidrojen.

Huile d'am douce: Tatlı ammar yağı.

Jelatin: Tedâvi amaçlı kullanılan, yosunlardan, kemik, kıkırdak ve diğer hayvan dokularının kaynatılmasından elde edilen, pelte kıvâmında albüminli saydam madde.

Klorat de potas: Potasyum klorür.

Kozmetik: Cildi ve saçları güzelleştirmek, tâze ve canlı tutmak için kullanılan her tür kokulu madde.

Lanoline: Lanolin.

Lotion: Losyon

Mâdenî boya: Çinko, krom gibi çeşitli madenlerin dövülmesiyle elde edilen boya.

Mélange: Karışım.

Naphtol b.: Naphthol Green B , boya olarak kullanılan bir demir koordinasyon kompleksidir.

Neufaline: Bir tür temizleme sıvısı.

Nitrate d'argent: Gümüş nitrat.

Nitrate de pilocarpine: Pilokarpin nitrat.

Nitre: Güherçile

Parafenilendiamin: Saç boyalarında kullanılan p-Fenilendiamin, C_6Hy (nhy) 8 formülüne sahip organik bir bileşiktir.

Pàte: Hamur, macun.

Peau d'Espagne: Çiçek ve baharat yağlarından yapılmış bir parfümdür. Geleneksel olarak deriyi koklamak için kullanılır, ayrıca kadınlar için bir parfüm olarak ve yemekleri lezzetlendirmek için kullanılır.

Permanganat: Mikrop öldürücü olarak kullanılan potasyum permanganatın kısa adı.

Permanganate de potasse: Potasyum permanganat.

Peroksit hidrojen: Soluk mavi renkte; sulandırıldığında ise renksiz hale gelen bir bileşik.

Pomat: Daha çok saç için kullanılan yağlı merhem.

Pommade la rose: Gül pomatı.

Poudre d'ris: Pirinç tozu.

Quillaya sıbgı: Panama kabuğu tentürü.

Résorcine: Rezorsin.

Salicylate de pilocarpine: Salisilat pilokarpin.

Saponin: Bitkilerde yaygın olarak bulunan, sudaki çözeltileri çalkalandığında kalıcı köpük veren, yüzey aktif özellikte, triterpenik veya steroidal bir aglikona sahip heterozit yapısındaki bitki bileşenleri grubu.

Silis: Silisyum dioksidin adı.

Soufre précipité: Galenik kükürt.

Sulfate de cuivre ammon: Amonyum Bakır (II) Sülfat.

Sulfat de fer: Demir II Sülfat.

Sulfidrat de barit: Baryum sülfidrat.

Sulfite de soude: Sodyum Sülfit.

Süblime: Civa ile klorun birleşmesinden meydana gelen, çok zehirli antiseptik özelliğe sâhip, eskiden frengi tedâvisinde kullanılan beyaz toz hâlinde madde, aksülümen, sülümen.

Tanen: Bitkisel ürünlerde bulunan, deri tabaklamakta, kan ve ishal durdurucu olarak hekimlikte kullanılan, kuvvet ilâçlarının terkîbine giren, buruk tatlı bir madde.

Teint: Boya.

Teint d'arnica: *Teinture d*'arnica Arnika tentürü.

Teint: de cantharides: Kantarit tentürü.

Teinture de quillaya: Kuillaya tentürü.

Tentürdiyot: Mikrop kapmasını önlemek için yaralara, kesiklere sürülen iyotlu tentür.

Vazelin: Ham petrolden çıkarılan, tıpta ve kozmetik sanâyiinde kullanılan, mâcun kıvâmında bir nevi yağ.

Vieux rhum Jamaïque: Eski Jamaika romu.

8.4.5. İngilizce Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Soda: Sodyum karbonat ve sodyum bikarbonatın ortak adı.

8.4.6. İtalyanca Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

İspirto: Alkol.

Kolonya: İçine hafif bir koku katılmış tuvalet ispirtosu.

8.4.7. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Kimyasal (İlaç, Bileşik vs.) Adları

Anber sıbgı: Amber tentürü.

Arnika sıbgı: Arnika tentürü.

Arap sabunu: Yumuşak, esmer renkli, daha ucuz olduğu için her türlü temizlikte kullanılan, potasla yapılmış bir sabun cinsi.

Arnika sıbgı (İtal.+Ar.) Arnika tentürü

Kibrîtî arsenik: Arsenik sülfür.

Asetât-ı talyum: Talyum asetat.

Asit-i krizofanik: Krizofanik asit

Azotit fıdda: Gümüş nitrit.

Azotit fıddalı: Gümüş nitritli.

Cehennem taşı: Dağlama işlerinde kullanılan ve genellikle kalem hâlinde bulunan gümüş nitratı.

Çini mürekkebbi: İs karası, jelatin, kâfuru ve miskten yapılan, çok ince ve sâbit olduğu için mîmârî çizimlerde, tarama resimlerde kullanılan, genellikle çok koyu siyah renkli, sudan bozulmaz, rengi solmaz bir mürekkep çeşidi.

Bâdem yağı: Bâdemden çıkarılan, tabâbette ve deri, kösele gibi şeyleri yumuşatmakta kullanılan yağ.

Bal mumu: Arıların, karın halkalarının altında bulunan deri altı bezlerinden çıkardıkları ve bununla peteklerini yaptıkları yumuşak, sarımsı madde.

Edviye-i mukavviye: Devâlar, ilâçlar, çâreler.

Fioravanti me'keli: Tarçın, mür, defne yaprağı, aloe ağacı, zencefil, karanfil, hindistancevizi, havlıcan, zedoary, Girit'ten diktame yaprağı, galbanum, styrax, elemi reçinesi, karaçam terebentin , misk ve amber, sarmaşık sakızı ve arap sakızı ve karakafes bitkilerinin alkolde maserasyonuyla elde edilen balsam.

Gül suyu: Kaynatılan gül yapraklarının imbikten geçirilmesi sonunda elde edilen suyun, üstündeki gül yağı alındıktan sonra kalan kısmı.

Hâmız-ı safsaf: Asit salisilik.

Hint mürekkebi: Bir zamanlar yazma ve yazdırma için yaygın olarak kullanılan ve şimdi özellikle çizgi roman ve çizgi romanları mürekkeplerken, çizim ve ana hatlar için daha yaygın olarak kullanılan basit siyah veya renkli bir mürekkeptir.[29]

Hint yağı: Sütleğengillerden, sıcak ve ılık iklimlerde yetişen, anayurdu Hindistan olan bir ağacın tohumlarından elde edilen, sanâyide ve özellikle tıpta kuvvetli bir müshil olarak kullanılan, soluk sarı, koyu kıvamlı, kokusuz yağ.

Hulâsa-ı seyyâle: Sıvı ekstre.

İks şuâı: X ışını.

Kunduz böceği sıbgı: Kunduz böceği tentürü.

Quillaja sıbgı: Panama kabuğu tentürü.

Kitre zamkı: [Sür.+ Ar.] Gevenden elde edilen, eczâcılıkta, pastacılıkta, boyacılıkta, kâğıt sanâyiinde ve apre yapmak için dokumacılıkta kullanılan zamk, kestere.

Kibrîtî arsenik: Arsenik sülfür.

Kiyanus-ı potasyum: Siyanojen potasyum.

Kükürt çiçeği: Çok ince zerrecikler hâlinde su gibi akıcı saf kükürt tozu.

Lavanta rûhu: Lavanta esansı.

Muzâdd-ı taaffün: Kokuşmayı önleyen, mikrop kıran, antiseptik.

Müteressib kükürt[Ar+Fars]: Çöktürülmüş kükürt, galenik.

Müvellidü'l-humûzalı su: Oksijenli su

Nışadır rûhu: Bir azot ve üç hidrojen atomundan meydana gelen ve amonyak adı verilen gaz.

Pehlivan yakısı: Vücutta ağrıyan yerlere konan sert, keskin bir yakı.

Peru pelesengi: Leguminosae bitkisinin gövdesine yapılan yaralamalar neticesinde elde edilen bir balsam. Koyu kahverengi, bal kıvamında yapışkan olmayan, yakıcı lezzetli bir sıvıdır.[30]

Prusya mavisi: Boyada kullanılan koyu mavi bir pigmenttir.[31]

Taflan suyu: [Yun.+Türk.] Eczâcılıkta faydalanılan taflan bitkisinden elde edilen su.

Zâc-ı hadîd: Demir II Sülfat.

---

[29] https://stringfixer.com/tr/Indian_ink
[30] https://rehber.ihya.org/yenirehber/peru-pelesengi-peru-balsami.html 05.11.22
[31]Https://www-chimiegenerale-com.translate.goog/bleu_de_prusse.php?_x_tr_sch=http&_x_tr_sl=fr&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc (28/07/22)

Zamk-ı Arabî: Arap zamkı.

Zeyt-i cevz-i bevvâ: Hindistancevizi yağı.

Zeyt-i şecerü'l bân: Ban ağacı yağı.

Zeyt-i parafin: Parafin yağı.

Zeyt-i tayyâr: Kokulu ve uçucu yağ.

Zeytin yağı: Zeytin tânelerinin sıkılması ile elde edilen bitkisel yağ

8.5. Hayvan Adları

Metinde geçen hayvan adları sınırlıdır. Bunlar terkiplerde temizleme ya da renklendirme malzemesi olarak kullanılmıştır.

8.5.1. Türkçe Hayvan Adları

Öküz: Çift sürmek, araba çekmek gibi hizmetlerde kullanılan enenmiş erkek sığır.

Kunduz böceği: Kemirgenlerden, kuyruğu geniş ve yassı, art ayak parmaklarının arası perdeli, ağaçları kemirerek beslenen, su kıyılarında yaşayan, yuvalar ve su setleri kuran, postu değerli bir hayvan, kastor.

8.5.2. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Hayvan Adları

İspanyol sineği [Fr.+Türk]: İspanyol sineği, Kabarcıklı Böcekler ailesinden zümrüt yeşili bir böcektir. O ve bu tür diğer türler, genellikle Cantharides veya İspanyol sineği olarak adlandırılan, geleneksel eczacılar tarafından sunulan preparatlarda kullanılmıştır

8.6. Maden/ Kıymetli Taş ve Element Adları

Metinde geçen 13 maden/kıymetli taş/element tespit edilmiştir. Bunlardan bazıları benzetme ve mecaz anlamıyla kullanılırken bazılarıysa tertiplerde kullanılan maddelerdir.

8.6.1. Türkçe Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları

Altın: Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °c'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer.

Çelik: Demirin yüzde ikiden daha az karbonla meydana getirdiği alaşımın adı.

Demir: Demirden yapılmış.

Gümüş: Tabiatta altın, bakır, bâzan platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyâsı îmâline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim.

Kömür: Yüksek basınç veya yüksek sıcaklık altında bitkilerin yapısının değişmesi sonucu meydana gelen, karbonca çok zengin, siyah, yanıcı, kalorisi yüksek madde.

Kurşun: Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (kurşunî) renkli, boru îmâli ve birçok kimyevî birleşikte kullanılan, yoğunluğu 11,3, erime derecesi 327°, atom ağırlığı 207,21, atom numarası 82, sembolü Pb olan metal element.

8.6.2. Arapça Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları

Fıdda: Gümüş.

Farsça Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları

Kükürt: Beyazımsı açık sarı renkte, tabiatta kristal hâlinde veya şekilsiz olarak (amorf) bulunan, mâvi bir alevle yanarak nefes almaya engel olan keskin kokulu bir gaz yayan, kauçuğun gereğince sertleştirilmesinde, kibrit, kâğıt, barut, böcek ilâcı, sülfirik asit îmâli gibi yerlerde kullanılan, yoğunluğu yaklaşık 2, erime derecesi 115°C, atom ağırlığı 32,06, atom numarası 16, sembolü S olan element.

8.6.3. Fransızca Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları

Hidrojen: Renksiz, kokusuz, kolayca yanan, atom ağırlığı 1,008, atom numarası 1, sembolü H olan en hafif element.

İyot: Halojenler âilesinden, saf iken kristaller hâlinde bulunan, kurşunî siyah renkte, sıvılaşmaksızın mor renkli bir buhar durumuna geçen, boya îmâlâtında, fotoğrafçılıkta ve özellikle antiseptik olarak kullanılan, keskin kokulu, atom ağırlığı 126,92, atom numarası 53 ve sembolü İ olan, metal olmayan element.

Manganez: Kurşunimsi parlak beyaz renkte, genellikle sert ve kırılgan, demir gibi paslanan, fakat mıknatıslanmayan, demir, aluminyum ve bakırla alaşımlar yapmakta kullanılan, yoğunluğu 7,2, erime derecesi 1260°C, atom ağırlığı 54,93, atom numarası 25, sembolü Mn olan metal element.

Petrol: Bâzı arâzilerde yer altında kayaların içindeki oyuklarda birikmiş, çeşitli hidrokarbonların karışımından ibâret, sarımsı yeşil veya siyah renkli, koyu yağ kıvâmında madde.

8.6.4. Terimleşmiş Birleşik Yapı Şeklinde Oluşmuş Maden/Kıymetli Taş ve Element Adları

Mâden kömürü:Taş kömürü.

8.7. Âlet/ Nesne Adları

8.7.1. Türkçe Âlet/ Nesne Adları

Metinde geçen âlet ve nesne adlarının büyük çoğunluğu saç bakımı için kullanılan eşyalardır. Bazı nesneler ölçü malzemesi olarak kullanılırken bazı malzemeler ise yapılan terkiplerin hazırlanması ve muhafaza edilmesi için kullanılmıştır.

Bardak: Su veya sulu şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılmış kap.

Bez: İnce pamuk veya keten ipliğinden yapılan bir cins dokuma.

İğreti saç: Peruk.

Kaşık: Sulu veya tâneli şeyleri yemeye mahsus, ağza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra âleti.

Ok: Yay denilen âletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek, tir, sehim, nâvek. Metinde bu kelime mecaz amacıyla kullanılmıştır:

[47/17] ondan sonra tuvalet takımlarına ve tuvalet odasına sarf edilecek [48/01] paralar beyhûdedir. Gâib edilen şey geri gelmez. Atılan ok [48/02] geri dönmez.

Tarak: Saç, sakal ve tüylü şeylerin kıllarını birbirinden ayırmaya ve karışıklığını gidermeye yarayan, kadınların süs olarak veya saçlarını tutturmak için de kullandıkları dişli âlet.

Tuvalet takımı: Tuvalet yapmakta kullanılan ayna, tarak, fırça vb. şeylerden oluşan takım.

Toplu iğne: Tepesinde küçük bir başı bulunan iğne.

Toprak kap: Topraktan yapılmış kap.

Tütsü: Etrâfa güzel bir koku yaymak veya nazar, sinir hastalıkları, sara vb.ni gidermek, bunlardan korunmak maksadıyla yakılan kokulu madde.

8.7.2. Arapça Âlet/ Nesne Adları

Makas: Ortadan bir pimle çapraz şekilde birleştirilmiş, iç tarafları keskin iki bıçaktan meydana gelen ve saplarındaki yuvalara yerleştirilen el parmaklarının kumandasıyle açılıp kapanarak aralarına konulan kâğıt, bez, kumaş, saç vb. Şeyleri kesmeye yarayan âlet.

Saat: Zamânı göstermeye yarayan âlet.

Şerit: İpek, pamuk, yün vb.nden yapılmış dar ve uzun dokuma parçası.

8.7.3. Farsça Âlet/ Nesne Adları

Cam: Bu maddenin pencere, kapı, dolap gibi yerlere takılan tabaka hâlindeki şekli.

İbrişim: Bükülmüş ipekten iplik.

Maşa: Ateş karıştırmaya, ateş veya kızgın şeyleri tutmaya yarayan, baş tarafından bitişik, açılır kapanır iki kollu mâdenî âlet.

Para: Alışverişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedâvüle çıkarılan, üzerinde îtibârî değeri yazılı kâğıt veya mâden.

Şişe: İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap.

Tahta: Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

Yafta: Üzerine yapıştırıldığı veya asıldığı şeyle ilgili bâzı bilgileri taşıyan yazılı kâğıt.

8.7.4. Fransızca Âlet/ Nesne Adları

Drosse: Fırça. Kelimenin aslı *brosse*'dir. Yazım hatası yapılmıştır.

Flacon: Kapaklı şişe.

Gaz: Gazze'de dokunan ince ve çok seyrek keten bez, gaz bezi.

Muslin: Bez ayağı desenli, genellikle boyalı veya baskılı, kalınca olanları çarşaf ve yastık kılıfı olarak kullanılan hafif pamuklu kumaş.

Pudra: Cildin daha güzel görünmesini ve korunmasını sağlamak için yüze ve tene sürülen, nişasta ve çeşitli mâdenî tozlardan yapılmış güzel kokulu, beyaz veya pembe renkte, ince toz hâlindeki tuvalet malzemesi.

Stilligoutte: Damlalık.

8.7.5. Yunanca Âlet/ Nesne Adları

Fırça: Bir şeyin üzerindeki toz ve kirleri temizlemekte veya bir maddeyi yayarak sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bir sapa bağlanmış kıl veya kıla benzer (hasır, naylon vb.) tellerden yapılmış âlet.

Sünger: Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

8.7.6. İtalyanca Âlet/ Nesne Adları

Firkete: Kadınların saçlarını tutturmak için kullandıkları uzun bir U biçiminde tel veya bağadan saç tokası.

Ispatula: Alçı, balçık, bal mumu, mâcun, ilâç vb. Maddeleri karıştırmak, sürmek, yaymak, şekil vermek, düzeltmek veya kazımak için kullanılan, saplı, kullanıldığı işe göre çeşitli ende, malaya benzer, ağaç, boynuz, kemik veya ince çelikten yapılmış ufak el âleti.

Kurdela: Elbiselerde, saçlarda ve çeşitli yerlerde süsleme malzemesi olarak kullanılan kumaş şerit.

8.7.7. Ermenice Âlet/ Nesne Adları

Tel: Çeşitli mâdenlerden yapılan ve çeşitli işlerde kullanılan, kopmaya karşı dayanıklı çok ince ve uzun nesne.

8.8. Yiyecek/İçecek Adları

Metinde pek çok yiyecek ve içecek adları yer almaktadır ancak bunların neredeyse tamamı yemek için değil saça, kirpiğe, kaşa ya da sakala sürmek için yapılacak olan tertiplerde kullanılmak için verilmiştir.

8.8.1. Türkçe Yiyecek/İçecek İsimleri

Et: Hayvan vücûdunun yiyecek maddesi olarak kullanılan kas kısmı.

İçki: İspirtolu içecek, müskirat.

Kâfurlu rakı: İçerisinde kâfur bulunan rakı.

Lapa: Keten tohumu vb. Bitkilerin kaynatılarak yumuşak bir hamur durumuna getirildikten sonra, vücutta ağrılı ve hastalıklı yere konmak üzere sıcak bir tülbente yayılması şeklinde hazırlanan bir nevi ilâç.

Mercimek unu: Mercimekten elde edilen un.

Tuz: Suda eriyen, kokusuz, dili yakan bir tada sâhip, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billûrsu madde.

Yemek: Yenmek için pişirilmiş, hazırlanmış yiyecek, aş, taam.

Yulaf: Buğdaygillerden, daha çok hayvan yemi olarak kullanılan, insan beslenmesinde de yer alan, nişasta bakımından zengin otsu bitki.

Yumurta: Kümes hayvanları ve özellikle tavuk tarafından yumurtlanan, beslenmede çok önemli bir yeri olan, protein ve lipit bakımından çok zengin, üstü beyaz, kırılgan bir kabukla kaplı, beyzî biçimde bir besin maddesi.

Yumurta akı: Yumurta sarısının etrâfındaki albümince zengin saydam madde.

Üzüm sirkesi: Üzüm suyundan yapılan sirke.

8.8.2. Arapça Yiyecek/İçecek İsimleri

Emlâh: Tuzlar.

Gıdâ: Canlıların yaşaması, beslenip gelişmesi için gerekli her türlü yiyecek ve içecek, besin.

Mahlûkât-ı bahriyye: Deniz canlıları.

Rakı: Üzüm, erik, elma, hurma vb. Şekeri bol meyvelerin mayalanmasından elde edilen, alkole anason karıştırılarak yapılan, kuvvetli sarhoşluk verici sert içki.

Şarap: Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.

8.8.3. Farsça Yiyecek/İçecek İsimleri

Nişasta: Mısır, buğday vb. Tahıllardan, mercimek, bezelye gibi baklagillerden ve patatesten elde edilen, mensûcat sanâyiinde, apre maddesi îmâlinde, ilâç, kibrit, kola sanâyii gibi çeşitli yerlerde ve besin maddesi olarak kullanılan una benzer madde.

Nohut: Baklagillerden, sarımtırak çiçekli, 50 santim boyunda, yurdumuzda tânesi için, bâzı ülkelerde ise yem bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık bitki. Metinde bu kelime bir yiyecek olarak değil miktar ölçüsü olarak kullanılmıştır:

[08/04] Karıştırılıp sabah ve akşam bundan nohut kadar alınarak [08/05] saçların diplerine güzelce sürülür.

8.8.4. Fransızca Yiyecek/İçecek İsimleri

Bæuf: Sığır eti.

Girolle: Mantar.

Liqueur d'hoffmann: Hoffman likörü.

Rhum: Rom.

8.8.5. İtalyanca Yiyecek/İçecek İsimleri

Bira: Arpa ve şerbetçi otunun mayalandırılması ile elde edilen, az alkollü hafif içki.

Sübye: Kavun çekirdeği, bâdem içi, hıyar gibi şeylerden dövülerek yapılan beyaz renkli şerbet.

8.9. Ölçü Birimleri

Metinde verilen tertiplerin her birimde hangi malzemenin ne kadar kullanılması gerektiği miktarıyla verilmiştir. Bunun için metinde geçen ölçü birimleri dillerine ve alfabetik sırasına göre aşağıda verilmiştir.

8.9.1. Arapça Ölçü Birimleri

Dirhem: Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

Dakîka: Bir saatin altmışta biri değerindeki zaman birimi.

8.9.2. Fransızca Ölçü Birimleri

Litre: Sıvıların miktârını belirlemek için kullanılan 1 desimetreküp hacminde ölçü birimi.

Gram: Kilogramın binde biri değerindeki ağırlık birimi.

Miligram: Gramın binde birine eşit olan ve mgr. İle gösterilen bir ağırlık ölçüsü birimi.

Santigram: 1 gramın yüzde biri.

METİN

[02/01] KADIN SAÇLARI

[02/02] Kadın saçlarının uzatılması, boyanması, dökülmesi, ve hüsn-i [02/03] muhâfazası çârelerinden, saçlar için kozmetiklerden, [02/04] pomatlardan ve saç boyalarıyla sularından bâhis sıhhî eserdir.

[02/05] Muharriri: [02/06] Âvânzâde Mehmed Süleymân [02/07] Nâşiri: [02/08] Vatan Kütüphanesi Sâhibi: [02/09] O. Ferîd [02/10] Birinci Tab'a [02/11] "Kader" Matbaası [02/12] 1335/1917

[03/01] Saç ve Kadın

[03/02] Saçların hıfzı's-sıhhasından, uzatılması, dökülmesi [03/03] ve boyanması çârelerinden bâhistir.

[03/04] Saç, kadın denilen mahlûk-ı latîfin tabî'î bir ziynetidir. [03/05] Kadının yüzü tüysüz ve başı ise saçlı olacaktır. Saç, [03/06] fâikiyet 'alâmeti addolunur.

[03/07] Saç nişâne-i sıhhat, vâsıta-i melâhat ve letâfettir.

[03/08] Kadının hüsn ü ân u letâfetini arttıracak başındaki saçlarıdır. [03/09] Kara saçlar mı yoksa kumral saçlar mı makbûldür? [03/10] Bâzıları kara ve bâzıları da kumral saçları tercîh ederler. Şâirler [03/11] kumral saçları daha ziyâde medh ü senâ ederler.

[03/12] İlâhe-i hüsn ü ân addolunan Venüs de kumral saçlıydı. [03/13] Avrupa müdekkiklerinin rivâyetine göre Havvâ Anamız da kumral saçlıydı.

[04/01] Avrupa'da siyah saçlı yüz kadından yetmiş yedisi sühûletle [04/02] zevc bulabildiği hâlde kumral saçlı yüz kadından ancak elli [04/03] üçü zevc bulabiliyormuş.

[04/04] Siyah saçlarda başka kuvvet, başka bir letâfet vardır.

[04/05] Yüz kumral kadından mütebâkî kırk yedisinin edilen tahkîkât [04/06] netîcesinde dest-i izdivâclarının talep edilmemiş olduğu tezâhür [04/07] etmiş.

[04/08] Altın gibi parlak kumral saçlar, tefekkürât-ı 'ulviyyete delâlet [04/09] eden vâsi' bir dimâğa 'alâmettir. Kumral saçlılar dûrbîn [04/10] ve civân-merd olurlar.

[04/11] Solgun ve donuk kumral saçlar atâlet ve rehâvete, [04/12] hayâlâta ve fakat mantıkî bir fikre delâlet eyler.

[04/13] Kestâne rengindeki saçlar sâbit ve şedîd bir fikre nişânedir. [04/14] Kestâne renginde saçlara mâlik bir kadınla (Madelein Lerova'nın fikri) [04/13] izdivâc ediniz. Saâdet-i biteviyeye ve sağlam evlâdlara mazhar olursunuz.

[04/14] Kara saçlar, kuvvetli bir zekâya ve safrâvî mizâca ve tab'-ı şedîde delâlet eder.

[05/01] Kadın Saçları

[05/02] Meşâhîrden Balzac *Otuz Yaşında Kadın* ‘unvanlı [05/03] eserinde: “Gâyet uzun saçlara mâlik olan kadınlar zayıf [05/04] ve solgun ve fakat gâyet beyaz olurlar.” diyor.

[05/05] Erbâb-ı fenden Monin *Hıfz-ı Sıhhat-i Melâhat* ‘unvanlı eserinde [05/06] bunun sebebini îzâh ederek diyor ki: “Gâyet uzun ve çok [05/07] saçlar neşvünemâları için kanın terkîbinde bulunup ‘uzviyet yâni [05/08] vücûd-ı beşer için fevkalâde lüzûmu bulunan çelik kils, [05/09] kükürt, silis ilh. gibi mevâdd-ı mâdeniyyeyi ahz ü cezbeder. [05/10] Bunun netîcesi olarak fakru’d-dem, hloroz (pek ziyâde sol- [05/11] gunluk ve kansızlık) vesâir zâfiyet hastalıkları husûle gelir.

[05/12] Bu sebeple saçları uzun olan kızların ve kadınların iyi yiyip [05/13] içmeleri, beslenip kuvvetlenmeleri îcâb eder. Esbâb-ı umûmiyye [05/14] bundan ibârettir. Esbâb-ı mevziiyyeye gelince: saçlara hava [05/15] aldırılmadığı için sukût-ı eş‘âr (saç dökülmesi) husûle gelir.

[05/16] Saçları her gün açıp havalandırmalı ve ba‘dehû tarayarak [06/01] örmeli. Her gün ispirtolu mâyi‘ler, kolonyalar, kininli sularla [06/02] ve süblime ile başı oğmak da muzırrdır. Saçların dökülmesini [06/03] mûcib olur. Bu türlü tuvalet suları saçların rengini de [06/04] değiştirir.

[06/05] Saçların hey’et-i mecmuâsının mukâvemeti tûl-i ömre nişânedir. [06/06] Romatizma ve bel hastalıklarıyla verem hastalığına dûçâr olanların [06/07] saçları vaktinden evvel dökülür.

[06/08] Yüz yaşına eren sağlam adamların başlarında az ve çok saç [06/09] bulunur.

[06/10] Saç modaları çıktığı günden beri saç dökülmeleri, [06/11] saç hastalıkları çoğalmaya başlamıştır. Buna saç sularının da [06/12] yardımı dokunuyor.

[06/13] Romatizmalıların [n]için vaktinden evvel saçları dökülüyor? [06/14] Hâmızî ter ifrâz ettikleri için.

[06/15] Saçları kıvırcık yapmak usûlü de saç dökülmesinin esbâb-ı [06/16] kaviyye ve mühimmesindendir. Saçları kıvırcık yapmak için musta‘mel [06/17] kızgın demirler, saçların ölümüdür. Az zamanda saçlar [06/18] kırılıp dökülür. Bu sebeple maşa kullanmamalıdır.

[07/01] Saçları Temizlemek İçin Tertîb

[07/02] Lotion pour le nettoyage des cheveux

[07/03] 500 gram	Gül suyu
[07/04] 85 “	Kâfûrlu rakı
[07/05] 30 “	Boraks
[07/06] Eau de rose	500.0
[07/07] Eau de vie camphrée	85,0
[07/08] Borate de soude	30,0

[07/09] Sabah ve akşam veya günde bir def'a bu tertîbden bir mikdâr [07/10] alınarak saçlar oğularak yıkanır.

[07/11] Kepeklere Karşı Tertîb (Kuru Saçlar İçin)

[07/12] Onction contre les pellicules (cheveux secs)

[07/13] Lanoline	35,0	35 gram	Lanolin
[07/14] Huile de ricin	10.0	10 "	Hint yağı
[07/15] Tannin	1,0	1 "	Tanen
[08/01] Nitre	2,0	2 "	Güherçile
[08/02] Soufre précipité	1.50	1.50 "	Müteressib kükürt
[08/03] Essencé de jasmin	XX gtt.	20 damla	Zeyt-i tayyâr-ı yâsemin

[08/04] Karıştırılıp sabah ve akşam bundan nohut kadar alınarak [08/05] saçların diplerine güzelce sürülür.

[08/06] Yağlı Başları Temizlemek İçin Tertîb

[08/07] 60 gram	Quillaya sıbgı
[08/08] 40 "	Petrol eteri
[08/09] 30 "	Fioravanti me'keli
[08/10] 8 "	Öküz ayağının zeyti
[08/11] Lotion pour nettoyer la téte grasse	
[08/12] teinture de quillaya	60.0
[08/13] ether de petrole	40
[08/14] Alcoolé de Fioravanti	30.0
[08/15] Huile de pieds de bæuf	8.0
[08/16] m. Agitez avant l'usage	

[08/17] İsti'mâl olunacağı esnâda şişeyi çalkamalı.

[09/01] Kıvırcık Yapılmış Olan Saçların Açılmasına [09/02] ve Bozulmasına Mâni' Olmak İçin Ne Yapmalı?

[09/03] Saçları kıvırcık yapmak ve mütemevvic yâni dalgalandırmak [09/04] için kızgın maşa veya ispirtolu mâyi'ler kullanmamalıdır. Her iki [09/05] usûlün de mahzûr-ı 'azîmi vardır. Bu maksad için zeyt-i [09/06] parafin - l'huile de paraffine kullanmalı. Bu zeytten bir [09/07] mikdâr tedârik edip evde bulundurmalı. Mürûr-ı zamanla bozulmaz. [09/08] Bundan birkaç damla alıp saçlara sürmeli. Kıvırcık yapılmış [09/09] olan saçları da muhâfaza eder. Yâni açılıp düz hâle gelmelerine [09/10] mâni' olur. Aynı zamanda saçları mütemevvic kılar.

[09/11] Saçları Kıvırcık Yapmak ve Dalgalandırmak İçin Tertîb

[09/12] lotion pour favoriser- ′onéulation et la frisure

[09/13] 200 gram	Taflan suyu
[09/14] 50 "	Fioravanti mek'eli
[09/15] 20 "	Senegal zamkı tuzu

[09/16] Eau distillée de laurier- cérise 200.0
[09/17] Alccoolé de fioravanti 50.0
[09/18] gomme fine du Sénégal 20.0
[10/01] karıştırılır.

[10/02] Bu tertîb kat'iyen zararsız olduktan başka saçları kolayca [10/03] kıvırcık yapar ve dalgalı bir hâle getirir ve uzun müddet aynı [10/04] hâlde bulundurur. Arzu edildiğinde saçlar yıkanınca eski hâlini [10/05] alır.

[10/06] Saçların Ağarması
[10/07] Commencement de canitie

[10/08] Saçlar vaktinden evvel ağarmaya başladığı ve saçlar arasında [10/09] kepek bulunduğu takdîrde sabah ve akşam âtîdeki tertîbden bir [10/10] mikdâr alıp saç diplerine yumuşak bir fırça ile güzelce [10/11] sürülür:

[10/12] Essence de Wintergreen 20.0
[10/13] Liqueur d'Hoffmann 20.0
[10/14] Vaséline Liquide 20.0
[10/15] nitrate de pilocarpine 0.20
[10/16] M.s.a. pour friction avec une brosse douce

[10/17] Bu tertîbin evde îmâli mümkün olmayacağı için Türkçesini [10/18] yazmaya lüzûm görmedik.

[11/01] Sukût-ı Eş'âr
[11/02] Chute des cheveux

[11/03] Sukût-ı eş'âr, saç dökülmesi demektir. Bu da muhtelif [11/04] sebeplerden ileri gelir. Sukût-ı eş'ârın sebebini tâyîn edip ona [11/05] göre ilâç tertîb edilir. Bununla berâber zîrde iki tertîb [11/06] mündericdir. Bu güzel ve müessir tertîblerle hemen her türlü sukût-ı [11/07] eş'âra çâre-sâz olmak mümkündür.

[11/08] Birinci tertîb tabiaten saçları kuru olanlar, ikinci [11/09] tertîb ise saçları yağlı bulunanlar içindir. Bu tertîbler [11/10] isti'mâl edildiği takdîrde hem saç dökülmesine mâni' olunur hem de [11/11] saç bulunmayan yerde saç çıkarmakla berâber mevcûd saçları da [11/12] hüsn-i muhâfaza eder.

[11/13] (Birinci Tertîb) Saçları Kuru Olanlar İçin

[11/14] Alcoolé de bergamote 80.0
[11/15] Huile " ricin 40.0
[11/16] Essence " cannelle de Ceylan 10.0
[11/17] teinture de cantharides 5.0
[11/18] Naphtol B. 1.0

[11/19] M.S.a (agitez avant l'uisage, pour friction à [11/20] l'aide d'une drosse dauce)

[12/01] Kullanılacağı zaman şişenin çalkalanması îcâb eder. [12/02] Yumuşak bir fırça ile saç diplerine güzelce sürülür.

[12/03] (İkinci Tertîb) − Yağlı Saçlara Mahsûs

[12/04] Liqueur d' Hoffmann	200.0.
[12/05] glycérine redistillée	25.0
[12/06] Essence -e géranium	5.0
[12/07] résorcine	10.0
[12/08] teinture de quillaya	q.s.

[12/09] m.s.a. pour émulsion à appliquer, à l'aide d'un [12/10] flacon à stilligoutte, matin et soir.

[12/11] Bu tertîb [ile] bir müstahleb yâni sübye yapılacaktır. Ba'dehû sabah [12/12] ve akşam saç diplerine damlalı bir şişeden damlatılarak [12/13] sürülecek ve oğulacaktır.

[12/14] Her ne kadar bu tertîbler yüzde yüz derecesinde te'sîr-i matlûbu [12/15] hâsıl edemezse de, yine fâideden hâlî kalamaz. Saç dökülmesine [12/16] mâni' olur ve kepekleri de izâle eder. Yüzde yüz te'sîrini hâsıl [12/17] etmek için saç dökülmesinin esbâbını araştırıp ona göre [12/18] bir ilâç tertîbi iktizâ eder.

[12/19] Bununla berâber saç dökülmesi tedâvî edildiği sırada [12/20] dâhilen de edviye-i mukavviyye kullanılmalıdır. Yalnız hâricen tedâvî [13/01] ile iktifâ edilmemeli. Tedâvî aynı zamanda dâhilen ve hâricen [13/02] icrâ edildiği sûrette te'sîr serî ve kat'î olur.

[13/03] Saç Çıkarmak İçin Tertîb
[13/04] Pour activer la pousse des cheveux

[13/05] Bâzı kadınlar veya erkekler saçlarını uzatmak ve kuvvetlendirmekle [13/06] berâber saç bitirmek arzu ederler. Bu gibiler âtîdeki tertîbi [13/07] emniyet ve kat'iyyetle yaptırıp isti'mâl edebilirler. Az zamanda arzu [13/08] edilen mahallde saç çıkar ve çıkmakta bulunanlar da neşvünemâ bulur ve [13/09] kuvvetlenir.

[13/10] vieux rhum Jamaïque	100.0
[13/11] Extrait fl. d'Aarnica	100.0
[13/12] Huile de ricin	80.0
[13/13] Essence de peau d'Espagne	4.0

[13/14] m. (agitez avant l'usage)

[13/15] Sukût-ı Eş'âra Karşı Tertîb
[13/16] Lotion contre la chute des cheveux

[13/17] Alcoolé de lavande	60,0
[13/18] Glycérine boriquée	8,0
[13/19] Teinture de cantharides	9,0
[14/01] Essence de cannelle	XX gouttes
[14/02] Salicylate de pilocarpine	0,35

[14/03] M. en Friction matin et soir.

[14/04] Bu tertîbden bir mikdâr alınarak sabah ve akşam saç diplerine [14/05] güzelce oğuşturularak sürülür.

[14/06] Bu da sukût-ı eş‘âra karşı tertîbdir (yağlı saçlar için)

[14/07] Glicérine	30,0
[14/08] Baume de Pérou	5.0
[14/09] Alcool camphrée	15,0
[14/10] Teinture de cantharides	XX gtts.
[14/11] Benzoate de lithine	2.50
[14/12] Essence de Bergamote	XXV gtts.

[14/13] M. pour frition avee une brasse Demie-dur, [14/14] imbibée de ce mélange (motin et soir.)

[14/15] Sabah ve akşam ne pek sert ve ne de pek yumuşak olmayan bir [14/16] fırçayı bu tertîbe batırarak saç diplerine güzelce sürülür [14/17] ve fırça ile oğuşturulur.

[14/16] Bâzı saçlar süratle ve çok mikdârda dökülür. Ve kırılır.

[15/01] Böyle bir hâlde bu tertîbden pek ziyâde istifâde edilir.

[15/02] Bâzı saçlar da uçlarından yarılarak çatallaşır, uçlarından [15/03] kırılır ve bâzıları da tesbîhiyyü’l şekl bir hâle gelir, bu gibi [15/04] hâlâtta da işbu tertîb gâyet fâidelidir.

[15/05] Saç Boyaları

[15/06] Saçları kumrala boyamak için en iyi boya yeni istihzâr [15/07] olunmuş- (peroksit hidrojen Peroxyde d’hydrogéne) [15/08] tur. Fakat bunu merhem yaparak kullanmalıdır. Çok def‘a hâlet-i [15/09] ‘asabiyye saç ağarmasına bir sebep teşkîl eder. Meşâhîrden [15/10] Renard, sar‘alılarda saçların renginin tebeddül-i garîbini kayıt ve beyân [15/11] ediyor.

[15/12] Şiddetli heyecânlar ve teessürler birdenbire saçların rengini tebdîl [15/13] edebilir.

[15/14] Meşâhîr-i erbâb-ı fenden Garino *Keşfiyyât-ı Fenniyye’*sini bir fırtına [15/15] netîcesinde zâyi‘ eylemekle şiddet-i teessüründen saçlarının birdenbire [15/16] ağardığını görmüştür.

[15/17] **Hınnâ**- Kadınlarımız tarafından saç boyası olarak kulla- [15/18] nılmakta bulunan hınnâ hakkında Doktor Monin yazdığı bir eserde diyor ki:

[16/01] “Hınnâ, pek fâideli ve güzel bir boyadır. Türk ve Arap kadınları [16/02] tarafından kesretle kullanılıyor, râyihası latîftir. Ilık suyla [16/03] bir hamur yapılarak ellere ve saçlara sürülür ve yirmi dört [16/04] saat bırakılır.

[16/05] Bir nisbet dâhilinde hınnâya şap ve sulfate de fer (zâc-ı hadîd) [16/06] ilâve edilecek olursa esme[r] ve siyah bir renk hâsıl eder.

[16/07] Hınnâ hem ucuz hem de mükemmel bir boyadır. Hiçbir zararı [16/08] olmadıktan başka bilakis fâidesi vardır. Bundan başka kulla- [16/09] nılmakta bulunan muzırr boyaların saçların teşekkülât-ı ‘uzviyyesine az [16/10] ve çok sû-i te’sîri vardır.

[16/11] ‘İtriyyât tâcirlerinden vesâir mağazalarda satılan ve esâsı [16/12] kurşun emlâhından ibâret bulunan boyaların gerek saçlara ve gerek [16/13] vücûda zarar-ı ‘azîmi dokunur. Bu sebeple ‘adem-i isti‘mâlini sıhhatleri- [16/14] ni yeni ve güzel saçlarını sevenlere bilhâssa tavsiye ederiz.

[16/15] Bu yüzden birçok kazâlar ve tesemmüm hâdiseleri de vukûa [16/16] gelmektedir.

[16/17] Terkîbi mâlûm olmayan saç boyalarını kullanmamak kâr-ı âkıldır. [16/18] Bir litre suya ilâve edilen 60 gram “permanganate de potasse” [17/01] siyaha yakın esmer bir renk verir ve saçları boyarsa da yeşilimtırak veya [17/02] morumtırak dalgaları sebebiyle makbûl ve mergûb tutulmamaktadır.

[17/03] Saçları boyamakla berâber bi’n-nisbe zarar vermeyen emlâhtan biri [17/04] manganezdir. Bunun boyası mergûb ve müreccahtır. Çünki saçları [17/05] emlâh-ı sâire kadar tahrîb etmez. Fıdda (gümüş) emlâhından güzel [17/06] saç boyası yapılır ve mâvi bir şişeye konulur. Beyaz şişe- [17/07] deki de ispirtolu bir mahlûldür. Bu iki şişe birden alınır [17/08] ve isti‘mâl edilir.

[17/09] Bununla berâber saçlarda husûle getirdiği siyahlık çok [17/10] zaman devâm etmez. Aynı zamanda saçları tahrîb eder. Nitrat [17/11] darjan yâni “azotit fıdda” mâdenî olduğu için muzırrdır. [17/12] Saç boyası nebâtî olursa (meselâ hınnâ gibi) makbûldür ve mazarrattan hâdîdir.

[17/13] Müvellidü'l-humûzalı su (l’Eau oxygénéé) ile saçlar [17/14] istenildiği gibi boyanır. Gül rengi kumrallıktan altın sarısı renge [17/15] kadar muhtelif derecelerde renk verilebilir. Yalnız bunun için [17/16] mâhir bir el lâzımdır.

[17/17] Bâzı kimseler saçlarını matlûb derecede boyayamaz. [18/01] Saçlarına maun rengi verir ki bu da hoşa gidecek bir [18/02] renk değildir. Bu gibilere otuz gram hâlis kolonya suyuna ilâve [18/03] edilmiş iki gram “tentürdiyot” isti‘mâlini tavsiye ederim. Ba‘dehû [18/04] beş dakîka sonra ılık olarak kesîf (koyu demektir) bir “hypo [18/05] sulfite de soude (Hypo sulfite de soude) mahlûlüyle saçları [18/06] yıkamak lâzımdır. O zaman saçlar tabî‘î rengini ahz ü iktisâb [18/07] eyler.

[18/08] Tekrâr ediyorum: Rastgele alınan ve terkîbi mâlûm bulunmayan [18/09] mâdenî saç boyaları ahz ü isti‘mâl etmeyiniz. Hem saçlarınızı [18/10] tahrîb etmiş hem de kendinizi kendi paranızla zehirlemiş olursunuz.

[18/11] Mâdenî boyaları kullananlarda türlü türlü avârız-ı cildiyye [18/12] husûle gelir. Egzama, indifâat-ı (kabarcık demektir) cildiyye, [18/13] kızartı, kaşıntı vesâire.

[18/14] Âtîde tavsiye edeceğim boya ya müvellidü'l-humûzalı suyun [18/15] muvâcehesinde veya hava ile temâsta saçları matlûb derecede [18/16] boyar ki bu da: Chlorhydate paraphenjeéne diaminedir.

[18/17] Bununla berâber bu boyadan da nâdiren saç diplerinde egzama [18/18] vesâire gibi bâzı avârız-ı cildiyye husûle gelmektedir.

[19/01] Mâdenî saç boyalarından en ziyâde musta'mel ve münteşir olanı [19/02] ber-vech-i zîrdir.

[19/03] Alcool â 90°	50,0
[19/04] Acide pyrogallique	3,0
[19/05] " acétique	3,0
[19/06] Essence de citron	XV gtts.

[19/07] M. quavd les cheveux sont presque secs, on les [19/08] teint avec ce mélange:

[19/09] Eau de rose	300,0
[19/10] nitrate d'argent	10,0
[19/11] Sulfate de cuivre ammon.	2,0

[19/12] m.

[19/13] Saçlara Maun Rengini Vermek İçin

[19/14] Mikdâr-ı kâfî kireç suyu alınarak hınnâ tozu ile karıştırı- [19/15] larak bir hamur yapılır ve başa konularak bir gece bırakılır. [19/16] Kesîf bir şap mahlûlü ile saçlara güzel ve koyu bir kestâne [19/17] rengi vermek mümkündür.

[20/01] Kula renginde (sarı ile kırmızı arasındaki renk) [20/02] bulunan saçları kumrala boyamak için 'alelâde müvellidü'l-humûzalı [20/03] su isti'mâl edilir. Kırılmakta bulunan kuru saçlar için [20/04] bu boya şâyân-ı tavsiyedir.

[20/05] Ellide bir nisbette istihzâr edilmiş bir " hiposülfit"

[20/06] Saç Boyaları ve Bunlardan Mütevellid Ârızalar

[20/07] "de soude" mahlûlü de saçlar için güzel bir boya hizmetini [20/08] îfâ eder.

[20/09] Saç boyaları isti'mâl eden kadınlar ve erkekler arasında [20/10] vukûa gelen kazâlar, şâyân-ı teessüf ve teessür vak'alar adına vakâyi'-i [20/11] rûz-merre sırasına geçmiştir.

[20/12] Mâdenî saç boyalarından ileri gelen fenâlıklardan zîrde zikr [20/13] ve ta'dâd eylediklerim nazar-ı dikkat ve ibrete alınmaya sezâdır:

[20/14] Sinir nöbetleri, ihtilalât-ı mîdeviyye, bağırsak âfetleri [20/15] zâfiyet, fakru'd-dem indifâat-ı cildiyye, boyunda, yüzde ve başta [20/16] egzama, göz ve kulak hastalıkları... ilh.

[20/17] Esâsı kurşun emlâhından ve “permanganate de potasse” den [21/01] müstahzar saç boyaları ekseriyâ uykusuzluğu, müz‘ic baş [21/02] kaşıntılarını ve göz kapaklarının şişmesini intâc eylemektedir.

[21/03] Hele mâden kömüründen istihrâc olunan “parafenilendiamin” [21/04] boyasından husûle gelen vak‘alar pek çoktur. Bu boyadan âdetâ [21/05] sîmâda pehlivan yakısı yapıştırılmış gibi birtakım yaralar husûle [21/05] gelmektedir. Hatta yılancık vak‘alarına bile tesâdüf edilmektedir.

[21/06] Bu boyanın husûle getirdiği siyah rengi devâm ve tesbît için [21/07] müvellidü’l-humûzalı su kullanıldığı zaman cilt üzerinde şiddetli [21/08] tahrîşât husûle getirmektedir.

[21/09] Hakîkat-i hâlde bütün saç boyaları bâ-husûs cildi nâzik [21/10] olanlarda egzama vesâire gibi birtakım avârız-ı cildiyyenin husûlüne [21/11] sebebiyet vermektedir.

[21/12] Nitrat darjanlı ta‘bîr-i âhirle azotit fıddalı daha doğrusu [21/13] cehennem taşıyla yapılan saç boyası saçları tahrîb ettiğinden [21/14] mâadâ cilt üzerinde bulaştığı yerlerde lekeler bırakır. Bu lekeleri [21/15] çıkarmak için “kiyanus-ı potasyum” kullanılır ki bu da zehirlerin [21/16] en mühliki ve en müdhişidir. Bu zehir bir adamı bir yıldırımla vurulmuş [21/17] gibi bir anda öldürmek kuvvetine hâizdir.

[22/01] Saçlara kumral renk vermek için kullanılan boyalar [22/02] meyânında en tehlikesizi müvellidü’l-humûzalı sudur. Fakat bunun da [22/03] bir mahzûru vardır ki o da saçları kırması ve daha sonra [22/04] dökülmesine meydan vermesidir.

[22/05] Çivit boyasıyla hınnânın bir arada isti‘mâli en makbûl bir [22/06] boyadır. Hiçbir mahzûru yoktur.

[22/07] Saç, bir ‘uzv-ı zî-hayâttır. Mâdenî boyalardan şiddetle müteessir [22/08] olur. Yalnız hınnâdan müteessir olmaz.

[22/09] Saç boyalarını men‘ etmek veya herkese vermemek için [22/10] Avrupa’da erbâb-ı fen bir usûl ittihâzını talep etmek husûsunda müttehidü’l-fikr derler.

[22/10] Saçların derece-i mukâvemeti renge göre tebeddül eder. Kula [22/11] renginde bulunan bir saçın mukâvemeti kumral bir saçın mukâvemetinden [22/12] beş kere ziyâdedir.

[22/13] Bu sebeple kula rengindeki saçlar sâir renkteki saçlardan [22/14] daha ziyâde mevcûdiyet ve mukâvemet ibrâz eder. Kula renginde [22/15] saçları hâvi bir başta takrîben 30,000 saç kılı vardır. [22/16] Hâlbuki esmer bir adamın başında 105000 ve bir kumralın başında [23/01] 150000 adet saç vardır.

[23/02] Kula rengindeki saçlarda dökülme pek azdır. Saçları [23/03] çok uzun olanlar herhâlde yukarıda beyân ve dermeyan eylemiş [23/04] olduğumuz üzere vücûdlarına iyi bakmalıdırlar. Dâimâ kuvvetli yemekler [23/05] yemelidirler ki saçların neşvünemâ için aldıkları mevâdd-ı mühimme tâmir [23/06] ve telâfi edilsin. Bu mevâdd-ı mühimme de çelik, arsenik, fosfat [23/07] jelatin vesâire gibi mevâdd-ı mukavviyyeden ibârettir.

[23/08] Saçları çok ve uzun olup da vücûdlarına iyi bakanlar ve aynı [23/09] zamanda mevâdd-ı mukavviyyeden çelik, iyot, arsenik ve fosfat [23/10] emlâhından ara sıra alanların saçları kuvvetlenir ve dökülmez, [23/11] kırılmaz, tırnakları şeffaf ve parlak vücûdları tarâvet-nâk olur.

[23/12] Petrolden çıkarılan eserler saçları temizler ve çabuk kurutur [23/13] ve yağlarını izâle ederse de kâbil-i iştiâl-i mevâddan bulunmaları hasebiyle [23/14] tehlikelidir.

[23/15] Derûnuna bir yumurta sarısı ilâve olunarak çalkanan bir bardak [23/16] kireç suyu, kavunlu bir Panama kökü matbûhu, îcâbına göre derûnuna [23/17] arap sabunu, boraks, nışadır rûhu bir mu‘attar zeyt-i tayyâr [23/18] gibi bir tertîb saçları temizlemek ve rengini kat’î ve emîn ve fakat [24/01] tedrîcî -sûrette telvîn için münâsib ve mâkul bir boyadır.

[24/02] İks şuâının tatbîki ve dâhilen “asetât-ı talyum” isti‘mâli [24/03] de hüsn-i netîce bahş etmektedir.

[24/04] Saçların beyazlaşması husûsunda ziyânın da te’sîri vardır. [24/05] Ziyâlı, rüzgârlı ve tozlu ve topraklı havalarda çok gezenlerin [24/06] saçları çabuk rengini gâib eder.

[24/07] Saçların rengi bilâhare eylemesi vesâiresi [24/08] husûsunda irsiyyetin de te’sîri kabûl edilmektedir.

[24/09] Yarım baş ağrılarından âlâm ve ızdırâbât-ı asabiyyeden ve bu gibi [24/10] avârız-ı sıhhiyyeden müştekî kadınlara tedâvîye ibtidâr eylemezden evvel [24/11] saç boyaları isti‘mâl edip etmediklerini sormak lâzımdır.

[24/12] Avrupa’da birtakım mâdenî boyaların şişeleri üzerine (nebâtî [24/13] boya) yaftası yapıştırılmaktadır ki bu sahtekârlığa karşı gaflet [24/14] etmemek levâzım-ı sıhhiyye ve hayâtiyyedendir.

[24/15] Pek koyu olmamak üzere saçları münâsib bir siyah renge [24/16] boyamak için “permanganate de potasse” mahlûlü tehlikesiz bir boya [24/17] makâmına kâim olur. Bir litre suya 15 gram permanganat ilâvesi maksadı husûle getirmek için kâfî ve vâfîdir.

[25/01] Takrîben iki ayda bir def‘a tecdîd edilmek üzere hınnânın [25/02] isti‘mâli gâyet fâideli ve o nisbette de tehlikesizdir. Hınnâ nebâtî [25/03] ve fâideli bir saç boyasıdır.

[25/04] Müvellidü’l-humûzalı suyu dâimâ tâze kullanmalıdır. Eskisi makbûl [25/05] değildir. Hîn-i isti‘mâlde müvellidü’l-humûzalı suyu sulandırmak [25/06] lâzımdır. Sâf olarak kullanılırsa az zamanda saçları mahv ve [25/07] berbâd edip bırakır.

[25/08] Klorlu sular saçları kumrala boyamaktan ziyâde onların [25/09] beyazlanmalarına yardım eder.

[25/10] Sâir kumral boyalar, kurkuma, asit-i krizofanik gibiler de [25/11] mahzûrludur. Bunlardan evvelkisi matlûb derecede renk husûle [25/11] getirmedikten başka verdiği renk de çabuk zâil olur. [25/12] İkincisinin verdiği renk ise tabî‘î bir renk olmaktan çok [25/13] uzaktır.

[25/14] Kaşların ve Kirpiklerin Güzelliği ve Boyanması

[25/15] Kaşları çoğaltmak, yumuşatmak ve aynı zamanda boyamak mümkündür. [25/16] Bunun için en zararsız ve en fâideli tertîbleri bildireyim. Bunlardan [26/01] biri hâlis gliserinli sudur. Her gün yumuşak ve küçük bir [26/02] fırçayı gliserinli suya batırarak birkaç dakîka kadar kaşları [26/03] fırçalamalı.

[26/04] Bu tertîb kaşların kıllarını uzatır. Kaşlar ve kirpikler için [26/05] gâyet fâideli bir pomat yazalım:

[26/06] Hâlis vazelin 10 gram Ara sıra bu pomattan kaşlara
[26/07] Asit borik 0,10 " ve kirpiklere sürüp bırakmalı

[26/08] Jaborandi yaprakları vardır ki kaynatılıp içilirse kırıklığı def' eder ve insanı terletir. Bundan sekiz on gram [26/09] alıp bir litre suda kaynatacak olursanız süzülen suyu [26/10] mükemmel bir saç suyu olur. Başı mükemmelen temizler. Saçları [26/11] uzatır ve kepeği izâle eder. Jaborandi yaprakları kaş ve kirpikler [26/12] için de pek nâfi'dir. İsti'mâl ederken göze kaçırmamalı. [26/13] Büyük bir mahzûru yoksa da kaçırılmamak daha iyi olur.

[26/14] Hâlis Hint yağı da saçları, kaşları ve kirpikleri besiler [26/15] ve kuvvetlendirir. Saçları temizler. Baş ve saç için [26/16] şâyân-ı medh ü tavsiye bir ilâçtır.

[26/16] Asit borikli vazelin, hâlis tatlı bâdem yağı da kaşlar [27/01] ve kirpikler için de fâidelidir.

[27/02] Kirpikleri uzatmak için kesme usûlünün fâidesiz olmasından [27/03] başka tehlikesi de vardır.

[27/04] Kaşlar için fâideli ve zararsız bir boya ister misiniz?

[27/05] Uzun ve mustatîlü'ş-şekl ve sert bir mürekkep vardır ki çin(i) [27/06] mürekkebi nâmıyla Avrupa'dan gelir. Bunu sıcak gül suyunda ezerek [27/07] sallattırmalı yâni eritmeli. Az eritecek olursanız vereceği [27/08] renk gâyet koyu siyah olur. Kaşlar ve kirpikler için bu mükemmel [27/09] bir boyadır. Yumuşak bir fırça ile kaşlara kirpiklere sürülür. [27/10] Bu boya küçük bir şişede bozulmayarak uzun müddet hıfz [27/11] olunabilir. Yalnız gül suyunun hâlisiyet ve nefâsetine de dikkat [27/12] etmek lâzımdır.

[27/13] Kirpiklerin Güzelliği İçin Gâyet İyi Bir Tertîb

[27/14] Kaşları ve kirpikleri boyamak için hınnânın iki kat fâide- [27/15] si vardır. Kaşları ve kirpikleri boyamakla berâber kuvvetlendirir [27/16] ve çoğaltır.

[27/17] Bu husûsa dâir güya Şarklılarda bir fikr varmış. Fransız- [28/01] ca saçlara dâir bir eserde gördüm. Kaşlara sürmeyerek yalnız [28/02] başa konulan hınnâ bâ'is-i şeâmet ve felâket imiş!

[28/03] Herhâlde hınnâ kaşları çoğaltmak ve kuvvetlendirmek hâssasını [28/04] hâizdir. Hınnâdan bir hamur yaparak kaşların üzerine vaz' ve tatbîk [28/05] etmeli. Bağlamalı. Ertesi günü vazelin sürerek kurumuş [28/06] olan hınnâ tozlarını izâle etmeli, daha sonra da yıkamalı.

[28/07] Dökülen, büyümeyen, kuvvetlenmeyen kaşlar için âtîdeki [28/08] tertîb pek fâidelidir:

[28/09] Asit gallik	0.50	gram	karıştırılıp ara sıra
[28/10] Vazelin	5	“	birer parça alınarak
[28/11] Hint yağı	2	“	kaşlara sürülür
[28/12] Lavanta ruhu	4	damla	

[28/13] Kaşları Boyamak İçin

[28/14] Zamk-ı Arabî	15 gram
[28/14] Hint mürekkebi	25 “
[28/15] Gül suyu	yarım litre

[28/16] Zamk-ı Arabî’nin ince tozu vardır. Bunu Hint mürekkebi gül [29/01] suyunda iyice eritmeli. Güzel ve siyah renkli bir mâyi‘ husûle [29/02] gelir. Bir şişeye vazedip saklamalı. Günde bir, iki def‘a [29/03] yumuşak bir fırça ile kaşlara sürmeli. Az zamanda kara ve güzel [29/04] gözlere, sâye-bahş olan uzun, sık ve güzel kaşlar teşekkül [29/05] eder ve gözlerle hem-âhenk olur.

[29/06] İğreti Saçların Usûl-i Tathîri

[29/07] İğreti saçları temizlemek için bir mikdâr ahz ve tedârik [29/08] edilecek olan neufaline derûnuna batırıp çıkardıktan [29/09] sonra her kılı ayrı ayrı yumuşak bir bez ile silmeli. Bu ‘ameliyeyi [29/10] gâyet yavaşça ve dikkatlice yapmalıdır ki kıllar köklerinden ayrılmasın. [29/11] Ba‘dehû mâyi‘nin kokusunu izâle için iğreti saçı bir yere [29/12] asıp bir müddet bırakmalı. Hava ve rüzgâr mâyi‘nin râyihasını az [29/13] zamanda izâle eder.

[29/14] Hâlis zeytin veya bâdem yağı iğreti saçlara kuvvet ve metânet [29/15] bahş eder.

[29/16] Sûsen çiçeğinin kökünün tozu vardır. Buna Fransızca poudre d’ris derler. Yumuşak bir fırçayı bu toza batırarak [30/01] dikkatlice her kıla sürmeli. İğreti saçlara parlaklık ve güzellik [30/02] veren toz budur. Bu bir sırdır ki herkesçe mâlûm değildir. Bir [30/03] hizmet olmak üzere buraya derc ettim.

[30/04] Sûsen kökünün tozundan bir mikdâr alıp iğreti saç [30/05] kutusuna konulursa yapma ve bir kutuda kapatma saçlara mahsûs [30/06] nâhoş râyiha da izâle edilmiş olur.

[30/07] Tuvalet Takımları

[30/08] Baş ve saç için kullanılan tarak, fırça, toplu [30/09] iğne gibi eşyâyı kirden ve yağdan tathîr için bunları amonyaklı [30/10] suda, asit fenikli, süblimeli veya ispirtolu suda yıkadıktan [30/11] sonra sıcak sabunlu su içinde de temizlemeli ve mute‘âkiben kurutmalı.

[30/12] Asit borikli su da fırçaları temizler. Fırçaları [30/13] güneşte ve ateşte kurutmak iyi değildir. Kıllarını kırar. Cereyân-ı [30/14] havaya tutmalı. Hava az zamanda fırçaları kurutur.

[30/15] Atina’da kadınlar başlarında husûle gelen kepeği def‘ ve tedâvî [31/01] için âtîdeki tertîbi isti‘mâl ederler. Gâyet fâidelidir. Bu [31/02] tertîbden erkekler de istifâde ederler.

[31/03] Eau distillée	100.0	Mâ-i mukattar	100 gram
[31/04] Eau de cologne	25.0	Kolonya suyu	25 “
[31/05] Carbonate de soude	8,0	Carbonat de soude	8
[31/06] Saponine	3,0	Saponin	3

[31/07] Bu, pek güzel ve pek nâfi‘ bir tertîbdir. Kepekleri izâle eder. [31/08] Aynı zamanda başı da mükemmel sûrette kirden ve yağdan temizler.

[31/09] Baştaki Kepek İçin

[31/10] Başta hâsıl olan kepeği def‘ ve izâle için size sâde ve ‘amelî [31/11] bir usûl daha bildireyim. Gâyet nâfi‘ ve müessirdir. Bunu kendiniz de yapa- [31/12] bilirsiniz. Dul avrat otu vardır. Sühûlet için Fransızcasını da [31/13] yazayım: Bardan efficinaledir. Bu nebâttan bir elin avucu kadar [31/14] alıp bir bardak sıcak suya komalı. Buna bir bardak da [31/15] hâlis üzüm sirkesi ilâve edilip ağzı kapatılarak üç [31/15] dört gün hâli üzere bırakılır. Ba‘dehû süzülüp alınan su ile [31/16] her iki günde bir kere sabahları saç dipleri oğulur.

[32/01] Akşamları da sabunlu sıcak su ile yıkanır.

[32/02] Kepek için sâde ve müessir bir tertîb daha yazıyorum: Yarım [32/03] litre kaynar su alınız. Bunda beş on gram boraks yâni [32/04] tenkâr eritiniz. Ba‘dehû buna bir o kadar da hâlis rakı ilâve [32/05] ediniz ve başınızı oğarak yıkayınız.

[32/06] 25 gram öküz iliği alıp buna 15 gram da Hint [32/07] yağı ilâve ediniz. Ba‘dehû beş damla bergamot zeyt-i tayyârı [32/08] ile bir gram da kükürt çiçeği katıp iyice karıştırınız. Güzel [32/09] ve müessir bir kepek ilâcı yapılmış olur. Saç diplerini günde bir kere [32/10] bu tertîb ile oğarsınız.

[32/11] Tıpta müsta‘mel güzel kokulu sarı yonca nâmında bir [32/12] nebât vardır. Fransızca mélilot derler. Bunun mâ-i mukattarından 25 [32/13] gram alınız. Beş gram kolonya suyu ilâve ediniz. 3 gram da [32/14] carbonat de soude ile bir gram saponin katınız. Yumuşak bir [32/15] fırça vâsıtasıyle bu sudan alınıp saç dipleri iyice oğulur. [32/16] Hem başı temizler, hem de kepekleri az zamanda def‘ ve izâle eder.

[33/01] Saçları Dökülmekten ve Kırılmaktan Muhâfaza İçin

[33/02] 200 gram hâlis şarap ispirtosunda beş gram Peru [33/03] pelesengi hallederek günde iki def‘a sabah ve akşam saç diplerini [33/04] oğacak olursanız saçlarınızın hâl ve âtîsini te’mîn etmiş [33/04] olursunuz. Saçlarınız kırılmaz ve dökülmez. Sâde ve müessir olduğu [33/05] kadar mücerreb bir tertîbdir.

[33/06] Saç ve Sakal Çıkarmak İçin Tertîb

[33/07] Saç ve sakal ve bıyık çıkarmak için âtîdeki tertîb pek [33/08] nâfi‘dir:

[33/09] Huile d'am douce	50	Hâlis tatlı bâdem yağı	50	gram
[33/10] Esprit de romarin	50	Biberiye rûhu	50	"
[33/11] Huile de muscade	2	Zeyt-i cevz-i bevvâ	2	"

[33/12] karıştırılır. Akşamları bir müddet bıyık yerleriyle çene oğu-[33/13] lacak ve sabahları da rakıda eritilmiş sabun ile yıkanacak [33/14] olursa az zamanda bıyık ve sakal çıkartır. Saç olmayan yerde [33/15] bu tertîbin saç bitirmesi hâssası da vardır.

[34/01] Saç ve Sakal İçin Briyantin

[34/02] Kaynamış temiz su	10 gram	
[34/03] Şarap ispirtosu	20 "	Saçlar ve sakallar ve bıyıklar için
[34/04] Gliserin	5 "	fâidelidir. Îcâbında isti'mâl edilir.
[34/05] Zeyt-i tayyâr-ı bergamot	5 damla	

[34/06] Sâde Güzelliklerden

[34/07] Romarin ta'bîr olunan biberiye yapraklarından bir mikdâr alıp [34/08] suda kaynatınız. Su kaynamağa başlayınca ateşten indirip [34/09] altı saat bırakınız. Ba'dehû süzünüz. Ve bir ceviz kadar soda [34/10] (carbonat de soude) ilâve ederek eritiniz. Her akşam bu [34/11] tertîbden bir mikdâr alıp saçları ve saç diplerini ıslatarak [34/12] oğunuz ve bir müddet 'alâ-hâlihî bırakınız. Başı temizler, saçları [34/13] kuvvetlendirir ve güzellendirir. Sâde ve fakat güzel ve nâfi' bir tertîbdir.

[34/14] Arnika sıbgı	200 gram
[35/01] Kınakına hulâsa-ı seyyâlesi	200 gram
[35/02] Jaborandi evrâkı	100 "
[35/03] Teint. d'arnica	200,0
[35/04] Extr: fl. quinquina	200,0
[35/05] feuilles jaborandi	100,0

[35/06] Kâffesi bir kaba konulup on beş gün 'alâ-hâlihî bırakılır. [35/07] Ba'dehû bir şişeye süzülür. Uzun müddet durur, bozulmaz. [35/08] Bu tertîbden günde bir def'a saçlara ve saç diplerine sürülür. [35/09] Bu tertîb, saç olmayan yerlerde saç çıkarır. Saçları [35/10] kuvvetlendirir. Parlaklık verir ve saçların ağarmasına mâni' olarak [35/11] dâimâ siyah kalmalarına yardım eder. Pek güzel ve fâideli bir tertîbdir. [35/12] Kolayca yaptırılır. Hiçbir mahzûru ve tehlikesi olmadıktan [35/13] başka saç için fevkalâde fâideleri vardır.

[35/14] Hüsn ü ân ve letâfetleriyle ve saçlarının güzellikleriyle meşhûr [35/15] İspanyol kadınları başlarını tarayacakları zaman saçlarını [35/16] ve başlarını kakao ağacının kabuğunu suda kaynatıp süzerek [35/17] ıslatırlar. Bu sâyede saçlar hüsn-i muhâfaza olunur. Aynı zamanda [35/18] saç dökülmesini de az zamanda tedâvî ve te'mîn edilmiş olur.

[36/01] Saçkırana (Alopesi) Karşı İlâç

[36/02] teint: de cantharides	10,0	kunduz böceği sıbgı	10 gram
[36/03] Acide Salicylique	1,0	hâmız-ı safsaf	1 "

[36/04] Alcoolat de romarin 100,0 biberiye mek'eli 100 "

[36/05] Saç dipleri her akşam bu tertîbe batırılan yumuşak bir fırça [36/06] ile güzelce oğulur.

[36/07] Meşâhîrden "Dupuytren" saçkırana karşı âtîdeki [36/08] pomatı tavsiye ediyor. Pek meşhûr ve fâidesi mücerreb [36/09] bir tertîbdir.

[36/10] Acétate de plomb	4,0
[36/11] Baume de Pérou	3,0
[36/12] Alcool à 21°	3,0
[36/13] teint: de cantharides	1,25
[36/14] " de girolle	0,75
[36/15] "de cannelle	0,75
[36/16] moelle de Bæuf	125,0
[36/17] Pommade à la rose	125,0

[37/01] Huile d'olive en quantité suffisante pour faire [37/02] une pàte.

[37/03] Saçları Zararsızca Kıvırcık Yapmak Usûlü

[37/04] Bâzı kadınlar saçlarını kıvırcık ve dalgalı yapmak arzusunda [37/05] bulunurlar. Bunun için de kızgın maşa kullanırlar. Yukarıda [37/06] dediğim gibi kızgın maşa saçları öldürür. Bunun yerine düğmeli [37/07] şerit veya kurdela vaz' ve ikâme edilir. Boğum boğum yapılan [37/08] şeritler akşam fitil fitil ayrılan saçlar sarılarak bağlanır [37/09] ve sabaha kadar bırakılır.

[37/10] Yâhûd ince ağaç filizleri vâsıtasıyle yapılır. Bu filizler [37/11] firkete gibi eğilerek ve bunlara saçlar geçirilerek sıkıca bağlanıp [37/12] sabaha kadar bırakılır.

[37/13] Saçlarınız sert ve mu'annid olup da kıvırcık ve dalgalı yapmağa [37/14] müsâid değilse evvel emirde yumuşatacak vesâite mürâcaat eder- [37/15] siniz. Bu vesâitten bir ikisini de bildireyim:

[37/16] 200 gram acı bâdem mâ-i mukattarında on gram kitre zamkı

[38/01] eritilir. İki gün sonra süzülüp dört gün bırakılır. [38/02] Tekrâr süzüldükten sonra beş on damla gül suyu ile ta'tîr [38/03] (kokulatmak) edilir. Gerek şerit, gerek firkete veya filizlerle [38/04] saçları kıvırcık ve dalgalı yapmazdan evvel bu tertîb ile [38/05] ıslatacak olursanız saçlarınız yumuşar ve kolayca kıvırcık [38/06] bir hâle geldikten başka bu hâl günlerce de devâm eder.

[38/07] Biraz sert olduktan başka kıvırcık yapılacak saçları [38/08] tarayacağınız sırada tarağınızı ya ispirtoya veya kolonya [38/09] suyuna batırınız. Mûcib-i sühûlet ve menfaattir. Sert ve kuru [38/10] saçlar lâyıkıyla kıvırcık yapılamaz. Biraz evvel târif eylediğimiz [38/11] tertîblerle ise icrâsı sehîl ve kâbilü'l-icrâdır.

[38/12] Uçları çatallaşan saçların uçlarından dikkat ve ihtimâm [38/13] ile kesmek câizdir. Küçük bir makas ve tecrübe-kâr bir el bu [38/14] maksad için kâfî ve vâfîdir. Saçları ay ibtidâlarında değil [38/15] sonlarında kesmelidir.

[39/01] Zararsız Bir Kumral Boya

[39/02] Târif edilecek boyayla saçları mükemmel sûrette kumrala [39/03] boyamak mümkündür. Bu tertîbin kat'iyen bir zararı yoktur. Yalnız [39/04] maalesef vereceği kumral renk çok zaman devâm etmeyip [39/05] az zamanda mahv ve zâil olur.

[39/06] Yarım litre beyaz şaraba 100 gram râvend kökü (kırpılarak [39/07] ufaltıldıktan sonra) konulup ateşte bir çâr-yek litre mâyi' [39/08] kalıncaya kadar kaynatılır. Ba'dehû süzülüp saçlara sürülür. [39/09] Sürüldüğü zaman saçları kurulamamalı. Kendi kendine [39/10] kurumak üzere bırakmalı.

[39/11] Papatyadan bâ-husûs Alman papatyasından bir avuç alıp [39/12] mikdâr-ı kâfî suda iyice kaynatmalı. Ba'dehû süzüp ara sıra [39/13] başa ve saçlara ılık olarak sürmeli. Saçlara güzel bir [39/14] kumral rengi verir.

[39/15] Müvellidü'l-humûzalı su kullanmayınız. Saçlara latîf bir [39/16] kumral rengi verir. Fakat saçları beyazlatır, kırar, azaltır [39/17] ve zayıflatır.

[40/01] Gâyet koyu bir çay matbûhu (matbûh, tabh edilmiş, [40/02] pişirilmiş, iyice kaynatılmış demektir.) ihzâr ediniz. Şekersiz [40/03] olarak saçlarınızı yıkayınız. Güzel bir kumrallık verir. [40/04] Hiçbir zararı yoktur. Yalnız çayın gâyet iyi cinsinden [40/05] olmasına dikkat ediniz.

[40/06] Hınnâdan Nasıl İstifâde Edilir?

[40/07] Bâzı kadınlar hınnânın verdiği renkten memnûn olmazlar. [40/08] Hâlbuki hınnânın tarz-ı isti'mâli iyi bilinir ve âkilâne hareket [40/09] edilirse verdiği renkten memnûn olmamak kâbil değildir.

[40/10] Üç litre suda 200 gram hınnâ yaprağı kaynatınız. Galeyânı [40/11] mülâyim bir ateş üzerinde yarım saat devâm etmelidir. Ba'dehû [40/12] süzülüp ya şişeye veya toprak bir kaba konulur. [40/13] Bu mâyi'den bir kaba ayrılarak saçlar derûnuna güzelce batırılıp [40/14] yıkanır. Başın her tarafını mütesâviyen ıslatmalı. Bu 'ameliyeyi bir [40/15] kaç def'a tekrâr etmeli. [40/16] Bundan evvel saçlar yağlı ise ya Panama kökü kaynatarak bununla [41/01] veya soda mahlûlü ile başı yıkamalı ki hınnâdan fâide görülsün.

[41/02] Biraz ağarmış renk-i tabî'îsini atmış, boyandıktan sonra [41/03] boyası zâil olmuş saçlar için hınnâyı hamur yapıp akşamdan [41/04] sabaha kadar başta bulundurmalı. Ertesi gün başı yıkadıktan [41/05] sonra ikinci def'a hınnâ hamuru vaz' ve tatbîk etmeli. Fakat [41/06] bu def'a hamuru başta ancak on dakîka kadar bir zaman için [41/07] bulundurmalı. İkinci hamura biraz da Prusya mâvisi (bu tehlikeli [41/08] bir zehirdir. Bunun yerine çivit boyasının vaz' ve ikâmesi daha [41/09] münâsibdir. Tehlikesi de yoktur) ilâve edilirse daha iyi olur. [41/10] İkinci hamuru baştan aldıktan sonra başı 'âdî su ile [41/11] değil papatya matbûhu ile yıkamalı.

[41/13] Bu sûretle hareket edildiği takdîrde renklerini atmış [41/14] saçlara güzel bir renk verilir. Aynı zamanda boyanması matlûb [41/15] saçlar telvîn edilmiş olur. [41/16] Ağarmış saçlar için hem zararsız hem de fâideli bir boya [41/17] varsa o da hınnâdan ibârettir.

[41/18] Hınnânın cilt üzerinde bıraktığı lekeleri çıkarmak [41/19] isterseniz vazelin kullanınız. Her eczâhânede bulunur, [42/01] sertçe beyaz bir yağdır. Ucuzdur. Cilt için de gâyet [42/02] iyidir. Kuru saçların diplerine bundan biraz sürülecek [42/03] olursa saçlara lâzım olan yağ verilmiş olur.

[42/04] Cezâyir Usûlü ve Hınnânın İsti'mâli

[42/05] Kullanılacak hınnâ gâyet iyi cinsten olmalı. Her yerin hınnâsı [42/06] aynı kuvvet ve mâhiyeti hâiz değildir. Mısır hınnâsı, İstanbul [42/07] hınnâsından daha iyi kula rengi verir hınnâyı başta ne kadar [42/08] çok zaman durdurursanız arzu ettiğiniz renk de o nisbette [42/09] koyu olur. Bundan başka hınnâ yoğurulacağı zaman sıcak [42/10] su katılacak olursa daha güzel ve daha koyu renk verir. [42/11] Soğuk su kullanmayınız. Cezâyir kadınları evvelâ başlarını [42/12] bir soda mahlûlüyle (meselâ onda bir nisbette bir soda mahlûlü [42/13] husûl-ü maksûda kifâyet eyler) yıkayarak kirden ve yağdan temizlerler. [42/14] Ba'dehû iyice ve kemâl-i dikkatle saçlarını yıkayarak rutûbetten eser [42/15] bırakmazlar.

[42/16] Mute'âkiben hınnânın dörtte birine kapaklı bir kaba korlar biraz sıcak [43/01] su katarak tahta bir kaşıkla karıştırılarak yoğururlar ve başlarına [43/02] koyarak dört gün alâ-hâlihî bırakırlar. Ara sıra yoklarlar. [43/03] Hınnâ lapası lüzûmundan ziyâde kurumuş ise biraz su damlatılır. [43/04] Dört günün hitâmında mahlûta bir kaşık rom denilen içkiden [43/05] zam ve ilâve ile tekrâr bir lapa isti'mâl edilir.

[43/06] Bizde sekiz on saat bırakılan hınnâ lapasından istifâde [43/07] edilememektedir. Hınnâ lapaları üç dört gün başta durmalı. [43/08] Hitâmında tekrâr konulmalı ki husûle gelecek renk koyu ve matlûba [43/09] muvâfık olsun.

[43/10] Âlâm-ı 'asabiyyeden müştekî kadınlar defaatle başlarını soğuk su [43/11] ile yıkamaktan ihtirâz ederler. O hâlde Tunus ve Cezâyir kadınları [43/12] gibi kokulu nebâtlar (nâne, kantaron, kekik vesâire)yi [43/13] yakarak başlarına tütsü verirler.

[43/14] Bu tütsü hem başı ısıtır hem de râyihadâr kılar. Fakat [43/15] bu usûlü burada tatbîk etmek bence lüzûmsuzdur. Çünki [43/16] Araplar sıcak zamanlarda bile başlarını dâimâ sıcak tutarlar. [43/17] Hâlbuki biz bu âdeti kabûl ve icrâ edemeyiz. Bâ-husûs hıfz-ı [44/01] sıhhat, bize ayağınızı sıcak ve başınızı serin tutununuz diye [44/02] emir ve tavsiyede bulunur.

[44/03] Çocuklarınızın saçlarındaki parlaklığı muhâfaza ve idâme [44/04] için yirmi, yirmi beş günde bir başlarını Münih [44/05] birasıyla yıkayınız.

[44/06] Hâlis biranın isti'mâli de saçlar için nâfî'dir. [44/07] Kuvvetlendirir, temizler, ve parlaklık verir. Fakat şimdiki sudan [44/08] ibâret biralardan hayır beklenmez.

[44/09] Saçlar Nasıl Siyaha Boyanır?

[44/10] Kumral renklerden hayli bahsettik. Şimdi biraz da [44/11] saçları siyaha boyamak usûllerinden bahsedelim:

[44/12] Gâyet ince toz edilmiş kömür ile saçları siyaha [44/13] boyamak mümkündür. [44/14] Çin(i) mürekkebi kömür zerrâtından müteşekkildir. Sulandırılır. [44/15] Ve koyuca bir zamk mahlûlüne karıştırılarak saçlara sürülürse [45/01] gâyet güzel ve koyu siyah bir renk verir. Zamk mahlûlü

kullan- [45/02] maksızın çin(i) mürekkebbinin yalnız suda eritilmiş mahlûlü ile de [45/03] matlûb siyah renk verilmiş olur.

[45/04] Saçlara siyah bir renk verecek bir pomat tavsiye edelim:

[45/05] Mantar ağacının kömüründen bir mikdâr alınarak zeytin yağı [45/06] ile karıştırılır. Buna mahlûtun üçte biri nisbetinde eritilmiş [45/07] beyaz bal mumu da ilâve edilirse pomat ihzâr ve îmâr [45/08] edilmiş olur. Saçlara güzel bir siyah renk verir. Hattâ beyaz [45/09] saçlar bile bu pomat ile simsiyah denecek derecede telvîn [45/10] edilir.

[45/11] Tanen cihetinden gâyet zengin (Midi şarabı gibi) iyi [45/12] iyi cinsinden 20 gram kırmızı ta‘bîr-i âhirle siyah şaraba bir [45/13] gram sulfate de fer ilâve ederek biraz kaynatır ve bunu saçlara [45/14] ve saç diplerine sürecek olursanız saçlarınız siyaha boyanır [45/15] ve çabuk ağarmaz. Bu sâde tertîbin siyah saçların tabî‘î rengini [45/16] gâib etmemesi husûsunda medâr-ı ‘azîmi vardır.

[45/17] Gâyet yağlı saçların yağını def‘ ve izâle için – 150 [45/18] gram katran mâ-i mukattarına beş gram “klorat de potas” [46/01] ve iki gram “nışadır rûhu” ilâve ettikten sonra küçük [46/02] bir sünger vâsıtasıyle saç diplerine yevmiye bir def‘a sürülür.

[46/03] Gâyet kuru saçlar için - âtîdeki tertîbi kullanmalı:

[46/04] Zeyt-i şecerü’l bân (Mısır söğüdü)	50 gram
[46/05] ‘Anber sıbgı	50 santigram
[46/06] Zeyt-i tayyâr-ı limon	250 miligram

[46/07] Bununla saç dipleri oğulacak olursa kuruluk mündefi‘ [46/08] olur.

[46/09] Derhâl ve kuvvetli yâni koyu bir renk veren boyalardan kat’iyen [46/10] ictinâb ediniz. Çünki bu hâssa yalnız mâdenî boyalarda mevcûddur. [46/11] Nebâtî boyalar kat’iyen zararsızdır. Fakat ne fâide ki bunların rengi [46/12] husûsusundaki kuvvetleri bi’n-nisbe zayıf ve muvakkattır. Bununla berâber [46/13] şüphesiz makbûl olan boyalar nebâtî olanlardır. Mâdenî boyalar [46/14] hem saçları öldürerek mahv olmasına sebebiyet verir, hem de [46/15] vücûdu tesmîm eyler. Mâddeten mutazarrır olmakda(n) başka binâenaleyh [46/16] ihtiyâcınız varsa nebâtî boyalardan başka boya isti‘mâl etmemenizi [46/17] saâdet ve selâmetiniz nâmına tavsiye ve temennî ederiz.

[47/01] Geceleri yatacağınız sırada saçlarınızın örgüsünü [47/02] tamâmen açınız. Saçlarınızı fırçalayınız ve havalandırınız [47/03] ve ba‘dehû başı açık olarak yatınız. Hafîf bir gaz veya muslinden [47/04] bir örtü ile başınızı sarabilirsiniz.

[47/05] ‘Umûmî yorgunluklar, fevkalâde iştigâlât-ı dimâğiyye, her [47/06] nev‘ taab ve fütûr, yeis ve nevmîdî, hüzün ve keder, tahayyülât, [47/07] heyecânlar ve teessürler sıhhati ihlâl eder. Sıhhat ihlâl olununca [47/08] bunun aks-i te’sîri derhâl saçlarda nümâyân olur. Saç [47/09] için en iyi pomat ve boya müsterîh ve mes‘ûd bir hayât ihzâr [47/10] ve te’mîninden ibârettir.

[47/11] İstirâhat ve saâdet mevcûd bulunduğu takdîrde tuvalet [47/12] odasına, çeki ve düzene asla ihtiyâc mess etmez.

[47/13] İfrât derece zevk u safâ, ‘ayş u işret, uykusuz- [47/14] luk, gayr-i kâfî ve gayr-i muntazam tagaddî, intizâmsız bir hayât, koşma [47/15] gibi her türlü intizâmdan ‘ârî ahvâl-i mâddiyye ve mâneviyyenin sû-i [47/16] te’sîrâtı herhâlde ciltte, yüzde ve başta rû-nümâ olur. Artık [47/17] ondan sonra tuvalet takımlarına ve tuvalet odasına sarf edilecek [48/01] paralar beyhûdedir. Gâib edilen şey geri gelmez. Atılan ok [48/02] geri dönmez.

[48/03] Saç için en iyi birinci tarak insanın kendi [48/04] parmaklarıdır. [48/05] İkinci derecede bağadan mâmûl olanlardır. [48/06] Kurşun taraklar saçları tedrîcen siyahlatırsa da makbûl [48/07] değildir. Telden ve demirden mâmûl olan taraklar saçları kırar [48/08] ve hırpalar. [48/09] Kullanılacak tarakların dişleri muntazam ve seyrek [48/10] olmalı. Bâzı kadınlar sık tarak kullanarak küme küme [48/11] saçlarını koparark yine kendi başlarını ve evlâdlarının başlarını [48/12] taramakta devâm ederler!

[48/13] Başınızı tararken ‘âdî su kullanacak yerde Panama, [48/14] kınakına, ceviz yaprağı, jaborandi, kakao... ilâ-âhirihi köklerini [48/15] kaynatarak ve biraz da eski rom ilâve ederek saçlarınızı [48/16] ıslatıp tararsanız dolaşıklar açılmış ve saçlara kuvvet [48/17] ve hayât ve revnak veren müessir ve müfîd bir su isti‘mâl etmiş [48/18] olursunuz.

[48/19] Emr-i ehemm-i tagaddînin matlûb derecede olup olmamasının da [48/20] saçlara az çok te’sîri muhakkaktır. Nebâtî gıdâların bâ-husûs [49/01] unlu ve nişastalı olanların saçların neşvünemâ bulmaları, kuvvetlenmeleri [49/02] emrinde hüsn-i te’sîri vardır. Yulaf ve mercimek ununun [49/03] saçlara kuvvet ve revnak verdiği mâlûm ve mücerrebdir.

[49/04] Tuzun da çok fâidesi vardır. Memlehalar civârında otlayan [49/05] hayvanların tüyleri daha kuvvetli, daha çok ve daha parlaktır.

[49/06] Kara etler, çok karışık yemekler, saçların büyümesi, ço- [49/07] ğalması ve kuvvetlenmesi nokta-i nazarından makbûl değildir.

[49/08] Artritizm denilen romatizma, yel buna mümâsil hastalıklar [49/09] saçlara mazarrat-bahştır. Bu kâbîl hastalıklar hakkında tagaddîye dikkat [49/10] ve ihtimâm edilecek olursa bunun hüsn-i te’sîri der-hâl saç- [49/11] larda müşâhede edilir.

[49/12] Mahlûkât-ı bahriyye ekline devâm da saçlar için fâidelidir. [49/13] Deniz suyu da temiz bir yerden alınmak şartıyla saçlar için [49/14] bir muzâdd-ı taaffündür. Saçları temizler ve kuvvetlendirir.

[49/15] Rutûbetli olmayan sâhiller, adalar ve yüksek ve havadâr yerler [49/16] saçlar için müsâid ve muvâfıktır. Rutûbetli ve karanlık yerler [49/17] saçlara muzırrdır. [49/18] Vücûdun beslenmesi ve kuvvetlenmesi saçların beslenip [50/01] kuvvetlenmeleri demektir. Vücûd zayıf ve kansız düştükçe saçlar da [50/02] zayıf düşer. Kırılıp dökülmeğe, uçları çatallaşmağa, renkleri [50/03] ve parlaklıkları gâib olmağa başlar.

[50/04] Öküz iliği yalnızca bile bir mâdde-i şahmiyye olmak îtibârıyle [50/05] kuru saçlar için pek nâfî‘dir. Hâlis Hint yağı saçlar [50/06] için fâidelidir. Avrupa’da briyantinlerin terkîbine dâhil olur. [50/07] Meselâ 15 gram öküz iliği, 20 gram Hint yağı, bir [50/08] gram kükürt çiçeği tozu, dört beş damla bergamot zeyt-i [50/09] tayyârı kuru saçlar için mükemmel ve bî-nazîr bir devâdır.

[50/10] Saçkıran için "tentürdiyot" da mükemmel bir ilâçtır. [50/11] Günde bir iki def'a îcâb eden yerlere sürülür.

[50/12] Yüz dirhem kadar temiz suya bir yumurtanın sarısını kırıp [50/13] iyice çalkaladıktan sonra bununla saçlarınız ve çocuklarınızın [50/14] başlarını ıslatarak tarayacak olursanız saçlarınıza kuvvet [50/15] ve revnak vermiş olursunuz.

[50/16] (Kadınların Yüzlerindeki Kıllar)- Bâzı kadınların yüzlerinde [50/17] kol ve bacaklarında tüyler mevcûddur. Mâmâfih bu usûller mahzûrdan sâlim [51/01] değildir. Çünki kullanılacak ilâçlar kıl düşüren tertîblerden [51/02] ibârettir.

[51/03] 1- İbrişim vâsıtasıyle iki el arasında çevrilerek veya [51/04] çenber kullanarak tüyler alınır.

[51/05] 2- Doktor Blank âtîdeki kıl düşüren tozu tavsiye [51/06] ediyorsa da mahzûrdan sâlim değildir.

[51/07] Sönmemiş kireç toz hâlinde	20 gram
[51/08] Nişasta	40 gram
[51/09] Toz hâlinde kibrîtî arsenik	40 gram

[51/10] Yumuşak bir mâcun veyâ hamur yapmak için bir mikdâr su [51/11] ilâve edilir. Bu bildiğimiz ve kullanmakta bulunduğumuz bir kıl [51/12] düşüren tertîbden başka bir şey değildir.

[51/13] 3- Diğer tertîb:

[51/14] Sönmemiş kireç	40 gram
[51/15] Zernîh	5 "

[51/16] İkisini de toz ediniz ve ba'dehû âtîdeki suda:

[51/17] Yumurta akı [51/18] Sabunlu su	müsâvî mikdâr

[52/01] Sulandırdıktan sonra bir hamur yapılır ve bundan bir mikdârı [52/02] alınarak kıl düşüren toz gibi isti'mâl edilir.

[52/03] 4- Müvellidü'l-humûzalı su da bu husûsta kullanılırsa da [52/04] bu da yukarıdaki tertîbler gibi mahzûrludur.

[52/05] 5- En iyisi elektrik tatbîk etmektir. En kolay ve en [52/06] tehlikesiz usûl bu ise de bunu da şehrimizde tatbîk ve icrâ [52/07] eden henüz kimse yoktur.

[52/08] Kıl Düşüren Sabun

[52/09] Bu kıl düşüren sabun da cilde ve sıhhate muzırr ve münâfî hiç [52/10] bir mâdde yoktur. Yüzde, kollarda ve bacaklardaki fazla ve mugâyir-i [52/11] letâfet kılları düşürmek için bu sabunu tavsiye ederiz.

[52/12] Emîn bir icrâcıya yaptırıldıktan sonra düşürülmesi matlûb [52/13] kılların bulunduğu mahall biraz ıslatılarak her gün bir müddet bu [52/14] sabun sürülerek oğulur. Birkaç gün sonra kıllar dökülür. [52/15] Kıl düşüren sabunun terkîbinde sıhhati, cildi kat'iyen [52/16] ihlâl edecek bir mâdde yoktur. Mükemmel emniyet ve kat'iyetle isti'mâl [53/01] edilir. İhtiyâcı olanlar, Bâbıâlî Cadddesinde Cemiyet Kütüphane- [53/02] sinde bulunan sâhib-i esere mürâcaat edebilirler.

[53/03] Bu sabunun îmâliyle bâzâr-ı fürûhta çıkarılması husûsu [53/04] pek yakında mümkün olabilecektir.

[53/05] Hitâm

[54/01] Zararsız Bir Kıl Düşüren Toz

[54/02] Sulfidrat de barit 5 gram
[54/03] Tebâşir 10 "

[54/04] Bu tertîbden bir mikdârı bir saat camı üzerinde veya buna [54/05] mümâsil camdan çukurca bir kapta biraz su ile karıştırılır. [54/06] Ya tahtadan veya boynuzdan mâmûl bir kaşık vâsıtasıyle kıl düşü- [54/07] rülmesi matlûb olan mahalle sürülür.

[54/08] İki dakîka sonra mahlûtun bir kısmı kaldırılarak te'sîr [54/09] hâsıl edip etmediği muâyene edilir. Bâzınıza matlûb olan [54/10] te'sîr hâsıl olmaz.

[54/11] Bu tozdan yüz, kol ve bacaklar için de istifâde olunabilir. [54/12] Zâten bu tertîb bilhâssa kadınlar için îmâl ve tavsiye ediliyor. [54/13] Temiz ve yassı küçük ve çukursuz bir kaşık veya ıspatula ile [54/14] yüze yâni kıl bulunan yerlere sürülür. Ba'dehû sıcak su ile [54/15] yıkanır. Daha sonra birkaç damla zeytin yağı veya pudra [54/16] sürülür.

[55/01] Cildin bu tertîbe derece-i tahammülünü anlamak için vücûdun [55/02] başka bir yerinde evvelâ tecrübe edilir. Bâzı cilt pek nâzik [55/03] olduğu için tahammül edemez. Bununla berâber bu yeni tertîbde [55/04] zernîh ve kireç gibi zehirli ve tehlikeli ilâçlar yoktur. Bu sebeple [55/05] bilhâssa kadınlara şâyân-ı tavsiyedir.

DİZİN

aarnica: *Fr. bk.* Arnica.

d'+a. 13/11

acı bâdem: Gülgillerden bir meyve ağacı.

a. 37/16

acétate de plomb: *Fr*. Kurşun (II) Asetat.

a. 36/10

acétique: *Fr.* Asetik.

a. 19/05

acide pyrogallique: *Fr*. Pirogallik asit.

a. 19/04

acide salicylique: *Fr*. Salisilik asit.

a. salicylique 19/04, 36/03

aç-: Düğümlü, dolaşık, karışık bir şeyi çözmek.

a.-ınız 47/02

a.-ıp 5/16

açık: Kapalı, örtülü, bağlı, katlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış

a. 47/03

açıl-: Düğümlü, dolaşık ve karışık durumdan kurtarılmak, çözülmek.

a.-ıp 9/09

a.-mış 48/16

açılma: Düğümlü, dolaşık ve karışık durumdan kurtarılmak, çözülmesi durumu.

a.+sına 9/01

ada: Her tarafı su ile çevrili kara parçası, cezîre.

a.+lar 49/15

adam: *Ar.* Kişi, kimse, şahıs.

a.+ı 21/16

a.+ın 22/16

a.+ların 6/08

addolun-: Kabul edilmek, sayılmak.

a.-an 3/12

a.-ur 3/06

adem: *Ar.* Adem kelimesi, tamlanan kelimeye "olmama, bulunmama" anlamı katarak isim tamlamaları yapar ve bu tür tamlamalarda Türkçe'deki -meme, -sizlik, eklerinin mânâsını taşır.

a.+i isti'mâlini 16/13

adet: *Ar.* Tane.

a. 23/01

âdet: *Ar.* Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek.

â.+i 43/17

âdetâ: *Ar.* Bayağı, basbayağı, sanki, neredeyse.

â. 21/04

adına: Nâmına, hesâbına.

a. 20/10

âdi: *Ar.* Her zaman görülebilen, fevkalâdeliği olmayan, sıradan, alelâde.

â. 41/10, 48/13

âfet: *Ar.* Sakınılması gereken, tehlikeli, insana büyük zarar verecek olan kimse veya şey.

â.+leri 20/14

ağaç: Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki.

a. 37/10

kakao a.+ının(ağacının) 35/16

mantar a.+nın (ağacının) 45/05

ağar-: Saç, sakal, bıyık için kırlaşmak, ak duruma gelmek.

a.-dığını 15/16

a.-mış 41/02, 41/16

a.-maz 45/15

ağarma: Saç, sakal ve bıyığın kırlaşması, ak duruma gelmesi durumu.

a.+sı 10/06

a.+sına 15/09, 35/10

a.+ya 10/08

ağız: Kapların veya içi boş şeylerin açık tarafı.

a.+ı(ağzı) 31/14

ahvâl: *Ar.* Haller.

a.+i mâddiyye 47/15

ahz: *Ar.* Alma, alış.

a. 29/07

a.+ü isti‘mâl 18/09

a.+ü cezbeder 5/09

a.+ü iktisâb eyler 18/06

âkıl: *Ar.* Akıllı kimse.

kâr-ı â.+dır 16/17

âkilâne: Akıllı bir kimseye yakışır sûrette, akıllıca.

â. 40/08

aks: *Ar.* Bir şeyin zıddı, karşıtı, tersi.

a.+i te’sîri 47/08

akşam: Güneşin batma zamânı, günün sonu.

a. 7/09, 8/04, 10/09, 12/12, 14/04, 14/15, 33/03, 34/10, 36/05, 37/08

a.+dan 41/03

a.+ları 32/01, 33/12

al-: 1) Bir şeyi kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.

a.-ınız 32/03, 32/13

a.-ıp 9/08, 10/10, 26/08, 30/04, 31/14, 32/06, 34/07, 34/11, 39/11

2) Kazanmak, iktisap etmek.

a.-ır 10/05

3) İçmek, yutmak.

a.-anların 23/10

a.-dıkları 23/05

4) Herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

a.-dıktan 41/10

‘alâ-hâlihî: *Ar.* Olduğu gibi, kendi durumu üzerine, bulunduğu durumda.

a. 34/12, 35/06, 43/02

âlâm: *Ar.* Acılar, elemler.

â. 24/09, 34/12

â.+ı ‘asabiyyeden 43/10

‘alâmet: *Ar.* İşâret, belirti, nişan, emâre, alem, araz.

fâikiyet ‘a.+i 3/06

‘a.+tir 4/09

alın-: Elinde veya yanında bulundurulmak.

a.-ıp 32/15

a.-ır 17/07, 51/04

a.-an 18/08, 31/15

a.-arak 7/10, 8/04, 14/04, 19/14, 28/10, 45/05, 52/02

alınma: Bir şeyin elde veya yanında bulundurulması durumu.

a.+ya 20/13

alınmak: Elinde veya yanında bulundurulmak.

a. 49/13

alccolé de Fioravanti: *Fr. bk.*

a. 9/17

alcoolé de Fioravanti

a. 9/17

alcool: *Fr.* Alkol.

a. 19/03, 36/12

alcoolat de romarin: *Fr.* Biberiye kolonyası.

a. 36/04

alcoolé de bergamote: *Fr.* Bergamot alkolü.

a. 11/14

alcool de camphrée: *Fr.* Kâfur alkolü.

a. 14/09

alcoolé de Fioravanti: *Fr.* Tarçın, mür, defne yaprağı, aloe ağacı, zencefil, karanfil, hindistan cevizi, havlıcan, zedoary, Girit'ten diktame yaprağı, galbanum, styrax, elemi reçinesi, karaçam terebentin , misk ve amber, sarmaşık sakızı ve arap sakızı ve karakafes bitkilerinin alkolde maserasyonuyla elde edilen balsam.

a. 8/14, 9/17

alcoolé de lavande: *Fr*. Lavanta kolonyası.

a. 13/17

aldırıl-: Alınması sağlanmak.

a.-madığı 5/15

‘alelâde: *Ar.* Her zaman olabilen, her zaman görülebilen, olağan, sıradan.

a. 20/02

Alman Papatyası: Anthemis nobilis türünün kurutulmuş çiçekleridir. Bu tür yabani olarak Orta Avrupada yetişmektedir.

A.+ndan 39/11

alopesi: *İng.* Vücudun normalde olması gereken yerlerdeki kılların dökülmesi.

a. 36/01

altı: Beşten sonra gelen sayının adı.

a. 34/09

altın: Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer.

a. 4/08, 17/14

‘amelî: *Ar.* Sâdece ilim ve söze değil işe ve uygulamaya dayanan, işlemek ve yapmakla elde edilmiş olan, uygulamalı, tatbîkî, pratik.

a. 31/10

‘ameliye: *Ar.* İş, fiil.

a.+yi 29/09, 40/14

amonyaklı: İçinde amonyak bulunan.

a. suda 30/09

ana: İnsanın ve hayvanın yavru sâhibi olan dişisi, anne, vâlide.

Havva a.+mız 3/13

‘anber: *Ar.* Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde.

‘a. 46/05

ancak: Yalnız, sâdece.

a. 4/02, 41/06

anlamak: Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyle kavramak, akıl erdirmek.

a. 55/01

ara: İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe.

a.+sında 10/08, 20/09, 51/03

a.+sındaki 20/01

ara sıra: Bâzan, vakit vakit, seyrek olarak.

a. 23/10, 26/06, 28/09, 39/12, 43/02

Arap: *Ar.* Arap kavminden olan kimse.

a. kadınları16/01

a.+lar 43/16

Arap sabunu: Yumuşak, esmer renkli, daha ucuz olduğu için her türlü temizlikte kullanılan, potasla yapılmış bir sabun cinsi.

a. 23/17

araştır-: Bir konu üzerinde inceleme yapmak, tetkik etmek.

a.-ıp 12/17

ârıza: *Ar.* Aksaklık, bozukluk, pürüz.

â.+lar 20/06

âri: *Ar.* Bir şeyden yoksun bulunan, -den uzak.

â. 47/15

arnica: *Fr.* Öküz gözü bitkisi.

d'+a. 13/11, 35/03

arnika: *İt.* Öküz gözü denen bitki, sığır gözü, mastı çiçeği, aynülbakar.

a. sıbgı 34/14

arsenik: *Fr.* Çok zehirli, hiçbir tadı olmayan As2O3 veya As4O6'ya verilen ad, zırnık.

a. 23/06, 23/09

artık: Cümlede bulunan fiilin zamânına göre "şimdi, bundan sonra, bundan böyle" vb. anlamlar ifâde eder.

a. 47/16

artritizm: *Fr.* Atardamar bozukluğu.

a. 49/08

arttır-: Miktârını çoğaltmak, fazlalaştırmak.

a.-acak 3/08

arzu: *Far.* İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek.

a. 10/04, 13/07

a.+sunda 37/04

a. ederler 13/06

a. ettiğiniz 42/08

as-: Bir şeyi yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak, tâlik etmek.

a.-ıp 29/12

asetât-ı talyum: *Far.* Talyum asetat.

a. 24/02

asit borik: *Fr.* Borakstan elde edilen, antiseptik olarak kullanılan, molekül ağırlığı 61,86 olan asit, borik asit.

a. 26/07

asit borikli: İçinde asit borik bulunan.

a.+ su 30/12

a.+ vazelin 26/16

asit fenikli: İçinde asit fenik bulunan.

a. 30/10

asit-i krizofanik: Krizofanik asit

a. 25/10

asit gallik: Tanenden elde edilen renksiz bir kristalin asit.

a. 28/09

asla: *Ar.* Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat'iyen.

a. 47/12

at-: Renk ve beniz kelimeleriyle solmak, uçmak anlamında kullanılır.

a.-mış 41/02, 41/13

atâlet: *Ar.* Hareketsizlik, boş durma, tembellik.

a. 4/11

ateş: *Far.* Odun, kömür vb. maddelerin tutuşup yanması ile beliren ışık.

a. 40/11

a.+te 30/13, 39/07

a.+ten 34/08

atıl-: Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmak.

a.-an 48/01

âti: *Ar.* **1)** Alt, alt taraf, aşağı.

â.+de 18/14

â.+deki 10/09, 13/06, 28/07, 31/01, 33/07, 36/07, 46/03, 51/05, 51/16

2) Gelecek zaman, istikbal.

â.+sini 33/04

Atina: *Yun.* Yunanistan'ın başkenti.

a.+da 30/15

avârız: *Ar.* Sakatlıklar, bozukluklar.

a.+ı cildiyye 18/11, 18/18

a.+ı cildiyyenin 21/10

a.+ı sıhhiyyeden 24/10

Âvânzâde Mehmet Süleymân: 1871'de doğmuş eczâcı, yazar ve çevirmen. Bu çalışmanın "Giriş" bahsinde hayatı ve çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi yer almaktadır.

â. 2/06

Avrupa: *İt.* Dünyânın kuzey yarı küresinde Ural dağları ile Atlas Okyanusu arasında kalan, Akdeniz, Marmara ve Karadeniz'in güneyden çevrelediği kara parçası.

a. 3/13

a.+da 4/01, 22/10, 24/12, 50/06

a.+dan 27/06

avuç: Sayı sıfatlarıyle kullanılarak elin hafifçe kapatılmasıyle meydana gelen çukurluğun alabileceği miktar.

a. 39/11

a.+u (avucu) 31/13

ay: Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 38/14

a.+da 25/01

ayak: Vücûdun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem.

a.+ının(ayağının) 8/10

a.+ınızı(ayağınızı) 44/01

aynı: Birbirinin eşi, ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı.

a. 9/10, 10/03, 13/01, 17/10, 31/08, 35/17, 41/14, 42/06

aynı zamanda: Bunun yanında, bununla birlikte.

a. 23/09, 25/15

ayrı ayrı: Birer birer, teker teker, her biri kendi başına.

a. 29/09, 29/09

ayrıl-: Uzaklaşmak, onu geride bırakmak, ayrı düşmek.

a.-an 37/08

a.-arak 40/13

a.-masın 29/10

'ayş u işret: Yeme içme, içki içme

a. 47/13

az: Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan.

a. 6/08, 6/17, 13/07, 16/09, 25/06, 27/07, 29/03, 29/12, 30/14, 32/16, 33/14, 35/18, 39/05, 48/20

a.+dır 23/02

azalt-: Daha az miktâra indirmek, eksiltmek, kısmak, tenkis etmek.

a.-ır 39/16

'azîm: *Ar.* Büyük.

mahzûr-ı a.+i 9/05

zarar-ı a.+i 16/13

medâr-ı a.+i 45/16

azotit fıdda: Gümüş nitrit.

a. 17/11

azotit fıddalı: Gümüş nitritli.

a. 21/12

Bâbıâlî: *Ar*. Tanzîmat'tan önce sâdece sadrâzamların makāmı ve ikāmetgâhı iken daha sonra bâzı önemli bakanlıkları ve dâireleri de içine almış, zamanla İstanbul'da bu dâirelerin bulunduğu Sirkeci ile Cağaloğlu arasındaki semtin adı.

b. Caddesi 53/01

bacak: *Far*. İnsanın kalça ile taban arasındaki organı.

b.+lar 54/11

b.+larında 50/17

b.+lardaki 52/10

ba'dehû: *Ar*. Ondan sonra, daha sonra.

b. 5/16, 12/11, 18/03, 29/11, 31/15, 32/03, 32/07, 34/09, 35/07, 39/08, 39/12, 40/11, 42/14, 47/03, 51/16, 54/14

bâdem yağı: Bâdemden çıkarılan, tabâbette ve deri, kösele gibi şeyleri yumuşatmakta kullanılan yağ.

b. 26/16, 29/14, 33/09

bæuf: *Fr*. Sığır eti.

pieds de b. 8/15

moelle de b. 36/16

bağa: Bu hayvanların vücûdunun bir kısmını veya bütününü örten sert kabuk.

b.+dan 48/04

bağırsak: Sindirim borusunun, mîdenin bitiş yerinden anusa kadar olan ve dışkıların vücuttan dışarı atılmasına yarayan uzun dar ve kıvrımlı kısmı.

b. 20/14

bağla-: İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyâhut birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek, raptetmek.

b.-malı 28/05

bağlan-: İp, bağ gibi bir vâsıta ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak.

b.-ıp 37/11

b.-ır 37/08

bâhis: *Ar*. Bir şeyden bahseden, bir meseleye dâir bilgi ve açıklamaları ihtivâ eden, o meseleyle ilgili.

b. 2/04

b.+tir 3/03

bahriyye: *Ar.* Bahr kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

mahlûkât-ı b.+iyye 49/12

bahs: *Ar.* Karşılıklı konuşma, söz, sohbet, lakırdı.

b.+ edelim 44/11

b.+ ettik 44/10

bahş: *Far.* Sonuna geldiği kelimelere "ihsan eden, veren" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.

b.+ eder 29/15

b.+ etmektedir 24/03

bâ-husûs: *Far.* Husûsiyle, bilhassa, özellikle.

b. 21/09, 39/11, 43/17, 48/20

bâ'is: *Ar.* Sebep olan şey, sebep.

b.+i şeâmet 28/02

bak-: Sebep olan şey, sebep.

b.-anlar 23/08

b.-malıdırlar 23/04

bal mumu: Arıların, karın halkalarının altında bulunan deri altı bezlerinden çıkardıkları ve bununla peteklerini yaptıkları yumuşak, sarımsı madde.

b. 45/07

Balzac: 19. yüzyılda yaşamış Fransız yazar.

b. 5/02

bardak: Su veya sulu şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılmış kap.

b. 23/15, 31/14, 31/14

bardan efficinale: *bardane officinale Fr.* Dul avrat otu bitkisi.

b.+dir 31/13

barit: *Fr.* Baryum sulfata verilen ad.

b. 54/02

baş: İnsan vücûdunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, hayvan vücûdunun en ön kısmı, kafa, ser.

b. 21/01, 26/15, 30/08

b.+a 19/15, 28/02, 39/13

b.+ı 3/05, 6/02, 26/10, 31/08, 32/16, 34/12, 41/01, 41/04, 41/10, 43/14, 47/03

b.+ın 40/14

b.+ınızı 32/05, 44/01, 47/04, 48/13

b.+ında 22/16, 22/16

b.+ındaki 3/08

b.+ları 8/06

b.+larını 35/15, 35/16, 42/11, 43/10, 43/16, 44/04, 48/11, 48/11, 50/14

b.+larına 43/01, 43/13

b.+larında 6/08, 30/15

b.+ta 20/15, 22/15, 31/10, 41/04, 41/06, 42/07, 43/07, 47/16

b.+taki 31/09

b.+tan 41/10

başka: **1)** Bilinenden gayri, diğer, sâir.

b. 4/04, 4/04

2) Bilinenlere benzemeyen, farklı, değişik.

b. 46/16, 51/12, 55/02

3) –den gayri.

bundan başka 16/08, 42/09

boyalardan b. 46/16

geldikten b. 38/06, 42/09

getirmedikten b. 25/11

olmadıktan b. 16/08, 35/12

olmasından b. 27/02

olmaktan b. 46/15

olduktan b. 10/02, 38/07

tertîbten b. 52/12

başla-: Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şürû etmek.

b.-dığı 10/08

b.-mıştır 6/11

b.-r 50/03

b.-yınca 34/08

batır-: Bir sıvının içine daldırmak.

b.-ıp 29/07

b.-arak 14/16, 26/02, 29/16

b.-ınız 38/09

batırıl-: Bir sıvının içine daldırılmak.

b.-ıp 40/13

b.-an 36/05

baume de Pérou: *Fr.* Peru balsamı.

b. de Pérou 14/08, 36/11

bâzâr: *Far.* Pazar kelimesinin eskiden kullanılan asıl şekli, çarşı, alış veriş yeri.

b.+ı fürûhta 53/03

bâzı: **1)** Birtakım, bir kısım.

b. 13/05, 14/16, 15/02, 17/17, 18/18, 37/04, 40/07, 48/10, 50/16, 55/02

2) Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi.

b.+ları 3/10, 3/10, 15/03

b.+nıza 54/09

beklen-: Gözlenmek, kollanmak, intizar edilmek.

b.-mez 44/08

bel: İnsan vücûdunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

b. 6/06

bence: Bana göre, benim düşüncemce.

b. 43/15

benzoate de lithine: *benzoate de lithium Fr.* Lityum benzoat.

b. 14/11

berâber: *Far.* Birlikte.

b. 11/11, 13/06, 17/03, 27/15

bununla b. 11/05, 17/09, 18/17, 12/19, 55/03

berbâd: *Far.* Perîşan, allak bullak, karmakarışık.

b. edip 25/07

bergamot: *Fr.* Güzel kokulu beyaz küçük çiçekler açan ve aynı isimdeki meyveyi veren bir cins turunç ağacı.

b. zeyt-i tayyârı 32/07, 50/08

zeyt-i tayyâr-ı b. 34/95

beri: Ayrılma hâlinden sonra geldiğinde "belli bir yerden ve zamandan bu yana" anlamı verir, bir işin başlangıç yerini ve zamânını gösterir.

günden b. 6/10

bervech-i zîr: Aşağıda olduğu gibi.

b.+dir 19/02

besile-: Kuvvetlendirmek, güçlendirmek, takviye etmek.

b.-r 26/14

beslen-: Kendini beslemek, yiyip içmek.

b.-ip 5/13, 49/17

beslenme: Beslenmek işi, besi maddelerinin canlının vücûduna girmesi, sindirilmesi, vücûdun bunları kullanması işi, tagaddî.

b.+si 49/17

beş: Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.

b. 18/04, 22/12, 32/03, 32/07, 32/13, 33/02, 35/06, 38/02, 44/04, 45/18, 50/08

beyân: *Ar.* Açıklama, anlatma, söyleme.

b. ve dermeyan eylemiş 23/03

b. ediyor 15/10

beyaz: *Ar.* Kar renginde olan rengin adı, ak.

b. 5/04, 17/06, 39/06, 42/01, 45/07, 45/08

beyazlanma: Beyaza bürünme, beyaz duruma gelme, ağarma, beyazlaşma.

b.+larına 25/09

beyazlaşma-: Beyaz duruma gelme, rengi beyaza dönme, ağarma.

b.-sı 24/04

beyazlat-: Beyaz duruma getirmek.

b.-ır 39/16

beyhûde: *Far.* Boş, gereksiz, faydasız.

b.+dir 48/01

bez: İnce pamuk veya keten ipliğinden yapılan bir cins dokuma.

b. 29/09

bırak-: 1) Bir yana itmek, kendi hâline terketmek.

b.-ınız 34/09, 34/12

b.-ırlar 43/02

b.-malı 26/07, 29/12, 39/10

2) Hâsıl etmek, meydana getirmek.

b.-mazlar 42/15

b.-ır 21/14, 25/07

b.-tığı 41/18

bırakıl-: Terkedilmek.

b.-ır 16/04, 19/15, 31/15, 35/06, 37/09, 37/12, 38/01

b.-an 43/06

bıyık: Üst dudakla burun arasında çıkan kıllar.

b. 33/07, 33/12, 33/14

b.+lar 34/03

biberiye: *Yun*. Akdeniz çevrelerinde çok bol yetişen, ballıbabagillerden, mâvi çiçekli, yaprakları küçük, kalınca ve kokulu, hekimlikte ve ıtriyatçılıkta kullanılan bir bitki.

b. mek'eli 36/04

b. ruhu 33/10

b. yapraklarından 34/07

bil-: Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

b.-diğimiz 51/11

bilâhare: *Ar.* Sonra, daha sonra, sonradan.

b. 24/07

bilakis: *Ar.* Tam aksine, tersine.

b. 16/08

bildir-: Bilinir duruma koymak, açıklamak, anlatmak, îlân etmek, tefhim etmek.

b.-eyim 25/15, 31/11, 37/15

bile: Diğerleri gibi.

b. 21/05, 43/16, 45/09, 50/04

bilhâssa: *Ar.* Husûsî olarak, özellikle, hassaten, husûsiyle, husûsen, bâhusus.

b. 16/14, 55/05, 54/12

bilin-: Hakkında bilgi sâhibi olunmak, öğrenilmiş bulunmak, mâlûm olmak.

b.-ir 40/08

binâenaleyh: *Ar.* Bundan dolayı, bunun üzerine.

b. 46/15

bî-nazir: Eşsiz, benzersiz

b. 50/09

bi'n-nisbe: *Ar.* Nisbeten, bir dereceye kadar

b. 17/03, 46/12

bir: **1)** Bu sayı kadar olan.

b. 16/18, 23/15, 24/17, 25/01, 26/09, 31/13, 31/14, 31/14,31/16, 32/08, 32/09, 32/14, 35/08, 39/07, 39/11, 43/04, 46/02, 50/07, 50/12, 51/10

2) Belirsiz sıfat olarak herhangi bir şeyi, yeri veya kimseyi gösterir.

b. 3/04, 4/04, 4/09, 4/12, 4/13, 4/14, 4/14, 7/09, 7/09, 9/06, 10/03, 10/09, 10/10, 12/02, 12/11, 12/12, 12/18, 14/04, 14/15, 15/01, 15/03, 15/09, 15/14, 15/18, 16/01, 16/03, 16/05, 16/06, 16/07, 17/01, 17/06, 17/07, 17/16, 18/01, 18/04, 19/15, 19/15, 19/16, 19/16, 20/05, 20/05, 20/07, 21/16, 21/16, 22/03, 22/05, 22/07, 22/10, 22/11, 22/11, 22/15, 22/16, 22/16, 23/15, 23/16, 23/17, 23/18, 24/01, 24/15, 24/16, 25/03, 25/12, 26/01, 26/05, 26/10, 26/13, 26/16, 27/04, 27/05, 27/09, 27/09, 27/10, 27/13, 27/17, 28/01, 28/04, 29/01, 29/02, 29/02, 29/03, 29/07, 29/09, 29/11, 29/12, 29/16, 30/02, 30/02, 30/04, 30/05, 31/07, 31/11, 32/02, 32/03, 32/09, 32/11, 32/14, , 33/05, 33/12, 34/07, 34/09, 34/11, 34/12, 34/13, 35/06, 35/07, 35/11, 36/05, 36/09, 37/15, 38/06, 38/13, 38/13, 39/01, 39/03, 39/13, 39/15, 40/01, 40/03, 40/11, 40/12, 40/13, 40/14, 41/06, 41/08, 41/14, 41/16, 42/01, 42/12, 42/12, 42/12, 42/16, 43/01, 43/05, 44/04, 44/15, 45/01, 45/04, 45/04, 45/05, 45/08, 45/12, 46/02, 46/09, 47/03, 47/04, 47/09, 47/14, 48/17, 49/13, 49/14, 50/04, 50/09, 50/10, 50/11, , 51/10, 51/11, 51/12, 52/01, 52/01, 52/10, 52/12, 52/13, 52/16, 54/01, 55/02, 54/04, 54/04, 54/05, 54/06, 54/08, 54/13

biri: Bir tânesi.

b.+i 17/03, 26/01

üçte b.+i 45/06

dörtte b.+ine 42/16

bira: *İt.* Arpa ve şerbetçi otunun mayalandırılması ile elde edilen, az alkollü hafif içki.

b.+lardan 44/08

b.+nın 44/06

Münih b.+sıyla 44/05

bir arada: Berâber, toplu olarak, birlikte.

b. 22/05

bir anda: Çabucak.

b. 21/17

biraz: Bir parça, azıcık.

b. 38/07, 38/10, 41/02, 41/07, 42/02, 42/16, 43/03, 44/10, 45/13, 48/15, 52/13, 54/05

birçok: Oldukça çok, epeyce fazla, bir hayli.

b. 16/15

birden: Bir defada, hepsi bir arada, birlikte, aynı zamanda.

b. 17/07

birdenbire: Beklenmedik bir sırada, ânî olarak, ansızın.

b. 15/12, 15/15

birer: Bir sayısının, her birine bir veya her defasında bir tâne anlamına gelen üleştirme şekli.

b. 28/10

birinci: Bir sayısının sıra sıfatı, sırada yeri en başta ve ikinciden önce olan, ilk.

b. 2/09, 11/08, 11/13, 48/03

birkaç: Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tâne kadar, az sayıda.

b. 9/08, 26/02, 52/14, 54/15

birtakım: Bâzı.

b. 21/05, 21/10, 24/12

biteviye: Durmadan, boyuna, sürekli olarak, aynı şekilde, birteviye, muttasıl.

saâdet-i b.+ye 4/14

bitir-: Saç, sakal, tüy vb. çıkarmak.

b.-mek 13/06

b.-mesi 33/15

biz: İçinde bulunulan, mensup olunan âile, cemiyet, millet vb.

b. 43/17

b.+de 43/06

b.+e 44/01

Blank (?): Metinde adı geçen Doktor Blank. Hakkında bir bilgi bulunamamıştır.

b. 51/05

boğum boğum: Üzerinde boğumlar bulunan, boğumları olan, halka halka.

b. 37/07

boraks: *Fr.* Tabiatta beyaz tuz billûrları hâlinde bulunan, lehimlemeyi kolaylaştırıcı tozların, cam, sır, sun'î elmas, sabun gibi birçok maddenin ve antiseptiklerin yapımında kullanılan önemli stratejik mâden, sodyum boratın ticârî adı.

b. 7/05, 23/17, 32/03

borate de soude: *Fr.* Sodyum borat.

b. 7/08

boriquée: *Fr.* Borik asit.

glycéerine b. 13/18

boya: Üzerine sürüldüğü, içine katıldığı şeye renk veren ve bu maksatla kullanılan mâdenî, bitkisel veya sentetik madde.

b. 15/06, 18/14, 20/04, 20/07, 24/13, 24/16, 27/04, 27/10, 39/01, 41/16, 46/16, 47/09

b.+dır 16/01, 16/07, 22/06, 24/01, 27/09

b.+dan 18/17, 21/04

b.+lar 22/01, 25/10, 46/11, 46/13, 46/13

b.+ları 15/05, 18/09, 18/11, 20/06, 20/09, 21/01, 21/09, 24/11

b.+ların 16/09, 16/12, 24/12

b.+larını 16/17, 22/09

b.+larından 19/01, 20/12

b.+larıyla 2/04

b.+larda 46/10

b.+lardan 22/07, 46/09, 46/16

b.+nın 21/06

b.+sı 15/17, 17/04, 17/06, 17/12, 21/13, 41/03

b.+sıdır 25/03

b.+sının 41/08

b.+sından 21/04

b.+yla 39/02

boya-: Boyaya batırarak veya boya sürerek renk vermek.

b.-makla 17/03

b.-r 18/16

b.-rsa 17/01

b.-yamaz 17/17

boyamak: Boyamak işi.

b. 15/06, 20/02, 24/16, 25/15, 27/14, 28/13, 39/03, 44/11, 44/13

b.+la 27/15

b.+tan 25/08

boyan-: Üzerine boya sürülmek, boya ile renklendirilmek.

b.-ır 17/14, 44/09, 45/14

b.-dıktan 41/02

boyanma: Boya ile reklendirilme işi.

b.+sı 2/02, 3/03, 25/14, 41/14

boynuz: Bâzı hayvanların başında bulunan, saldırma ve korunma silâhı olarak kullandıkları, tırnak gibi bir maddeden, sert, sivri, kıvrık, bâzan da çatallı çıkıntı.

b.+dan 54/06

boyun: Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

b.+da 20/15

bozul-: Kokmak, çürümek, ekşimek, tefessüh etmek.

b.-mayarak 27/10

b.-maz 9/07, 35/07

bozulma: Kokma, çürüme, ekşime, tefessüh etme.

b.+sına 9/02

briyantin: *Fr*. Parlatmak, yatıştırmak ve şekil vermek için saça sürülen yağlı güzel kokulu madde.

b. 34/01

b.+lerin 50/06

bu: İşâret zamiri olarak yerini tuttuğu en yakındaki kimse veya şeyi gösterir.

b. 6/03, 7/09, 9/05, 9/06, 10/02, 10/17, 11/03, 11/06, 11/09, 12/11, 12/14, 13/06, 14/04, 14/06, 14/16, 15/01, 15/03, 17/07, 18/01, 18/02, 18/16, 18/17, 20/04, 21/04, 21/06, 21/14, 21/15, 21/16, 23/06, 24/09, 24/13, 26/04, 26/06, 27/08, 27/10, 27/17, 29/09, 29/16, 30/02, 31/01, 31/07, 31/13, 32/10, 32/15, 33/15, 34/10, 35/08, 35/09, 35/17, 36/05, 37/10, 37/15, 38/04, 38/06, 38/13, 39/03, 40/13, 40/14, 41/06, 41/07, 43/14, 43/15, 43/17, 45/09, 45/15, 46/10, 49/09, 50/17, 51/11, 52/03, 52/04, 52/06, 52/09, 52/11, 52/13, 53/03, 55/01, 55/03, 54/04, 54/11, 54/12

b.+dur 30/02

b.+nlardan 20/06, 25/11, 25/16,

b.+na 6/11, 29/16, 31/14, 32/03, 32/06, 45/06, 49/08, 54/04

b.+nda 32/03

b.+ndan 5/14, 8/04, 9/08, 26/08, 40/16, 42/02, 52/01

b.+ndan başka 16/08, 42/09

b. +ndan evvel 40/16

bu.+nlara 37/11

b.+nları 30/09

b.+nların 46/11

b.+nlardan 25/11, 25/16

b.+nu 15/08, 27/06, 28/16, 31/11, 45/13, 52/06

b.+nun 5/06, 5/10, 17/04, 22/02, 32/12, 37/06, 41/08, 47/08, 49/10

b.+nunla 40/16, 46/07, 50/13

b.+nunla berâber 12/19

b.+ sebeple 5/12, 6/18, 16/13, 22/13, 55/04

bununla berâber: Buna karşılık, böyle olduğu halde, şu da var ki.

b. 11/05, 12/19, 17/09, 18/17, 46/12, 55/03

bu sâyede: Bu yolla, bu sebepten.

b. 35/17

bu sûretle: Bu şekilde, bu yolla, böylece, böylelikle.

b. 41/13

bu yüzden: Bu sebeple, bunun için, bundan dolayı.

b. 16/15

bul-: 1) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak.

b.-abildiği 4/02

b.-abiliyormuş 4/03

2) Elde etmek, kazanmak.

neşvünemâ b.-ur 13/08

bulaş-: Sürülmek, sıvaşmak, sıvaşıp yapışmak.

b.-tığı 21/14

bulma: Elde etmek, kazanmak.

neşvünemâ b.+ları 49/01

bulun-: Herhangi bir durumda olmak.

b.-an 5/08, 15/18, 16/09, 16/12, 20/02, 20/03, 22/11, 53/02, 54/14

b.-anlar 11/09, 13/08

b.-duğu 10/09, 47/11, 52/13

b.-duğumuz 51/11

b.-mayan 11/11, 18/08

b.-up 5/07

b.-ur 6/09, 41/19

tavsiyede b.-ur 44/02

arzusunda b.-urlar 37/05

bulundur-: Hazır veya var olmasını sağlamak, hazır etmek.

b.-malı 9/07, 41/04, 41/07

b.-ur 10/04

bulunma: Bulunmak işi.

b.+ları 23/13

bunun için: Bu yüzden, bu sebeple, bundan ötürü.

b. 17/15, 25/16, 37/05

bununla berâber: Buna karşılık, böyle olduğu halde, şu da var ki.

b. 11/05, 17/09, 18/17, 46/12, 55/03

bura: Bu yer.

b.+ya 30/03

burada: Bu yerde.

b. 43/15

bu yüzden: Bu sebeple, bunun için, bundan dolayı.

b. 16/15

böyle: Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

b. 15/01

bütün: Hepsi, tamâmı, tüm, bilcümle, bilumum.

b. 21/09

büyü-: Daha büyük duruma gelmek, irileşmek, genişlemek, bollaşmak.

b.-meyen 28/07

büyük: Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan, azîm, cesim, kebir.

b. 26/13

büyüme: Daha büyük duruma gelme, irileşme, genişleme, bollaşmak.

b.+si 49/06

câiz: *Ar*. Yerinde, uygun, doğru olan.

c.+dir 38/13

cam: *Far*. Bu maddenin pencere, kapı, dolap gibi yerlere takılan tabaka hâlindeki şekli.

c.+ı 54/04

c.+dan 54/05

canitie: *Fr*. Saç ağarması

c. 10/07

cannelle: *Fr*. Tarçın.

c. 11/16

de c. 36/15

cannelle de Ceylan: *Fr*. Seylan tarçını.

c. 11/16

carbonat de soude: *Fr.* Sodyum bikarbonat.

c. 31/05, 32/14, 34/10

cehennem taşı: Dağlama işlerinde kullanılan ve genellikle kalem hâlinde bulunan gümüş nitratı.

c.+yla 21/13

Cemiyet Kütüphanesi: Osmanlı döneminde Bâbıâlî Cadddesinde bulunan bir kütüphane.

C.+nde 53/01

cereyân: *Ar.* Bir yönden bir yöne doğru akma, akış.

c.+ı hava 30/13

ceviz: *Ar.* İki çenekliler sınıfının cevizgiller familyasından, büyük ve kalın gövdeli, beyazımsı kabuklu, kışın yaprağını döken, uzun ömürlü, kerestesi makbul ağaç.

c. 34/09,

c. yaprağı 48/14

cevz-i bevvâ: *Ar.* Hindistan cevizi.

zeyt-i c. 33/11

Cezâyir: *Ar.* Kuzey Afrika'da ülke.

c. 42/04, 42/11, 43/11

cezbet-: Kendine doğru çekmek, çekiciliğinin etkisi altına almak.

c.-er(eder) 05/09

cheveux: *Fr.* Saç.

des c. 7/02, 11/02, 13/04, 13/16

les c. sont 19/07

cheveux secs: *Fr.* Kuru saç.

c. 7/12, 11/02, 13/04, 13/16, 19/07

chlorhydate paraphenjeénediamine: *Fr. chlorhydrate paraphenjeénediamine* Parafenilendiamin hidroklorür.

c.+dir 18/16

chute des cheveux: *Fr.* Saç dökülmesi.

c. 11/02, 13/16

cihet: *Ar.* Taraf, husus

c.+inden 45/11

cildiyye: *Ar.* Cilt kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

avârız-ı c. 18/11, 18/18

avârız-ı c.+nin 21/10

indifâat-ı c. 18/12, 20/15

cilt: *Ar.* İnsan veya hayvan vücûdunu saran deri, ten.

c. 21/07, 21/14, 41/18, 42/01, 55/02

c.+e (cilde) 52/09

c.+i (cildi) 21/09, 52/15

c.+in (cildin) 55/01

c.+te 47/16

cins: *Ar.* Çeşit.

c.+inden 40/04, 45/12

c.+ten 42/05

civân-merd: *Far.* Temiz, asil ve cömert yaratılışlı, âlîcenap, mert, yiğit kimse.

c. 4/10

civâr: *Ar.* Yakın yer, çevre, yöre, etraf.

c.+ında 49/04

commencement: *Fr.* Başlangıç.

c. 10/07

contre: *Fr.* Karşı

c. 7/12, 13/16

çabuk: *Far.* Hızlı, süratli, serî.

ç. 23/12, 24/06, 25/11, 45/15

çalkala-: İçinde sıvı bulunan bir şeyi sarsa sarsa sallamak.

ç.-dıktan 50/13

ç.-malı 8/17

ç.-nan 23/15

çalkalanma: İçinde sıvı bulunan şeyler için sarsılmasına meydan verilmesi.

ç.+sı 12/01

çâre: *Far.* İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol.

ç.+lerinden 2/03, 3/03

çâre-sâz: *Far.* Çâre bulan, çâre bulucu.

ç. 11/07

çâr-yek: *Far.* Çeyrek.

ç. 39/07

çatallaş-: Çatal biçimine girmek.

ç.-ır 15/02

ç.-an 38/12

çatallaşma: Çatal biçimine girme.

ç.+ğa 50/02

çay: *Çin.* Çay bitkisinin siyâhımsı, küçük ve kıvrık bir durum almış olan kurutulmuş yaprağı.

ç. 40/01

ç.+ın 40/04

çeki düzen: İntizam, düzgünlük, tertip.

ç. 47/12

çelik: Demirin yüzde ikiden daha az karbonla meydana getirdiği alaşımın adı.

ç. 5/08, 23/06, 23/09

çenber: *Far.* Sert bir cisimden dâire biçiminde yapılmış halka.

ç. 51/04

çene: Omurgalılarda, üzerinde dişler bulunan kemik parçası ile etrâfındaki yumuşak kısımlardan meydana gelen ağzın alt kısmı, yüzün hareketli olan uç kısmı.

ç. 33/12

çevril-: Üste veya öne gelecek şekilde döndürülmek.

ç.-erek 51/03

çık-: 1) Saç, sakal, bıyık vb. bitmek.

ç.-ar 13/08

ç.-makta 13/08

2) Ortada görülmeye veya duyulmaya başlamak, zuhur etmek, yayılmak.

ç.-tığı 6/10

çıkar-: **1)** Saç, sakal, bıyık vb. tüy bitirmek.

ç.-ır 35/09

2) Dışarı çıkmasını sağlamak.

ç.-dıktan 29/07

çıkarıl-: Çıkarma işine konu olmak.

ç.-an 23/12

çıkarılma: Sunulma.

ç.+sı 53/03

çıkarmak: Saç, sakal, bıyık, tüy vb. bitirme.

ç. 13/03, 21/15, 33/06, 33/07, 41/18

ç.+la 11/11

çıkart-: Saç, sakal, bıyık, tüy vb. bitmesini sağlamak.

ç.-ır 33/14

çiçek: Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı.

sûsen ç.+inin (çiçeğinin) 29/16

kükürt ç.+i (çiçeği) 32/08, 50/08

çini mürekkebbi: İs karası, jelatin, kâfuru ve miskten yapılan, çok ince ve sâbit olduğu için mîmârî çizimlerde, tarama resimlerde kullanılan, genellikle çok koyu siyah renkli, sudan bozulmaz, rengi solmaz bir mürekkep çeşidi.

ç. 27/05, 44/14

ç.+nin 45/02

çivit: Çin, Yemen ve Hindistan'da yetişen bir bitkiden elde edilen veya sun'î olarak yapılan mâvi renkli toz boya.

ç. bosıyla 22/05

ç. boyasının 41/08

çoğalma: Fazlalaşma, artma, az iken çok olma, ziyâdeleşme, taaddüt etme, tekessür etme.

ç.+sı 49/06

ç.+ya 6/11

çoğalt-: Arttırmak, fazlalaştırmak.

ç.-ır 27/16

ç.-mak 28/03

çoğaltmak: Arttırma, fazlalaştırma.

ç. 25/15

çocuk: Bir kimsenin dünyâya gelmesine sebep olduğu oğul veya kız, velet.

ç.+larınızın 44/03, 50/13

çok: Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyâde.

ç. 5/06, 6/08, 14/16, 15/08, 16/10, 17/09, 23/03, 23/08, 24/05, 25/12, 39/04, 42/08, 48/20, 49/04, 49/05, 49/06

ç.+tur 21/04

çukurca: Biraz çukur, az çukur.

ç. 54/05

çukursuz: Çukuru olmayan.

ç. 54/13

çünki: *Far.* Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zîrâ.

ç. 17/04, 43/15, 46/10, 51/01

da: Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, "dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta" vb. mânâlara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı.

d. 3/10, 3/13, 6/02, 6/11, 9/09, 11/03, 11/11, 13/08, 14/06, 15/02, 15/03, 15/04, 17/01, 18/01, 18/16, 18/17, 21/15, 22/02, 22/03, 23/08, 24/04, 26/13, 26/14, 26/16, 28/06, 30/06, 30/12, 31/08, 31/12, 31/14, 32/01, 32/03, 32/06, 32/08, 32/13, 33/13, 33/15, 37/13, 41/07, 41/17, 44/10, 45/07, 46/15, 48/06, 48/15, 48/19, 49/04, 49/12, 49/13, 50/01, 50/10, 51/06, 52/03, 52/03, 52/04, 52/06, 52/09

daha: Başına geldiği sıfata bir karşılaştırmaya dayanarak fazlalık ve üstünlük anlamı kat*Ar.*

d. 3/11, 21/12, 22/03, 22/14, 26/13, 28/06, 31/11, 32/02, 41/08, 41/09, 42/07, 42/10, 42/10, 49/05, 49/05, 49/05, 54/15

dâhil: *Ar.* İçinde, içinde bulunan kimse veya şey.

d. 50/06

d.+en 12/20, 13/01, 24/02

d.+inde 16/05

dâimâ: *Ar.* Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

d. 23/04, 25/04, 35/11, 43/16

dâir: *Ar*. Hakkında, konusunda.

d. 27/17, 28/01

dakîka: *Ar*. Bir saatin altmışta biri değerindeki zaman birimi.

d. 18/04, 26/02, 41/06, 54/08

dalga: Saç için kıvrım kıvrım, kıvrımlı.

d.+ları 17/02

dalgalandır-: Dalgalı duruma getirmek, dalgalanmasını sağlamak.

d.-mak 9/03, 9/11

dalgalı: Kıvrımlı.

d. 10/03, 37/04, 37/13, 38/04

damla: Bir sıvının ufak bir yuvarlak şeklindeki çok küçük parçası, katre.

d. 8/03, 9/08, 28/12, 32/07, 34/05, 38/02, 50/08, 54/15

damlalı: Bir sıvıyı damla damla akıtmaya yarayan şey.

d. 12/12

damlat-: Damla damla akıtmak.

d.-ılır 43/03

damlatıl-: Damla hâlinde akıtılmak.

d.-arak 12/12

de: Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimeden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, "dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta" vb. mânâlara gelen, kelimeden ayrı yazılan takı.

d. 3/12, 6/03, 6/15, 8/03, 9/05, 9/06, 10/07, 10/12, 11/10, 11/16, 11/17, 12/08, 12/15, 12/16, 12/20, 13/17, 14/14, 14/15, 16/05, 16/07, 16/15, 17/07, 18/05, 18/05, 19/06, 20/07, 23/06, 23/13, 24/03, 24/08, 25/02, 25/10, 25/11, 26/12, 27/01, 27/03, 27/11, 30/11, 31/02, 31/11, 32/16, 35/18, 36/10, 36/11, 36/15, 37/05, 37/15, 38/06, 41/09, 41/16, 42/08, 43/14, 44/06, 45/02, 46/14, 51/16, 52/06, 54/11

de-: Anlatmak, ifâde etmek.

d.-diğim 37/06

d.-mektir 11/03, 18/04, 18/12

d.-nilen 3/04

d.-rler 22/10, 29/16, 32/12

d.-yor (diyor) 15/18

d.-yor (diyor) 5/04, 5/06

def‘: *Ar.* Ortadan kaldırma, ortadan kaldırılma.

d. 30/15, 31/10, 32/16, 45/17

d.-eder 26/08

def‘a: *Ar.* Sayı sıfatları ile ve ilk, son, her, bâzı, bu, çok… gibi sıfatlarla kullanıldığında bir şeyin oluş, yapılış ve tekrarlanış sayısını, zamânını, sırasını bildirir, kere, kez, sefer.

d. 7/09, 15/08, 25/01, 29/02, 33/03, 35/08, 40/15, 41/05, 41/06, 46/02, 50/11

defaat: *Ar.* Defalar.

d.+le 43/10

değil: -im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve imiş, ise, iken’in başına gelerek cümlenin anlamını olumsuz hâle getiren kelime.

d. 38/14, 41/11

d.+dir 18/02, 25/05, 30/02, 30/13, 40/09, 42/06, 48/07, 49/07, 51/01, 51/06, 51/12

d.+se 37/14

değiştir-: Başka şekle dönüştürmek, oluğundan başka türlü veya farklı duruma getirmek, tâdil etmek.

d.-ir 6/04

delâlet: *Ar.* Delil, işâret, nişan.

d.+ eden 4/08

d.+ eder 4/14

d.+ eyler 4/12

demek: Saymak, kabul etmek.

d.+tir 40/02, 50/01

demir: Demirden yapılmış.

d.+den 48/07

d.+ler 6/17

den-: Adı verilmek, … diye isimlendirilmek.

d.-ecek 45/09

denil-: Adı verilmek, … diye isimlendirilmek.

d.-en 43/04, 49/08

deniz: Yer yüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi, bahir, deryâ.

d. 49/13

derc: *Ar.* Toplama, bir araya getirme.

d.+ ettim 30/03

derece: *Ar.* Bulunulan yer, kademe, seviye, mertebe, mevki veya safha.

d. 47/13

d.+lerde 17/15

d.+de 17/17, 18/15, 25/11, 48/04, 48/19

d.+sinde 12/14

d.+ i mukâvemeti 22/10

d.+i tahammülünü 55/01

d.+de 45/09

derhâl: O anda, hemen, hiç vakit geçirmeksizin, süratle, âcilen.

d. 46/09, 47/08, 49/10

dermeyan: *Far.* Ortada.

d. eylemiş 23/03

derûn: *Far.* İç, iç taraf, dâhil.

d.+una 23/15, 23/16, 29/07, 40/13

dest-i izdivâc: Evlilik.

d.+larının 4/06

devâ: *Ar.* Çâre, tedbir.

d.+dır 50/09

devâm: *Ar.* Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme.

d. 21/06, 49/12

d.+ eder 38/06

d.+ ederler 48/12

d.+ etmelidir 40/11

d.+ etmeyip 39/04

d.+ etmez 17/10

diğer: *Far.* Başka, öteki, öbür, sâir.

d. 51/13

dikkat: *Ar.* Düşünceyi bir nokta üzerinde toplama, bir şey üzerinde düşüncesini toplayarak durma.

d. 38/12, 49/09

d. ediniz 40/05

d. etmek 27/11

d.+le 42/14

nazar-ı d. 20/13

dikkatlice: Dikkatli bir şekilde, dikkatle

d. 29/10, 30/01

dimâğ: *Ar.* Beyin.

d.+a 4/09

dimâğiyye: *Ar.* Dimâğ kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı anlamdaki müennes şekli.

iştigâlât-ı d. 47/05

dip: Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı.

d.+leri 31/16, 32/15, 36/05, 46/07

d.+lerinde 18/17

d.+lerine 8/05, 10/10, 12/02, 12/12, 14/04, 14/16, 35/08, 42/02, 45/14, 46/02

d.+lerini 32/09, 33/03, 34/11

dirhem: *Ar.* Okkanın dört yüzde birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü birimi.

d. 50/12

diş: Bir şeyin üzerinde ufak bir çıkıntı oluşturan kısım veya böyle çıkıntılı kısımlardan her biri, dendan.

d.+leri 48/08

diye: Olarak, niyetine.

d. 44/01

doğru: Yalan veya yanlış olmayan, gerçeğe uygun, gerçek.

d.+su 21/12

doktor: *Fr.* Hekim, tabip.

d. 15/18, 51/05

dokun-*:* 1) Sağlığına zarar vermek, rahatsız etmek, yaramamak.

d.-ur 16/13

2) Fayda, iyilik, hizmet, hayır, zarar, ziyan, kötülük gibi kelimelerle kullanıldığı zaman "Erişmek, isâbet etmek" anlamına gelen bir tür yardımcı fiil durumundadır.

yardımı d.-uyor 6/12

dolaşık: Birbirine geçip karışmış, kolay çözülemez duruma gelmiş.

d.+lar 48/16

donuk: Canlılığı ve parlaklığı olmayan, soluk, mat.

d. 4/11

dön-: Dolaşmak, gidip gelmek.

d.-mez 48/02

dökül-: Kıl, tüy, kaplama, boya, yaldız vb. şeyler için bulunduğu yerden kendini atmak, üzerinden düşmek.

d.-ür 6/07, 6/18, 14/16, 52/14

d.-üyor 6/13

d.-en 28/07

d.-mesi 11/03

d.-mez 23/10, 33/04

dökülme: Dökülmek işi.

d. 23/02

d.+ğe 50/02

d.+leri 6/10

d.+si 2/02, 3/02, 5/15, 12/19

d.+sine 11/10, 12/15, 22/04

d.+sini 6/02, 35/18

d.+sinin 6/15, 12/17

dökülmek: Kıl, tüy, kaplama, boya, yaldız vb. şeyler için bulunduğu yerden kendini atma, üzerinden düşme.

d.+ten 33/01

dört: Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı.

d. 16/03, 31/15, 38/01, 43/02, 43/04, 43/07, 50/08

d.+te 42/16

dûçâr: *Far*. Uğramış, tutulmuş, yakalanmış.

d. olanların 6/06

dul avrat otu: İki çenekliler sınıfından ve birleşikgillerden, geniş yapraklı, dallı, morumsu çiçekli, kök, yaprak ve tohumlarında idrar söktürücü, yumuşatıcı, terletici, kan temizleyici hassalar bulunan, hâricen deri hastalıklarında kullanılan çok yıllık otsu bitki.

d. 31/12

Dupuytren: Metinde net bir bilgi verilmemeştir ama bu kişinin Baron Guillaume Dupuytren olduğu düşünülmektedir. Fransız bir anatomist ve askeri cerrahtır.

d. 36/07

dur-: Bir yerde olmak, bir yerde bulunmak.

d.-malı 43/07

d.-ur 35/07

dûrbîn: *Far*. İleriyi gören, uzak görüşlü kimse.

d. 4/09

durdur-: Bir yerde bulunmasını sağlamak.

d.-ursanız 42/08

düğmeli: Üzerinde düğmeler bulunan, düğme ile kapatılan.

d. 37/06

düş-: Bitkin bir hal almak, düşkün duruma gelmek, çökmek.

d.-er 50/02

d.-tükçe 50/01

düşür-: Vücuttan atmak.

d.-en 51/01, 51/05, 51/12, 52/02, 52/08, 52/09, 52/15, 54/01

düşürmek: Vücuttan atma.

d. 52/11

düşürül-: Düşürmek işine konu olmak veya herhangi biri tarafından düşürmek işi yapılmak.

d.-mesi 52/12

düz: Saç için dalgasız, kıvırcık olmayan.

d. 9/09

düzen: Derli toplu olma, tertip, intizam, disiplin.

d.+e 47/12

eau de cologne: *Fr.* Parfüm.

e. 31/04

eau de rose: *Fr.* Gül suyu.

e. 7/06, 19/09

eau de vie camphrée: *Fr*. Seyreltik kafurlu alkol.

e. 7/07

eau distillé: *Fr.* Damıtılmış su.

e. 9/16, 31/03

eau oxygénéé: *Fr.* Oksijenli su.

l'+e. 17/13

eczâhâne: İlâç yapılan ve satılan yer.

e.+de 41/19

edil-: Olunmak, yapılmak, kılınmak anlamında yardımcı fiil.

e.-en 4/06

arzu e.-diğinde 10/04

arzu e.-en 13/07

gâib e.-en 48/01

hareket e.-diği 41/13

hareket e.-irse 40/09, 45/07

icrâ e.-diği 13/02

ihtimâm e.-ecek 49/10

ikâme e.-ir 37/07

ilâve e.-ecek 16/06

ilâve e.-en16/18

ilâve e.-ip 31/15

ilâve e.-ir 51/11

ilâve e.-irse 41/09, 45/07

ilâve e.-miş 18/02

iktifâ e.-memeli 13/01

îmâr e.-miş 45/07

istifâde e.-ir 15/01, 40/06

istifâde e.-ememektedir 43/06

istihzâr e.-miş 20/05

isti‘mâl edildiği 11/10

isti‘mâl e.-ir 17/08, 20/03, 34/04, 43/05, 52/02, 53/01, 52/16

izâle e.-miş 30/06

muâyene e.-ir 54/09

müşâhede e.-ir 49/11,

sarf e.-ecek 47/17

tabh e.-miş 40/01

talep e.-memiş 4/06

târif e.-ecek 39/02

ta‘tîr e.-ir 38/02

tavsiye e.-iyor 54/12

tecrübe e.-ir 55/02

tedârik e.-ecek 29/07

tedâvî e.-diği 12/19

telâfi e.-sin 23/06

telvîn e.-ir 45/09

telvîn e.-miş 41/15

te’mîn e.-miş 35/18

tertîb e.-ir 11/05

toz e.-miş 44/12

vaz‘ u ikâme e.-ir 37/07

edilmek: Olunmak, yapılmak, kılınmak işi.

kabûl e.+tedir 24/08

tecdîd e. 25/01

tesâdüf e.+tedir 21/05

edviye: *Ar.* Devâlar, ilâçlar, çâreler.

e.+ i mukavviyye 12/20

egzama: *Fr.* Kaşınma, sulanma, kızarıklık gibi belirtilerle kendini gösteren, bulaşıcı olmayan, fakat kolay geçmeyip genellikle uzun süre devam eden yaygın deri hastalığı, mayasıl.

e. 18/12, 18/17, 20/16, 21/10

eğil-*:* Eğik bir durum almak, bir yöne doğru çarpılmak.

e.-erek 37/11

ekl: *Ar.* Yeme.

e.+ine 49/12

ekseriyâ: *Ar.* Çok defa, çok zaman, çoğunlukla, umûmiyetle, ekseriyetle, ekseri.

e. 21/01

el: **1)** Bâzı söyleyişlerde teşmil yoluyle işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar.

e. 17/16, 38/13, 51/03

2) Kolun, bilek mafsalından îtibâren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.

e.+in 31/13

e.+lere 16/03

elektrik: *Fr.* Sürtünme, ısınma, darbe, kimyevî bir olay, manyetik alan veya herhangi bir mekanik etkiyle, elektronların enerji kazanarak yer değiştirmeleri sonunda meydana gelen ve bu esnâda itme, çekme, ısıtma, mekanik manyetik veya kimyevî etkiler şeklinde kendini gösteren enerji çeşidi.

e. 52/05

elli: Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.

e. 4/02

e.+de 20/05

emin: *Ar.* Güvenilir, inanılır, îtimat edilir kimse, inak.

e. 52/12

emir: *Ar.* İş, şey, husus, olay, hâdise.

e. 44/02

emlâh: *Ar.* Tuzlar.

e.+ından 16/12, 17/05, 20/17, 23/10

e.+ı sâire 17/05

e.+tan 17/03

emn: *Ar.* Emniyet, korkusuzluk, güven, huzur.

e. 23/18

emniyet: *Ar.* Tehlikeden uzak bulunma, korkusuzluk, güvenlik.

e. 13/07, 52/16

emr: *Ar. bk.* **emir.**

e.+inde 49/02

e.+i ehemmi 48/19

en: Başına geldiği sıfatın o sıfatın ifâde ettiği anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.

e. 15/06, 19/01, 21/16, 21/16, 22/02, 22/05, 25/16, 25/16, 47/09, 48/03, 52/05, 52/05, 52/05

erbâb: *Ar.* Sâhipler.

e.+ı fenden 5/05, 15/14

e.+ı fen 22/10

er-: Belli bir yere, bir noktaya varmak, vâsıl olmak, erişmek.

e.-en 6/08

erit-: Katı bir cismi ısı etkisiyle sıvı durumuna getirmek, halletmek.

e.-ecek 27/07

e.-iniz 32/03, 34/10

e.-meli 27/07, 29/01

eritil-: Erimiş duruma getirilmek.

e.-ir 38/01

eritilmiş: Erimiş vaziyete getirilmiş.

e.-miş 33/13, 45/02, 45/06

erkek: Yetişkin adam, bay, er kişi.

e.+ler 13/05, 20/09, 31/02

ertesi: Bir sonraki.

e. 28/05, 41/04

esâs: *Ar.* Bir şeyi meydana getiren ana unsur, asıl yapı, temel.

e.+ı 16/11, 20/17

esbâb: *Ar.* Sebepler.

e.+ını 12/17

e.+ı kaviyye 6/16

e.+ı mevziiyyeye 5/14

e.+ı umumiyye 5/13

eser: *Ar.* **1)** Kitap, telif.

e.+de 15/18, 28/01

e.+dir 2/04

e.+e 53/02

e.+inde 5/03, 5/05

e.+ler 23/12

2) İz, nişan, işâret.

e. 42/14

eski: **1)** Şimdikinden önce olan, önceki, sâbık.

e. 10/04

2) Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman geçmiş olan, kadim.

e. 48/15

e.+si 25/04

esmer: *Ar.* Koyu buğday renginde olan, karaşın.

e. 17/01, 22/16

e. 16/06

esnâ: *Ar.* Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

e.+da 8/17

esprit de romarin: *Fr.* Biberiye rûhu.

e. 33/10

essence: *Fr.* Esans.

e. 11/16

e. de peau d’Espagne 13/13

essence de bergamote: Bergamot uçucu yağı.

e. 14/12

essence de cannelle: *Fr.* Tarçın esansı.

e. 14/01

essence de citron: *Fr.* Limon esansı.

e. 19/06

essencé de jasmin: *Fr.* Yasemin esansı.

e. 8/03

Essence de peau d’Espagne: *Fr*. İspanyol derisi parfümü.

e. 13/13

essence de Wintergreen: *Fr.* Wintergreen esansı.

e.10/12, 19/06

essencé -e géranium: Fr. *essencé de géranium* Sardunya esansı.

e. 12/06

eşyâ: *Ar.* Yiyecek ve içecek dışında insan için gerekli olan her türlü şey, nesneler.

e.+yı 30/09

et: Hayvan vücûdunun yiyecek maddesi olarak kullanılan kas kısmı.

e.+ler 49/06

et-: 1) Türkçe’de birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil.

edip e.-mediği 54/09

edip e.-mediklerini 24/11

yardım et-er(eder) 25/09, 35/11

2) Arapça’da fiil kökü olan ve dilimize isim olarak geçen birçok mastarı kendi anlamı ile tekrar fiilleştirir.

ahz ü isti‘mâl e.-meyiniz 18/09

beyân et-iyor (ediyor) 15/10

def‘ et-er(eder) 26/08

delâlet e.+en (eden) 4/08
delâlet e.-er(eder) 04/14
derc e.-tim 30/03
devâm e.-er(eder) 38/06
devam e.-erler(ederler) 48/12
devâm e.-melidir 40/11
devâm e.-meyip 39/04
devâm e.-mez 17/10
dikkat e.-iniz(ediniz) 40/05
dikkat e.-mek 27/11
gâib e.-er(eder) 24/06
gâib e.memesi 45/16
gaflet e.-memek 24/14
hâsıl e.-er(eder) 16/06
hâsıl e.-emezse (edemezse) 12/15
hâsıl e.-ip(edip) etmediği 54/09
hâsıl e.-mek 12/16
ibrâz e.-er(eder) 22/14
îcâb e.-er(eder) 05/13, 12/01
îcâb e.-en(eden) 50/11
icrâ e.-emeyiz (edemeyiz) 43/17
icrâ e.-en(eden) 52/06
ictinâb e.-iniz(ediniz) 46/10
îfâ e.-er(eder) 20/08
ihlâl e.-er(eder) 47/07
ihlâl e.-ecek (edecek) 52/16
ihtirâz e.-erler(ederler) 43/11
iktizâ e.-er(eder) 12/18
ilâve e.-erek(ederek) 34/10, 45/13, 48/15

ilâve e.-iniz(ediniz) 32/04, 32/07, 32/13,
isti‘mâl e.-miş 48/17
istifâde e.-erler(ederler) 31/02
ihzâr e.-iniz(ediniz) 40/02
isti‘mâl e.-erken(ederken) 26/12
isti‘mâl e.-erler(ederler) 31/01
isti‘mâl e.-ip(edip) e.-mediklerini 24/11
isti‘mâl e.-ebilirler(edebilirler) 13/07
isti‘mâl e.-en (eden) 20/09
isti‘mâl e.-erler(ederler) 31/01
isti‘mâl e.-erken(ederken) 26/12
isti‘mâl e.ilir(edilir) 17/08, 52/02, 20/03, 34/04
isti‘mâl e.-memenizi 46/16
isti‘mâl e.-meyiniz 18/09, , 43/05, 48/17
îzah e.-erek(ederek) 05/06
izâle e.-er(eder) 12/16, 26/11, 29,13, 31,07, 32/16
izâle e.-erse(ederse) 23/13
izâle e.-meli 28/06
izdivâc e.-iniz(ediniz) 04/13
men‘ e.-mek 22/09
mess e.-mez 47/12
meth ü senâ e.-erler(ederler) 03/11
muhâfaza e.-er(eder) 09/09, 11/12
mürâcaat e.-er(eder) 37/14
mürâcaat e.-ersiniz(edersiniz) 37/14
mürâcaat e.-ebilirler(edebilirler) 53/02
senâ e.-er(eder) 03/11
tahammül e.-emez(edemez) 55/03
tahrîb e.-er(eder) 17/10

tahrîb e.-mez 17/05

tahrîb e.-miş 18/10

tahrîb e.-tiğinden 21/13

talep e.-mek 22/10

tatbîk e.-mek 43/15

tatbîk e.-mektir 52/05

tatbîk e.-meli 28/04, 41/05

tavsiye e.-eceğim(edeceğim) 18/14

tavsiye e.-elim(edelim) 45/04

tavsiye e.-erim(ederim) 18/03

tavsiye e.-eriz(ederiz) 16/14, 52/11

tavsiye e.-iyor(ediyor) 36/08

tavsiye e.-iyor(ediyorsa) 51/05

tâyîn e.-ip(edip) 11/04

tebdil e.-ebilir(edebilir) 15/12

tebeddül e.-er(eder) 22/10

tedârik e.-ip(edip) 9/07

tekrâr e.-iyorum(ediyorum) 18/08

tekrâr e.-meli 40/15

temennî e.-eriz(ederiz) 46/17

te'mîn e.-miş 33/03

tercîh e.-erler(ederler) 03/10

teşekkül et-er(eder) 29/04

teşkîl e.-er(eder) 15/09

tezâhür e.-miş 4/06

vaz' e.-ip(edip) 29/02

3) Türkçe sıfatlarla Arapça, Farsça ve Batı dillerinden dilimize geçmiş olan sıfatlardan sonra gelir ve kelimeye "… duruma getirmek" anlamı katar.

berbâd et-ip (edip) 25/07

toz e.-iniz(ediniz) 51/16

eter: *Fr*. Bir alkolün bir asit veya başka bir alkolle birleşmesinden meydana gelen, hekimlikte ve sanâyide kullanılan uçucu, kokulu madde, lokman rûhu.

e.+i 8/08

ether de petrole: *Fr.* Petrol eteri.

e. 8/13

ev: Bir âilenin oturması için yapılmış yapı, içinde yaşanılan, ikāmet edilen yer, konut, mesken, hâne, ikāmetgâh.

e.+de 9/07, 10/17

evlâd: *Ar*. Bir anne baba için kendi oğulları veya kızları.

e.+larının 48/11

e.+lara 4/14

evrâk: *Ar.* Ağaç ve bitki yaprakları.

Jaborandi e.+ı 35/02

evvel: *Ar.* Karşılaştırma yoluyle bir yer, zaman veya oluşun bahsedilen yer zaman veya oluştan önde veya önce bulunduğunu veya olduğunu anlatır, önce.

e. 6/07, 6/13, 10/08, 24/10, 38/04, 38/10, 40/16

e.+kisi 25/11

evvel emirde: İlk iş olarak, her şeyden evvel, ilk önce, en evvel.

e. 37/14

evvelâ: *Ar.* İlk önce, ilk olarak.

e. 42/11, 55/02

extr.: *Fr. bk.* extrait.

e. 35/04

extrait: *Fr*. Özüt.

e. 13/11

eyle-: "Etmek, yapmak" anlamında yardımcı fiil.

beyân ve dermeyan e.-miş 23/03

ibtidâr e.-diğimiz 38/10

ta'dâd e.-diklerim 20/13

târif e.-diğimiz 38/10,

eyleme: Eylemek işi.

tebdîl-i renk e.+si 24/07

eylemek: Etmek, yapmak.

zâyi‘ e.+le 15/15

ez-: Bir şeyi üzerine el, ayak veya bir âletle basmak veya bütün ağırlığı ile üstünden geçmek sûretiyle yassıltmak, çiğnemek, ufalamak, parçalamak.

e.-erek 27/06

fâide: *Ar.* İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar, nefi.

f. 41/01, 46/11

f.+den 12/15

f.+leri 35/13

f.+si 16/08, 27/14, 36/08, 49/04

fâideli: Faydası olan, işe yarayan, yararlı, istifâdeli, nâfi.

f. 16/01, 25/02, 25/03, 25/16, 26/05, 27/04, 35/11, 41/16

f.+dir 15/04, 27/01, 28/08, 31/01, 34/04, 49/12, 50/06

fâidesiz: Faydası olmayan, bir fayda sağlamayan, işe yaramayan, yararsız.

f. 27/02

fâikiyet: Üstünlük, rüçhan.

f. 3/06

fakat: *Ar.* Zıt hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar, ancak, yalnız, ama, lâkin.

f. 4/12, 5/04, 15/08, 22/02, 23/18, 34/13, 39/16, 41/05, 43/14, 44/07, 46/11

fakru’d-dem: *Ar.* Kan eksikliği, kansızlık, anemi.

f. 5/10, 20/15

favoriser: *Fr.* Desteklemek.

f. 9/12

fazla: *Ar.* Gereksiz, yersiz, fuzûlî, zâit.

f. 52/10

fen: *Ar.* Matematik, fizik, kimya, biyoloji vb. ispat ve tecrübeye dayanan ilimlerin ortak adı.

erbâb-ı f.+den 5/05, 15/14

fenâlık: Zarar verecek iş veya hareket.

f.+lardan 20/12

feuille: *Fr.* Yaprak

f.+s jaborandi 35/05

fevkalâde: *Ar.* Çok, pek çok.

f. 5/08, 35/13, 47/05

fıdda: *Ar.* Gümüş.

f. 17/05

fırça: *Yun*. Bir şeyin üzerindeki toz ve kirleri temizlemekte veya bir maddeyi yayarak sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bir sapa bağlanmış kıl veya kıla benzer (hasır, naylon vb.) tellerden yapılmış âlet.

f. 10/10, 12/02, 14/17, 27/09, 29/03, 30/08, 32/15, 36/05

f.+ları 30/12, 30/12, 30/14

f.+yı 14/16, 26/02, 29/16

fırçala-: Fırça ile düzeltmek.

f.-malı 26/03

f.-yınız 47/02

fırtına: *İt.* Şiddetle esen ve şiddet derecesine göre karada ve denizde etrâfı birbirine katarak bâzan can ve mal kaybına sebep olabilen sert rüzgâr.

f. 15/14

felâket: Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü durum, büyük dert, yıkım, belâ.

f. 28/02

fikr: *Ar.* Düşünce, zihinde tasarlanan şey, düşün.

f. 27/17

f.+e 4/12, 4/13

f.+i 4/14

filiz: *Yun*. Bir bitki üzerinde yeni süren küçük dal veya yaprak, sürgün.

f.+ler 37/10

f.+leri 37/10

f.+lerle 38/03

fine: *Fr.* İnce.

f. 9/18

fioravanti me'keli: Tarçın, mür, defne yaprağı, aloe ağacı, zencefil, karanfil, hindistancevizi, havlıcan, zedoary, Girit'ten diktame yaprağı, galbanum, styrax, elemi reçinesi, karaçam terebentin , misk ve amber, sarmaşık sakızı ve arap sakızı ve karakafes bitkilerinin alkolde maserasyonuyla elde edilen balsam.

f. 8/09, 9/14

firkete: *İt.* Kadınların saçlarını tutturmak için kullandıkları uzun bir U biçiminde tel veya bağadan saç tokası.

f. 37/11, 38/03

fitil fitil: *Ar.* Şerit şerit.

f. 37/08

fosfat: *Fr.* Fosforik asidin meydana getirdiği tuzların ortak adı.

f. 23/06, 23/09

Fransızca: Hint-Avrupa dil âilesinin İtalik diller dalına, yapı bakımından bükümlü diller grubuna giren, Fransa'da ve Fransızlar'ın hâkim olduğu ülkelerde kullanılan dil, Fransız dili.

f. 27/17, 29/16, 32/12

f.+sını 31/12

f. 14/03

frisure: *Fr.* Kıvırcık saç

f. 9/12

fürûht: *Far.* Satma, satış.

bazâr-ı f.+a 53/03

fütûr: *Ar.* Bezginlik, usanç, bıkkınlık, bezginliğin verdiği gevşeklik ve gayretsizlik.

f. 47/06

gâib: *Ar.* Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan şey.

g. edilen 48/01

g. olmağa 50/03

g. etmemesi 45/16

g. eder 24/06

gaflet: *Ar.* Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeği görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basîretsizlik, aymazlık, gâfillik.

g. etmemek 24/13

galeyân: *Ar.* Coşma, coşkunluk, taşkınlık.

g.+ı 40/10

gayr: *Ar*. Başına geldiği Arapça sıfatlara olumsuzluk anlamı katarak Farsça usûlüyle çeşitli tamlamalar meydana getirir.

g.+i kâfî 47/14

g.+i muntazam 47/14

gâyet: *Ar*. Çok, pek, pek çok, son derece.

g. 5/03, 5/04, 5/06, 15/04, 25/02, 26/05, 27/08, 27/13, 29/10, 31/01, 31/11, 40/01, 40/04, 42/01, 42/05, 44/12, 45/01, 45/11, 45/17, 46/03

gaz: *Fr*. Gaz yağı.

g. 47/03

gece: Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

g. 19/15

g.+leri 47/01

geç-: Yazılmak, yazılarak tespit edilmek.

g.-miştir 20/11

geçiril-: Geçmek işi yaptırılmak, bir yerden bir yere geçmesi sağlanmak.

g.-erek 37/11

gel-: 1) Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesâfe katedip uzak bir yerdan daha yakın bir yere varmak.

g.-ir 27/06

2) Ele almak, üzerinde durmak.

g.-ince 5/14

3) Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek.

geri g.-mez 48/01

4) … Hâline erişmek, varmak, vâsıl olmak.

hâle g.-ir 15/03

hâle g.-dikten başka 38/06

husûle g.-ecek 43/08

husûle g.-en 21/04, 30/15

husûle g.-ir 5/11, 5/15, 18/12, 29/01

gelme: …. Hâline erişme.

düz hâle g.+lerine 9/09

gelmek: İsimlerin yönelme hâliyle etmek yardımcı fiili yerine kullanılır.

husûle g.+tedir 18/18, 21/04

gerek: "Hem" gibi başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır.

g. 16/12, 16/12, 38/03, 38/03

geri: Arkada bulunan taraf, arka taraf.

g. 48/01, 48/02

g. dönmez 48/01

g. gelmez 48/01

getir-: Yardımcı fiil olarak … etmesini sağlamak, … durumuna gelmesine sebep olmak.

hâle g.-ir 10/03

husûle g.-diği 17/09, 21/06

husûle g.-medikten başka 25/11

getirmek: Yardımcı fiil olarak … etmesini sağlamak, … durumuna gelmesine sebep olmak.

husûle g.+tedir 21/08

husûle g. 24/17

gez-: Bir yere gitmek, dolaşmak.

g.-enlerin 24/05

gıdâ: *Ar.* Canlıların yaşaması, beslenip gelişmesi için gerekli her türlü yiyecek ve içecek, besin.

g.+ların 48/20

gibi: **1)** Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen.

g. 4/08, 5/09, 15/03, 17/12, 17/14, 18/18, 21/05, 21/10, 21/17, 23/07, 23/18, 24/09, 30/09, 37/06, 37/11, 43/12, 45/11, 47/15, 52/02, 52/04, 55/04

2) Bahsedilen şey veya kimsenin eşi, örneği, benzeri olan şey veya kimse.

g.+ler 13/06, 25/10

g.+lere 18/02

girolle: *Fr.* Mantar.

de g. 36/14

glicérine: *Fr. glycérine* Gliserin.

g. 12/05, 14/07

glycérine boriquée: *Fr*. Borik gliserin.

g. 13/18

gliserin: Yağların hidrolizi sonunda elde edilen, cilt yumuşatıcı olarak tuvalet malzemelerinde, besin maddelerinin muhâfazasında, patlayıcıların îmâlinde vb. yerlerde geniş bir kullanım alanı bulunan kokusuz, renksiz, hafifçe tatlı şurup kıvâmında sıvı.

g. 34/04

gliserinli: İçinde gliserin bulunan.

g. 26/01, 26/02

gomme: *Fr.* Zamk.

g. fine du Sénégal 9/18

goutte: *Fr.* Damla.

g.+s 14/01

Guarino(?): Metinde adı geçen Keşfiyyât-ı Fenniyye isimli eserin müellifi. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

G. 5/14

gör-: 1) Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şâhit olmak, müşâhede etmek.

g.-düm 28/01

g.-müştür 15/16

2) Üstünde durmak.

lüzûm g.-medik 10/18

göre: Açısından, düşüncesince, kanâatince.

g. 3/13, 11/05, 12/17, 22/10, 23/16

görül-: Gözlenmek, müşâhede edilmek, şâhit olunmak.

g.-sün 41/01

göz: İnsanda ve hayvanda görme organı.

g. 20/16

g.+e 26/12

g.+lere 29/04

g.+lerle 29/05

göz kapakları: Göz yuvarlaklarının önünde bulunan ve birbirine yaklaşıp kapanmak sûretiyle gözü perde şeklinde örten organlar.

g.+nın 21/02

gram: *Fr.* Kilogramın binde biri değerindeki ağırlık birimi.

g. 7/03, 7/13, 8/07, 9/13, 16/18, 18/02, 18/03, 24/17, 26/06, 26/08, 28/09, 28/14, 31/03, 32/03, 32/06, 32/06, 32/08, 32/13, 32/13, 32/13, 32/14, 33/02, 33/02, 33/09, 34/02, 34/14, 35/01, 36/02, 37/16, 37/16, 39/06, 40/10, 45/12, 45/13, 45/18, 45/18, 46/01, 46/04, 50/07, 50/07, 50/08, 51/07, 51/08, 51/09, 51/14, 54/02

grasse: *Fr.* Yağlı

g. 8/11

güherçile: *Far.* Barut ve patlayıcı madde yapımında oksitleyici, tarımda gübre, hekimlikte ilâç olarak kullanılan potasyum nitratın yaygın adı.

g. 8/01

gül rengi: Gül çiçeğinin rengi.

g. rengi 17/14

gül suyu: Kaynatılan gül yapraklarının imbikten geçirilmesi sonunda elde edilen suyun, üstündeki gül yağı alındıktan sonra kalan kısmı.

g. 7/03, 28/15, 38/02

g.+nda 27/06, 28/16

g.+nun 27/11

gümüş: Tabiatta altın, bakır, bâzan platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyâsı îmâline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim.

g. 17/05

gün: Dünyânın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibâret 24 saatlik zaman parçası.

g. 5/16, 6/01, 26/01, 31/15, 35/06, 38/01, 38/01, 41/04, 43/02, 43/07, 52/13, 52/14

g.+8 28/05

g.+de 7/09, 29/02, 35/08, 31/16, 32/09, 33/03, 44/04, 50/11

g.+den 6/10

g.+lerce 38/06

g.+ün 43/04

güneş: Dünya ve diğer gezegenlerin etrâfında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayâtın devâmı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyâya en yakın yıldız, şems.

g.+te 30/13

gtt.: *Fr.* Damla.

g. 8/03

gtts.: *Fr.* Damlalar.

g. 14/10, 14/12, 19/06

güya: *Far.* Sözde, sanki.

g. 27/17

güzel: Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren, cemil.

g. 11/06, 16/01, 16/14, 17/05, 19/16, 20/07, 29/01, 29/03, 29/04, 31/07, 32/08, 32/11, 34/13, 35/11, 39/13, 40/03, 41/14, 42/10, 45/01, 45/08

güzelce: Gerektiği gibi, adamakıllı, iyice.

g. 8/05, 10/10, 12/02, 14/05, 14/16, 36/06, 40/13

güzellendir-: Güzel duruma getirmek, güzellik vermek.

g.-ir 34/13

güzellik: Güzel olan şeyin niteliği, göze, kulağa hoş gelen veya taşıdığı üstün niteliklerle insanda iyi etki bırakan, takdir uyandıran şey veya hâlin durumu, hüsn, cemal, behçet.

g. 30/01

g.+i(güzelliği) 25/14, 27/13

g.+lerden 34/06

g.+leriyle 35/14

hâdî: *Ar.* Doğru yolu gösteren, hidâyet eden kimse.

h.+dir 17/12

hâdise: *Ar.* Olan, ortaya çıkan, vukū bulan her türlü hal, keyfiyet ve oluş, vak'a, olay.

h.+leri 16/15

hafîf: *Ar.* Kumaş ve giyim kuşam için ince.

h. 47/03

hâiz: *Ar.* Sâhip, mâlik, taşıyan.

h. 42/06

h.+dir 21/17, 28/04

hakkında: Üzerine, için, husûsunda, dâir, müteallik.

h. 15/18, 49/09

hakîkat-i halde: Aslına bakılırsa, işin doğrusu şu ki.

h. 21/09

hâl: *Ar.* **1)** Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

h. 38/06

h.+de 4/02, 10/04, 15/01, 43/11

h.+e gelmelerine 9/09,

h.+e gelir 15/03,

h.+e geldikten başka 38/06

h.+e getirir 10/03

h.+i üzere 31/15

h.+inde 51/07, 51/09

h.+ini 10/04

2) Şimdiki zaman.

h. 33/04

hâlât: *Ar.* Haller.

h.+ta 15/04

hâlbuki: Anlam bakımından karşıt olan iki cümleyi birbirine bağlar; oysa, oysa ki, aksine olarak.

h. 22/16, 40/08, 43/17

hâlet: *Ar.* Hal, nitelik, keyfiyet.

h.+i ‘asabiyye 15/08

hâlî: *Ar.* Boş.

h. kalamaz 12/15

hâlis: *Ar.* Karışıksız, katkısız.

h. 18/02, 26/01, 26/06, 26/14, 26/16, 29/14, 31/14, 32/03, 33/02, 33/09, 44/06, 50/05

hâlisiyet: *Ar.* Hâlis olma, karışıksız ve katışıksız olma.

h. 27/11

hallet-: Bir cismi bir sıvı içinde eritmek.

h.-erek(hallederek) 33/03

hâmız-ı safsaf: Asit salisilik.

h. 36/03

hâmızî: *Ar*. Ekşimtrak.

h. 6/14

hamur: *Ar*. Unun su ile yoğrulmasından meydana gelen, sıvı ile katı arası yumuşak madde kıvamındaki herhangi bir karışım.

h. 16/03, 19/15, 28/04, 41/03, 51/10, 52/01

h.+a 41/07

h.+u 41/05, 41/06, 41/10

hâricen: *Ar*. İlâçlar için yutulmadan, vücûda dışarıdan uygulanmak sûretiyle.

h. 12/20, 13/01

hâsıl: *Ar*. Husûle gelen, olan, meydana çıkan.

h. etmek 12/16

h. eder 16/06

h.+ edemezse 12/15

h.+ edip etmediği 54/09

h.+ olan 31/10

h.+ olmaz 54/10

hâssa: *Ar*. Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan, yalnız onda bulunan hal, keyfiyet.

h. 46/10

h.+sı 33/15

h.+sını 28/03

hasebiyle: Dolayısıyle.

h. 23/13

hastalık: Canlılarda organların yapılarında ve işleyişlerinde görülen bozukluk, sağlık durumu bozuk olma hâli.

h.+ına(hastalığına) 6/06

h.+lar 49/08, 49/09

h.+ları 5/11, 6/11, 20/16

h.+larıyla 6/06

hattâ: *Ar*. Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılan bağlaç.

h. 21/05, 45/08

hava: *Ar.* Dünyâyı belli bir yüksekliğe kadar kaplayan, bütün canlıların nefes yoluyle alıp verdikleri, çok miktarda oksijen, azot ve az miktarda asit, su buharı ve başka gazlardan meydana gelmiş renksiz, kokusuz, hafif gaz.

h. 5/14, 18/15, 29/12, 30/14

h.+larda 24/05

h.+ya 30/13

havadâr: Havası bol, iyi hava alan yer.

h. 49/15

havalandır-: Bir yerin temiz hava almasını sağlamak, kapalı bir yerin havasını değiştirmek, temizlemek.

h.-ınız 47/02

h.-malı 5/16

Havvâ Ana: Havva.

h.+mız 3/13

hayâlât: *Ar.* Kuruntu.

h.+a 4/12

hayât: *Ar.* Organların canlının varlığını devam ettirecek şekilde işlemesi ve canlıların, organlarının gösterdiği faâliyet sonucunda varlıklarını sürdürmesi durumu, sürüp giden yaşama, canlı olma, dirilik.

h. 47/09, 47/14, 48/17

hayâtiyye: *Ar.* Hayâtî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

levâzım-ı sıhhiyye ve h.+dendir 24/14

hayır: *Ar.* Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş.

h. 44/08

hayli: *Far.* Oldukça fazla, çokça, epey.

h. 44/10

hayvan: *Ar.* Hareket edip yer değiştirebilme ve hissetme yeteneği olan canlı yaratık.

h.+ların 49/05

hâvi: *Ar.* İçine alan, içinde bulunduran, içeren.

h. 22/15

hele: *Far.* Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek istendiği zaman bunu ifâde eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce.

h. 21/03

hem: *Far.* Birden fazla şeyin birlikte bulunduğunu veya birden fazla işin birlikte yapıldığını gösterir.

h. 11/10, 11/10, 16/07, 16/07, 18/09, 18/10, 32/16, 32/16, 41/16, 41/16, 43/14, 43/14, 46/14, 46/14

hem-âhenk: *Far.* Aynı âhenkte, uygun, denk.

h. 29/05

hemen: *Far.* Aşağı yukarı, yaklaşık, takrîben.

h. 11/06

henüz: *Far.* Daha, hâlâ, şimdiye kadar, elan.

h. 52/07

her: *Far.* Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir.

h. 5/16, 6/01, 9/04, 11/06, 12/14, 26/01, 29/09, 30/01, 31/16, 34/10, 36/05, 40/14, 41/19, 42/05, 47/05, 47/15, 52/13

herhâlde: Ne yapıp yapıp, mutlaka.

h. 23/03, 28/03, 47/16

herkes: Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar.

h.+e 22/09

h.+çe 30/02

heyecân: *Ar.* Ânî ve beklenmeyen değişiklikler ve duygulanmalar sebebiyle hislerde meydana gelen şiddetlenme, aşırı hareketlilik ve telâş.

h.+lar 15/12, 47/07

hey'et: *Ar.* Hal, durum, keyfiyet.

h.+i mecmuâsının 6/05

hey'et-i mecmûa: Bir şeyin bütünü.

h.+sının 6/05

hıfz: *Ar.* Koruma, saklama, muhâfaza etme.

h. olunabilir 27/10

hıfz-ı sıhha: *Ar.* İnsan sağlığını korumak için vücûdun ve içinde yaşanan çevrenin sağlık şartlarını inceleyen, buna göre tedbirler alan ve bu çalışmalardan bahseden hekimlik kolu, sağlık koruma, sağlık bilgisi, hijyen.

h.+ti melâhat 5/05, 43/17

h.+sından 3/02

hınnâ: *Ar.* Kına.

h. 15/17, 15/18, 16/01, 16/07, 17/12, 19/14, 25/02, 28/02, 28/03, 28/06, 40/10, 41/05, 42/05, 42/09, 43/03, 43/06, 43/07

h.+dan 22/08, 28/04, 40/06, 41/01, 41/17

h.+nın 22/05, 25/01, 27/14, 40/07, 40/08, 41/18, 42/04, 42/16

h.+sı 42/05, 42/06

h.+sından 42/07

h.+yı 41/03, 42/07

h.+ya 16/05

hırpala-: Örselemek, yıpratmak.

h.-r 48/08

hiçbir: Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe âit olduğunu anlatır.

h. 16/07, 22/06, 35/12, 40/04, 52/09

hidrojen: *Fr.* Renksiz, kokusuz, kolayca yanan, atom ağırlığı 1,008, atom numarası 1, sembolü H olan en hafif element.

h. 15/07

hîn: *Ar.* Zaman, vakit.

h.+i isti‘mâlde 25/05

hloroz: *Fr.* Genellikle genç kızlarda görülen, kanda alyuvar sayısının azalmasından ileri gelen kansızlık, kloroz.

h. 5/10

Hint mürekkebi: Bir zamanlar yazma ve yazdırma için yaygın olarak kullanılan ve şimdi özellikle çizgi roman ve çizgi romanları mürekkeplerken, çizim ve ana hatlar için daha yaygın olarak kullanılan basit siyah veya renkli bir mürekkeptir.

H. 28/14, 28/16

Hint yağı: Sütleğengillerden, sıcak ve ılık iklimlerde yetişen, anayurdu Hindistan olan bir ağacın tohumlarından elde edilen, sanâyide ve özellikle tıpta kuvvetli bir müshil olarak kullanılan, soluk sarı, koyu kıvamlı, kokusuz yağ.

H. 7/14, 26/14,28/11, 32/06, 50/05, 50/07

hiposülfit de soude: *Fr.* Sodyum hiposülfit.

h. 20/05

hitâm: *Ar.* Son, nihâyet, bitim.

h. 53/05

h.+ında 43/04, 43/08

hizmet: *Ar.* Bir işin yapılması için beden veya kafa gücü sarfederek yardımda bulunma, yardım, katkı.

h. olmak üzere 30/03

h.+ini 20/07

hoş: *Far.* Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

h.+a gidecek 18/01

huile d'am douce: *Fr.* Tatlı ammar yağı.

d. 33/09

huile d'olive: *Fr.* Zeytinyağı.

h. 7/14, 8/15, 11/15, 13/12, 33/09, 33/11, 37/01

huile de muscade: *Fr.* Hindistan cevizi yağı.

h. 33/11

huile de paraffine: *Fr.* Parafin yağı.

l'+h. 9/06

huile de picds de bæuf: *Fr.* Sığır ayağı yağı.

08/15

huile de ricin: *Fr.* Hint yağı.

07/14, 13/12

hulâsa-ı seyyâle: *Far.* Sıvı ekstre.

h.+si 35/01

husûl: *Ar.* Hâsıl olma, peydâ olma, vücûda gelme.

h.+üne 21/10

h.+e gelecek 43/08

h.+e gelen 21/04, 30/15

h.+e gelir 5/11, 5/15, 18/12, 29/01

h.+e gelmektedir 18/18, 21/05

h.+e getirdiği 17/09, 21/06

h.+e getirmedikten başka 25/10

h.+e getirmektedir 21/08

h.+e getirmek 24/17

h.+ü maksûda 42/13

husûs: *Ar.* Konu, iş, keyfiyet, madde.

h.+a 27/17

h.+ta 52/03

h.+u 53/03

h.+unda 22/10, 24/04, 24/08, 45/16

h.+usundaki 46/12

hüsn: *Ar.* Güzellik.

h.+i muhâfaza 11/12, 35/17

h.+i muhâfazası 2/02

h.+i netîce 24/03

h.+i te'sîri 49/02, 49/10

hüsn ü ân: Güzellik.

h. 3/08, 3/12, 35/14

hüzün: *Ar.* Gönülde hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder.

h. 47/06

hypo sulfite de soude: *Fr.* Sodyum hiposülfit.

h. 18/04, 18/05

hydrogéne: *Fr.* Hidrojen.

d'+h. 15/07

ılık: Sıcakla soğuk arası, az sıcak.

ı. 16/02, 18/04, 39/13

ısıt-: Sıcak duruma getirmek.

ı.-ır 43/14

ıslat-: Islanmasına sebep olmak, ıslak duruma getirmek.

ı.-ıp 48/16

ı.-ırlar 35/17

ı.-acak 38/05

ı.-arak 34/11, 50/14

ı.-malı 40/14

ıslatıl-: Islak duruma getirilmek.

ı.-arak 52/13

ıspatula: *İt.* Alçı, balçık, bal mumu, mâcun, ilâç vb. maddeleri karıştırmak, sürmek, yaymak, şekil vermek, düzeltmek veya kazımak için kullanılan, saplı, kullanıldığı işe göre çeşitli ende, malaya benzer, ağaç, boynuz, kemik veya ince çelikten yapılmış ufak el âleti.

ı. 54/13

ızdırâbât: *Ar.* Acılar, sıkıntılar.

ı.+ı ‘asabiyyeden 24/09

i-: Bugün yalnız idi, imiş, ise, iken şekilleri kullanılan cevher fiili.

i.-miş 28/02

ibâret: *Ar.* Sâdece -den meydana gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey değil, ancak bu.

i. 16/12, 44/08

i.+tir 5/14, 23/07, 41/17, 47/10, 51/02

ibrâz: *Ar.* Ortaya koyma, gösterme.

i. eder 22/14

ibret: *Ar.* Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

i.+e 20/13

ibrişim: *Far.* Bükülmüş ipekten iplik.

i. 51/03

ibtidâ: *Ar.* Başlama.

i.+larında 38/14

ibtidâr: *Ar.* Bir işe girişme, başlama.

i. eylemezden 24/10

îcâb: *Ar.* Gerek, lüzum, iktizâ.

î. eden 50/11

î.+ eder 5/13, 12/01

î.+ına göre 23/16

îcâbında: Gerektiği zaman, gerektiğinde, gerekirse.

34/04

icrâ: *Ar.* Bir şeyi fiil hâline getirme, yapma, yürütme, uygulama.

i.+sı 38/11

i. edemeyiz 43/17

i. eden 52/06

i. edildiği 13/02

icrâcı: Bir işi yapan kimse.

i.+ya 52/12

ictinâb: *Ar.* Kaçınma, sakınma, çekinme

i. ediniz 46/10

iç: Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil.

i.+inde 30/11

içil-: İçmek işi yapılmak.

i.-irse 26/08

için: Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı.

i. 2/03, 5/07, 5/08, 5/15, 6/14, 6/16, 7/01, 7/11, 8/06, 9/02, 9/04, 9/05, 9/11, 10/17, 11/13, 12/17, 13/03, 14/06, 15/06, 17/11, 19/13, 20/02, 20/03, 20/07, 21/06, 21/15, 22/01, 22/09, 23/05, 24/01, 24/16, 24/17, 26/04, 26/12, 26/15, 27/01, 27/02, 27/04, 27/08, 27/13, 27/14, 28/07, 28/13, 29/07, 29/11, 30/08, 30/09, 31/01, 31/09, 31/10, 31/12, 32/02, 33/01, 33/06, 33/07, 34/01, 34/03, 35/13, 38/14, 41/03, 41/06, 41/16, 42/01, 44/04, 44/06, 45/17, 46/03, 47/09, 48/03, 49/12, 49/13, 49/16, 50/05, 50/06, 50/09, 50/10, 51/10, 52/11, 55/01, 55/03, 54/11, 54/12

i.+dir 11/09

içki: İspirtolu içecek, müskirat.

i.+den 43/04

içme: İçmek işi.

i.+leri 5/13

idâme: *Ar.* Sürdürme, devam ettirme, devamlı kılma.

i. 44/03

îfâ: *Ar.* Bir işi yapma, yerine getirme, iş hâline koyma, icrâ.

i.+ eder 20/08

ifrât: *Ar.* Aşırı gitme, ölçüyü aşma, gereğinden fazla ileri gitme.

i. 47/13

ifrâz: *Ar.* Bir bütünden bir parça ayırma; bir parçanın ayrılması.

i. ettikleri 6/14

iğreti saç: Peruk.

i. 30/04

i.+ı 29/11

i.+ları 29/07

i.+ların 29/06

i.+lara 29/14, 30/01

ihlâl: *Ar.* Bozma, sakatlama, halel getirme.

i. edecek 52/16

i. eder 47/07

i. olununca 47/07

ihtilalât: *Ar.* Karışıklıklar, bozukluklar, düzensizlikler.

i.+ı mîdeviyye 20/14

ihtimâm: *Ar.* Bir şeyin iyi olması için özenerek gayret gösterme, üzerinde dikkatle çalışma, özen, özenme.

i. 38/12

i. edilecek 49/10

ihtirâz: *Ar.* Çekinme, kaçınma, sakınma.

i. ederler 43/11

ihtiyâc: *Ar.* Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma.

i. 47/12

i.+ı 53/01

i.+ınız 46/16

ihzâr: *Ar.* Hazır etme, hazır bulundurma, hazırlama.

i. 47/09, 45/07

i. ediniz 40/02

ikâme: *Ar.* Bir şeyi diğer bir şeyin yerine koyma, yerine kullanma.

i.+si 41/08

iki: Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı.

i. 9/04, 11/05, 17/07, 18/03, 25/01, 27/14, 29/02, 31/16, 33/03, 38/01, 46/01, 50/11, 51/03, 54/08

i.+sini 37/15, 51/16

ikinci: İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan.

i. 11/08, 12/03, 41/05, 41/07, 41/10, 48/04

i.+sinin 25/12

iks şuâı: X ışını.

i+nın 24/02

iktifâ: *Ar.* Önündeki örneğe uyma, arkasından gitme, ardı sıra gitme.

i. edilmemeli 13/01

iktizâ: *Ar.* Gerekme, gerektirme.

i. eder12/18

ilâ-âhirihi: *Ar.* Diğerleri de böyledir, sonuna kadar böyledir, vb., vs.

i. 48/14

ilâç: *Ar.* Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücûda verilmek veya dışarıdan sürülmek sûretiyle kullanılan maddelere verilen isim, em.

i. 11/05, 12/18, 36/01

i.+lar 51/01, 55/04

i.+tır 26/16, 50/10

kepek i.+ı(ilacı) 32/09

ilâhe: *Ar.* Çok tanrılı dinlerde dişi tanrılardan her biri, tanrıça.

i.+i hüsn ü ân 3/12

ilâve: *Ar*. Bir şeyin yanına başka bir şey daha koyma, ekleme, katma; eklenme, katılma.

i. 18/02, 31/14, 32/13, 41/09, 45/07, 48/15

i.+ 32/03, 34/10

i.+si 24/17

i. edilir 51/11

i. ederek 45/13

i. edilecek 16/06

i. edilen 16/18

i. ediniz 32/07

i. ettikten 46/01

i. olunarak 23/15

ile: İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar.

i. 6/02, 10/10, 12/02, 12/11, 13/01, 14/17, 17/13, 18/15, 19/14, 19/16, 20/01, 27/09, 29/03, 29/09, 31/15, 32/01, 32/08, 32/10, 32/14, 33/13, 36/06, 38/02, 38/04, 38/13, 41/01, 41/10, 41/11, 43/05, 43/11, 44/12, 45/02, 45/06, 45/09, 47/04, 54/05, 54/13, 54/14

ileri gel-: -den doğmuş olmak, kaynaklanmak, neşet etmek.

i.-ir 11/04

i.-en 20/12

ilh.: *Ar. Bk.* **ilâ-âhirihi.**

i. 5/09, 20/16

ilik: Kemiklerin içini dolduran yağlı madde.

öküz i.+i (iliği) 50/04, 50/07

îmâl: *Ar.* Üretme, meydana getirme.

î. 54/12

î.+i 10/17

î +iyle 53/03

ince: Kendi cinsinden olanlara göre kalınlığı az olan.

i. 28/16, 37/10, 44/12

indifâat: *Ar*. Kabarcıklar.

i.+ı cildiyye 18/12, 20/15

indir-: Yukarıdan aşağıya doğru gelmesini, inmesini sağlamak.

i.-ip 34/08

insan: *Ar.* İki ayaklı, iki elli, aklı ve konuşma yeteneği olan memeli canlı.

i.+ı 26/08

i.+ın 48/03

intâc: *Ar.* Sonuçlandırma, sonunu alma, bitirme.

i. eylemektedir 21/02

intizâm: *Ar.* Düzgünlük, düzen, tertip.

i.+dan 47/15

intizâmsız: Düzensiz, düzgün olmayan.

i. 47/14

irsiyyet: *Ar.* Ana babadan, akrabâdan geçme, bir kimsede âileden gelen bedenî ve rûhî bir niteliğin görülmesi durumu, kalıtım, soya çekim.

i.+in 24/08

ise: Koşul eki.

i. 3/05, 11/09, 25/12, 38/11, 40/16, 43/03, 52/06

ispanyol sineği: İspanyol sineği, Kabarcıklı Böcekler ailesinden zümrüt yeşili bir böcektir. O ve bu tür diğer türler, genellikle Cantharides veya İspanyol sineği olarak adlandırılan, geleneksel eczacılar tarafından sunulan preparatlarda kullanılmıştır.

i. 35/15

ispirto: *İt.* Alkol.

i.+su 34/03

i.+sunda 33/02

i.+ya 38/08

ispirtolu: İçinde ispirto olan.

i. 6/01, 9/04, 17/07, 30/10

İstanbul: Türkiye'de bir şehir.

i. 42/06

iste-: Dilemek, talep etmek.

i.-r 27/04

i.-rseniz 41/19

istenil-: İstenmek.

i.-diği 17/14

istifâde: *Ar.* Fayda sağlama, faydalanma, yararlanma.

i. edilememektedir 43/06

i. ederler 31/02

i. edilir 15/01, 40/06

i. olunabilir 54/11

istihrâc: *Ar.* Bir şeyin içinden başka bir şey çıkarma.

i. olunan 21/03

istihzâr: *Ar.* Hazırlama, hazırlanma, hazır etme, hazır edilme.

i. olunmuş 15/07

i. edilmiş 20/05

isti'mâl: *Ar.* Kullanma.

i. edildiği 11/10, 18/09, 20/03, 24/11, 34/04, 43/05

i.+i 22/05, 24/02, 25/02, 44/06 42/04, 52/16

i.+ini 18/03

i. edebilirler 13/07

i. eden 20/09

i. ederler 31/01

i. ederken 26/12

i. edilir 17/08, 52/02

i. etmemenizi 46/16

i. etmiş 48/17

i. olunacağı 8/17

istirâhat: *Ar.* Dinlenme.

i. 47/11

işbu: Bu işâret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

i. 15/04

iştigâlât: *Ar.* Uğraşmalar, meşgul olmalar.

i.+ı dimâğiyye 47/05

îtibârıyle: Bakımından.

i. 50/04

‘itriyyât: *Ar.* Sürünülecek güzel kokular.

i. 16/11

ittihâz: *Ar.* Kabul etme, öyle sayma.

i.+ını 22/10

iyi: **1)** Beğenilecek, makbûle geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan.

i. 15/06, 27/13, 30/13, 40/04, , 42/05, 42/07, 45/12, 47/09, 48/03

i.+dir 42/02

i.+si 52/05

2) Olması gerektiği gibi, tam ve doğru bir şekilde.

i. 5/12, 23/04, 23/08, 26/13, 40/08, 41/09

iyice: Adamakıllı, iyi bir şekilde.

i. 29/01, 32/08, 32/15, 39/12, 40/02, 42/14, 50/13

iyot: *Fr.* Halojenler âilesinden, saf iken kristaller hâlinde bulunan, kurşunî siyah renkte, sıvılaşmaksızın mor renkli bir buhar durumuna geçen, boya îmâlâtında, fotoğrafçılıkta ve özellikle antiseptik olarak kullanılan, keskin kokulu, atom ağırlığı 126,92, atom numarası 53 ve sembolü İ olan, metal olmayan element.

i. 23/09

îzâh: *Ar.* Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama.

i. ederek 5/06

izâle: *Ar.* Giderme, yok etme, ortadan kaldırma.

i. 29/11, 31/10, 45/17

i. eder 12/16, 26/11, 29/13, 31/07, 32/16

i. ederse 23/13

i. etmeli 28/06

i. edilmiş 30/06

izdivâc: *Ar.* Evlenme, teehhül, tezevvüç.

i. ediniz 4/14

jaborandi: *Yun.* Pilocarpus bitkisi.

j. 48/14

j. yaprakları 26/08, 26/11,

j. evrâkı 35/02

feuilles j. 35/05

jelatin: *Fr.* Tedâvi amaçlı kullanılan, yosunlardan, kemik, kıkırdak ve diğer hayvan dokularının kaynatılmasından elde edilen, pelte kıvâmında albüminli saydam madde.

j. 23/07

kabarcık: Deride meydana gelen ufak sivilce, küçük kabartı.

k. 18/12

kâbil: *Ar.* Olabilir, mümkün.

k. 40/09, 49/09

k.+i iştiâl- i mevâddan 23/13

k.+ül icrâdır 38/11

kabuk: Bir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka.

k.+unu(kabuğunu) 35/16

kabûl: *Ar.* Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme.

k. edilmektedir 24/08

k. ve icrâ edemeyiz 43/17

kaç: Bir şeyin niceliğini sormaya yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.

k. 40/15

kaçır-: Bir şeyin, girmemesi gereken veya sakıncalı olan bir yere kaçmasına sebep olmak.

k.-mamalı 26/12

kaçırıl-: Kaçması sağlanmak veya kaçmasına sebep olunmak.

k.-mamak 26/13

kadar: *Ar.* Ölçüde, derecede.

k. 8/04, 12/14, 17/05, 17/15, 26/02, 31/13, 32/03, 33/05, 34/09, 37/09, 37/12, 39/08, 41/04, 41/06, 42/07, 50/12

Kader Matbaası: Dersaadet'te bulunan, çalışmaya konu olan eserin matbûh olunduğu matbaa.

k. 2/11

kadın: Erişkin duruma gelmiş dişi insan.

k. 2/01, 2/02, 3/01, 3/04, 5/01, 5/02

k.+ın 3/05, 3/08

k.+dan 4/01, 4/02, 4/05

k.+la 4/14

k.+lar 5/03, 13/05, 20/09, 30/15, 37/04, 40/07, 43/10, 48/10, 54/12

k.+ları 16/01, 35/15, 42/11, 43/11

k.+larımız 15/17

k.+ların 5/12, 50/16, 50/16

k.+lara 24/10, 55/05

kâffe: *Ar.* Hep, bütün, cümle.

k.+si 35/06

kâfî: *Ar.* Yeten, yetişen, elveren, yeterli, kifâyet eden.

k. 24/17, 38/14

mikdâr-ı k. 19/14, 39/12

gayr-i k. 47/14

kâfurlu: İçerisinde kâfur bulunan.

k. rakı 7/04

kâim: *Ar.* Başka birinin veya başka bir şeyin yerine geçen.

k. olur 24/17

kakao: *Fr.* İki çeneklilerden, ana yurdu Amerika olan, hıyar biçimindeki meyvesinin içine gömülü tohumları uyarıcı, iştah açıcı, kuvvet verici hassalar taşıyan, yağı eczâcılıkta ve kozmetik sanâyiinde kullanılan, 4 – 10 metre boyunda bir tropik bölge ağacı, Hint bâdemi.

k. 48/14

k. ağacının 35/16

kal-: 1) Bir bütünden artmak.

k.-ıncaya 39/08

2) … durumuna gelmek, … durumda olmak

hâlî k.-amaz 12/15

kaldırıl-: Kaldırmak işi yapılmak.

k.-arak 54/08

kalma: Kalmak işi.

k.+larına 35/11

kan: Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

k.+ın 5/07

kansız: Kanı az olan, kansızlık hastalığına tutulmuş olan.

k. 50/01

kansızlık: Kanda alyuvar ve hemoglobin miktarlarının normal kabul edilen seviyenin altına düşmesi durumu.

k. 5/11

kantaron: *Yun*. İki çenekliler sınıfının birleşikgiller familyasından, ılık bölgelerde yetişen, bâzı türleri iştah açıcı ve yara iyileştirici olarak hekimlikte kullanılan, kırmızı, sarı, bâzan da beyaz çiçekli, çok veya bir yıllık küçük bitki.

k. 43/12

kap: İçine sıvı veya katı herhangi bir madde konan şey.

k.+a(kaba) 35/06, 40/12, 40/13, 42/16

k.+ta 54/05

kapaklı: Kapağı olan.

k. 42/16

kapatıl-: Kapamak ve kapatmak işi yapılmak, kapalı duruma getirilmek, örtülmek.

k.-arak 31/14

kapatma: Kapatmak işi.

k. 30/05

kâr-ı âkıl: Akıllı adam işi.

k. 16/17

karışık: Ayrı nitelikteki şeylerden oluşmuş:

k. 49/06

karıştır-: Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamak.

k.-ınız 32/08

karıştırıl-: Karıştırmak işi yapılmak.

k.-ıp 8/04, 28/09

k.-ır 10/01, 33/12, 45/06, 54/05

k.-arak 19/15, 43/01, 44/15

kara: Kömür renginde olan, siyah renkli.

k. 3/09, 3/10, 4/14, 29/03, 49/06

karanlık: Işıksız yer.

k. 49/16

karşı: Tedbir olarak.

k. 7/11, 13/15, 14/06, 24/13, 36/01, 36/07

kaş: Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar.

k. 26/11

k.+lar 26/04, 26/16, 27/04, 27/08, 28/07, 29/04

k.+ları 25/15, 26/02, 26/14, 27/14, 27/15, 28/03, 28/13

k.+ların 25/14, 26/04, 28/04

k.+lara 26/06, 27/09, 28/01, 28/11, 29/03

kaşık: Sulu veya tâneli şeyleri yemeye mahsus, ağıza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofra âleti.

k. 43/04, 54/06, 54/13

k.+la 43/01

kaşıntı: Vücûdun herhangi bir yerinde duyulan hafif yanma ve batmaya benzer his.

k. 18/13

k.+larını 21/02

kat: Sayı sıfatları ile defa, kere, derece.

k. 27/14

kat-: Bir şeyin içine, üstüne veya yanına miktar veya niteliğini değiştirecek bir şey koymak, ilâve etmek, eklemek.

k.-arak 43/01

k.-ınız 32/14

k.-ıp 32/08

kat'î: *Ar.* Şüphe ve tereddüte yer bırakmayan, kesin.

k. 23/18

k. olur 13/02

kat'iyen: *Ar.* Kat'î olarak, kesinlikle.

k. 10/02, 39/03, 46/09, 46/11, 52/15

kat'iyetle: Kat'iyen, kesinlikle.

k. 13/07, 52/16

katıl-: Eklenmek, ilâve edilmek, karıştırılmak.

k.-acak 42/10

katran: *Ar.* Odun, petrol vb.nin damıtılmasından elde edilen, koyu, yapışkan, rengi kahverengi ile siyah arasında değişen, keskin is kokulu, suda erimediği için sürüldüğü yeri suya ve rutûbete karşı koruyan ve birçok organik maddenin îmâlinde kullanılan madde.

k. 45/18

kaviyye: *Ar.* Kavî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

esbâb-ı k. 6/15

kavunlu: İçerisinde kavun olan.

k. 23/16

kayıt: *Ar.* Yazıya geçirme, yazma, kaydetme işi.

k. 15/10

kayna-: Sıcaklığı belli bir dereceyi bulunca fokurdamak.

k.-mış 34/02

kaynama: Kaynamak işi.

k.+ğa 34/08

kaynar: Çok sıcak.

k. su 32/03

kaynat-: Kaynamasını sağlamak, kaynamış duruma getirmek.

k.-acak 26/08

k.-arak 40/16, 48/15

k.-ınız 34/08, 40/10

k.-ıp 35/16

k.-ır 45/13

k.-malı 39/12

kaynatıl-: Kaynaması sağlanmak.

k.-ıp 26/08

k.-ır 39/08

k.-mış 40/02

kazâ: *Ar.* Kimsenin kastı olmadan ortaya çıkan, zarara veya can kaybına sebep olabilen hâdise.

k.+lar 16/15, 20/10

keder: *Ar.* Gönül üzüntüsü, iç darlığı, gam, tasa.

k. 47/06

kekik: Ballıbabagillerden, odunsu saplı, başak durumunda beyaz, pembe ve kırmızı çiçekler açan, karşılıklı küçük yapraklı, çok yıllık, ıtırlı sürüngen bitki.

k. 43/12

kemâl: *Ar.* Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlık.

k.+i dikkatle 42/14

kendi: **1)** İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılır ve anlamı pekiştirir.

k. 18/10, 39/09, 48/03, 48/11

2) Kişinin öz varlığı, zât.

k.+niz 31/11

k.+nizi 18/10

kendi kendine: Başkalarının müdâhalesi olmaksızın, yalnız başına.

k. 39/09

kepek: Baş derisinde görülen pul pul beyaz kabukçuklar.

k. 10/09, 31/09, 32/02, 32/09

k.+i(kepeği) 26/11, 31/10, 30/15

k.+lere 7/11

k.+leri 12/16, 31/07, 32/16

k. ilacı 32/09

kere: *Ar.* Defa, kez, sefer.

k. 22/12, 31/16, 32/09

kes-: Ucundan bir parçasını almak, kısaltmak veya küçültmek.

k.-melidir 38/15

kesîf: *Ar*. Koyu, yoğun.

k. 18/04, 19/16

kesme: Kesmek işi.

k. 27/02

kesmek: Ucundan bir parçasını almak, kısaltmak veya küçültmek işi.

k. 38/13

kesret: *Ar*. Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyadelik.

k.+le 16/02

kestâne rengi: Kızıla kaçan kahverengi.

k. 19/17

k.+nde 4/13, 4/14,

k.+ndeki 4/13

Keşfiyyât-ı Fenniyye: Guarino tarafından yazılmış metinde adı geçen eser. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

k. 15/14

kıl: İnsan ve hayvan vücûdunda biten sertçe ve kalınca tüy.

k. 51/01, 51/05, 51/11, 52/02, 52/08, 52/09, 52/15, 54/01, 54/06, 54/14

k.+a 30/01

k.+ı 22/15, 29/09

k.+lar 29/10, 50/16, 52/14

k.+ları 52/11

k.+ların 52/13

k.+larını 26/04, 30/13

kıl-: Etmek, eylemek, yapmak.

mütemevvic k.-ar 9/10

râyihâdâr k.-ar 43/14

kınakına: İsp. Kök boyasıgillerden, Endonezya, Seylân, Güney Amerika ve Batı Afrika gibi tropikal bölgelerde yetiştirilen, taşıdığı alkaloitler bakımından çok zengin, kabuğundan kinin denen sıtma ilâcı ve kuvvet ve peklik verici, ateş düşürücü, mikrop öldürücü, iştah açıcı hassalara sâhip şuruplar elde edilen, 15 – 20 metre boyunda ağaç.

k. 35/01, 48/14

kır-: **1)** Sert bir şeyi üzerine vurarak veya bir kuvvet tatbik ederek parçalamak.

k.-ıp 50/12

2) Sağlam durumdan çıkarıp bozmak.

k.-ar 30/13, 39/16, 48/07

kırıklık: Vücutta duyulan hastalık belirtisine benzer kesiklik, yorgunluk, dermansızlık.

k.+ı (kırıklığı) 26/08

kırıl-: Saçların güçsüzleşip zayıflaması.

k.-ıp 6/18, 50/02

k.-ır 14/16, 15/03

k.-maz 23/11, 33/04

kırılmak: Saç için güçsüzleşmek, zayıflamak.

k.+ta 20/03

k.+tan 33/01

kırk: Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı.

k. 4/05

kırmızı: *Ar.* Kan rengi, al renk.

k. 20/01, 45/12

kırma: Saç için güçsüzleşme, zayıflama.

k.+sı 22/03

kırpıl-: Bir şeyin uç veya kenarlarından parça kesilmek.

k.-arak 39/06

kısım: *Ar.* Bir bütünün bir bölümü.

k.+ı (kısmı) 54/08

kıvırcık: Üzerinde, kendi üstüne kıvrılmasından meydana gelen büklümler bulunan, kıvrım kıvrım olan.

k. 6/15, 6/16, 9/01, 9/03, 9/08, 9/11, 10/03, 37/03, 37/04, 37/13, 38/04, 38/05, 38/07, 38/10

kız: Dişi cinsten olan evlât.

k.+ların 5/12

kızartı: Kırmızılık.

k. 18/13

kızgın: Çok sıcak, kızmış veya kızdırılmış, ateş gibi.

k. 6/17, 9/04, 37/05, 37/06

ki: *Far.* İki cümleyi sebep, sonuç vb. çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle hâline getirir.

k. 5/06, 15/18, 18/01, 18/16, 21/15, 22/03, 23/05, 24/13, 26/08, 27/05, 29/10, 30/02, 41/01, 43/08, 46/11

kibrîtî arsenik: *Ar.* Arsenik sülfür.

k. 51/09

kifâyet: *Ar.* Yeter miktarda olma, yetişme, elverme, kâfi olma.

k. eyler 42/13

kils: *Ar.* Sönmemiş kireç.

k. 5/08

kimse: Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs.

k. 52/07

k.+ler 17/17

kininli: İçinde kinin bulunan.

k. sularla 6/01

kir: Vücûdun veya nesnelerin üzerinde oluşan pislik.

k.+den 30/09, 31/08, 42/13

kireç: Kireç taşının bu işe mahsus ocaklarda kavrulmasıyle elde edilen, kalsiyum oksitten ibâret taşımsı beyaz madde.

k. 55/04

kireç suyu: Sönmüş kirecin hekimlikte kullanılan berrak bir su hâlindeki kısmı.

k. 19/14, 23/16

kirpik: Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri.

k.+ler 26/04, 26/11, 27/01, 27/08

k.+lere 26/07, 27/09

k.+leri 26/14, 27/02, 27/14, 27/15

k.+lerin 25/14, 27/13

kitre zamkı: Gevenden elde edilen, eczâcılıkta, pastacılıkta, boyacılıkta, kâğıt sanâyiinde ve apre yapmak için dokumacılıkta kullanılan zamk, kestere.

k. 37/16

kiyanus-ı potasyum: *Yun*. Siyanojen potasyum.

k.+ 21/15:

klorat de potas: *Fr*. Potasyum klorür.

k. 45/18

klorlu: İçinde klor olan.

k. sular 25/08

ko-: Koymak.

k.-malı 31/14

k.-rlar 42/16

koku: Cisimlerden yayılan zerrelerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.

k.+sunu 29/11

kokulatmak: Bir ürüne özel bir koku katma.

k. 38/03

kokulu: Kokusu olan.

k. 32/11, 43/12

kol: İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.

k. 50/17, 54/11

k.+larda 52/10

kolonya: *İt.* İçine hafif bir koku katılmış tuvalet ispirtosu.

k.+lar 06/01

k. suyu 31/04, 32/13

k. suyuna 18/02, 38/08

kolay: Zahmetsizce, sıkıntı çekmeden yapılan, güçlüğü olmayan iş.

k. 52/05

kolayca: Sıkıntı çekmeden, kolay bir şekilde, zahmetsizce.

k. 10/02, 35/12, 38/05

konul-: Koymak işi yapılmak, konmak.

k.-an 28/02

k.-arak 19/15

k.-malı 43/08

k.-up 35/06, 39/07

k.-ur 17/06, 40/12

k.-ursa 30/05

kopar-: Kopmasına yol açmak, bağlı bulunduğu yerden ayırma.

k.-arak 48/11

koşma: Koşmak, yanına katmak işi.

k. 47/14

koy-: Bir yere bırakmak, yerleştirmek.

k.-arak 43/02

koyu: Kendi renginin karaya çalar tonunda olan.

k. 18/04, 19/16, 24/15, 27/08, 40/01, 42/09, 42/10, 43/08, 45/01, 46/09

k.+ca k. 44/15

kozmetik: *Fr.* Cildi ve saçları güzelleştirmek, tâze ve canlı tutmak için kullanılan her tür kokulu madde.

k.+lerden 2/03

kök: Bâzı bitkilerin ev ilâcı yapılan dip kısımları.

k.+ü 39/06, 40/16

k.+ünün 29/16

k.+lerinden 29/10

k.+lerini 48/14

kömür: Yüksek basınç veya yüksek sıcaklık altında bitkilerin yapısının değişmesi sonucu meydana gelen, karbonca çok zengin, siyah, yanıcı, kalorisi yüksek madde.

k. 44/12, 44/14

k.+ünden 45/05

kula: Kızıl ile boz arasında bir renk.

k. rengi 42/07

k. renginde 20/01, 22/11, 22/14

k. rengindeki 22/13, 23/02

kulak: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

k. 20/16

kullan-: Bir şeyden hangi işe yarıyorsa o maksatla yararlanmak.

k.-acak 48/13

k.-anlarda 18/11

k.-arak 48/10, 51/04

k.-ınız 41/19

k.-ırlar 37/05

k.-maksızın 45/01

k.-malı 9/06, 46/03

k.-malıdır 15/08, 25/04

k.-mamak 16/17

k.-mamalıdır 6/18

k.-mayınız 39/15, 42/11

kullanıl-: Bir şeyden yaradığı işte faydalanılmak.

k.-ır 21/15

k.-ırsa 25/06, 52/03

k.-ıyor 16/02

k.-acağı 12/01

k.-acak 42/05, 48/08, 51/01

k.-an 22/01, 30/08

k.-dığı 21/07

k.-makta 15/17, 16/09

k.-malıdır 12/20

kullanma-: Kullanmak işi, istimal.

k.-malıdır 9/04

kullanmak: Bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak.

k.+ta 51/11

kumral: Koyu sarı veya açık kestâne rengi.

k. 3/09, 3/10, 3/11, 3/12, 3/13, 4/02, 4/05, 4/08, 4/09, 4/11, 22/01, 22/11, 25/10, 39/01, 39/04, 44/10

k.+a 15/06, 20/02, 25/08, 39/02

k.+ın 22/16

k. rengi 39/14, 39/16

kumrallık: Kumral olma durumu.

k. 40/03

k.+tan 17/14

kunduz böceği: Kemirgenlerden, kuyruğu geniş ve yassı, art ayak parmaklarının arası perdeli, ağaçları kemirerek beslenen, su kıyılarında yaşayan, yuvalar ve su setleri kuran, postu değerli bir hayvan, kastor.

k. 36/02

kurdela: *İt.* Elbiselerde, saçlarda ve çeşitli yerlerde süsleme malzemesi olarak kullanılan kumaş şerit.

k. 37/07

kurkuma: *Fr.* Zerdeçal.

k. 25/10

kurşun: Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (kurşunî) renkli, boru îmâli ve birçok kimyevî birleşikte kullanılan, yoğunluğu 11,3, erime derecesi 327°, atom ağırlığı 207,21, atom numarası 82, sembolü Pb olan metal element.

k. 16/12, 20/17, 48/06

kuru: Kurumuş, canlılığı kaybolmuş.

k. 7/11, 11/08, 11/13, 20/03, 38/09, 42/02, 46/03, 50/05, 50/09

kuru-: Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek.

k.-muş 28/05, 43/03

kurula-: Üzerindeki ıslaklığı silmek.

k.-mamalı 39/09

kuruluk: Kuru olma durumu.

k. 46/07

kurumak: Kuru duruma gelmek.

k. 39/10

kurut-: Kuru duruma getirmek.

k.-malı 30/11

k.-ur 23/12, 30/14

kurutmak: Kurutmak işi.

k. 30/13

kutu: Çeşitli malzemeden yapılmış, genellikle kapaklı, taşınabilir kap.

k.+da 30/05

k.+suna 30/05

kuvvet: *Ar*. **1)** Maddî güç, canlı bir organizmanın faâliyetini sağlayan güç.

k. 4/04, 29/14, 48/16, 49/03, 50/14

k.+ine 21/17

k.+leri 46/12

2) Bir etki meydana getirebilen güç, nüfuz.

k. 42/06

kuvvetlen-: Kuvveti, gücü artmak, güçlenmek.

k.-dirir 26/15, 35/10, 44/07

k.-ir 13/09, 23/10

k.-meyen 28/07

kuvvetlendir-: Kuvvetlenmesini, daha güçlenmesini, daha etkili duruma gelmesini sağlamak.

k.-ir 27/15, 34/13, 49/14

kuvvetlendirmek: Güçlü hâle getirmek.

k. 28/03

k.+le 13/05

kuvvetlenme: Güçlenme.

k.+leri 5/13, 49/01, 50/01

k.+si 49/07, 49/17

kuvvetli: **1)** Sâhip olması gereken nitelikleri fazlası ile taşıyan, güçlü.

k. 4/14,

2) Dayanıklı, sağlam.

k. 49/05

3) Etkili.

k. 46/09

4) Maddî güç veren, kuvvetlendiren, besleyici.

k. 23/04

küçük: Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan.

k. 26/01, 27/10, 38/13, 46/01, 54/13

kükürt: *Far.* Beyazımsı açık sarı renkte, tabiatta kristal hâlinde veya şekilsiz olarak (amorf) bulunan, mâvi bir alevle yanarak nefes almaya engel olan keskin kokulu bir gaz yayan, kauçuğun gereğince sertleştirilmesinde, kibrit, kâğıt, barut, böcek ilâcı, sülfirik asit îmâli gibi yerlerde kullanılan, yoğunluğu yaklaşık 2, erime derecesi 115°C, atom ağırlığı 32,06, atom numarası 16, sembolü S olan element.

k. 5/09

kükürt çiçeği: Çok ince zerrecikler hâlinde su gibi akıcı saf kükürt tozu.

k. 32/08, 50/08

küme: *Ar.* Tümsek hâlindeki yığın.

k. 48/10, 48/10

kütüphane: Kitaplık.

k.+sinde 53/02

lanolin: *Fr.* Yapağıdan elde edilen, eczâcılıkta ve tuvalet malzemelerinin yapımında kullanılan, katı kıvamda sarımtırak renkli yağ.

l. 7/13

lanoline: *Fr.* Lanolin.

l. 7/13

lapa: Keten tohumu vb. bitkilerin kaynatılarak yumuşak bir hamur durumuna getirildikten sonra, vücutta ağrılı ve hastalıklı yere konmak üzere sıcak bir tülbente yayılması şeklinde hazırlanan bir nevi ilâç.

l. 43/05

l.+ları 43/07

l.+sı 43/03

l.+sından 43/06

latif: *Ar.* Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sâhip olan, hoş, nâzik, yumuşak.

l. 39/15

l.+in 3/04

l.+tir 16/02

laurier-cérise: *Fr.* Taflan, karayemiş.

l. 9/16

lavande: *Fr.* Lavanta.

alcoolé de l. 13/17

lavanta: *İt.* Lavanta çiçeği ve ispirto ile hazırlanan güzel koku.

l. ruhu 28/12

lâyıkıyle: Gerektiği gibi, tam anlamıyle.

l. 38/10

lâzım: *Ar.* Gerekli, lüzumlu.

l. 42/03

l.+dır 17/16, 18/06, 24/11, 25/06, 27/12

leke: Bir şey üzerinde veya vücûdun herhangi bir yerinde tabiî olarak ya da bir ârıza sebebiyle meydana gelen farklı renkteki kısım, çizgi veya benek.

l.+ler 21/14

l.+leri 21/14, 41/18

letâfet: *Ar.* Hoşluk, güzellik, incelik.

l. 4/04, 52/10

l.+ini 3/08

l.+leriyle 35/14

l.+tir 3/07

levâzım: *Ar.* Gerekli şeyler, yaşanan hayâtın gerektirdiği çeşitli eşyâ ve âletler.

l.+ı sıhhiyye 24/14

liqueur d'hoffmann: *Fr.* Hoffman likörü.

l. 10/13, 12/04

liquide: *Fr.* Sıvı halde, akıcı.

l. 10/14

litre: *Fr.* Sıvıların miktârını belirlemek için kullanılan 1 desimetreküp hacminde ölçü birimi.

l. 16/18, 24/17, 26/08, 28/15, 32/03, 39/06, 39/07, 40/10

lotion: *Fr.* Losyon.

l. 7/02, 8/11, 9/12, 13/16

lüzûm: *Ar.* Gerekme, lâzım olma, gereklilik, gerek.

l. 10/18

l.+u 5/08

l.+undan 43/03

lüzumsuz: Varlığına ihtiyaç duyulmayan, gereksiz.

l.+dur 43/15

mâadâ: *Ar.* –den başka, –den gayri.

m. 21/14

maalesef: *Ar.* Üzülerek ifâde edeyim ki, esefle söyleyeyim ki, yazık ki.

m. 39/04

mâcun: *Ar.* Hamur kıvamına getirilmiş şey.

m. 51/10

Madelein Lerova(?): Metinde adı geçen kişi. Hakkında bilgi bulunamamıştır.

m.+nın 4/14

mâdde: *Ar.* Bir şeyi meydana getiren unsurlardan her biri.

m. 52/10, 52/16

m.+i şahmiyye 50/04

mâddeten: *Ar.* Madde ve cisim olarak, madde yönünden, maddî bakımdan.

m. 46/15

mâddiyye: *Ar.* Maddî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

ahvâl-i m. 47/15

mâden: *Ar.* Kendine has parlaklığa sâhip, dövülüp haddelenebilen, ince levha ve tel hâline getirilebilen, asitler ve bazlarla birleşebilen demir, altın, bakır gibi elementlerin ortak adı, metal.

m. kömüründen 21/03

mâdenî: *Ar.* Mâdenle ilgili, mâdene has, mâdensel, metalik.

m. 17/11

m. boyaları 18/09, 18/11

m. saç boyalarından 19/01, 20/12

m. boyalardan 22/07

m. boyaların 24/12

m. boyalarda 46/10

m. boyalar 46/13

mağaza: *İt.* İçinde ticâret amacıyle mal ve eşyâ satılan büyük dükkân.

m.+larda 16/11

mahall: *Ar.* Yer, mekân, mevki, cay.

m. 52/13

m.+de 13/08

m.+e 54/07

mâhir: *Ar.* Usta, becerikli, eli işe yatkın, mahâretli, mârifetli kimse.

m. 17/16

mâhiyet: *Ar.* Bir şeyin ne olduğunu belirleyen asıl unsur, nitelik.

m.+i 42/06

mahlûk: *Ar.* Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş.

m.+ı latîf 3/04

mahlukât: *Ar.* Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahlûkl*Ar.*

m.+ı bahriyye 49/12

mahlûl: *Ar.* Erimiş, eritilmiş şey, eriyik.

m.+dür 17/07

de soude m.+ü 20/07,

hypo sulfite de soude m.+üyle 18/05

permanganate de potasse m.+ü 24/16

soda m.+ü 41/01

soda m.+üyle 42/12

suda eritilmiş m.+ü 45/02

şap m.+ü 19/16

zamk m.+ü 45/01

zamk m.+üne 44/15

mahlût: *Ar.* İki veya daha çok maddenin, aralarında kimyevî bir birleşme olmaksızın harmanlanmasından meydana gelen karışık madde, karışım.

m.+a 43/04

m.+un 45/06, 54/08

mahsûs: *Ar.* Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, husûsîleşmiş, has, özgü.

m. 12/03, 30/05

mahv: *Ar.* Yok olma, harap olma.

m. 25/06, 39/05

m. olmasına 46/14

mahzûr: *Ar.* Sakınılacak, çekinilecek şey, sakınca, engel, mâni.

m.+ı azîmi 9/05

m.+dan 50/17, 51/06

m.+u 22/03, 22/06, 26/13, 35/12

mahzurlu: Mahzuru olan, sakıncalı.

m.+dur 25/11, 52/04

mâ-i mukattar: Damıtık su.

m. 31/03

m.+ına 45/18

acı bâdem m.+ında 37/16

m.+ından 32/12

makâm: *Ar.* Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

m.+ına 24/17

makas: *Ar.* Ortadan bir pimle çapraz şekilde birleştirilmiş, iç tarafları keskin iki bıçaktan meydana gelen ve saplarındaki yuvalara yerleştirilen el parmaklarının kumandasıyle açılıp kapanarak aralarına konulan kâğıt, bez, kumaş, saç vb. şeyleri kesmeye yarayan âlet.

m. 38/13

makbûl: *Ar.* Geçerli, mûteber.

m. 17/02, 22/05, 25/04, 48/06, 49/07

m.+dür 3/09, 17/12

m. olan 46/13

maksad: *Ar.* İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gâye.

m. 9/05, 38/14

m.+ı 24/17

maksûd: *Ar.* Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen.

m.+a 42/13

mâkul: *Ar.* Akla uygun, akla yatkın gelen, mantıkî.

m. 24/01

mâlik: *Ar.* Bir şeye sâhip olan kimse, sâhip.

m. 4/14

m.+olan 5/03

mâlûm: *Ar.* Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan şey.

m. 18/08, 30/02, 49/03

m. olmayan 16/17

mâmâfih: *Ar.* Bununla berâber, durum böyle iken.

m. 50/17

mâmûl: *Ar.* Yapılmış, işlenmiş, îmal edilmiş.

m. 54/06

m. olan 48/04, 48/07

manganez: *Fr.* Kurşunimsi parlak beyaz renkte, genellikle sert ve kırılgan, demir gibi paslanan, fakat mıknatıslanmayan, demir, aluminyum ve bakırla alaşımlar yapmakta kullanılan, yoğunluğu 7,2, erime derecesi 1260°C, atom ağırlığı 54,93, atom numarası 25, sembolü Mn olan metal element.

m.+dir 17/04

mâneviyye: *Ar.* Mânevî kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

ahvâl-i mâddiyye ve m.+nin 47/15

mâni‘: *Ar.* Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel.

m. 9/02, 12/16

m. olarak 35/10

m.+olunur 11/10

m.+olur 9/10

maşa: *Far.* Ateş karıştırmaya, ateş veya kızgın şeyleri tutmaya yarayan, baş tarafından bitişik, açılır kapanır iki kollu mâdenî âlet.

m. 6/18, 9/04, 37/05, 37/06

mantar ağacı: İki çenekliler sınıfının turunçgiller familyasından, gövdesi mantar bir kabukla kaplı, siyah çekirdekli ve sulu bir meyve veren, bâzı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen Doğu Asya bitkisi.

m.+nın 45/05

mantıkî: *Ar.* Mantığa uygun, mantıklı.

m. 4/12

matbûh: *Ar.* Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış ilâç.

m. 40/01

çay m.+u 40/01

Panama kökü m.+u 40/01

papatya m.+u 41/11

matlûb: *Ar.* İstenilen, aranılan, istek ve arzu duyulan, talep edilen şey.

m. 17/17, 18/15, 25/11, 41/14, 45/03, 48/19, 52/12

m.+olan 54/09, 54/07

m.+a 43/08

te'sîr-i m.+u 12/14

maun rengi: Kahverengiye çalan koyu kırmızı renk.

m. 18/01

m.+ni 19/13

mâvi: Denizin, gölün veya bulutsuz gökyüzünün rengi, yeşil ile mor arasındaki renk.

m. 17/06

mâyi': *Ar.* Akıcı olan, su gibi akan şey, sıvı.

m. 29/01, 39/07

m.+den 40/13

m.+ler 6/01, 9/04

m.+nin 29/11, 29/12

mazarrat: *Ar.* Zarar, ziyan.

m.+tan 17/12

m.+ bahştır 49/09

mazhar: *Ar.* Ulaşan, erişen, nâil olan.

m.+olursunuz 4/14

medâr: *Ar.* Dayanak, destek.

m.+ı azîmi 45/16

medh ü senâ: *Ar.* Övme, yüceltme.

m. ederler 3/11

me'kel: *Ar.* Yiyecek. (?)

Fioravanti m.+i 8/09, 9/14,

biberiye m.+i 36/04

melâhat: *Ar.* Güzellik, şirinlik.

m. 3/07, 5/05

mélilot: *Fr.* Taş yoncası, kokulu yonca.

m. 32/12

memleha: *Ar.* Tuz çıkan yer, tuzla.

m.+lar 49/04

memnûn: *Ar.* Hoşnut olan kimse, râzı.

m. olmamak 40/09

m. olmazlar 40/07

men': *Ar.* Yasaklama, engelleme, önleme.

m. etmek 22/09

menfaat: *Ar.* Fayda, yarar, çıkar, kâr.

m.+tir 38/09

mercimek: *Far.* Baklagillerden, ufak boylu, beyaz çiçekli ve pek çok türü olan bir tarım bitkisi.

m. 49/02

mergûb: *Ar.* İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen kimse veya şey.

m. 17/02, 17/04

merhem: *Ar.* İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilâçların ortak adı, halk ağzı. melhem.

m. 15/08

meselâ: *Ar.* Misal olarak, örnek olarak, söz gelişi.

m. 17/12, 42/12, 50/07

mess: *Ar.* İhtiyaç, hâcet, lüzum vb. kelimelerle duyulmak, gerekmek, ortaya çıkmak, vâki olmak anlamında kullanılır.

m. etmez 47/12

mes'ûd: *Ar.* Saâdete ermiş, saâdetli, mutlu, bahtlı, bahtiy*Ar.*

m. 47/09

meşâhîr: *Ar.* Şöhretli kimseler, meşhurl*Ar.*

m.+den 5/02, 15/09, 36/07

m.+i erbâb-ı fenden 15/14

meşhûr: *Ar.* Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.

m. 35/14, 36/08

metânet: *Ar.* Dayanma, sağlam, güçlü ve metin olma, sağlamlık, dayanıklılık.

m. 29/14

mevâdd: *Ar.* Elle tutulup gözle görülebilen, uzayda yer kaplayan, bölünebilen, ağırlığı olan nesneler, maddeler, cisimler.

m.+dan 23/13

m.+ı mâdeniyyeyi 5/09

m.+ı mukavviyyeden 23/07, 23/09

m.+ı mühimme 23/05, 23/06

mevcûd: *Ar.* Var olan, bulunan şey veya kimse.

m. 11/11, 47/11

m.+dur 46/10, 50/17

mevcûdiyet: *Ar.* Mevcut olma durumu, varlık.

m. 22/14

meyân: *Far.* Ara, mâbeyn.

m.+ında 22/02

meydan verme: Sebep olmak, yol açmak.

m.+sidir 22/04

mı: Soru edatı.

m. 3/09, 3/09

Mısır: *Ar.* Afrika ile Asya kıtalarının kesişiminde yer alan bir ülke.

m. hınnâsı 42/06

m. söğüdü 46/04

mi: Soru edatı.

m.+siniz 27/04

Midi: *Fr.* Fransa'nın 26 bölgesinden biridir.

M. şarabı 45/11

mikdâr: *Ar.* Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet.

m. 7/09, 9/07, 10/10, 14/04, 29/07, 30/04, 34/07, 34/11, 45/05, 51/10, 51/17

m.+ı 52/01, 54/04

m.+ı kâfi 19/14, 39/12

m.+da 14/16

miligram: *Fr*. Gramın binde birine eşit olan ve mgr. ile gösterilen bir ağırlık ölçüsü birimi.

m. 46/06

moda: *İt.* Toplum içinde belli bir süre yaygın ve geçerli duruma gelen tarz, biçim, alışkanlık.

m.+ları 6/10

moelle de Bæuf: *Fr.* Öküz iliği.

m. 36/16

Monin: *Fr.* Ernest Monin, 19 yüzyılda yaşamış tıp doktoru.

m. 5/05, 15/18

morumtırak: Rengi mora çalan.

m. 17/02

muâyene: *Ar*. Ne olduğunu ve nasıl olduğunu anlamak için görerek inceleme, dikkatle bakma, yoklama, gözden geçirme.

m.-ilir(edilir) 54/09

mu‘annid: *Ar.* İnat eden kimse, inatçı, muânid.

m. 37/13

mu‘attar: *Ar.* Güzel kokulu, ıtırlı.

m. 23/17

mûcib: *Ar.* Sebep, gerek, vesîle, îcap, mûcep.

m. olur 6/03

m.-i sühûlet 38/09

mugâyir: Uymayan, bağdaşmayan, aykırı, zıt, muhâlif.

m.+i letâfet 52/10

muhâfaza: *Ar.* Saklama, olduğu gibi kalmasını sağlama, koruma, koruyup gözetme; korunma.

m. 33/01, 44/03

m. eder 9/09

muhakkak: *Ar.* Şüphesiz, kesinlikle, ne olursa olsun, mutlaka.

m.+tır 48/20

muharrir: *Ar.* Yazıya geçiren kimse, yazan, yazıcı, kâtip.

m.+i 2/05

muhtelif: *Ar.* Farklı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü.

m. 11/03, 17/15

mukâvemet: *Ar.* Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş.

m. 22/14

m.+i 6/05, 22/11

m.+inden 22/11

muntazam: *Ar.* Düzgün

m. 48/08

gayr-i m.47/14

muscade: *Fr.* Küçük hindistan cevizi.

huile de m. 33/11

muslin: *Fr.* Bez ayağı desenli, genellikle boyalı veya baskılı, kalınca olanları çarşaf ve yastık kılıfı olarak kullanılan hafif pamuklu kumaş.

m.+den 47/03

musta‘mel: *Ar.* Kullanılmış, kullanılan.

m. 6/16, 19/01, 32/11

mustatîlü'ş-şekl: *Ar.* Dikdörtgen biçiminde.

m. 27/05

mutazarrır: *Ar.* Zarar gören, zarara uğrayan.

m. 46/15

muvâcehe: *Ar.* Karşı.

m.+sinde 18/15

muvâfık: *Ar.* Uygun, münâsip.

m. olsun 43/09

m.+tır 49/16

muvakkat: *Ar.* Belirli bir zamâna mahsus olan, az süren, sürekli ve devamlı olmayan, geçici.

m.+tır 46/12

muzâdd-ı taaffün: *Ar.* Kokuşmayı önleyen, mikrop kıran, antiseptik.

m.+dür 49/14

muzırr: *Ar.* Zarar veren, zararlı.

m. 16/09, 52/09

m.+dır 6/02, 17/11, 49/17

müz'ic: *Ar.* Rahatsızlık veren, huzursuz eden, sıkıcı, bunaltıcı, bıktırıcı.

m. 21/01

mücerreb: *Ar.* Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

m. 33/05, 36/08

m.+dir 49/03

müddet: *Ar.* Zaman, vakit, süre.

m. 10/03, 27/10, 29/12, 33/12, 34/12, 35/07, 52/13

müdekkik: *Ar.* Dikkatle inceleyen, araştıran, tetkik eden kimse.

m.+lerinin 3/13

müdhiş: *Ar.* Pek güçlü, çok aşırı, şiddetli, dayanılmaz.

m.+idir 21/16

müessir: *Ar.* Tesir eden, tesirli, etkili, etkileyici.

m. 11/06, 32/02, 32/09, 33/04, 48/17

m.+dir 31/11

müfid: *Ar.* Fayda veren, yarar sağlayan, faydalı, yararlı.

m. 48/17

mühimme: *Ar.* Önemli, ehemmiyetli ve gerekli şey, husus veya iş.

mevâdd-ı m. 23/05, 23/06

esbâb-ı kaviyye ve m.+sindendir 6/16

mühlik: *Ar.* Öldürücü, helâk edici.

m.+i 21/16

mükemmel: *Ar.* Olabileceği en üstün, en kusursuz şekilde olan, eksiksiz, kusursuz, tam.

m. 16/07, 26/10, 27/08, 31/08, 39/02, 50/09, 50/10, 52/16

mükemmelen: *Ar.* Tam ve mükemmel bir şekilde, eksiksiz, kusursuz.

m. 26/10

mülâyim: *Ar.* Uygun, muvâfık, münâsip.

m. 40/10

mümâsil: *Ar.* Benzeyen, andıran, –e benzer, gibi

m. 49/08, 54/05

mümkün: *Ar.* Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan, olabilir, kābil, muhtemel.

m. olabilecektir 53/04

m.+ olmayacağı 10/17

m.+dür 11/07, 19/17, 25/15, 39/03, 44/13

münâfi: *Ar.* Karşıt, aykırı, uymaz, uyuşmaz, muhâlif, mugâyir.

m. 52/09

münâsib: *Ar.* Uygun, yerinde.

m. 24/01, 24/15

m.+dir 41/09

mündefî: *Ar.* Hastalık, sıkıntı vb. için savulmuş, savuşturulmuş, atlatılmış.

m. olur 46/07

münderic: *Ar.* İçine konulmuş.

m.+dir 11/06

Münih: Almanya'da bir şehir.

M. birasıyla 44/04

münteşir: *Ar.* Yayılmış, yaygın.

m. 19/01

mürâcaat: *Ar.* Bir istek için bir kimse veya makāma başvurma, başvuru.

m. edersiniz 37/14

m. edebilirler 53/02

müreccah: *Ar.* Tercih edilen, üstün tutulan.

m.+tır 17/04

mürekkeb: *Ar.* Yazı yazmakta, desen çizmekte, baskı işlerinde kullanılan, çeşitli renk ve kıvamda sıvı hâlindeki birleşik.

m. 27/05

mürûr: *Ar.* Geçip gitme, bitme, sona erme.

m.+ı zamanla 9/07

müsâid: *Ar.* Elverişli, uygun.

m. 37/14, 49/16

müsâvi: *Ar.* Birbirinden ne fazla ne eksik olan, eşit.

m. 51/17

müstahleb: *Ar.* Süt gibi beyaz ve sübye tarzında hazırlanmış, süt haline getirilmiş ilâç.

m. 12/11

müstahzar: *Ar.* Hazırlanmış, hazır şey.

m. 21/01

müsterîh: *Ar.* Gönül rahatlığına, iç huzûruna kavuşan, kaygıdan kurtulan, rahat, huzurlu.

m. 47/09

müşâhede: *Ar.* Gözlem.

m. 49/11

müştekî: *Ar.* Şikâyet eden kimse, şikâyetçi.

m. 24/10, 43/10

müte'âkiben: *Ar.* Sonra, hemen sonra, arkasından.

m. 30/11, 42/16

mütebâkî: *Ar.* Geriye kalan, artan.

m. 4/05

müteessir: *Ar.* Etkisi altında kalan, etkilenen.

m.+olmaz 22/08

m.+olur 22/08

mütemevvic: *Ar.* Dalgalanan, dalgalı.

m. 9/03

m. kılar 9/10

müteressib kükürt: Çöktürülmüş kükürt, galenik.

m. 8/02

mütesâviyen: *Ar.* Eşit olarak, müsâvî şekilde.

m. 40/14

müteşekkil: *Ar.* Çeşitli unsurun bir araya gelmesiyle meydana çıkan, oluşan.

m.+dir 44/14

mütevellid: *Ar.* –den doğmuş, ileri gelmiş, hâsıl olmuş.

m. 20/06

müttehid: *Ar.* Birleşmiş, birlik olmuş, birleşik.

m.+ül fikr 22/10

müvellidü'l-humûzalı su: Oksijenli su.

m. 17/13, 20/02, 21/07, 39/15, 52/03

m.+dur 22/02

m.+yu 25/04, 25/05

m.+un 18/14

nâdiren: *Ar.* Nâdir olarak, çok seyrek.

n. 18/17

nâfi': *Ar.* Faydalı, faydası olan, menfaatli.

n. 31/07, 31/11, 34/13

n.+dir 26/12, 33/08, 44/06, 50/05

nâhoş: *Far.* Hoşa gitmeyen, hoş olmayan.

n. 30/06

nâm: *Ar.* İsim, ad.

n.+ına 46/17

n.+ında 32/11

n.+ıyla 27/06

nâne: *Ar.* Ballıbabagillerden, beyaz, pembe ve morumsu çiçekli, sapsız ve tüylü yapraklı, ıtırlı, hazmı kolaylaştırıcı, spazm kesici, uyarıcı hassaları sebebiyle eczâcılık ve ıtriyatçılıkta kullanılan otsu bitki.

n. 43/12

naphtol b.: *Fr.* Naphthol Green B , boya olarak kullanılan bir demir koordinasyon kompleksidir.

n. 11/18

nasıl: Bir şeyin niteliğini anlamak, bir işin meydana geliş biçimini, ne şekilde olduğunu belirtmek veya öğrenmek için kullanılır.

n. 40/06, 44/09

nâşir: *Ar.* Kitap, dergi vb. neşriyat yapan kimse, yayımcı, editör.

n.+i 2/07

nazar: *Ar.* Bakış, bakma, göz atma.

n.+ı dikkat 20/13

nâzik: *Ar.* İnce yapılı, kaba olmayan, nârin.

n. 21/09, 55/02

ne: **1)** Hangi şey.

n. 9/02, 42/07, 46/11

2) Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

n. pek sert n. de pek yumuşak 14/15

ne kadar: Hangi miktarda, ne ölçüde.

n. 12/14, 42/07

nebât: *Ar.* Bitki.

n. 17/12, 32/12

n.+lar 43/12

n.+tan 31/13

nebâtî: *Ar.* Bitkiyle ilgili, bitkiye âit, bitkisel.

n. 24/12, 25/02, 46/11, 46/13, 46/16, 48/20

nefâset: *Ar.* Güzel, nefis, çok beğenilir nitelikte olma.

n.+ine 27/11

neşvünemâ: Gelişme, büyüme, gelişim.

n. 13/08, 23/05, 49/01

n.+ları 5/07

netîce: *Ar.* Bir olay veya durumun sonunda meydana çıkan olay veya durum, sonuç.

n.+si 5/10

n.+sinde 4/06, 15/15

neufaline: *Fr.* Bir tür temizleme sıvısı.

n. 29/07

nev‘: *Ar.* Türlü

n. 47/06

nevmîdî: *Far.* Ümitsiz olma durumu, ümitsizlik.

n. 47/06

nışadır rûhu: Bir azot ve üç hidrojen atomundan meydana gelen ve amonyak adı verilen gaz.

n. 23/17, 46/01

niçin: Bir şeyin sebebini ve amacını sormak maksadıyle kullanılan “neden, hangi sebeple, hangi sebepten ötürü?” anlamında soru zarfı.

n. 6/13

nisbet: *Ar.* Ölçü, derece.

n. 16/05

n.+inde 45/06

n.+te 20/05, 25/02, 42/08, 42/12

nişâne: *Far.* İşâret, alâmet, belirti.

n.+i sıhhat 3/07

n.+dir 4/13, 6/05

nişasta: *Far.* Mısır, buğday vb. tahıllardan, mercimek, bezelye gibi baklagillerden ve patatesten elde edilen, mensûcat sanâyiinde, apre maddesi îmâlinde, ilâç, kibrit, kola sanâyii gibi çeşitli yerlerde ve besin maddesi olarak kullanılan una benzer madde.

n. 51/08

nişastalı: İçerisinde nişasta bulunan.

n. 49/01

nitrat darjan: *Fr*. Dağlama işlerinde kullanılan ve genellikle kalem hâlinde bulunan gümüş nitratı, cehennem taşı.

n. 17/10

nitrat darjanlı: İçerisinde gümüş nitratı olan.

n. 21/12

nitrate d'argent: *Fr*. Gümüş nitrat.

n. 19/10

nitrate de pilocarpine: *Fr*. Pilokarpin nitrat.

n. 10/15

nitre: *Fr*. Güherçile.

n. 8/01

nohut: *Far*. Baklagillerden, sarımtırak çiçekli, 50 santim boyunda, yurdumuzda tânesi için, bâzı ülkelerde ise yem bitkisi olarak yetiştirilen bir yıllık bitki.

n. 8/04

nokta-i nazar: *Ar*. Bakış açısı, görüş.

n.+ından 49/07

nöbet: Hastalıktan ileri gelen ateş ve titreme.

sinir n.+leri 20/14

nümâyân: *Far*. Görünen, meydanda olan, ayan, âşikâr.

n. 47/08

o: İşâret zamiri olarak yerini tuttuğu en uzaktaki kimse veya şeyi gösterir.

o. 18/06, 22/03, 25/02, 32/03, 41/17, 42/08, 43/11

o.+na 11/04, 12/17

o.+nda 42/12

o.+ndan 47/17

o.+nların 25/08

O. Ferîd: Osmanlı dönemi bürokratlarından Ohannes Ferîd.

e. 2/09

oğ-: Elini bir şeyin üzerinde bastıra bastıra gezdirmek.

o.-acak 33/04

o.-arak 32/05

o.-arsınız 32/10

o.-unuz 34/12

oğmak: Elini bir şeyin üzerinde bastıra bastıra gezdirme işi.

o. 6/02

oğul-: Üzerinde bastıra bastıra el gezdirilmek.

o.-acak 33/12, 46/07

o.-acaktır 12/13

o.-arak 7/10

o.-ur 31/16, 32/15, 36/06, 52/14

oğuşturul-: Birbirine sürtülerek ovulmak.

o.-arak 14/05

o.-ur 14/17

oda: Bir binânın, özellikle bir evin mutfak, banyo, giriş ve salon dışındaki çalışma, oturma, yatma vb. işlere yarayan, bir veya daha fazla çıkışı olan bölümlerinden her biri.

tuvalet o.+sına 47/12, 47/17

ok: Yay denilen âletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek, tir, sehim, nâvek.

o. 48/01

ol-: Meydana gelmek, vukū bulmak.

o.-acaktır 3/05

o.-an 5/12, 9/01, 9/09, 28/06, 42/03, 48/07

o.-anı 19/01

o.-anlar 11/08, 11/13, 23/03, 53/01

o.-anların 49/01

o.-anlarda 21/10

o.-anlardır 46/13,

o.-arak 5/10, 15/17, 18/04, 25/06, 39/13, 40/03, 47/03

o.-duğu 4/06, 17/11, 33/04, 55/03

o.-duğumuz 23/04

o.-duktan 10/02, 38/07

o.-madıktan 16/08, 35/12

o.-malı 42/05, 48/10

o.-mamak 24/15

olup o.-mamasının 48/19

o.-masına 40/04

o.-mayan 14/15, 33/14, 35/09, 49/15

o.-up 23/08, 37/13, 48/19

o.-ur 26/10, 26/13, 27/08, 30/06, 32/09, 35/18, 41/09, 41/15, 42/03, 42/09, 45/03, 45/08

o.-urlar 4/10, 5/04

o.-ursa 16/06, 17/12, 33/14, 42/03, 42/10, 46/07, 49/10

o.-ursanız 26/08, 27/07, 33/04, 38/05, 45/14, 50/14

o.-ursunuz 18/10, 33/04, 48/18, 50/15

dâhil o.-ur 50/06

dûçar o.-anların 6/06

hâsıl o.-an 31/10

hâsıl o.-maz 54/10

hem-âhenk o.-ur 29/05

kâim o.-ur 24/17

kat'î o.-ur 13/02

mahv o.-masına 46/14

mâlik o.-an 5/03

mâlûm o.-mayan 16/17

mâmûl o.-lan 48/04, 48/07

mâmûl o.-anlardır 48/05

mâni‘ o.-arak 35/10

mâni‘ o.-ur 9/10, 12/16
matlûb o.-an 54/09, 54/07
mazhar o.-ursunuz 4/14
memnûn o.-mamak 40/09
memnûn o.-mazlar 40/07
mûcib o.-ur 6/03
muvâfık o.-sun 43/09
mümkün o.-abilecektir 53/04
mümkün o.-mayacağı 10/17
mündefî o.-ur 46/08
müteessir o.-maz 22/08
müteessir o.-ur 22/08
nümâyân o.-ur 47/08
rû-nümâ o.-ur 47/16
tarâvet-nâk o.-ur 23/11
zâil o.-muş 41/03
zâil o.-ur 25/11, 39/05
olma: Olmak işi.
o.+sından 27/02
gâib o.+ğa 50/03
olmak: Meydana gelme, vukū bulma.
hizmet olmak üzere 30/03
o. 30/03, 50/04
çâre-sâz o. 11/07
mâni‘ o. 9/02
o.+dan 46/15
o.+tan 25/12
olun-: Olmak fiiline konu olmak.
hıfz o.-abilir 27/11

ihlâl o.-unca 47/07

ilâve o.-arak 23/15

istifâde o.-abilir 54/11

istihrâc olunan 21/03

istihzâr o.-muş 15/07

isti‘mâl o.-acağı 8/17

muhâfaza o.-ur 35/17

mâni‘ o.-ur 11/10

ta‘bîr o.-an 34/07

on: *Fr.* Biri.

o. 19/07,

on: Dokuzdan sonra on birden önce gelen sayı.

o. 26/08, 32/03, 37/16, 38/02, 41/06, 43/06

on beş: On dörtten sonra on altıdan önce gelen sayı.

o. 35/06

onction: *Fr.* Yağ ile ovma.

o. 7/12

onéulation: *ondulation Fr.* Saçı dalgalı hâle getirmek.

o. 9/12

otla-: Dolaşarak yerden ot yemek.

o.-yan 49/04

otuz: Yirmi dokuzdan sonra, otuz birden önce gelen sayının adı.

o. 5/02, 18/02

öküz: Çift sürmek, araba çekmek gibi hizmetlerde kullanılan enenmiş erkek sığır.

ö. iliği 8/10, 32/06, 50/04, 50/07

öldür-: Sağlığına dokunmak, onu rahatsız etmek, bitkin duruma getirmek.

ö.-ür 37/06

ö.-erek 46/14

öldürmek: Bir canlının hayâtına son vermek.

ö. 21/17

ölüm: Sona erme, ortadan kalkma, yok olma.

ö.+üdür 6/17

ör-: Saç, yele, püskül vb. tellerini iki veya daha fazla bölüğe ayırıp bunları birbiri arasından geçirmek sûretiyle örgü durumuna getirmek.

ö.-meli 6/01

örgü: Örülmüş saç bölüğü, belik.

ö.+sünü 47/01

örtü: Örtmeye yarayan şey.

ö. 47/04

panama: *Fr.* Orta Amerika'da bir yer.

p. 48/14

p. matbûhu 23/16

p. kökü 40/16

papatya: *Yun.* Birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sâhip bir yıllık otsu bitki.

p. 41/11

p.+dan 39/11

Alman p.+sından 39/11

para: *Far.* Alış verişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedâvüle çıkarılan, üzerinde îtibârî değeri yazılı kâğıt veya mâden.

p.+lar 48/01

p.+nızla 18/10

parafenilendiamin: Fr. Saç boyalarında kullanılan p-Fenilendiamin, C_6Hy (NHy) 8 formülüne sahip organik bir bileşiktir.

p. 21/03

paraphenjeénediamine: *paraphénylènediamine Fr.* Parafenilendiamin.

p. 18/16

parça: *Far.* Bir bütünden ayrılmış kısım.

p. 28/10

parlak: Parlayan, ışıldayan.

p. 4/08, 23/11

p.+tır 49/05

parlaklık: Parlak olma durumu.

p. 30/01, 35/10, 44/07

p.+ı (parlaklığı) 44/03

p.+ları 50/03

parmak: İnsanın ve bâzı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.

p.+larıdır 48/04

Peau d'Espagne: *Fr.* Çiçek ve baharat yağlarından yapılmış bir parfümdür. Geleneksel olarak deriyi koklamak için kullanılır, ayrıca kadınlar için bir parfüm olarak ve yemekleri lezzetlendirmek için kullanılır.

P. 13/13

pehlivan yakısı: Vücutta ağrıyan yerlere konan sert, keskin bir yakı.

p. 21/05

pek: Çok, fazla, ziyâde.

p. 5/10, 14/15, 14/15, 15/01, 16/01, 21/04, 23/02, 24/15, 26/12, 28/08, 31/07, 31/07, 33/07, 35/11, 36/08, 50/05, 53/04, 55/02

pellicules: *Fr.* Kepekler.

p. 7/12

permanganat: *Fr.* Mikrop öldürücü olarak kullanılan potasyum permanganatın kısa adı.

p. 24/17

permanganate de potasse: *Fr.* Potasyum permanganat.

p. 16/18, 24/16

p.+den 20/17

peroksit hidrojen: Soluk mavi renkte; sulandırıldığında ise renksiz hale gelen bir bileşik.

p. 15/07

peroxyde d'hydrogéne: *Fr*. Peroksit hidrojen.

p. 15/07

Peru pelesengi: Leguminosae bitkisinin gövdesine yapılan yaralamalar neticesinde elde edilen bir balsam. Koyu kahverengi, bal kıvamında yapışkan olmayan, yakıcı lezzetli bir sıvıdır.

P. 33/02

petrol: *Fr.* Bâzı arâzilerde yer altında kayaların içindeki oyuklarda birikmiş, çeşitli hidrokarbonların karışımından ibâret, sarımsı yeşil veya siyah renkli, koyu yağ kıvâmında madde.

p. 8/08

p.+den 23/12

pieds de bæuf: *Fr.* Sığır ayağı.

p. 36/16

pilocarpine: *Fr.* Pilokarpin, göz içindeki basıncı azaltmak ve ağız kuruluğunu tedavi etmek için kullanılan bir ilaç.

salicylate de p. 14/02

pişiril-: Pişirmek işlemine tâbi tutulmak, pişirmek işi yapılmak.

p.-miş 40/02

pomat: *Fr.* Daha çok saç için kullanılan yağlı merhem.

p. 26/05, 45/04, 45/07, 45/09, 47/09

p.+ı 36/08

p.+lardan 2/04

p.+tan 26/06

pommade la rose: *Fr.* Gül pomatı.

p. 36/17

poudre d'ris: *Fr.* Pirinç tozu.

p. 29/16

prusya mavisi: Boyada kullanılan koyu mavi bir pigmenttir.

p. 41/07

pudra: *Fr.* Cildin daha güzel görünmesini ve korunmasını sağlamak için yüze ve tene sürülen, nişasta ve çeşitli mâdenî tozlardan yapılmış güzel kokulu, beyaz veya pembe renkte, ince toz hâlindeki tuvalet malzemesi.

p. 54/15

q.s: *Fr.* Yeterli miktarda.

q. 12/08

quillaya: *Fr.* Panama kabuğu.

q. sıbgı 8/07

rakı: *Ar.* Üzüm, erik, elma, hurma vb. şekeri bol meyvelerin mayalanmasından elde edilen, alkole anason karıştırılarak yapılan, kuvvetli sarhoşluk verici sert içki.

r. 32/03

r.+da 33/13

kâfurlu r. 7/04

rastgele: Herhangi bir, lâlettâyin.

r. 18/08

râvend: *Far.* İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bâzı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bâzı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle hekimlikte kullanılan çok yıllık otsu bitki.

r. 39/06

râyiha: *Ar.* Koku, güzel koku.

r. 30/06

r.+sı 16/02

r.+sını 29/12

râyihâdâr: *Far.* Râyihalı, güzel kokulu.

r. kılar 43/14

redistillée: *Fr.* Yeniden damıtılmış.

glycérine r. 12/05

rehâvet: *Ar.* Gevşeklik, kendini koyuverme, ağırlık, tembellik.

r.+e 4/11

Renard: *Fr.* Adı yazılmadığı için kim olduğu tespit edilememiştir.

R. 15/10

renk: *Far.* Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum.

r. 16/06, 17/01, 17/15, 18/02, 20/01, 22/01, 25/11, 25/11, 25/12, 25/12, 27/08, 39/04, 41/14, 42/08, 42/10, 43/08, 45/01, 45/03, 45/04, 45/08, 46/09

r.+i(rengi) 21/06, 24/07, 46/11

r.+i tabî‘îsini 41/02

r.+e(renge) 17/14, 22/10, 24/15

r.+ini(rengini) 6/03, 15/12, 18/06, 19/13, 23/18, 24/06, 45/15

r.+inin(renginin) 15/10

r.+lerden 44/10

r.+leri 50/02

r.+lerini 41/13

r.+teki 22/13

r.+ten 40/07, 40/09

kumral r.+i 39/14, 39/16

kula renk+i(rengi) 42/07

kula renk+inde(renginde) 20/01, 22/11, 22/14

kula renk+indeki(rengindeki) 22/13, 23/02

renkli: Beyaz olmayan, beyaz dışında bir rengi olan.

siyah r. 29/01

résorcine: *Fr.* Rezorsin.

r. 12/07

revnak: *Ar.* Göz alıcı güzellik, parlaklık, tâzelik, letâfet.

r. 48/17, 49/03, 50/15

rhum: *Fr.* Rom.

r. 13/10

rivâyet: *Ar.* Nakledilen haber veya söz.

r.+ine 3/13

rom: *İng.* Şeker kamışından şeker elde edilirken çıkan öz suyu, posa ve artıklardan elde edilen alkollü sert içki.

r. 43/04, 48/15

romarin: *Fr.* Biberiye.

r. 34/07

romatizma: *Fr.* Kaslarda ve eklemlerde sızı ve ağrı şeklinde kendini gösteren hastalıkların genel adı.

r. 6/06, 49/08

romatizmalı: Romatizma hastalığı olan kimse veya organ.

r.+ların 6/13

rû-nümâ: *Far.* Yüz gösteren, ortaya çıkan, rûnümun.

r. 47/16

rutûbet: *Ar.* Nem, yaşlık.

r.+ten 42/14

rutûbetli: Rutûbeti hissedilen, nemi fazlaca olan.

r. 49/15, 49/16

rûz-merre: *Far.* Her günkü, her günlük.

r. 20/11

rüzgâr: *Far.* Yer değiştiren hava, bu havanın hissedilen etkisi, yel, bâd.

r. 29/12

rüzgârlı: Rüzgâr esen, rüzgârı olan.

r. 24/05

saâdet: *Ar.* Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. 46/17, 47/11

s.+i biteviyeye 4/14

saat: *Ar.* **1)** Günün hangi zamânında bulunulduğunu belirtmeye yarayan ve 1'den 24'e kadar rakamlarla gösterilen belli vakitlerinden her biri.

s. 16/04, 34/09, 40/11, 43/06

2) Zamânı göstermeye yarayan âlet.

s. 54/04

sabah: *Ar.* Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

s. 7/09, 8/04, 10/09, 12/11, 14/04, 14/15, 33/03

s.+a 37/09, 37/12, 41/04

s.+ları 31/16, 33/13

sabun: *Ar.* Yağlı maddelerden ve alkalilerden yapılan, kirli, yağlı şeyleri temizlemekte ve her türlü yıkama işinde kullanılan temizlik maddesi.

s. 33/13, 52/08, 52/09, 52/14

s.+u 52/11

s.+un 52/15, 53/03

sabunlu: İçinde sabun eritilmiş, birleşimine sabun karıştırılmış.

s. 30/11, 32/01, 51/18

sâbit: *Ar*. Sürekli olarak hep aynı durumda, aynı değerde kalan, artıp eksilmeyen, değişmeyen.

s. 4/13

saç: Başı kaplayan kıllar.

s. 2/04, 3/01, 3/04, 3/05, 3/07, 5/15, 6/08, 6/10, 6/10, 6/11, 6/11, 6/15, 10/10, 11/03, 11/10, 11/11, 11/11, 12/02, 12/12, 12/15, 12/17, 12/19, 13/03, 13/06, 13/08, 14/04, 14/16, 15/05, 15/09, 15/17, 16/17, 17/06, 17/12, 18/09, 18/17, 19/01, 20/06, 20/09, 20/12, 21/01, 21/09, 21/13, 22/07, 22/09, 22/15, 23/01, 24/11, 25/03, 26/10, 26/15, 30/08, 31/16, 32/09, 32/15, 33/03, 33/06, 33/07, 33/14, 33/15, 34/01, 34/11, 35/08, 35/09, 35/09, 35/13, 35/18, 36/05, 45/14, 46/02, 46/07, 47/08, 48/03

s.+ın 22/11, 22/11

s.+lar 2/03, 3/09, 3/09, 4/08, 4/11, 4/13, 4/14, 5/07, 6/17, 7/10, 7/11, 10/04, 10/08, 10/08, 14/06, 14/16, 15/02, 17/13, 18/06, 20/03, 20/07, 22/13, 34/03, 35/17, 37/08, 37/11, 38/10, 40/13, 40/16, 41/03, 41/15, 41/16, 44/06, 44/09, 45/09, 46/03, 49/12, 49/13, 49/16, 50/01, 50/05, 50/05, 50/09

s.+lara 4/14, 5/03, 5/14, 9/08, 12/03, 16/03, 16/12, 19/13, 19/16, 22/01, 28/01, 30/05, 35/08, 39/08, 39/13, 39/13, 39/15, 41/14, 42/03, 44/15, 45/04, 45/08, 45/13, 48/16, 48/20, 49/03, 49/09, 49/17

s.+larda 4/04, 17/09, 23/02, 47/08, 49/10

s.+lardan 22/13

s.+ları 2/01, 3/10, 3/11, 5/01, 5/12, 5/16, 6/07, 6/13, 6/15, 6/16, 7/01, 9/03, 9/09, 9/10, 9/11, 10/02, 11/08, 11/09, 11/11, 11/13, 15/06, 17/01, 17/03, 17/04, 17/10, 18/05, 18/15, 20/02, 21/13, 22/03, 22/15, 23/02, 23/08, 23/10, 23/12, 23/18, 24/06, 24/15, 25/06, 25/08, 26/10, 26/14, 26/15, 33/01, 34/11, 34/12, 35/09, 37/03, 37/06, 38/04, 38/07, 38/14, 39/02, 39/09, 39/16, 44/11, 44/12, 46/14, 48/06, 48/07, 49/14

s.+larıdır 3/08

s.+ların 3/02, 6/02, 6/03, 6/05, 6/17, 8/05, 9/01, 10/06, 15/10, 15/12, 16/09, 22/10, 23/05, 24/04, 24/07, 35/10, 38/12, 42/02, 45/15, 45/17, 49/01, 49/06, 49/17

s.+larını 13/05, 16/14, 17/17, 35/15, 37/04, 42/14, 48/11

s.+larının 2/02, 15/15, 35/14

s.+larınız 33/04, 37/13, 38/05, 45/14, 50/13

s.+larınızı 18/09, 40/03, 47/02, 48/15

s.+larınızın 33/04, 47/01

s.+larınıza 50/14

s.+larına 18/01

s.+larındaki 44/03

saçkıran: Genellikle kasaba ve köy çocuklarında ergenlikten önce görülen, toprak, hayvan ve insan menşeli birtakım mantarların sebep olduğu, ince kepeklenmeler ve saç dökülmesiyle kendini gösteren, tedâviyle düzeldiği gibi ergenlik çağında kendiliğinden iyileşebilen bulaşıcı, iltihapsız deri hastalığı.

s. 50/10

s.+a 36/01, 36/07

saçlı: Saçı olan.

s. 3/05, 4/01, 4/02

s.+lar 4/09

s.+ydı 3/12, 3/13

sâde: *Far.* Özentisiz, gösteriş kaydından uzak, tantanasız.

s. 31/10, 32/02, 33/04, 34/06, 34/13, 45/15

sâf: *Ar.* İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, hâlis.

s. 25/06

safrâvî mizaç: İçe dönük, sıkıntılı, toplumdan kaçan, eksiklik duygusunun hâkim olduğu melankolik mizaç.

s.+a 4/14

safsaf: *Ar.* Söğüt ağacı.

hâmız-ı s. 36/03

sağlam: Sakatlığı ve hastalığı olmayan, sağlıklı, sıhhatli

s. 4/14, 6/08

sâhib: *Ar.* Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.

s.+i 2/08

s.+i eser 53/02

sâhil: *Ar.* Deniz, nehir veya göl kenarı, kıyı, yalı.

s.+ler 49/15

sahtekârlık: Sahtekâr olma durumu, sahtecilik.

s.+a(sahtekarlığa) 24/13

sâir: *Ar.* Başka, diğer, öteki, öbür.

s. 22/13, 25/10

sakal: Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü.

s. 33/06, 33/07, 33/14, 34/01

s.+lar 34/03

sakla-: Bozulmasını önlemek, olduğu gibi kalmasını sağlamak.

s.-malı 29/02

salicylate de pilocarpine: *Fr.* Salisilat pilokarpin.

s. 14/02

sallattır-: Eritmek.

s.-malı 27/07

sâlim: *Ar.* Eksiği, noksanı olmayan, hatâsız, kusursuz şey.

s. 50/17, 51/06

santigram: *Fr.* 1 gramın yüzde biri.

s. 46/05

saponin: İng. Bitkilerde yaygın olarak bulunan, sudaki çözeltileri çalkalandığında kalıcı köpük veren, yüzey aktif özellikte, triterpenik veya steroidal bir aglikona sahip heterozit yapısındaki bitki bileşenleri grubu.

s. 31/06, 32/14

saponine: *Fr.* Saponin.

s. 31/06

sar-: Bir şeyi üzerine başka bir şey dolayarak onunla kaplamak, sargı, örtü vb. şeylerin içine almak, örtmek.

s.-abilirsiniz 47/04

saralı: Sara hastası olan kimse.

s.+larda 15/10

sarı: Altın rengi, kükürt rengi.

s. 20/01

s. yonca 32/11

altın s.+sı 17/14

yumurta s. 23/15

yumurta s.+sını 50/12

sarı yonca: Tatlı sarı yonca, sarı melilot, nervürlü melilot ve yaygın melilot olarak bilinen Melilotus officinalis, Avrasya'ya özgü ve Kuzey Amerika, Afrika ve Avustralya'da tanıtılan bir baklagil türüdür.

s. 32/11

sarıl-: İçine konarak hazırlanmak.

s.-arak 37/08

sarf: *Ar.* Harcama, masraf etme.

s. edilecek 47/17

satıl-: Bir bedel karşılığında başkasına devredilmek.

s.-an 16/11

sâye-bahş: *Far.* Koruyan, himâye eden.

s.+ olan 29/04

sâyede: Bu sebepten, bu yolla.

s. 35/17

sebebiyet: *Ar.* Sebep olma.

s.+ verir 46/14

s.+ vermektedir 21/11

sebebiyle: -den dolayı, dolayısıyle, yüzünden, nedeniyle.

s. 17/02

sebep: *Ar.* Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yâhut kimse, neden, bâis, âmil.

s. 15/09

s.+ini.(sebebini) 5/06, 11/04

s.+lerden 11/04

bu s.+le 5/12, 6/18, 11/04, 16/13, 22/13, 54/04

secs: *Fr.* Kuru.

s. 7/12, 19/07

sehil: *Ar.* Kolay.

s. 38/11

sekiz: Yediden sonra, dokuzdan önce gelen sayının adı.

s. 26/08, 43/06

selâmet: *Ar.* Tehlikeden uzak olma, güvenlik.

s.+iniz 46/17

senegal zamkı: Acacia Senegal Willd. ve buna yakın türlerin dallarının yaralanması sonucu meydana gelen bir zamktır. Arabistan zamkı ağacı 2-6 m yükseklikte, pennat yapraklı, sarı çiçekli ve dikenli bir ağaç olup bilhassa Kuzey-Doğu Afrikada yetiştirilmektedir.

s. tuzu 9/15

sénégal: *Fr.* Senegal.

gomme fine du s. 9/18

serî: *Ar.* Hızlı, çabuk, sür'atli.

s. 13/02

serin: *Moğ.* Hoşa gidecek, ferahlık verecek derecede, hafifçe soğuk şey.

s. 44/01

sert: *Far.* Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen.

s. 14/15, 27/05, 37/13, 38/07, 38/09

sertçe: Sert bir şekilde.

s. 42/01

sev-: Hoşuna gitmek, beğenmek.

s.-enlere 16/14

seyrek: Parçaları veya benzerleri arasında fazla mesâfe bulunan, aralıklı.

s. 48/08

sezâ: *Far.* Yaraşır, uygun, lâyık, sezâv*Ar.*

s.+dır 20/13

sıbg: *Ar.* İspirto içinde eritilmiş boya maddesi.

anber s.+ı 46/05

arnika s.+ı 34/14

kunduz böceği s.+ı 36/02

quillaja s.+ı 8/07

sıcak: Isısı yakmayacak derecede olan.

s. 27/06, 30/11, 31/14, 32/01, 42/09, 42/16, 43/16, 43/16, 44/01, 54/14

sıhhat: *Ar.* Sağlık.

s. 47/07

s.+i 47/07, 52/15

s.+e 52/09

s.+lerini 16/14

nişâne-i s. 3/07

sıhhî: *Ar.* Sağlıkla ilgili, sağlığa âit.

s. 2/04

sık: Birbirine çok yakın olan, aralıksız, bitişik.

s. 29/04, 48/10

sıkıca: Sıkı bir şekilde.

s. 37/11

sır: *Ar.* Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

s.+dır 30/02

sıra: **1)** An, vakit, zaman, esnâ.

s.+da 12/19, 38/08, 47/01

2) Bazen.

ara s. 23/10 26/06, 28/09, 39/13, 43/02

3) Bir sayfa üzerinde yan yana dizilmiş kelimeler dizisi, satır.

s.+sına geçmiştir 20/11

sil-: Üzerinde havlu, mendil gibi kuru ve emici başka bir şey gezdirmek sûretiyle kuru duruma getirmek.

s.-meli 29/09

silis: *Fr.* Silisyum dioksidin adı.

s. 5/09

sîmâ: *Ar.* Yüz, çehre.

s.+da 21/05

simsiyah: Çok siyah, tamâmen siyah.

s. 45/09

sinir: Bir kimsenin rûhî niteliği, olaylar karşısında tepki gösterme duyarlığı, âsap.

s. nöbetleri 20/14

sirke: Kimyevî usûllerle hazırlanan bâzı birleşiklerin ortak adı.

üzüm s.+si 31/15

siyah: *Far.* En koyu renk, kömür rengi, kara.

s. 4/01, 4/04, 16/06, 21/06, 24/15, 27/08, 29/01, 35/11, 45/01, 45/03, 45/04, 45/08, 45/12, 45/15

s.+a 17/01, 44/09, 44/11, 44/12, 45/14

siyahlık: Siyah renkli olma durumu, karalık.

s. 17/09

siyahlat-: Siyah olmasına sebep olmak, karartmak, siyahlaştırmak.

s.-ırsa 48/06

siz: Çoğul ikinci sahsı gösterir.

s.+e 31/10

soğuk: Isısı düşük, harâreti az olan.

s. 42/11, 43/10

soda: *İng*. Sodyum karbonat ve sodyum bikarbonatın ortak adı.

s. 34/09, 41/01, 42/12, 42/12

solgun: Rengi uçmuş, rengini, parlaklığını, dirilik ve tâzeliğini kaybetmiş, solmuş, soluk.

s. 4/11, 5/04

solgunluk: Solgun olma durumu.

s. 5/10

son: İçinde bulunulan vakte en yakın geçmiş zaman yâhut bu zamanda yapılmış veya meydana gelmiş olan.

s.+larında 38/15

sonra: İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın daha ilerisindeki bir zamanda, bilâhare.

s. 18/04, 22/03, 28/06, 29/09, 30/11, 38/01, 38/02, 39/07, 41/02, 41/05, 41/10, 46/01, 47/17, 50/13, 52/01, 52/12, 52/14, 54/08, 54/15

sormak: Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek.

s. 24/11

soufre précipité: *Fr*. Galenik kükürt.

s. 8/02

söğüt: Söğütgiller familyasından, daha çok su kenarlarında yetişen, pek çok çeşidi olan, uzun ve acı yapraklı, kabuğu kolay soyulur ağaç.

Mısır s.+ü (söğüdü) 46/04

sönmemiş kireç: Kalsiyum oksit.

s. 51/07, 51/14

su: Yağmur şeklinde bulutlardan yağan, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak vb.ni meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydan gelmiş rengi, kokusu ve tadı olmayan şeffaf sıvı madde, âb, mâ.

s. 31/15, 32/01, 32/03, 34/02, 34/08, 41/10, 42/10, 42/11, 43/01, 43/03, 43/10, 48/13, 48/17, 51/10, 54/05, 54/14

s.+dan 32/15, 44/07

s.+larından 2/04

s.+larla 6/01

s.+ya 16/18, 24/17, 26/02, 31/14, 50/12

s.+yla 16/02

s.+yu 26/09

amonyaklı s.+da 30/09

asit borikli s. 30/12

deniz s.+yu 49/13

gliserinli s.+dur 26/01

ispirtolu s.+da 26/08, 30/10, 30/10, 34/08, 35/16, 39/12, 40/10, 45/02, 51/16

klorlu s.+lar 25/08

kireç s.+yu 19/14, 23/16,

kolonya s.+yu 31/04, 32/13

kolonya s.+yuna 18/02, 38/08

müvellidü'l-humûzalı s. 17/13, 20/02, 21/07, 39/15, 52/03

müvellidü'l-humûzalı s.+dur 22/02

müvellidü'l-humûzalı s.+yu 25/04, 25/05

müvellidü'l-humûzalı s.+yun 18/14

sabunlu s. 30/11, 51/18,

saç s.+larının 6/11

saç s.+yu 26/10

tuvalet s.+ları 6/03

sû': *Ar.* Kötülük.

s.+i te'sîri 16/10

s.+i te'sîrâtı 47/15

sukût-ı eş'âr: Saç dökülmesi.

s. 5/15, 11/01, 11/03

s.+a 11/06, 13/15, 14/06

s.+ın 11/04

sulandır-: Sulanmasını, sulu duruma gelmesini sağlamak.

s.-ılır 44/14

s.-dıktan 52/01

sulandırmak: Sulu duruma getirmek işi.

s. 25/05

sulfate de cuivre ammon: *Fr.* Amonyum Bakır (II) Sülfat.

s. 19/11

sulfat de fer: *Fr.* Demir II Sülfat.

s. 16/05, 45/13

sulfidrat de barit: *Fr.* Baryum sülfidrat.

s. 54/02

sulfite de soude: *Fr.* Sodyum Sülfit.

s. 18/05, 18/05

sûret: *Ar.* Tarz, yol, şekil.

s.+te 13/02, 24/01, 31/08, 39/02

bu s.+le 41/13

sûsen: *Far.* Susam denen bitki.

s.+ çiçeğinin 29/16

s.+ kökünün 30/04

süblime: *Fr.* Civa ile klorun birleşmesinden meydana gelen, çok zehirli antiseptik özelliğe sâhip, eskiden frengi tedâvisinde kullanılan beyaz toz hâlinde madde, aksülümen, sülümen.

s. 6/02

süblimeli: İçerisinde süblime olan.

s. 30/10

sübye: *İt.* Kavun çekirdeği, bâdem içi, hıyar gibi şeylerden dövülerek yapılan beyaz renkli şerbet.

s. 12/11

sühûlet: *Ar.* Kolaylık.

s. 31/12, 38/09

sühûletle: Kolaylıkla, kolayca.

s. 4/01

sünger: *Yun.* Yapay olarak elde edilen temizlik veya dolgu gereci.

s. 46/02

sür-: **1)** Bir şeyi bir yüzey üzerine tabaka hâlinde yaymak, sıvamak.

s.-erek 28/05

s.-meli 9/08, 39/13

2) Bir tuvalet malzemesini süslenmek maksadıyle yüzüne veya vücûdunun bir yerine serpmek veya yaymak.

s.-ecek 45/14

s.-meli 29/03, 30/01

s.-meyerek 28/01

s.-üp 26/07

süratle: Çabucak, hızla.

s. 14/16

sürül-: Tabaka hâlinde yayılmak, sıvanmak.

s.-ürse 44/15

s.-ür 8/05, 10/11, 12/02, 14/05, 14/16, 16/03, 27/09, 28/11, 35/08, 39/08, 44/15, 46/02, 50/11, 54/07, 54/14, 54/16

s.-düğü 39/09

s.-ecek 12/13, 42/02

s.-erek 52/14

süz-: Bir sıvıyı içindeki tortudan, katı maddelerden ayırıp tasfiye etmek için süzgeçten veya süzgeç görevi yapabilecek bez, kumaş vb. bir şeyden geçirmek.

s.-erek 35/16

s.-ünüz 34/09

s.-üp 39/12

süzül-: Süzmek işine konu olmak, süz işi yapılmak.

s.-dükten 38/02

s.-en 26/08

s.-üp 31/15, 38/01, 39/08, 40/12

s.-ür 35/07

şahm: *Ar.* Katı yağ, don yağı.

mâdde-i ş.+iyye 50/04

şâir: *Ar.* Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse.

ş.+ler 3/10

şap: *Ar.* Nışadıra benzer buruk bir tadı olan, alkali minerallerin, amonyum, demir, alüminyum, krom gibi metallerin sulfatlarından meydana gelen antiseptik madde.

ş. 16/05, 19/16

şarap: *Ar.* Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.

ş. 33/02, 34/03

ş.+a(şaraba) 39/06, 45/12

Midi ş.+ı(şarabı) 45/11

şarklı: Doğulu.

ş.+larda 27/17

şart: *Ar.* Bir şeyin varlığının veya meydana gelebilmesinin kendisine bağlı olduğu şey, bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul.

ş.+ıyla 49/13

şâyân: *Far.* Lâyık, değer, yakışır.

ş.+ medh ü tavsiye 26/16

ş.+ı tavsiyedir 20/04, 55/05

ş.+ı teessüf 20/10

şedîd: *Ar.* Şiddetli.

ş. 4/13

tab‘-ı ş.+e 4/14

şeffaf: *Ar.* Işığı içinden geçirdiği için arkasındaki cisimlerin net olarak görülmesine engel olmayan, saydam.

ş. 23/11

şehir: *Far.* İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idârî ve mülkî bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticâret, sanâyi ve idâre işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan kalabalık yerleşim merkezi, kent.

ş.+imizde(şehrimizde) 52/06

şekersiz: İçine şeker konmamış olan.

ş. 40/02

şerit: *Ar.* İpek, pamuk, yün vb.nden yapılmış dar ve uzun dokuma parçası.

ş. 37/07, 38/03

ş.+ler 37/08

şey: *Ar.* Belli bir nesne, oluş veya düşünceyi belirtmeyen, anlamı kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, husus, madde, eşyâ vb. yerine kullanılan belirsiz kelime.

ş. 48/01, 51/12

şiddet: *Ar.* Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi.

ş.+i teessüründen 15/15

şiddetle: Şiddetli bir şekilde, kuvvetle.

ş. 22/07

şiddetli: Aşırı derecede olan, haddinden fazla, çok fazla.

ş. 15/12, 21/07

şimdi: İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda.

ş. 44/10

şimdiki: İçinde bulunulan zamanda olan veya yapılan, bu zamandaki, bu andaki.

ş. 44/07

şişe: *Far.* İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap.

ş. 17/07

ş.+de 27/10

ş.+deki 17/07

ş.+den 12/12

ş.+leri 24/12

ş.+nin 12/01

ş.+ye 17/06, 29/02, 35/07, 40/12

ş.+yi 8/17

şişme: Gerilip kabarmak, şişkin bir durum almak.

ş.+sini 21/02

şüphesiz: Muhakkak, kesin olarak, kesinlikle.

ş. 46/13

taab: *Ar.* Yorgunluk.

t. 47/06

tab‘: *Ar.* Huy, mizaç, karakter, yaratılış

t.+ı şedîde 4/14

tab‘a: *Ar.* Kitap, dergi vb. basma, bir kitabın her defaki baskısı.

t. 2/10

tabh: *Ar.* Pişirme, pişirilme.

t.+ edilmiş 40/01

tabî‘î: *Ar.* Tabiatla ilgili, tabiatta olan, tabiatta bulunan, doğal.

t. 3/04, 18/06, 25/12, 45/15

tabiaten: *Ar.* Tabiat gereği, tabiatı gereği.

t. 11/08

ta‘bîr: *Ar.* İfâde, anlatım.

t. olunan 34/07

t.+i âhirle 21/12 45/12

tâcir: *Ar.* Ticâretle uğraşan kimse, tücccar.

t.+lerinden 16/11

ta‘dâd: *Ar.* Sayma.

t. eylediklerim 20/13

taflan suyu: Eczâcılıkta faydalanılan taflan bitkisinden elde edilen su.

t. 9/13

tagaddî: *Ar.* Beslenme.

t. 47/14

emr-i ehemm-i t.+nin 48/19

t.+ye 49/09

tahammül: *Ar.* Zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma.

derece-i t.+ünü 55/01

t. edemez 55/03

tahayyülât: *Ar.* Tahayyüller, hayal edilen şeyler.

t. 47/06

tahkikât: *Ar.* Belli bir maksatla yapılan araştırma, soruşturma.

t. 4/05

tahrîb: *Ar.* Harap etme, kırıp dökme, yıkıp perîşan etme.

t. eder 17/10

t.+ etmez 17/05

t.+ etmiş 18/10

t.+ ettiğinden 21/13

tahrîşât: *Ar.* Tahrîş kelimesinin çoğul hali.

t. 21/08

tahta: *Far.* Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

t. 43/01

t.+dan 54/06

takdirde: Durum ve şart bildirir.

t. 10/09, 11/10, 41/13, 47/11

takım: Aynı iş için kullanılan ve hepsi berâber bir bütün teşkil eden âletlerin tamâmı.

tuvalet t.+ları 30/07

tuvalet t.+larına 47/17

takrîben: *Ar.* Yaklaşık olarak, aşağı yukarı, tahmînen.

t. 22/15, 25/01

talep: *Ar.* İsteme, dileme, arzu etme.

t. edilmemiş 4/06

t. etmek 22/10

tamâmen: *Ar.* Tam olarak, bütünüyle.

t. 47/02

tâmir: *Ar.* İşlenen bir hatâ veya yanlışlığı düzeltecek davranışlarda bulunma, düzeltmeye çalışma.

t. 23/05

tanen: *Fr.* Bitkisel ürünlerde bulunan, deri tabaklamakta, kan ve ishal durdurucu olarak hekimlikte kullanılan, kuvvet ilâçlarının terkîbine giren, buruk tatlı bir madde.

t. 7/15, 45/11

tannin: *Fr.* Tanen.

t. 7/15

tara-: Tarakla tellerini birbirinden ayırmak, karışıklığını gidermek.

t.-rken 48/13

t.-rsanız 48/16

t.-yacağınız 38/08

t.-yacak 50/14

t.+yacakları 35/15

t.-yarak 5/16

taraf: *Ar.* Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, yön.

t.+ını 40/14

t.+ından 15/17, 16/02

tarak: Saç, sakal ve tüylü şeylerin kıllarını birbirinden ayırmaya ve karışıklığını gidermeye yarayan, kadınların süs olarak veya saçlarını tutturmak için de kullandıkları dişli âlet.

t. 30/08, 48/03, 48/10

t.+ınızı(tarağınızı) 38/08

t.+lar 48/06, 48/07

t.+ların 48/08

taramak: Tarakla tellerini birbirinden ayırma, karışıklığını giderme.

t.+ta 48/12

tarâvet: *Ar.* Tâzelik, körpelik.

t.+nâk 23/11

târif: *Ar.* Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek eksiksiz olarak tanıtma, tanımlama.

t. eylediğimiz 38/10

t. edilecek 39/02

tarz: *Ar.* Biçim, şekil, sûret.

t.+ı isti‘mâl i 40/08

tatbîk: *Ar.* Uygulama.

t. 52/06

t.+i 24/02

t. etmeli 28/04, 41/05

t.+etmek 43/15

t.+etmektir 52/05

tathîr: *Ar.* Temizleme, paklama.

t. 30/09

usûl-i t. 29/06

tatlı: İçilebilir ve yenebilir lezzette olan, acı olmayan.

t. 26/16, 33/09

ta‘tîr: *Ar.* Güzel bir koku ile kokulandırma.

t. 38/02

tavsiye: *Ar.* Bir şeyin yapılıp yapılmamasını öğütleme, o hususta yol gösterme.

t. 46/17

t. edeceğim 18/14,

t. ediyor 36/08,

t.+ edelim 45/04

t.+ ederim 18/03

t.+ ederiz 16/14, 52/11

t.+ ediyorsa 51/05

t.+de bulunur 44/02

şâyân-ı t. 20/04, 55/05

şâyân-ı medh ü t. 26/16

tâyîn: *Ar.* Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.

t. edip 11/04

tâze: *Far.* Yeni, zamânı geçmemiş.

t. 25/04

tebâşir: *Far.* Tebeşir kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.

t. 54/03

tebdîl: *Ar.* Değiştirme, değiştirilme, başka şekle sokma.

t. edebilir 15/12

t.+i renk 24/07

tebeddül: *Ar.* Başka şekle girme, değişme, tagayyür.

t. eder 22/10

t.+i garîbini 15/10

tecdîd: *Ar.* Yenileme, yenilenme.

t. edilmek 25/01

tecrübe: *Ar.* Deneme.

t. edilir 55/02

t.+kâr 38/13

tedârik: *Ar.* Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme

t. edip 9/07

t. edilecek 29/07

tedâvî: *Ar.* İyileştirmek için ilâç vererek, tıbbî bakımdan gerekeni yaparak bakma.

t. 12/19, 12/20, 13/01, 30/15, 35/18

t.+ye 24/10

tedrîcen: *Ar.* Yavaş yavaş.

t. 48/06

tedrîcî: *Ar.* Yavaş yavaş olan, derece derece.

t. 24/01

teessür: *Ar.* Üzülme, kederlenme, üzüntü, keder.

t. 20/10

t.+ünden 15/15

t.+ler 15/12, 47/07

tefekkürât: *Ar.* Tefekkürler, düşünmeler.

t.+ı ulviyyete 4/08

tehlike: *Ar.* Bir kimse veya şeyin varlığını tehdit eden, helâk olmasına sebep olabilecek durum.

t.+si 27/03, 35/12, 41/09

tehlikeli: Bir tehlike doğurabilecek durumda olan, korkulu, muhâtaralı.

t. 41/07, 55/04

t.+dir 23/14

tehlikesiz: Tehlikesi olmayan, tehdit edici, zarar verici bir tarafı bulunmayan.

t. 24/16, 52/06

t.+dir 25/02

t.+i 22/02

teint d'arnica: *Fr. teinture d*'arnica Arnika tentürü.

t. 35/03

teint: de cantharides: *Fr.* Kantarit tentürü.

t. 36/02, 36/13

teinture de cantharides: *Fr.* Kantarit tentürü.

t. 11/17, 13/19,14/10, 36/13

teinture de quillaya: *Fr.* Kuillaya tentürü.

t. 8/12, 12/08

tekrâr: *Ar.* Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi.

t. 38/02, 43/05, 43/08

t. ediyorum 18/08

t. etmeli 40/15

tel: *Erm*. Çeşitli mâdenlerden yapılan ve çeşitli işlerde kullanılan, kopmaya karşı dayanıklı çok ince ve uzun nesne.

t.+den 48/07

telâfi: *Ar.* Kaybolan, ziyan olan bir şeyin karşılanması, yerine getirilmesi, yerinin doldurulması.

t. 23/06

telvîn: *Ar.* Renk verme, renklendirme, boyama, boyanma.

t. 24/01

t. edilir 45/09

t. edilmiş 41/15

temâs: *Ar.* Birbirine değme, dokunma.

t.+ta 18/15

temennî: *Ar.* İstek, dilek, talep.

t. ederiz 46/17

te'mîn: *Ar.* Elde etme, ele geçirme, sâhip olma, edinme, tedârik etme.

t.+inden 47/10

t. edilmiş 35/18

t. etmiş 33/04

temiz: *Ar.* Kirli, lekeli, pis ve bulaşık olmayan, pâk, tâhir.

t. 34/02, 49/13, 50/12, 54/13

temizle-: Temiz duruma getirmek, kirlerden, zararlı maddelerden arıtmak.

t.-mek 23/18

t.-meli 30/11

t.-r 23/12, 26/10, 26/15, 30/12, 31/08, 32/16, 34/12, 44/07, 49/14

t.-rler 42/13

temizlemek: Temiz duruma getirme, kirlerden, zararlı maddelerden arıtma.

t. 7/01, 8/06, 29/07

tenkâr: *Far.* Boraks denen tuz.

t. 32/03

tentürdiyot: *Fr.* Mikrop kapmasını önlemek için yaralara, kesiklere sürülen iyotlu tentür.

t. 18/03, 50/10

ter: Deriden sızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı.

t. 6/14

tercîh: *Ar.* Bir şeyi diğerlerinden daha üstün tutma, daha önemli sayma, yeğleme.

t.+ ederler 3/10

terkîb: *Ar.* Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme.

t.+i 16/17, 18/08

t.+inde 5/07, 52/15

t.+ine 50/06

terlet-: Terlemesine yol açmak.

t.-ir 26/08

tertîb: *Ar.* Doktorun hastayı tedâvi etmesi sırasında verdiği ilâçların ve yaptığı tavsiyelerin bütünü.

t. 7/01, 7/11, 8/06, 9/11, 10/02, 11/05, 11/08, 11/09, 11/13, 12/03, 12/11, 13/03, 13/15, 15/04, 23/18, 26/04, 27/13, 28/08, 32/02, 32/10, 33/06, 33/07, 35/09, 38/04, 51/13, 54/12

t.+de 55/03

t.+den 7/09, 10/09, 14/04, 15/01, 31/02, 34/11, 35/08, 51/12,

t.+dir 14/06, 31/07, 33/05, 34/13, 35/11, 36/09

t.+e 14/16, 36/05, 55/01

t.+i 12/18, 13/06, 31/01, 46/03

t.+in 10/17, 33/15, 39/03, 45/15

t.+ler 11/09, 12/14, 52/04

t.+lerden 51/01

t.+leri 25/16

t.+lerle 11/06, 38/11

t. edilir 11/05

tesâdüf: *Ar.* Tasarlanmadığı halde karşılaşma, rastlama, rast gelme.

t. edilmektedir 21/05

tesbîh: *Ar.* Allah'ı zikir ve tenzih ederken sayının anlaşılması için kullanılan, ibrişim veya ipliğe dizilmiş, çeşitli ağaç veya taşlardan yapılmış, genellikle 33 veya 99 tâneden meydana gelen dizi.

t.+iyyü'l şekl 15/03

tesbît: *Ar.* Bir durumu şüpheye yer bırakmayacak şekilde belirleme, görüp gösterme, saptama.

t. 21/06

tesemmüm: *Ar.* Zehirlenme.

t. 16/15

te'sîr: *Ar.* Bir nesnenin, bir hâlin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, etki.

t. 13/02, 54/08, 54/10

t.+i 24/04, 24/08

t.+ini 12/16

t.+i matlûbu 12/14

sû-i t.+i 16/10, 48/20, 49/02

te'sîrat: *Ar.* Tesirler.

sû-i t.+ı 47/16

tesmim: Zehirleme.

t.+ eyler 46/15

teşekkül: *Ar.* Meydana gelme, oluşma.

t. eder 29/04

teşekkülât: *Ar.* Oluşmalar, oluşumlar.

t.+ı uzviyye.sine 16/09

teşkîl: *Ar.* Vücûda getirme, meydana getirme, ortaya çıkarma, oluşturma.

t. eder 15/09

tezâhür: *Ar.* Ortaya çıkma, görünme.

t. etmiş 4/06

téte: *Fr.* Baş, kafa.

t. 8/11

tıp: *Ar.* Hastalıkları iyileştirme, sebep ve sonuçlarını araştırma ilmi, bu hususta ki teknik ve ilmî çalışmalar, hekimlik, tabiplik ilmi.

t.+ta 32/11

tırnak: İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

t.+ları 23/11

toplu iğne: Tepesinde küçük bir başı bulunan iğne.

t. 30/08

toprak: Yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı.

t. bir kaba 40/12

topraklı: İçine toprak karışmış olan.

t. 24/05

toz: Bir maddenin un hâline gelmiş çok ince şekli.

t. 30/02, 44/12, 51/07, 51/09, 52/02, 54/01

t.+a 29/16

t.+dan 54/11

t.+ ediniz 51/16

t.+larını 28/06

t.+u 9/15, 28/16, 29/16, 51/05

hınnâ t.+u 19/14

kükürt çiçeği t.+u 50/08

sûsen kökünün t.+undan 30/04

tozlu: Üzerinde toz olan, tozlanmış.

t. 24/05

tûl-i ömr: Ömür uzunluğu.

t.+e 6/05

Tunus: *Ar.* Kuzey Afrika'da bir ülkenin adı.

t. 43/11

tut-: Olduğu yerde durdurmak.

t.-arlar 43/16

t.-malı 30/14

t.-ununuz 44/01

tutul-: Olarak kabul edilmek.

mergûb t.-maktadır 17/02

tuvalet: *Fr.* 1) Ayakyolu, helâ.

t. suları 6/03,

2) Giyinme, süslenme, yıkanma, tıraş olma, taranma işleri.

t. odasına 47/11, 47/17

t.+ takımları 30/07

t.+ takımlarına 47/17

tuz: Suda eriyen, kokusuz, dili yakan bir tada sâhip, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billûrsu madde.

t.+un 49/04

Türk: Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçe'nin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu milletten olan kimse.

t. 16/01

Türkçe: Ural-Altay dil âilesinin Altay dilleri dalına, yapı bakımından eklemeli diller grubuna giren, Türkiye'de ve Türkler'in hâkim olduğu ülkelerde kullanılan dil, Türk dili.

t.+sini 10/17

türlü: Çeşitli, muhtelif.

t. 6/03, 11/06, 18/11, 18/11, 47/15

tütsü: Etrâfa güzel bir koku yaymak veya nazar, sinir hastalıkları, sara vb.ni gidermek, bunlardan korunmak maksadıyle yakılan kokulu madde.

t. 43/13, 43/14

tüy: İnsanlarda ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl.

t.+ler 50/17, 51/04

t.+leri 49/05

tüysüz: Tüyü olmayan, tüyü bulunmayan veya dökülmüş olan.

t. 3/05

t. 8/11

ucuz: Fiyatı düşük olan, pahası yüksek olmayan.

u. 16/07

u.+dur 42/01

uç: Uzun bir nesnenin baş veya son noktası.

u.+ları 38/12, 50/02

u.+larından 15/02, 15/02, 38/12

ufaltıl-: Büyük bir şeyin daha ufak duruma getirilmesi, küçültmek.

u.-dıktan 39/07

'umûmî: *Ar.* Umûma âit olan, genel.

u. 47/05

un: Tahıl veya bâzı gıdâ maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz hâlindeki besin.

mercimek u.+unun 49/02

unlu: Unla yapılmış.

u. 49/01

‘unvan: *Ar.* Bir kitabın veya bir bölümünün, makāle, mektup vb.nin başına yazılan yazı veya kelime.

u.+lı 5/02, 5/05

usûl: *Ar.* Bir ilimde bir sonuca erişmek için belli bir plana göre tâkip edilen yol, metot.

u. 22/10, 31/11, 52/06

u.+i tathiri 29/06

u.+ler 50/17

u.+lerinden 44/11

u.+ü 6/15, 37/03, 43/15

u.+ün 9/05

u.+ünün 27/02

Cezayir u.+ü 42/04

uykusuzluk: Uyku uyuyamama veya az uyuma durumu.

u. 47/13

u.+u (uykusuzluğu) 21/01

uzak: Bir şeye karşı ilgisi olmayan.

u.+tır 25/13

uzat-: Uzamasına yol açmak, uzamasını sağlamak.

u.-ır 26/04, 26/11

uzatılma: Uzatmak işi yapılmak, uzaması sağlanmak.

u.+sı 2/02, 3/02

uzatmak: Uzamasına yol açma, uzamasını sağlama.

u. 13/05, 27/02

uzun: İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesâfe olan.

u. 5/03, 5/06, 5/12, 10/03, 23/03, 23/08, 27/05, 27/10, 29/04, 35/07

‘uzv: *Ar.* Bir vücûdu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ.

u.+ı zî-hayâttır 22/07

‘uzviyye: ‘Uzviyet kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan aynı mânâdaki müennes şekli.

teşekkülât-ı ‘u.+sine 16/09

‘uzviyyet: *Ar.* Canlı bir varlığı meydana getiren organların bütünü, organizma.

u. 5/07

üç: İkiden sonra, dörtten önce gelen sayının adı.

ü. 31/14, 40/10, 43/07

ü.+te biri 45/06

elli ü.+ü 4/03

üzüm: Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak tâneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tâzesi ve kurusu yenen meyvesi.

ü. sirkesi 31/15

üzere: Niyet, gâye, amaç bildirir.

ü. 23/04, 24/15, 25/01, 30/03, 31/15, 39/10

üzerinde: Üstünde.

ü. 21/07, 21/14, 40/11, 41/18, 54/04

üzerine: Üstüne.

ü. 24/12, 28/04

vâfî: *Ar.* Yeter, kâfi, elverir.

v.+dir 24/17, 38/14

vakâyi‘: *Ar.* Vak’alar, olmuş şeyler, olaylar.

v.+i rûz-merre 20/10

vak‘a: *Ar.* Olan, vukū bulan, ortaya çıkan her türlü durum, hâdise, olay.

v.+lar 20/10, 21/04

yılancık v.+larına 21/05

vakit: *Ar.* Zaman.

v.+inden(vaktinden) 6/07, 6/13, 10/08

var: Kâinatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan şey.

v.+dır 4/04, 9/05, 16/08, 16/10, 22/03, 22/15, 23/01, 24/04, 26/08, 27/03, 27/05, 27/15, 28/16, 29/16, 31/12, 32/12, 33/15, 35/13, 45/16, 49/02, 49/04

v.+mış 27/17

v.+sa 41/17, 46/16

vaséline: *Fr.* Vazelin.

v. 10/14

vâsıta: *Ar.* İki şey arasında bağ durumunda olan, onları birleştiren, maksada erişmeyi sağlayan şey.

v.+i melâhat 3/07

vâsıtasıyle: Aracılığı ile, yoluyle.

v. 32/15, 37/10, 46/02, 51/03, 54/06

vâsi‘: *Ar.* Geniş.

v. 4/09

Vatan Kütüphanesi: Bâbıali'de bir kütüphane.

v. 2/08

vaz‘: Koyma, konulma

v. 41/08, 37/07, 28/04, 41/05

v. edip 29/02

vazelin: *Fr.* Ham petrolden çıkarılan, tıpta ve kozmetik sanâyiinde kullanılan, mâcun kıvâmında bir nevi yağ.

v. 26/06, 26/16, 28/05, 28/10, 41/19

ve: *Ar.* İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar, ile.

v. 2/02, 2/04, 3/01, 3/03, 3/05, 3/07, 3/10, 4/10, 4/11, 4/11, 4/12, 4/13, 4/14, 4/14, 4/14, 5/04, 5/04, 5/06, 5/11, 5/12, 5/16, 6/02, 6/06, 6/08, 6/16, 7/09, 8/04, 9/02, 9/03, 9/11, 10/03, 10/03, 10/08, 10/09, 11/06, 12/12, 12/13, 12/16, 13/01, 13/02, 13/05, 13/07, 13/08, 13/08, 14/04, 14/15, 14/15, 14/16, 14/16, 14/17, 15/03, 15/10, 15/12, 16/01, 16/01, 16/03, 16/03, 16/05, 16/06, 16/10, 16/11, 16/12, 16/14, 16/15, 17/01, 17/02, 17/04, 17/06, 17/08, 17/12, 18/08, 19/01, 19/15, 19/16, 20/06, 20/09, 20/10, 20/13, 20/13, 20/15, 20/16, 20/17, 21/02, 21/06, 21/16, 22/03, 22/14, 22/16, 23/03, 23/06, 23/08, 23/08, 23/09, 23/10, 23/11, 23/12, 23/13, 23/18, 23/18, 23/18, 24/01, 24/02, 24/05, 24/05, 24/09, 24/09, 24/14, 24/17, 25/02, 25/03, 25/06, 25/14, 25/14, 25/15, 25/16, 26/01, 26/04, 26/07, 26/08, 26/11, 26/11, 26/14, 26/15, 26/15, 27/01, 27/04, 27/05, 27/05, 27/08, 27/11, 27/14, 27/15, 27/16, 28/02, 28/03, 29/01, 29/03, 29/04, 29/05, 29/07, 29/10, 29/12, 29/14, 30/01, 30/05, 30/08, 30/09, 30/11, 30/13, 30/15, 31/07, 31/08, 31/10, 31/10, 31/11, 32/02, 32/05, 32/09, 32/16, 33/01, 33/03, 33/04, 33/04, 33/04, 33/06, 33/07, 33/07, 33/13, 33/14, 34/01, 34/03, 34/03, 34/09, 34/11, 34/12, 34/13, 34/13, 34/13, 35/08, 35/10, 35/11, 35/12, 35/14, 35/14, 35/16, 35/18, 36/08, 37/04, 37/09, 37/11, 37/13, 37/13, 38/04, 38/05, 38/09, 38/09, 38/11, 38/12, 38/13, 38/14, 39/05,

39/13, 39/17, 40/08, 41/05, 41/08, 42/04, 42/06, 42/10, 42/13, 42/14, 43/01, 43/08, 43/11, 43/17, 44/01, 44/02, 44/03, 44/07, 44/15, 45/01, 45/13, 45/14, 45/15, 45/17, 46/01, 46/09, 46/12, 46/17, 46/17, 47/02, 47/03, 47/06, 47/06, 47/06, 47/07, 47/09, 47/09, 47/10, 47/11, 47/12, 47/14, 47/15, 47/16, 47/17, 48/07, 48/08, 48/08, 48/11, 48/15, 48/16, 48/17, 48/17, 48/17, 49/01, 49/02, 49/03, 49/03, 49/05, 49/07, 49/10, 49/14, 49/15, 49/15, 49/16, 49/16, 49/17, 50/01, 50/03, 50/09, 50/13, 50/15, 50/17, 51/11, 51/16, 52/01, 52/05, 52/06, 52/09, 52/09, 52/10, 52/10, 52/16, 55/04, 55/04, 54/11, 54/12, 54/13, 54/13

Venüs: *Fr.* Aşk ve güzellik tanrıçası Venus'un adından.

v. 3/12

ver-: Kazandırmak.

v.-diği 25/11, 25/12, 40/07, 40/09, 49/03

v.-eceği 27/07, 39/04

v.-ecek 45/04

v.-en 30/02, 46/09, 48/17

v.-ir 17/01, 18/01, 35/10, 39/14, 39/16, 40/03, 42/07, 42/10, 44/07, 45/01, 45/08

v.-irler 43/13

v.+memek 22/09

revnak v.-miş 50/15

zarar v.-meyen 17/03

verem: *Ar.* Vücutta herhangi bir organa, özellikle de akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı bulaşıcı, ateşli hastalık, tüberküloz.

v. 6/06

veril-: Vermek işi yapılmak, vermek işine konu olmak.

v.-ebilir 17/15

v.-ir 41/14

v.-miş 42/03, 45/03

vermek: Kazandırmak.

v. 19/13, 19/17, 22/01

sebebiyet v.-ir 46/13

vesâir: *Ar.* Diğer.

v. 5/11, 16/11

vesâire: *Ar.* Sayılan birkaç şeyden sonra "bunun gibi olanlar ve benzerleri de" anlamında kullanılır.

v. 18/13, 18/18, 21/10, 23/07

v.+si 24/07

v.+yi 43/12

vesâit: *Ar.* Vâsıtalar, araçlar.

v.+e 37/14

v.+ten 37/15

veyâ: Cümlede bildirilen husûsun sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir, ya da.

v. 7/09, 9/04, 13/05, 17/01, 18/15, 22/09, 29/14, 30/10, 37/07, 38/03, 38/08, 40/12, 41/01, 47/03, 51/03, 51/10, 54/04, 54/06, 54/13, 54/15

vieux rhum Jamaïque: *Fr.* Eski Jamaika romu.

v. 13/10

vukûa gel-: Vukū bulmak, olmak.

v.-en 20/10

v.-mektedir 16/15

vurul-: Hızla indirilmek, hızla çarpılmak.

v.-muş 21/16

vücûd: *Ar.* İnsan veya hayvan gövdesi, beden.

v. 50/01

v.+a 16/13

v.+ı beşer 5/08

v.+ları 23/11

v.+larına 23/04, 23/08

v.+u 46/15

v.+un 49/17, 55/01

ya: İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar.

y. 18/14, 38/08, 40/12, 40/16, 54/06

yafta: *Far.* Üzerine yapıştırıldığı veya asıldığı şeyle ilgili bâzı bilgileri taşıyan yazılı kâğıt.

y.+sı 24/13

yağ: Zeytin, ay çiçeği, mısır, susam, pamuk çekirdeği, haşhaş tohumu gibi bitki meyvelerinden veya çekirdeklerinden elde edilen ve genellikle besin olarak kullanılan, yüksek enerji veren madde.

y. 42/03

y.+ını 45/17

y.+dır 42/01

y.+dan 30/09, 31/08, 42/13

y.+larını 23/13

yağlı: Saç ve cilt için tabiî olarak yağlı olan.

y. 8/06, 11/09, 12/03, 14/06, 40/16, 45/17

yâhud: *Far.* Veya.

y. 37/10

yak-: Yanmasını sağlamak, tutuşturmak.

y.-arak 43/13

yakın: Arada az mesâfe bulunan.

y. 17/01

yakında: Yakın bir geçmişte, son günlerde.

y. 53/04

yalnız: **1)** Sâdece.

y. 12/20, 17/15, 22/08, 27/11, 28/01, 45/02, 46/10

2) Fakat, ama.

y. 39/03, 40/04

yalnızca: Sâdece.

y. 50/04

yâni: *Ar.* Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır.

y. 5/07, 9/03, 9/09, 12/11, 17/11, 27/07, 32/03, 46/09, 54/14

yap-: 1) İşlemek, gerçekleştirmek

y.-abilirsiniz 31/11

y.-ar 10/03

y.-malı 9/02

y.-malıdır 29/10

y.-mazdan 38/04

2) Üretmek, îmal etmek.

y.-arak 15/08, 28/04

y.-ıp 41/03

yapıl-: 1) Ortaya konmak, gerçekleştirilmek, meydana getirilmek.

y.-acak 38/07

y.-amaz 38/10

y.-an 37/07

y.-ır 37/10

y.-mış 9/01, 9/08

2) Üretilmek, îmal edilmek.

y.-an 21/13

y.-arak 16/03

y.-acaktır 12/11

y.-ır 17/06, 19/15, 37/10, 52/01

y.-mış 32/09

yapıştırıl-: Yapıştırmak işi yapılmak.

y.-maktadır 24/13

y.-mış 21/05

yapma: **1)** Tabiattaki hâline benzetilerek insan eliyle yapılmış.

y. 30/05

2) Yapmak işi.

y.+ğa 37/13

yapmak: Ortaya koymak, gerçekleştirmek, meydana getirmek.

y. 6/15, 6/16, 9/03, 9/11, 37/03, 37/04, 51/10

yaprak: Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı.

biberiye y.+larından 34/07

ceviz y+ı (yaprağı) 48/14

hınnâ y.+ı (yaprağı) 40/10

Jaborandi y.+ları 26/08, 26/11

yaptır-: Ürettirmek, îmal ettirmek.

y.-ıp 13/07

yaptırıl-: Ürettirilmek, îmal ettirilmek.

y.-dıktan 52/12

y.-ır 35/12

yara: Bir dış etkiyle, bir hastalık veya ârıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık veya çıban.

y.+lar 21/05

yardım: Elindeki imkânları ve gücünü ihtiyâcı olan biri için kullanma, muâvenet.

y. eder 25/09, 35/11

yardımı dokun-: Faydası olmak, iyiliği dokunmak.

y.-uyor 6/12

yarıl-: Ortadan ayrılmak.

y.-arak 15/02

yarım: Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri, bir bütünün yarısı.

y. 28/15, 32/02, 39/06, 40/11

yarım baş ağrıları: Başın bir tarafında ve genellikle şakak ve göz çukuru bölgelerinde hissedilen şiddetli ağrılar, migren.

y.+ndan 24/09

yassı: Basık ve yayvan.

y. 54/13

yaş: Doğuştan îtibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

y.+ına 6/08

y.+ında 5/02

yat-: Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek.

y.-acağınız 47/01

y.-ınız 47/03

yavaşça: Çok yavaş, usulca, yavaşçacık.

y. 29/10

yaz-: Bir söz veya düşünceyi belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek.

y.-alım 26/05

y.-ayım 31/13

y.-dığı 15/18

y.-ıyorum 32/02

yazma: Yazmak işi.

y.+ya 10/18

ye-: Ağızda çiğneyerek yutmak.

y.-melidirler 23/05

y.-yip(yiyip) 5/12

yedi: Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı.

y.+si 4/01

y.+sinin 4/05

yeis: *Ar.* Şiddetli üzüntü, keder.

y. 47/06

yel: Romatizma ağrısı.

y. 49/08

yemek: Yenmek için pişirilmiş, hazırlanmış yiyecek, aş, taam.

y.+ler 23/04, 49/06

yeni: Hiç kullanılmamış olan.

y. 15/06, 16/14, 55/03

yer: Mevki, mekân, mahal.

y.+de 11/11, 33/14, 48/13

y.+den 49/13

y.+e 29/11

y.+in 42/05

y.+inde 55/02

y.+ine 37/06, 41/08

y.+ler 49/15, 49/16

y.+lerde 21/14, 35/09

y.+lere 50/11, 54/14

y.+leriyle 33/12

yeşilimtırak: Yeşile çalan, yeşilimsi.

y. 17/01

yetmiş: Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden önce gelen sayının adı.

y. yedi 4/01

yevmiye: *Ar*. Her gün.

y. 46/02

yıka-: Su veya başka bir sıvı ile temizlemek.

y.-yarak 42/13, 42/14

y.-dıktan 30/10, 41/04

y.-malı 28/06, 41/01, 41/11

y.-yınız 32/05, 40/03, 44/05

yıkamak: Yıkamak işi.

y. 18/06

y.+tan 43/11

yıkan-: Yıkamak işi yapılmak, su ile temizlenmek.

y.-acak 33/13

y.-ınca 10/04

y.-ır 7/10, 32/01, 40/14, 54/15

yılancık: Streptokok denen mikroptan ileri gelen, deride şişlik ve kızarıklıkla beliren hastalık.

y. 21/05

yıldırım: Bulutlarda toplanan elektriğin kuvvetli bir ışık yayarak gümbürtülü bir şekilde yere boşalması olayı.

y.+la 21/16

yine: **1)** Bir daha, tekrar, gene

y. 12/15

2) Bir daha, tekrar, gene.

y. 48/11

yirmi: On dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.

y. 44/04

yirmi dört: Yirmi üçten sonra, yirmi beşten önce gelen sayının adı.

y. 16/03

yirmi beş: Yirmi dörtten sonra, yirmi altıdan önce gelen sayının adı.

y. 44/04

yoğur-: Hamur durumuna getirmek için üzerine basa basa karmak.

y.-urlar 43/01

yoğurul-: Hamur durumuna getirilmek.

y.-acağı 42/09

yok: Bulunmayan, mevcut olmayan şey.

y.+tur 22/06, 39/03, 40/04, 41/09, 52/07, 52/10, 52/16, 55/04

yok+sa da 26/13

yokla-: Gözden geçirmek, bakmak, kontrol etmek.

y.-rlar 43/02

yoksa: Soru cümlelerinde kesinlik kazanmamış iki fikri anlatan kelimelerin arasına getirilir.

y. 3/09

yorgunluk: Yorgun olma, uzun ve sürekli sayılabilecek bir çalışmadan sonra vücutta hissedilen güç azalması durumu.

y.+lar 47/05

yukarı: Daha önceki kısım, üst.

y.+da 23/03, 37/05

y.+daki 52/04

yulaf: Buğdaygillerden, daha çok hayvan yemi olarak kullanılan, insan beslenmesinde de yer alan, nişasta bakımından zengin otsu bitki.

y. 49/02

yumurta: Kümes hayvanları ve özellikle tavuk tarafından yumurtlanan, beslenmede çok önemli bir yeri olan, protein ve lipit bakımından çok zengin, üstü beyaz, kırılgan bir kabukla kaplı, beyzî biçimde bir besin maddesi.

y.+nın 50/12

yumurta akı: Yumurta sarısının etrâfındaki, albümince zengin saydam madde.

y. 51/17

yumuşa-: Yumuşak duruma gelmek.

y.-r 38/05

yumuşak: 1) İçinde sertlik veren maddeler az veya su miktarı fazla olduğu için katı ve sert olmayan, kolay kesilen, kolay çiğnenen, kolay işlenen.

y. 51/10

2) İnsanda hoş ve rahat bir etki bırakan, tesîri tatlı olan, incitmeyen.

y. 10/10, 12/02, 14/15, 26/01, 27/09, 29/03, 29/09, 29/16, 32/14, 36/05,

yumuşat-: Yumuşak duruma getirmek.

y.-acak 37/14

yumuşatmak: Yumuşatmak işi, sertliğini giderme.

y. 25/15

yüksek: Belli bir yere göre daha yukarıda bulunan.

y. 49/15

yüz (I) Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.

y. 54/11

y.+de 20/15, 47/16, 52/10

y.+e 54/14

y.+lerinde 50/16

y.+lerindeki 50/16

y.+ü 3/05

yüz (II) Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı.

y. 4/01, 4/02, 4/05, 6/08, 12/14, 12/16, 50/12,

yüzde: Bir işte aracı olan kimseye yüz üzerinden kararlaştırılan bir miktâra göre verilen ücret, yüzdelik.

y. 12/14, 12/16

zâc-ı hadîd: Demir II Sülfat.

z.+ı hadid 16/05

zâfiyet: *Ar*. Dermansızlık, güçsüzlük, halsizlik.

z. 5/11, 20/15

zâil ol-: *Ar*. Yok olmak, ortadan kalkmak.

z.-muş 41/03

z.-ur 25/11, 39/05

zam: *Ar.* Üzerine bir şey ekleme, katma.

z. 43/05

zaman: *Ar.* Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit.

z. 12/01, 17/10, 18/06, 21/07, 35/15, 39/04, 39/09, 41/06, 42/08, 42/09

z.+da 6/17, 9/10, 13/01, 13/07, 17/10, 25/06, 29/03, 29/13, 30/14, 31/08, 32/16, 33/14, 35/17, 35/18, 39/05, 41/14

z.+larda 43/16

zamk: *Ar.* Bâzı ağaçların kabuklarından sızdıktan sonra renksiz veya sarımtırak renkte katı bir madde hâlini alan camsı yapıştırıcı madde.

z. 44/15, 45/01

zamk-ı Arabî: Arap zamkı.

z. 28/14

z.+nin 28/16

zarar: *Ar.* Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

z.+ı 16/07, 39/03, 40/04

z.+ı ‘azîmi 16/13

z. vermeyen 17/03

zararsız: Zararı dokunmayan.

z. 10/02, 25/16, 27/04, 39/01, 41/16, 54/01

z.+ca 37/03

z.+dır 46/11

zâten: *Ar.* Esâsen, aslında.

z. 54/12

zayıf: *Ar.* 1) Eti ve yağı az olan, şişman olmayan canlı.

z. 5/03,

2) Yeterli maddî ve fizikî gücü olmayan, güçsüz.

z. 46/12, 50/01, 50/02

zayıflat-: Zayıflamasına yol açmak veya zayıflamasını sağlamak, zayıf düşürmek.

z.-ır 39/17

zâyi‘: *Ar.* Ziyan olmuş, boşa gitmiş şey.

z. eylemekle 15/15

zehir: *Far.* Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

z. 21/16

z.+dir 41/08

z.+lerin 21/15

zehirle-: Öldürmek kastıyle birine zehir vermek, zehir içirmek veya yedirmek.

z.-miş 18/10

zehirli: Zehiri olan, ağılı.

z. 55/04

zekâ: *Ar.* İnsandaki düşünme, gerçekleri algılama, akıl yürütme, yargılayıp sonuç çıkarma yeteneği, anlama gücü, zihin keskinliği, anlak, zeyreklik.

z.+ya 4/14

zengin: *Far.* Kendisinde bulunan şeyin pek çok çeşidine veya miktârına sâhip olan.

z. 45/11

zernîh: *Ar.* Arsenik

z. 51/15, 55/04

zerrât: *Ar.* Zerreler.

z.+ından 44/14

zevc: *Ar.* Koca, eş.

z. 4/02, 4/03

zevk: *Ar.* Hoşa giden veya eğlendiren şey.

z.+u safâ 47/13

zeyt: *Ar.* Yağ.

z.+ten 9/06

zeyt-i cevz-i bevvâ: Hindistancevizi yağı.

z. 33/11

zeyt-i şecerü’l bân: Ban ağacı yağı.

z. 46/04

zeyt-i parafin: Parafin yağı.

z. 9/05

zeyt-i tayyâr: Kokulu ve uçucu yağ.

z. 23/17

z.+ı bergamot 34/05

z.+ı limon 46/06

z.+ı yâsemin 8/03

bergamot z.+i tayyârı 32/07, 50/08

öküz ayağının z.+i 8/10

zeytin: *Ar.* Zeytin ağacının yüksek besin değeri olan, önce yeşil iken sonra kararan tek çekirdekli, yağlı meyvesi.

z. 29/14

zeytin yağı: Zeytin tânelerinin sıkılması ile elde edilen bitkisel yağ.

z. 45/05, 54/15

zikr: *Ar.* İsmini söylemek, bahsini etmek, anmak.

z. 20/12

zîr: *Ar.* Alt, alt taraf, aşağı taraf.

z.+de 11/05, 20/12

ziyâ: *Ar.* Işık.

z.+nın 24/04

ziyâde: *Ar.* Fazla, çok.

z. 3/11, 5/10, 15/01, 19/01, 22/14, 25/08, 43/03

z.+dir 22/12

ziyâlı: Işıklı.

z. 24/05

ziynet: *Ar.* Süs.

z.+idir 3/04

TIPKIBASIM

Bu eserin;

kataloglanması, dijital ortama aktarılması ve

elektronik ortamda kullanıma sunulması

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)'nın desteğiyle

İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı)

tarafından gerçekleştirilmiştir.

Proje No	:	İSTKA/2012/BIL/233
Destek Programı	:	Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı
Projeyi Destekleyen	:	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)
Proje Adı	:	Osmanlı Dönemi Nadir Eserlerin Kataloglanması, Dijital Ortama Aktarılması ve Elektronik Ortamda Kullanıma Sunulması
Proje Sahibi Kuruluş	:	İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Proje Yüklenicisi	:	Yordam BT Ltd. Şti.
Proje Uygulama Yeri	:	Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü - Atatürk Kitaplığı İSTANBUL – Beyoğlu

Bu sayısal kopya; eğitim - öğretim, bilimsel araştırma veya haber amacıyla kullanılabilir.
Ticari ya da başka bir amaçla kullanımı yasaktır.

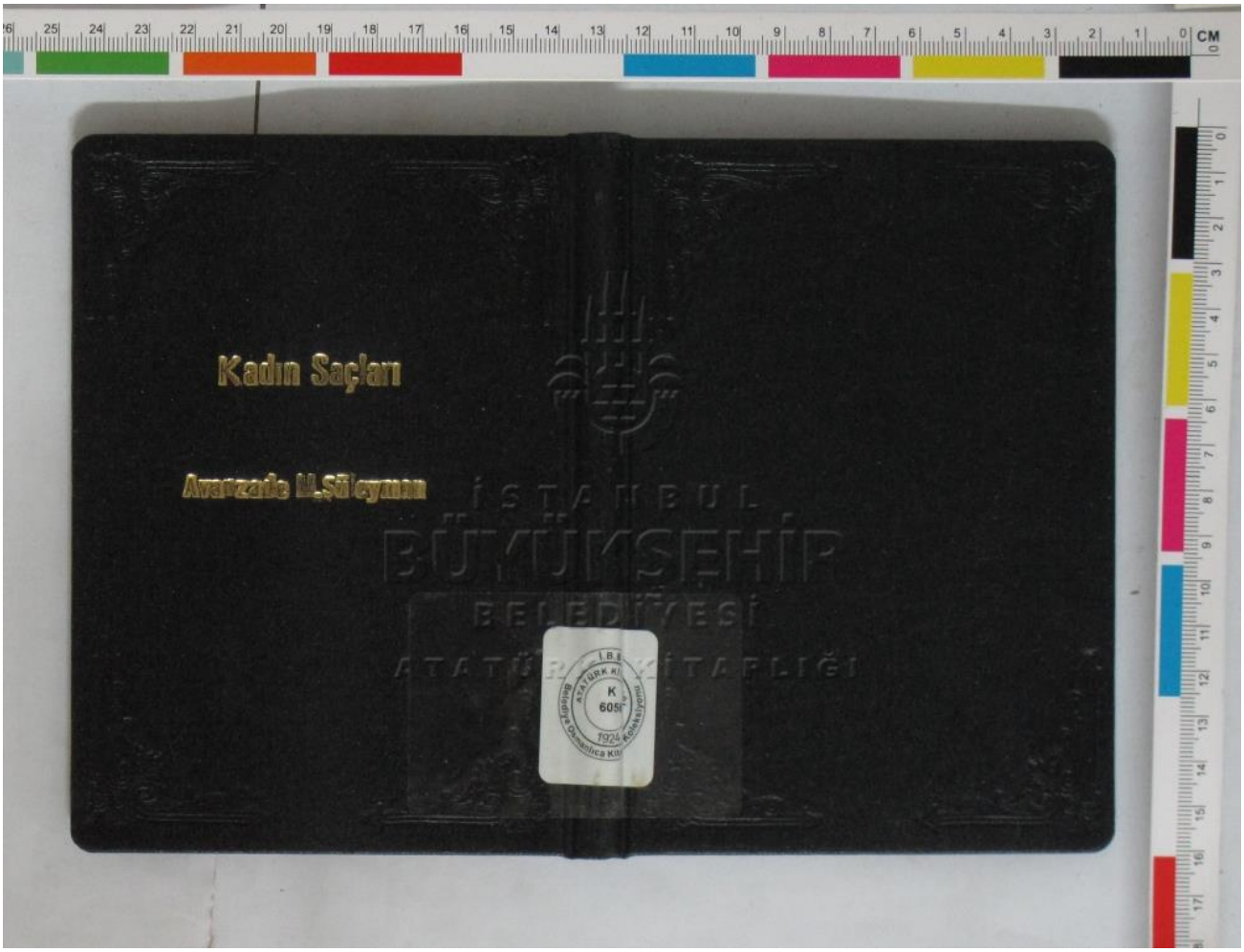
Kadın Saçları
Avanzade M.Süleyman
İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
İ.B.B.
ATATÜRK Kİ
K
605
1924

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

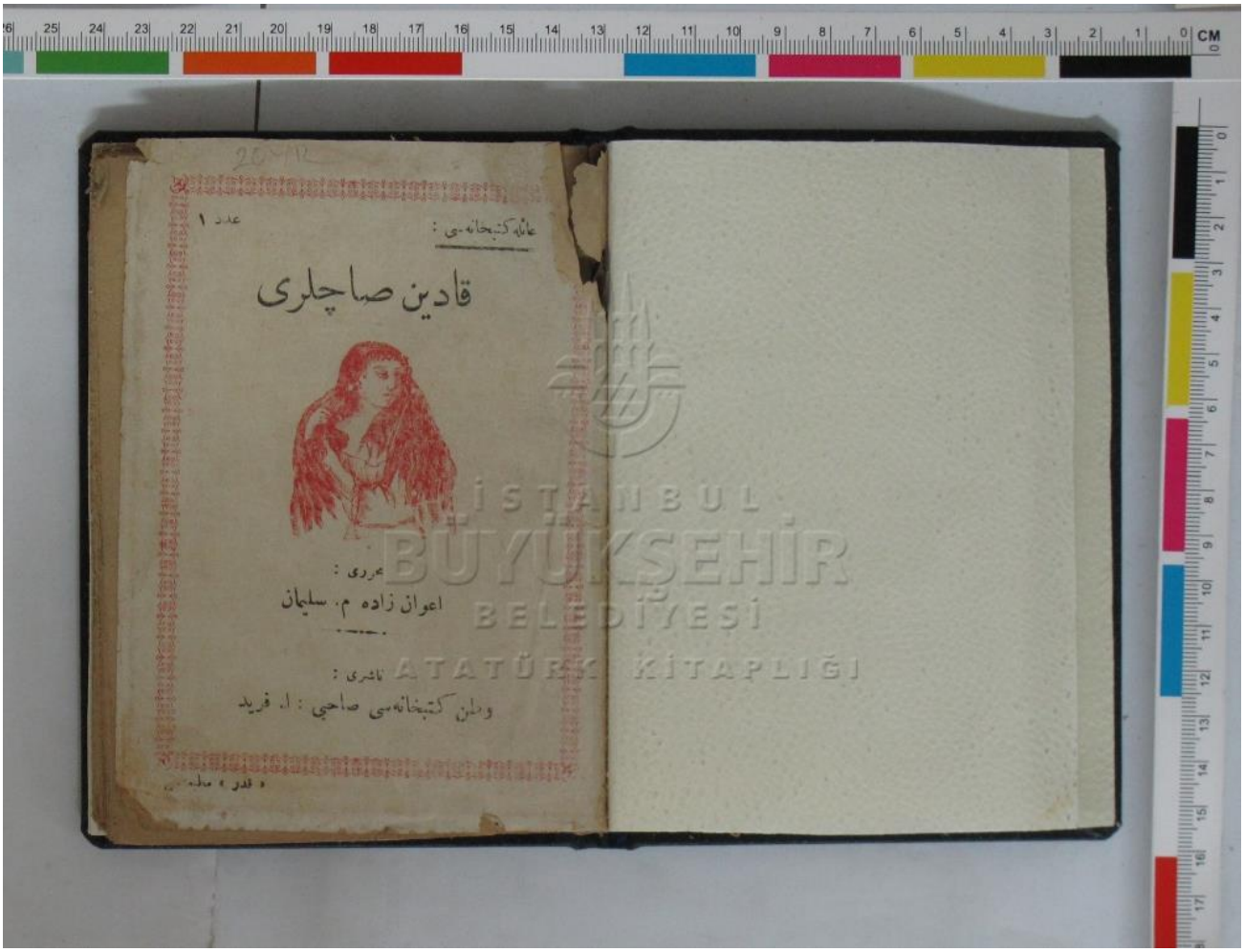
عائله کتبخانه‌سی :
عدد ۱
قادین صاچلری
محرری :
اعوان زاده م. سلیمان
ناشری :
وطن کتبخانه‌سی صاحبی : ا. فرید
İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

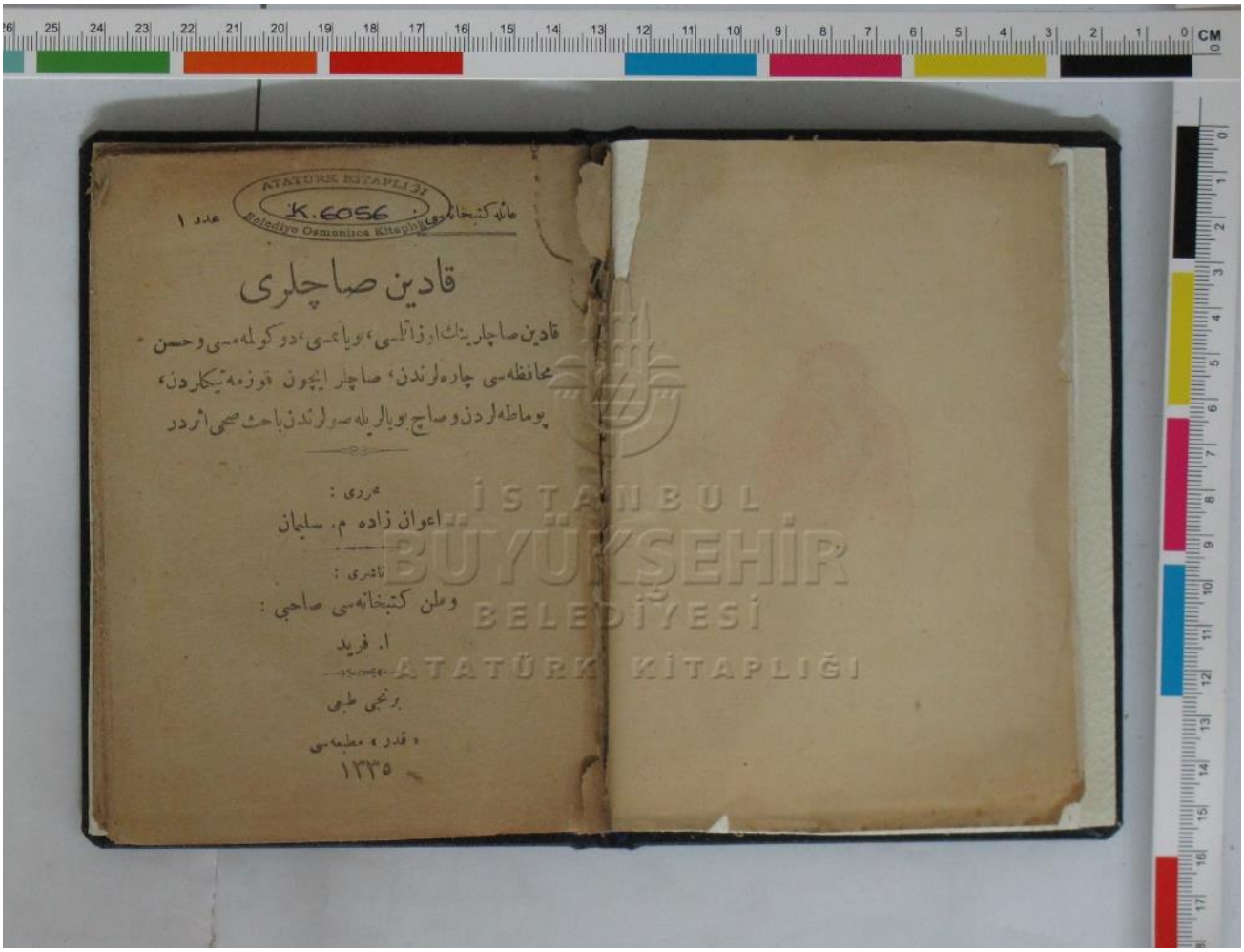
ATATÜRK KİTAPLIĞI
K.6056
Belediye Osmanlıca Kitaplığı
عدد ۱

قادین صاچلری

قادین صاچلرینك ارزاتلمسی، بویامسی، دوکولمه‌سی وحسن محافظه‌سی چاره‌لرندن، صاچلر ایچون قوزمه تیکلردن، یومشاطه‌لردن وصاچ بویالریله صولرندن باحث صحی اثردر

محرری :
اعوان زاده م. سلیمان

ناشری :
وطن کتبخانه‌سی صاحبی :
ا. فرید

برنجی طبع

« قدر » مطبعه‌سی
۱۳۳۵

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

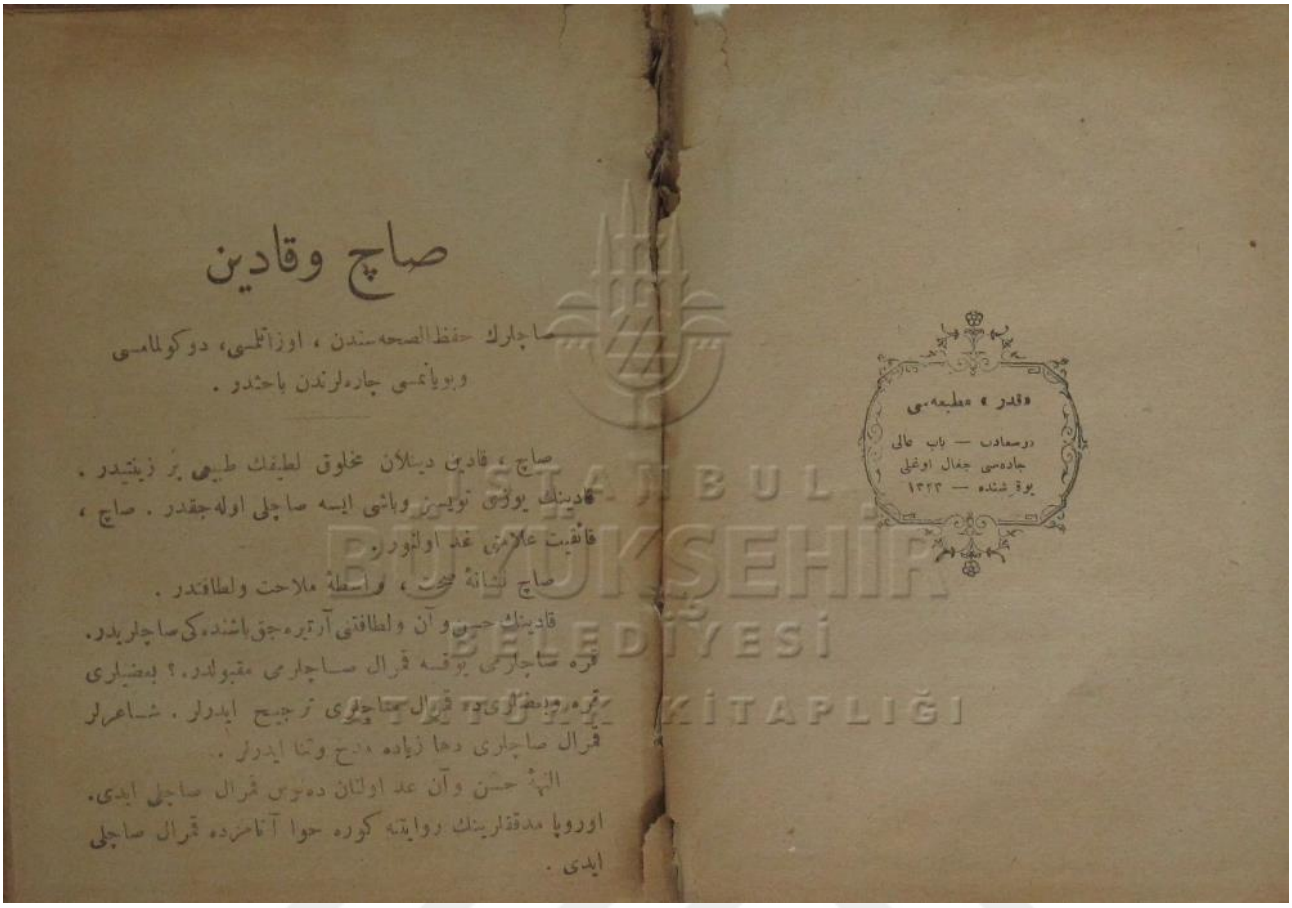

صاچ وقادین

صاچلرك حفظ الصحه‌سندن ، اوزاتلمسی ، دوكولمامسی وبویانمسی چاره‌لرندن باحثدر .

صاچ ، قادین دینلان مخلوق لطیفك طبیعی بر زینتیدر . قادینك یوزی تویسز وباشی ایسه صاچلی اوله‌جقدر . صاچ ، قانفیت علامتی غد اولنور .

صاچ نشانهٔ صحت ، واسطهٔ ملاحت ولطافتدر .

قادینك حسن وآن ولطافتنی آرتیره‌جق باشنده‌كی صاچلریدر . قره صاچلرمی یوقسه قمرال صاچلرمی مقبولدر . ؟ بعضیلری قره وبعضیلری ده قمرال صاچلری ترجیح ایدرلر . شاعرلر قمرال صاچلری دها زیاده مدح وثنا ایدرلر .

النهٔ حسن وآن عد اولنان ده‌نوس قمرال صاچلی ایدی . اوروپا مدققلرینك روایتنه كوره حوا آنامزده قمرال صاچلی ایدی .

«قدر» مطبعه‌سی
درسعادت — باب عالی
جاده‌سی جغال اوغلی
یوقوشنده — ۱۳۲۳

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

اوروپاده سیاه صاچلی یوز قادیندن یتمش یدیسی سهولتله زوج بوله بیلدیکی حالده قرال صاچلی یوز قادیندن آنجق اللی اوچی زوج بوله بیلیورمش .

سیاه صاچلرده بشقه قوت ، بشقه برلطافت واردر .

یوز قرال قادیندن متباقی قرق یدیسنك ایدیلن تحقیقات نتیجه سنده دست ازدواجلرینك طلب ایدلمامش اولدیغی تظاهر ایتمش .

آلتون کبی پارلاق قرال صاچلر، تفکراتی علویته دلالت ایدن واسع بر دماغه علامتدر . قرال صاچلیلرده درین وجوانمرد اولورلر .

صولغون وطوتوق قرال صاچلر عطالت ورخاوتله ، خیالاته وفقط منطقی برفکره دلالت ایلر .

کستانه رنکنده کی صاچلر ثابت وشدید برفکره مشابهدر ، کستانه رنکنده صاچلره مالك برقادینلر [مادلن لرووانك فکری] ازدواج ایدیکز . سعادت بیتیه یه وصاغلام اولادلره مظهر اولورسکز .

قره صاچلر، قوتلی برذکایه وصفراوی مزاجه وطبع شدیده دلالت ایدر .

قادین صاچلری

مشاهیردن « بالزاق » ، [اوتوز یاشنده قادین] عنوانلی اثرنده : « غایت اوزون صاچلره مالك اولان قادینلر ضعیف وصولغون وفقط غایت بیاض اولورلر » دییور .

ارباب فندن مونن (حفظ صحت ملاحت) عنوانلی اثرنده بونك سببی ایضاح ایدرك دییورکه : « غایت اوزون وچوق صاچلر نشوونمالری ایچون قانك ترکیبنده بولنوب عضویت یعنی وجوده بشر ایچون فوق العاده لزومی بولنان چلیك ، کلس کوکرت ، سیلیس الخ کبی مواد معدنیه یی اخذ وجذب ایدر بونك نتیجه سی اولهرق فقرالدم ، خلوروز [بك زیاده صو - لغوناق وقانسزلق] وسائر ضعفیت خسته لقلری حصوله کلیر .

بوسبله صاچلری اوزون اولان قیزلرك وقادینلرك ایی بیوب ایچملری ، سیلیوب قوتلنملری ایجاب ایدر . اسباب عمومیه بوندن عبارتدر . اسباب موضعیه یه کلنجه : صاچلره هوا آلدیرلمدیغی ایچون سقوط اشعار [صاچ دوکلمسی] حصوله کلیر .

صاچلری هرکون آچوب هوالاندیرملی وبعده طارمه رق

اورملی . هرکون اسپرتولی مایعلر ، قولونیالر ، کنینلی صولرله وسوبلیمه ایله باشی اوغمق‌ده مضردر ؛ صاچلرك دوکلمسنی موجب اولور . بودرلو تووالت صولری صاچلرك رنکنی‌ده دکشدیرر .

صاچلرك هیئت مجموعه‌سنك مقاومتی طول عمره برنشانه‌در . روماتیزمه وَیل خسته‌لقلریله ورم خسته‌لغنه دوچار اولانلرك صاچلری وقتندن اول دوکیلور .

یوز یاشنه ایرن صاغلام آدملرك باشلرنده آز وچوق صاچ بولنور .

صاچ مودالری چیقدیغی کوندن برو صاچ دوکلمری ، صاچ خسته‌لقلری چوغالمغه باشلامشدر . بوکا صاچ صولرینك‌ده یاردمی طوقونیور .

روماتیزمه‌لیلرك ایچون وقتندن اول صاچلری دوکیلیور ؛ حامضی تر افراز ایتدکلری ایچون .

صاچلری قیویرجق یاپمق اصولی‌ده صاچ دوکلمسنك اسباب قویه ومهمه‌سندندر . صاچلری قیویرجق یاپمق ایچون مستعمل قزغین دمیرلر ، صاچلرك اولومیدر . آز زمانده صاچلر قیریلوب دوکیلور . بوسببله ماشه قوللانمامالیدر .

صاچلری تمیزلمك ایچون ترتیب

Lotion pour le nettoyage des cheveux

کل صویی	٥٠٠ غرام
کافوریلی راقی	٨٥ »
بوراقس	٣٠ »
Eau de rose	500.0
Eau de vie camphrée	85,0
Borate de soude	30,0

صباح وآقشام ویا کونده بر دفعه بو ترتیبدن بر مقدار آلنه‌رق صاچلر اوغوله‌رق ییقانیر .

کپکلره قارشو ترتیب [قوری صاچلر ایچون]

Onction contre les pellicules (cheveux secs)

Lanoline	35,0	٣٥ غرام	لانولین
Huile de ricin	10,0	١٠ »	هند یاغی
Tannin	1,0	١ »	تانن

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

Nitre	2,0	» ٢ كهرچله
Soufre précipité	1,50	» ١,٥٠ متروب كوكرت
Essence de jasmin	XX gtt.	٢٠ دامله زيت طيار ياسمين

قارشديريلوب صباح وآقشام بوندن نحوذ قدر آلنه‌رق صاچلرك ديبلرينه كوزلجه سوريلور .

ياغلى باشلرى تميزلامك ايچون ترتيب

كيلايا صبغى	٦٠ غرام
پترول اترى	» ٤٠
فيوراواتى مكثلى	» ٣٠
اوكوز آياغنك زيتى	» ٨

Lotion pour nettoyer la tête grasse

teinture de quillaya	60.0
ether de petrole	40.0
Alcoolé de Fioravanti	30.0
Huile de pieds de bœuf	8.0

m- Agitez avant l'usage

استعمال اولنه‌جق اثناده ششه‌يى چالقاملى .

قيوركجق ياپلش اولان صاچلرك آچلمسنه وبوزولمسنه مانع اولمق ايچون نه ياپملى ؟

صاچلرى قيوركجق ياپمق ومتموج يعنى طالغه‌لندرمق ايچون قيزغين ماشه ويا اسپرتولى مايعلر قوللانمامليدر . هرايكى اصوللك‌ده محذور عظيمى واردر . بو مقصد ايچون زيت پارافين — l'huile de paraffine قوللانملى . بو زيتدن بر مقدار تدارك ايدوب اوده بولندرملى . مرور زمانله بوزولماز . بوندن برقاچ دامله آلوب صاچلره سورملى . قيوركجق ياپلش اولان صاچلرى‌ده محافظه ايدر . يعنى آچيلوب دوزحاله كلمرينه مانع اولور . عين زمانده صاچلرى متموج قيلار .

صاچلرى قيوركجق ياپمق وطالغه‌لندرمق ايچون ترتيب

lotion pour favoriser l'onéulation et la frisure

طفلان صوبى	٢٠٠ غرام
فيوراواتى مكثلى	» ٥٠
صمغ‌ال ضمغى توزى	» ٢٠

Eau distillée de laurier-cérise	200.0
Alccoolé de fioravanti	50.0
gomme fine du Sénégal	20.0

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

قاریشدیریلور .

بو ترتیب قطعیاً ضررسز اولدقدن بشقه صاچلری قولایجه قیویرجق یاپار وطالغه‌لی بر حاله کتیرر واوزون مدت عین حالده بولندیرر . آرزو ایدلدیکنده صاچلر ییقانجه اسکی حالنی آلیر .

صاچلرك آغارمسی

Commencement) de canitie

صاچلر وقتندن اول آغارمغه باشلادیغی وصاچلر آره‌سنده کبك بولندیغی تقدیرده صباح وآقشام آتیده‌کی ترتیبدن بر مقدار آلوب صاچ دیبلرینه یموشاق بر فورجه ایله کوزلجه سوریلور :

Essence de Wintergreen	20.0
Liqueur d'Hoffmann	20.0
Vaséline Liquide	20.0
nitrate de pilocarpine	0,20

M. s. a. pour friction avec une brosse douce

بو ترتیبك اوده اعمالی ممکن اوله‌میه‌جغی ایچون ترکجه‌سنی یازمغه لزوم کورمدك .

سقوط اشعار

Chute des cheveux

سقوط اشعار ، صاچ دوکلمسی دیمکدر . بوده مختلف سببلردن ایلرو کلیر . سقوط اشعارك سببنی تعیین ایدوب اوکا کوره علاج ترتیب ایدیلور . بونکله برابر زیرده ایکی ترتیب مندرجدر . بو کوزل ومؤثر ترتیبلرله همان هر درلو سقوط اشعاره چاره‌ساز اولمق ممکندر .

برنجی ترتیب طبیعةً صاچلری قوری اولانلر ، ایکنجی ترتیب ایسه صاچلری یاغلی بولنانلر ایچوندر . بو ترتیبلر استعمال ایدلدیکی تقدیرده هم صاچ دوکلمسنه مانع اولنور ، همده صاچ بولنمایان یرده صاچ چیقارمغله برابر موجود صاچلری‌ده حسن محافظه ایدر .

(برنجی ترتیب) صاچلری قوری اولانلر ایچون

Alcoolé de bergamote	80.0
Huile » ricin	40.0
Essence » cannelle de Ceylan	10.0
teinture de cantharides	5.0
Naphtol B.	1.0

M. S. a. (agitez avant l'uisage. pour friction à l'aide d'une drosse dauce)

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

قوللانیلهجق زمان شیشهنك چالقانمسی ایجاب ایدر .
یموشاق بر فورچه ایله صاچ دیبلرینه کوزلجه سوریلور .

(ایکنجی ترتیب) — یاغلی صاچلیلره مخصوص

Liqueur d'Hoffmann	200.0.
glycérine redistillée	25.0
Essence -e géranium	5.0
résorcine	10.0
teinture de quillaya	q. s.

m. s, a. pour émulsion à appliquer, à l'aide d'un flacon à stilligoutte, matin et soir.

بو ترتیب برمستحلب یعنی سوبیه یاپیلهجقدر. بعده صباح وآقشام صاچ دیبلرینه داملهلی بر شیشهدن داملاتیلهرق سوروله‌جك واوغوله‌جقدر .

هرنه قدر بوترتیبلر یوزده یوز درجهسنده تأثیر مطلوبی حاصل ایدهمزسهده بنه فائدهدن خالی قالهماز . صاچ دوکلمسنه مانع اولور وکپکلری‌ده ازاله ایدر. یوزده یوز تأثیرینی حاصل ایتمك ایچون صاچ دوکولهسنك اسبابی آراشدیروب اوکا گوره بر علاج ترتیبی اقتضا ایدر .

بونکله برابر صاچ دوکلمسی تداوی ایدلدیکی صرده داخلاً ده ادویهٔ مقویه قوللانلمالیدر . یالکز خارجاً تداوی

ایله اکتفا ایدلملی . تداوی عین زمانده داخلاً وخارجاً اجرا ایدلدیکی صورتده تأثیر سریع وقطعی اولور .

صاچ چیقارمق ایچون ترتیب

Pour activer la pousse des cheveux

بعض قادینلر ویاارککلر صاچلرینی اوزاتمق وقوتلندیرمکله برابر صاچ بتورمك ارزو ایدرلر . بوکیلر آتیدهکی ترتیبی امنیت وقطعیتله پایدیروب استعمال ایدهبیلیرلر . آززمانده ارزو ایدیلن محلده صاچ چیقار وچیقمقده بولنانلرده نشو ونما بولور وقوتلنور .

vieux rhum Jamaïque	100.0
Extrait fl. d'Aarnica	100.0
Huile de ricin	80.0
Essence de peau d'Espagne	4.0

m. (agitez avant l'usage)

سقوط اشعاره قارشو ترتیب

Lotion contre la chute des cheveux

Alcoolé de lavande	60,0
Glycérine boriquée	8,0
Teinture de cantharides	9,0

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

Essence de cannelle XX gouttes

Salicylate de pilocarpine 0,35

M. en friction matin et soir.

بو ترتیبدن برمقدار آلنه‌رق صباح وآقشام صاچ دیبلرینه کوزلجه اوغوشدیریله‌رق سورولور .

بوده سقوط اشعاره قارشو ترتیبدر [یاغلی صاچلر ایچون]

Glicérine 30,0

Baume de Pérou 5,0

Alcool camphrée 15,0

Teinture de cantharides XX gtts.

Benzoate de lithine 2,50

Essence de Bergamote XXV gtts.

M. pour frition avee une brasse Demie - dur, imbibée de ce mélange (motin et soir.)

صباح وآقشام نه بك سرت ونه‌ده بك یموشاق اولمیان بر فورچه‌یی بوترتیبه باطیره‌رق صاچ دیبلرینه کوزلجه سوریلور، وفورچه ایله اوغوشدیریلور .

بعض صاچلر سرعتله وچوق مقدارده دوکیلور. وقیریلور.

بویله بر حالده بو ترتیبدن بك زیاده استفاده ایدیلور .

بعض صاچلرده اوجلرندن یاریله‌رق چتاللاشور، اوجلرندن قیریلور وبعضلری‌ده تسبیحی الشکل بر حاله کلیر ، بو کبی حالاتده‌ده اشبو ترتیب غایت فائده‌لیدر .

صاچ بویالری

صاچلری قمراله بویامق ایچون اك ایی بویا یکی استحضار اولنمش [بر اوقزید دیدروژه‌ن Per oxyde d'hydrogéne] در . فقط بونی مرهم یاپه‌رق قوللانملیدر . چوق دفعه حالت عصبیه صاچ آغازمسنه بر سبب تشکیل ایدر . مشاهیردن ره‌نار، صرعه‌لیلرده صاچلرك رنکنك تبدل غریبنی قیدوبیان ایدییور.

شدتلی هیجانلر وتأثرلر بردنبره صاچلرك رنکنی تبدیل ایده‌بیلیر .

مشاهیر ارباب فندن غارینو کشفیات فنیه‌سنی برفورطنه نتیجه‌سنده ضایع ایلمکله شدت تأثرندن صاچلرینك بردنبره آغاردیغنی کورمشدر .

[قنا]— . قادینلرمز طرفندن صاچ بویاسی اوله‌رق قوللانلمقده بولنان حناحقنده دوقتورمونن یازدیغی براثرده‌دییورکه:

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

«حنا ، پك فائده‌لی وكوزل بربویادر . ترك وعرب قادینلری طرفندن كثرتله قوللانیلور ، رایحه‌سی لطیفدر . ایلیق صوابله برخمور یاپیله‌رق اللره وصاچلره سوریلور ویكرمی درت ساعت براقیلور .

برنسبت داخلنده حنایه شاپ وسولفان دوفر [زاج حدید] علاوه ایدیله‌جك اولورسه اسمه وسیاه بررنك حاصل ایدر .

حنا هم اوجوز هم‌ده مكمل بربویادر . هیچ بر ضرری اولمادقدن بشقه بالعكس فائده‌سی واردر . بوندن بشقه قوللانلمقده بولنان مضر بویالرك صاچلرك تشكلات عضویه‌سنه آز وچوق سؤ تأثیری واردر .

عطریات تاجرلرنده وسائر مغازه‌لرده صاتیلان واساسی قورشون املاحندن عبارت بولنان بویالرك كرك صاچلره وكرك وجوده ضرر عظیمی طوقونور . بوسببله عدم استعمالنی محتلرینی وكوزل صاچلرینی سونلره بالخاصه توصیه ایدرز .

بویوزدن برچوق قضالرو تسمم حادثه‌لری‌ده وقوعه كلمكده‌در .

تركیبی معلوم اولمیان صاچ بویالرینی قوللانمامق كارعاقلدر . برلیتره صویه علاوه ایدیلان ٦٠ غرام «پرمانغانات دوبوتاس»

سیاهه یقین اسمر بررنك ویرر وصاچلری بویارسه‌ده یشیلمتراق ویا مورمتراق طالغه‌لری سببیله مقبول ومرغوب طوتلمامقده‌در .

صاچلری بویامقله برابر بالنسبه ضرر ویرمیان املاحدن بری مانغانزدر . بونك بویاسی مرغوب ومرجحدر . چونكه صاچلری املاح سائره قدر تخریب ایتمز . فضه [كموش] املاحندن كوزل صاچ بویاسی یاپیلور وماوی برشیشه‌یه قونیلور . بیاض شیشه‌ده‌كی‌ده اسپرتولی بر محلولدر . بو ایكی شیشه بردن آلنور واستعمال ایدیلور .

بونكله برابر صاچلرده حصوله كتیردیكی سیاهلق چوق زمان دوان ایتمز . عین زمانده صاچلری تخریب ایدر . «نیترات داراژان» یعنی «آزوتیت فضه» معدنی اولدیغی ایچون مضردر . صاچ بویاسی نباتی اولورسه (مثلا حنا كبی) مقبولدر ومضرتدن عادیدر .

مولد الحموضه‌لی صو [l'Eau oxygénée] ایله صاچلر ایستنلدیكی كبی بویانیر . كول رنكی قمراللقدن آلتون صاریسی رنكه قدر مختلف درجه‌لرده رنك ویریله بیلور . یالكز بونك ایچون ماهر بر ال لازمدر .

بعض كیمسه‌لر صاچلرینی مطلوب درجه‌ده بویایه‌ماز .

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صاچلرینه ماهون رنکی ویررکه بوده خوشه کیده جك بر رنك دکلدر. بو کبیلره اوتوزغرام خالص قولونیا سوینه علاوه ایدلمش ایکی غرام «تنتور دییود» استعمالنی توصیه ایدرم. بعده بش دقیقه صکره ایلیق اوله‌رق کثیف [قویو دیمکدر] بر «ایپو سولفیت دوصود» Hypo sulfite de soud محلولیله صاچلری ییقامق لازمدر. اوزمان صاچلر طبیعی رنکنی اخذ وا کتساب ایلر.

تکرار ایدییورم: راست کله آلنان وترکیبی معلوم بولنمیان معدنی صاچ بویالری اخذ واستعمال ایتمیکز. هم صاچلر کزی تخریب ایتمش هم ده کندکزی کندی پاره کزز له هرلمش اولورسکز.

معدنی بویالری قوللانانلرده درلو درلو عوارض جلدیه حصوله کلیر: اکزه‌ما، اندفاعات [قبارجق دیمکدر] جلدیه، قزارتی، قاشنتی وسائره.

آتیده توصیه ایده‌جکم بویا یامولد الحموضه‌لی صویك مواجهه‌سنده ویا هوا ایله تماسده صاچلری مطلوب درجه‌ده هه‌بویارکه بوده: Chlorhydate paraphénjeéne.diamine در.

بونکله برابر بوبویادن‌ده نادراً صاچ دیبلرنده اکزه‌ما وسائره کبی بعض عوارض جلدیه حصوله کلمکده‌در.

معدنی صاچ بویالرندن الك زیاده مستعمل ومنتشر اولانی بروجه زیردر:

Alcool à 90°	50,0
Acide pyrogallique	3,0
» acétique	3,0
Essence de citron	XV gtts.

M. quavd les cheveux sont presque secs, on les teint avec ce mélange:

Eau de rose	300,0
nitrate d'argent	10,0
Sulfate de cuivre ammon.	2,0

m.

صاچلره مائون رنکی ویرمك ایچون

مقدار کافی کیرج صویی آلنه‌رق حنا توزی ایله قارشدیریله‌رق برخمور یاپیلور وباشه قونیله‌رق برکیجه براقیلور. کثیف برشاپ محلولی ایله صاچلره کوزل وقویو بر کستانه رنکی ویرمك ممکندر.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

قولا رنکنده [ساری ایله قرمزی آره‌سنده‌کی رنك] بولنان صاچلری قمراله بویامق ایچون علی العاده مولدالحموضه‌لی صو استعمال ایدیلور . قیرلمقده بولنان قوری صاچلر ایچون بوبویا شایان توصیه‌در .

اللیده بر نسبتنده استحضار ایدلمش بر « ایپو سولفیت

صاچ بویالری وبونلردن متولد عارضه‌لر

دوصود » محلولی‌ده صاچلر ایچون کوزل بر بویا خدمتنی ایفا ایدر .

صاچ بویالری استعمال ایدن قادینلر وارککلر آره‌سنده وقوعه کلن قضالر ، شایان تأسف وتأثر وقعه‌لر عادتا وقایع روزمره صره‌سنه کچمشدر .

معدنی صاچ بویالرندن ایلرو کلن قنالقلردن زیرده ذکر وتعداد ایلدکلرم نظر دقت وعبرته آلنمغه سزادر :

سیکیر نوبتلری ، اختلالات معده‌ویه ، باعرصاق آفتلری ، ضعفیت ، فقرالدم ، اندفاعات جلدیه ، بیونده ، بوزده وباشده اکزه‌ما ، کوز وقولاق خسته‌لقلری . . . الخ .

اساسی قورشون املاحندن و « پرمانغانات دوپوتاس » دن

مستحضر صاچ بویالری اکثریا اویقوسزلغی ، مزعج باش قاشنیلرینی وکوز قپاقلرینك شیشمسنی انتاج ایلمکده‌در .

هله معدن کمورندن استخراج اولنان « پارافه‌نیلن دییامین » بویاسندن حصوله کلن وقعه‌لر پك چوقدر . بوبویادن عادتا سیماده پهلوان یاقیسی یاپشدیرلمش کبی برطاقم یاره‌لر حصوله کلمکده‌در . حتی ییلانجق وقعه‌لرینه بیله تصادف ایدلمکده‌در .

بوبویانك حصوله کتیردیکی سیاه‌رنکی دوام وتثبیت ایچون مولدالحموضه‌لی صو قوللانلدیغی زمان جلد اوزرنده شدتلی تخریشات حصوله کتیرمکده‌در .

حقیقت حالده بتون صاچ بویالری باخصوص جلدی نازك اولانلرده اکزه‌ما وسائره کبی برطاقم عوارض جلدیه‌نك حصولنه سببیت ویرمکده‌در .

نیتران دارژانلی تعبیر آخرله آزوتیت فضه‌لی دها طوغروسی جهنم طاشیله یاپیلان صاچ بویاسی صاچلری تخریب ایتدکدن ماعدا جلد اوزرنده بولاشدیغی یرلرده لکه‌لر براقیر . بولکه‌لری چیقارمق ایچون « کیانوس پوتاسیوم » قوللانیلیرکه بوده زهرلرك اك مهلکی واك مدهشیدر . بوزهر برآدمی ییلدیرمله اورولمش کبی برآنده اولدیرمك قوتنی حائزدر .

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صاچلره قمرال رنك ويرمك ايچون قوللانيلان بويالر
ميانده اك تهلكه‌سزى مولدالحموضه‌لى صودر . فقط بونك‌ده
بر محذورى واردركه اوده صاچلرى قيرمسى ودها صكره
دوكلسنه ميدان ويرمسيدر .

چيويد بوياسيله حنانك برآره‌ده استعمالى اك مقبول بر
بويادر . هيچ برمحذورى يوقدر .

صاچ ، برعضو ذى حياتدر. معدنى بويالردن شدتله متأثر
ارلور . يالكز حنادن متأثر اولماز .

صاچ بويالرينى منع ايتمك ويا هركسه ويرمامك ايچون
اوروپاده ارباب فن براصول اتخاذينى طلب ايتمك خصوصنده
متحدالفكر درلر .

صاچلرك درجهٔ مقاومتى رنكه كوره تبدل ايدر . قولا
رنكنده بولنان برصاچك مقاومتى قمرال برصاچك مقاومتندن
بش كره زياده‌در .

بوسببله قولا رنكنده‌كى صاچلر سائر رنكده‌كى صاچلردن
دها زياده موجوديت ومقاومت ابراز ايدرلر . قولا رنكنده
صاچلرى حاوى برباشده تقريباً ٣٠,٠٠٠ صاچ قيلى واردر .
حال بوكه اسمر برآدمك باشنده ١٠٥٠٠٠ وبر قمرالك باشنده

١٥٠٠٠٠ عدد صاچ واردر . . .

قولا رنكنده‌كى صاچلرده دوكلمه پك آزدر . صاچلرى
چوق اوزون اولانلر هرحالده يوقاروده بيان ودرميان ايلمش
اولديغمز اوزره وجودلرينه ايى باقمليدرلر . دائما قوتلى يمكلر
يمليدرلركه صاچلرك نشوونما ايچون آلدقلرى مواد مهمه تعمير
وتلافى ايدلسون . بومواد مهمه‌ده چليك، آرسنيق ، فوسفات
ژه‌لاتين وسائره كبى مواد مقويه‌دن عبارتدر .

صاچلرى چوق واوزون اولوبده وجودلرينه ايى باقانلر وعين
زمانده مواد مقويه‌دن چليك ، ايپور ، آرسنيق وفوسفات
املاحندن آره صره آلانلرك صاچلرى قوتلنور ، دوكلمز ،
قيرلمز ، طرناقلرى شفاف وپارلاق وجلدلرى طراوتناك اولوره
پترولدن چيقاريلان اثرلر صاچلرى تميزلر وچابوق قوروتير
وياغلرينى ازاله ايدرسه‌ده قابل اشتعال موادن بولنملرى حسبيله
تهلكه‌ليدر .

درونه برمورطه صاريسى علاوه اولنه‌رق چالقانان برباردا‌ق
كيرج صويى، قونلى برپاناما كوكى مطبوخى، ايجابنه كوره‌درونه
عرب صابونى ، بوراقس . نشادر روحى وبر معطر زيت طيار
كبى برترتيب صاچلرى تميزلمك ورنكنى قطعى وامين وفقط

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

تدریجی صورتده تلوین ایچون مناسب ومعقول بر بویادر .

ایقس شعاعنك تطبیقی وداخلاً «آسه‌تات تالیوم» استعمالی ده حسن نتیجه بخش ایتمکده‌در .

صاچلرك بیاضلاشمسی خصوصنده ضیانك‌ده تأثیری واردر. ضیالی ، روزکارلی وتوزلی وطوپراقلی هوالرده چوق کزنلرك صاچلری چابوق رنکنی غائب ایدر .

صاچلرك رنکی ، بالآخره تبدیل رنك ایلمسی وسائرمسی خصوصنده ارثیتك ده تأثیری قبول ایدلمکده‌در .

یارم‌باش آغریلرندن، آلام واضطرابات عصبیه‌دن وبوکبی عوارض صحیه‌دن مشتکی قادینلره تداوی‌یه ابتدا ایلمزدن اول صاچ بویالری استعمال ایدوب ایتمدکلرینی صورمق لازمدر .

اوروپاده بر طاقم معدنی بویالرك شیشه‌لری اوزرینه (نباتی بویا) یافته‌سی یاپشدیرلمقده‌درکه بوساخته‌کارانه قارشو غفلت ایتمامك لوازم صحیه وحیاتیه‌دندر .

پك قویو اولمامق اوزره صاچلری مناسب بر سیاه رنکه بویامق ایچون «پرمانغات دوپوتاس» محلولی تهلکه‌سز بر بویا مقامنه قائم اولور. برلیتره صویه ١٥ غرام پرمانغات علاوه‌سی مقصدی حصوله کتیرمك ایچون کافی ووافیدر .

تقریباً ایکی آیده بردفعه تجدید ایدلمك اوزره حنانك استعمالی غایت فائده‌لی واونسبتده‌ده تهلکه‌سزدر . حنا نباتی وفائده‌لی بر صاچ بویاسیدر .

مولد الحموضه‌لی صویی دائماتازه قوللانملیدر. اسکیسی مقبول دکلدر . حین استعمالده مولد الحموضه‌لی صویی صولاندیرمق لازمدر. صاف اوله‌رق قوللانیلیرسه آز زمانده صاچلری محو وبرباد ایدوب براقیر .

قلورلی صولر ، صاچلری قمراله بویامقدن زیاده اونلرك بیاضلانملرینه یاردم ایدر .

سائر قمرال بویالر، کورکوما ، آسید قریزوفانیك کبیلرده محذورلیدر. بونلردن اولکیسی مطلوب درجه‌ده رنك حصوله کتیرمدکدن بشقه ویردیکی رنك‌ده چابوق زائل اولور ، ایکنجیسنك ویردیکی رنك ایسه طبیعی بر رنك اولمقدن چوق اوزاقدر .

قاشلرك وکرپیکلرك کوزللکی وبویانمسی

قاشلری چوغالتمق، بموشاتمق وعین زمانده بویامق ممکندر. بونك ایچون اك ضررسز واك فائده‌لی ترتیبلری بیلدیره‌یم. بونلردن

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

بری خالص غلیسرینلی صودر . هرکون یموشاق وکوچوك بر فورچه‌یی غلیسرینلی صویه‌باطیره‌رق برقاچ دقیقه قدر قاشلری فورچه‌لاملی .

بوترتیب قاشلرك قیللرینی اوزاتیر. قاشلر وکرپیکلر ایچون غایت فائده‌لی برپوماته یازه‌لم :

خالص وازه‌لین	١٠ غرام	آره‌صره بوپوماته‌دن قاشلره
آسید بوریك	٠,١٠ «	وکرپیکلره سوروب براقملی.

ژابوراندی یاپراقلری واردرکه واردرکه قاینانیلوب ایچیلورسه قیرقلغی دفع ایدر وانسانی ترلتیر . بوندن سکز اون غرام آلوب برلیتره صوده قاینانه‌جق اولورسه‌کز سوزولن صویی مکمل برصاچ صویی اولور . باشی مکملاً تمیزلر . صاچلری اوزاتیروکپکی ازاله ایدر. ژابوراندی یاپراقلری قاش وکرپیکلر ایچون‌ده پك نافعدر . استعمال ایدرکن کوزه قاچرماملی و بیوك برمخدوری یوقسه‌ده قاچیرلمامق دها ایی اولور .

خالص هندیاغی‌ده صاچلری ، قاشلری وکرپیکلری بسیلر وقوتلندیرر . صاچلری تمیزلر . باش وصاچ ایچون ایچون شایان مدح وتوصیه برعلاجدر .

آسید بوریکلی وازه‌لین ، خالص طاتلی بادم یاغی‌ده قاشلر

وکرپیکلر ایچون‌ده فائده‌لیدر .

کرپیکلری اوزاتمق ایچون کسمه اصولنك فائده‌سز اولمسندن یشقه تهلکه‌سی‌ده واردر .

قاشلر ایچون فائده‌لی وضررسز بربویا ایسترمیسکز ؟

اوزون ومستطیل الشکل وسرت برمرکب واردرکه چین مرکبی نامیله اوروپادن کلیر. بونی صیجاق کل صوینده‌ازه‌رك صالاندیرملی، یعنی اریتملی. آز اریته‌جك اولورسه‌کز ویره‌جکی رنك غایت قویو سیاه اولور. قاشلر وکرپیکلر ایچون بومکمل بربویادر . یموشاق برفورچه ایله قاشلره کرپیکلره سوریلور . بوبویا کوچوك برشیشه‌ده بوزولمیه‌رق اوزون مدت حفظ اولنه بیلور . یالکز کل صوینك خالصیت ونفاستنه‌ده دقت ایتمك لازمدر .

کرپیکلرك کوزللکی ایچون غایت ایی برترتیب

قاشلری وکرپیکلری بویامق ایچون حنانك ایکی قات فائده‌سی واردر . قاشلری وکرپیکلری بویامغله برابر قوتلندیرر وچوغالتیر .

بوخصوصه دائر کویا شرقلیلرده برفکر وارمش. فرانسز.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

جه صاچلره دائر براثرده کوردم . قاشلره سورمیه‌رك یالکز باشه قونیلان حنا باعث شئامت وفلاکت ایمش !

هر حالده حنا قاشلری چوغالتمق وقوتلندیرمك خاصه‌سنی حائزدر. حنادن برخمور یاپه‌رق قاشلرك اوزرینه وضع وتطبیق ایتملی . باغلاملی . ایرتسی کونی وازه‌لین سوره‌رك قورومش اولان حنا توزلرینی ازاله ایتملی ، دها صکره‌ده ییقاملی .

دوکیلن ، بیومیان ، قوتلنمیان قاشلر ایچون آتیده‌کی ترتیب پك فائده‌لیدر :

آسید غالیك	٠,٥٠	غرام	قاریشدیریلوب آره‌صره
وازه‌لین	٥	«	برر بارجه آلنه‌رق
هند یاغی	٢	«	قاشلره سورریلور
لوانطه زوحی	٤	داملە	

قاشلری بویامق ایچون

ضمغ عربی	١٥	غرام
هند مرکبی	٢٥	«
کل صویی	یارم	لیتره

ضمغ عربی‌نك اینجه توزی واردر . یونی هند مرکبی کل

صوینده ایجه اریتملی . کوزل وسیاه رنکلی برمایع حصوله کلیر . برشیشه‌یه وضع ایدوب صاقلاملی . کونده بر، ایکی دفعه یموشاق برفورچه ایله قاشلره سورملی. آز زمانده قره‌وکوزل کوزلره سایه بخش اولان اوزون، صیق وکوزل قاشلر تشکل ایدر وکوزلرله هم آهنك اولور .

ایکره‌تی صاچلرك اصول تطهیری

ایکره‌تی صاچلری تمیزلمك ایچون برمقدار اخذ وتدارك ایدیله‌جك اولان neutraline درونته باطیروب چیقاردقدن صکره هر قیلی آیری آیری یموشاق بر بز ایله سیلملی. بو عملیه‌یی غایت یواشجه ودقتلیجه یاپملیدرکه قیللر کوکلرندن آیرلماسون.

بعده مایعك قوقوسنی ازاله ایچون ایکره‌تی صاچی بر یره آصوب بر مدت براقملی . هوا وروزکار مایعك رایحه‌سنی آز زمانده ازاله ایدر.

خالص زیتون ویابادم یاغی ایکره‌تی صاچلره قوت ومتانت بخش ایدر .

سوسن چیچکنك کوکنك توزی واردر. بوکا فرانسزجه poudre d'iris دیرلر. یموشاق برفورچه‌یی بو توزه باطیره‌رق

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

جه صاچلره دائر براثرده کوردم . قاشلره سورمیه‌رك یالکز باشه قونیلان حنا باعث شئامت وفلاکت ایمش !

هر حالده حنا قاشلری چوغالتمق وقوتلندیرمك خاصه‌سنی حائزدر. حنادن برخمور یاپه‌رق قاشلرك اوزرینه وضع وتطبیق ایتملی . باغلاملی . ایرتسی کونی وازه‌لین سوره‌رك قورومش اولان حنا توزلرینی ازاله ایتملی ، دها صکره‌ده ییقاملی .

دوکیلن ، بیومیان ، قوتلنمیان قاشلر ایچون آتیده‌کی ترتیب پك فائده‌لیدر :

آسید غالیك	٠,٥٠	غرام	قاریشدیریلوب آره‌صره
وازه‌لین	٥	«	برر بارجه آلنه‌رق
هند یاغی	٢	«	قاشلره سورریلور
لوانطه زوحی	٤	داملە	

قاشلری بویامق ایچون

ضمغ عربی	١٥	غرام
هند مرکبی	٢٥	«
کل صویی	یارم	لیتره

ضمغ عربی‌نك اینجه توزی واردر . یونی هند مرکبی کل

صوینده ایجه اریتملی . کوزل وسیاه رنکلی برمایع حصوله کلیر . برشیشه‌یه وضع ایدوب صاقلاملی . کونده بر، ایکی دفعه یموشاق برفورچه ایله قاشلره سورملی. آز زمانده قره‌وکوزل کوزلره سایه بخش اولان اوزون، صیق وکوزل قاشلر تشکل ایدر وکوزلرله هم آهنك اولور .

ایکره‌تی صاچلرك اصول تطهیری

ایکره‌تی صاچلری تمیزلمك ایچون برمقدار اخذ وتدارك ایدیله‌جك اولان neutraline درونـنه باطیروب چیقاردقدن صکره هر قیلی آیری آیری یموشاق بر بز ایله سیلملی. بو عملیه‌یی غایت یواشجه ودقتلیجه یاپملیدرکه قیللر کوکلرندن آیرلماسون.

بعده مایعك قوقوسنی ازاله ایچون ایکره‌تی صاچی بر بره آصوب بر مدت براقملی . هوا وروز کار مایعك رایحه‌سنی آز زمانده ازاله ایدر.

خالص زیتون ویابادم یاغی ایکره‌تی صاچلره قوت ومتانت بخش ایدر .

سوسن چیچکنك کوکنك توزی واردر. بوکا فرانسزجه poudre d'iris دیرلر. یموشاق برفورچه‌یی بو توزه باطیره‌رق

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

دقتلیجه هرقیله سورملی. ایکره‌تی صاچلره پارلاقلق وکوزللك ویرن توز بودر . بو بر سردرکه هرکسجه معلوم دکلدر . بر خدمت اولمق اوزره بورایه درج ایتدم .

سوسن کوکنك توزندن بر مقدار آلوب ایکره‌تی صاچ قوطیسنه قونیلووسه یاپمه وبر قوطیده قپانمه صاچلره مخصوص ناخوش رایحه‌ده ازاله ایدلمش اولور.

تووالت طاقملری

باش وصاچ ایچون قوللانیلان طراق ، فورچه‌ده طویلی ایکنه‌کبی اشیایی کیردن ویاغدن تطهیر ایچون بونلری آمونیاقلی صوده، آسید فنیکلی، سوبلیمه‌لی ویا اسپرتولی صوده یاقدقدن صکره صبجاق صابونلی صوایچنده‌ده تمیزلملی ومتعاقباً قوروتملی.

آسید بوریکلی صوده فورچه‌لری تمیزلر. فورچه‌لری کونشده وآتشده قوروتمق ایی دکلدر. قیللرینی قیرار. جریان هوایه طوتملی. هوا آز زمانده فورچه‌لری قورونیر.

آتنه‌ده قادینلر باشلرنده حصوله کلن کپکی دفع وتداوی

ایچون آتیده‌کی ترتیبی استعمال ایدرلر. غایت فائده‌لیدر. بو ترتیبدن ارککلرده استفاده ایدرلر:

مأ مقطر	١٠٠ غرام	Eau distillée 100,0
قولونیا صویی	٢٥ »	Eau de cologne 25,0
قاربونات دوصود	٨ »	Carbonate de soude 8,0
صابونین	٣ »	Saponine 3,0

بو، یك کوزل ویك نافع بر ترتیبدر. کپکلری ازاله ایدر. عین زمانده باشی‌ده مکمل صورتده کیردن ویاغدن تمیزلر.

باشده‌کی کپك ایچون

باشده حاصل اولان کپکی دفع وازاله ایچون سزه ساده وعملی بر اصول دها بیلدیره‌یم. غایت نافع ومؤثردر. بونی کندیکزده پایه‌بیلیرسکز. طول عورت اوتی واردر. سهولت ایچون فرانسزجه‌سنی‌ده یازه‌یم: Bardan officinale در. بو نباتدن بر الك آووجی قدر آلوب بر بارداق صیجاق صویه قوملی . بوکا بر بارداق‌ده خالص اوزوم سرکه‌سی علاوه ایدیلوب آغزی قپاتیله‌رق اوچ درت کون حالی اوزره براقیلور. بعده سوزیلوب آلنان صو ایله هر ایکی کونده بر کره صباحلری صاچ دیبلری اوغولور .

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

آقشاملری‌ده صابونلی صیجاق صو ایله ییقانیر.

کپك ایچون ساده ومؤثر بر ترتیب دها یازییورم : یارم لیتره قایناز صو آلکز . بونده بش اون غرام بوراقس یعنی تنکار اریتیکز . بعده بوکا بر اوقدرده خالص راقی علاوه ایدیکز وباشکری اوغارق ییقاییکز.

§ ٢٥ غرام اوکوز ایلیکی آلوب بوکا ١٥ غرامده هند یاغی علاوه ایدیکز. بعده بش دامله برغاموت زیت طیاری ایله برغرامده کوکرت چیچکی قاتوب ایچه قاریشدیریکز. کوزل ومؤثر برکپك علاجی یاپلمش اولور. صاچ دیبلرینی کونده برکره بوترتیب ایله اوغارسکز.

§ طبده مستعمل کوزل قوقولی صاری بونجه نامنده بر نبات واردر. فرانسزجه مه‌لیلو دیرلر. بونك مأمقطرندن ٢٥ غرام آلکز. بش غرام قولونیا صویی علاوه ایدیکز. ٣ غرامده قاربونات دوصود ایله برغرام صابونین قاتیکز. یموشاق بر فورچه واسطه‌سیله بوصودلی آلتوب صاچ دیبلری ایچه اوغولور. هم باشی تمیزلر، هم‌ده کپکلری آز زمانده دفع وازاله ایدر.

صاچلری دوکولمکدن وقیرلمقدن محافظه ایچون

٢٠٠ غرام خالص شراب اسپرتوسنده بش غرام پارو پلسنکی حل ایدرك کونده ایکی دفعه صباح وآقشام صاچ دیبلرینی اوغاجق اولورسه‌کز صاچلرکزك حال وآتیسنی تأمین ایتمش اولورسکز. صاچلرکز قیرلماز ودوکلمز. ساده ومؤثر اولدیغی قدر مجرب بر ترتیبدر.

صاچ وصقال چیقارمق ایچون ترتیب

صاچ وصقال وبیق چیقارمق ایچون آتیده‌کی ترتیب پك نافعدر :

خالص طاتلی بادم یاغی	٥٠ غرام	50	Huile d'am. douce
پیبریه روحی	٥٠ »	50	Esprit de romarin
زیت جوز بوا	٢ »	2	Huile de muscade

قارشدیریلور. آقشاملری برمدت بیق یرلریله چکه اوغوله‌جق وصباحلری‌ده راقی‌ده اریتلمش صابون ایله ییقانه‌جق اولورسه آز زمانده بیق وصقال چیقارتیر. صاچ اولمیان یرده بو ترتیبك صاچ بتورمسی خاصه‌سی‌ده واردر.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صاچ وصقال ایچون بر بیانتین

قاینامش تمیز صو ١٠ غرام	صاچلر وصقاللر وبیقلر ایچون فائده‌لیدر. ایجابنده استعمال ایدیلور
شراب اسپرتوسی ٢٠ «	
غلیسرین ٥ «	
زیت طیار برغاموت ٥ داملە	

ساده کوزللکلردن

رومارەن تعبیر اولنان بیبریه یاپراقلرندن بر مقدار آلوب صوده قاینائیکز. صو قاینامغه باشلاینجه آتشدن ایندیروب آلتی ساعت براقکز. بعده سوزیکز. وبر جوز قدر صودا (قاربونات دوصود) علاوه ایده‌رك اریتیکز. هر اقشام بو ترتیبدن بر مقدار آلوب صاچلری وصاچ دیبلرینی ایصلاتدرق اوغیکز وبر مدت علی حاله براقکز. باشی تمیزلر، صاچلری قوتلندیرر وکوزللندیرر. ساده وفقط کوزل ونافع بر ترتیبدر.

آرنیقا صبغی ٢٠٠ غرام

قنه قنه خلاصهٔ سیاله‌سی	٢٠٠ غرام
زابوراندی اوراقی	١٠٠ «
Teint. d'arnica	200,0
Extr: fl. quinquina	200,0
feuilles jaborandi	100,0

کافه‌سی بر قابه قونیلوب اون بش کون علی حاله براقیلور. بعده بر شیشه‌یه سوزیلور. اوزون مدت طورر، بوزولماز. بو ترتیبدن کونده بر دفعه صاچلره وصاچ دیبلرینه سوریلور. بو ترتیب، صاچ اولمیان یرلرده صاچ چیقاریر. صاچلری قوتلندیرر. پارلاقلق ویرر وصاچلرك آغارمسنه مانع اوله‌رق دائما سیاه قالملرینه یاردم ایدر. یك کوزل وفائده‌لی بر ترتیبدر. قولاینجه یاپدیریلور. هیچ بر محذوری وتهلکه‌سی اولمدقدن بشقه صاچ ایچون فوق العاده فائده‌لری واردر.

حسن وآن ولطافتلریله وصاچلرینك کوزللکلریله مشهور اسپانیولی قاینلری یاشلرینی طارایه‌جقلری زمان صاچلرینی وباشلرینی قاقائو آغاجنك قبوغنی صوده قاینانوب سوزه‌رك ایصلاتیرلر. بوسایه‌ده صاچلر حسن محافظه اولنور. عین زمانده صاچ دوکلمسنی‌ده آز زمانده تداوی وتأمین ایدلمش اولور.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صاچ قیرانه (آلوپه‌سی) قارشو علاج

قوندوز بوجکی صبغی	١٠ غرام	teint : de cantharides 10,0
حامض صفصاف	١ »	Acide Salicylique 1,0
بیبریه مکئلی	١٠٠ »	Alcoolat de romarin 100,0

صاچ دیبلری هر آقشام بو ترتیبه باطیریلان یموشاق برفورچه ایله کوزلجه اوغولور .

§ مشاهیردن «دوپوویترەن» صاچ قیرانه قارشو آتیده‌کی پوماطه‌یی توصیه ایدییور . پك مشهور وفائده‌سی مجرب برتیبدر :

Acétate de plomb	4,0
Baume de Pérou	3,0
Alcool à 21°	3,00
teint: de cantharides	1,25
» de girofle	0,75
» de cannelle	0,75
moelle de Bœuf	125,0
Pommade à la rose	125,

Huile d'olive en quantité suffisante pour faire une pâte.

صاچلری ضررسزجه قیویرجق یاپمق اصولی

بعض قادینلر صاچلرینی قیویرجق وطالغه‌لی یاپمق ارزوسنده بولنورلر . بونك ایچون‌ده قزغین ماشه قوللانیرلر . یوقاروده دیدیکم کبی قزغین ماشه صاچلری اولدیرر . بونك یرینه دوکملی شرید ویاقوردلا وضع واقامه ایدیلور . بوغوم بوغوم یاپیلان شریدلر آقشام فتیل فتیل آیریلان صاچلر صاریله‌رق باغلانور وصباحه قدر براقیلور .

یاخود اینجه آغاچ فلیزلری واسطه‌سیله یاپیلور . بوفلیزلر فرکته کبی اکیله‌رك وبونلره صاچلر کچیریله‌رك صیقیجه باغلانوب صباحه قدر براقیلور .

صاچلرکز سرت ومعند اولوبده قیویرجق وطالغه‌لی یاپمغه مساعد دکلسه اول امرده یموشاته‌جق وسائطه مراجعت ایدرسکز . بووسائطدن برایکیسنی‌ده بیلدیره‌یم :

٢٠٠ غرام آجی بادم مأ مقطرنده اون غرام کتره ضمغی

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

اریتیلور . ایکی کون صکره سوزیلوب درت کون براقیلور . تکرار سوزلدکدن صکره بش اون داملە کل صویی ایله تعطیر [قوقولاتمق] ایدیلور . کرك شربد ، کرك قیرکته ویافلیزلرله صاچلری قیویرجق وطالقه‌لی یاپمازدن اول بو ترتیب ایله ایصلاته‌جق اولورسه کز صاچلرکز یموشاروقولایجه قیویرجق بر حاله کلدکدن بشغه بو حال کونلرجه‌ده دوام ایدر .

§ براز سرت اولدقدن بشقه‌قیویرجق یاپیله‌جق صاچلری طسارایه‌جغکز صره‌ده طاراغکزی یا اسپرتویه ویا قولونیا صوینه باطیریکز . موجب سهولت ومنفعتدر . سرت وقوسی صاچلر لایقیله قیویرجق یاپیله‌ماز . براز اول تعریف ایتدیکمز ترتیبلرله ایسه اجراسی سهل وقابل‌الاجرادر .

§ اوجلری چتاللاشان صاچلرك اوجلرندن دقت واهتمام ایله کسمك جائزدر . کوچوك بر مقاص وتجربه‌کار برال بو مقصد ایچون کافی وَوافیدر . صاچلری آی ابتدالرنده دکل صوکلرنده کسملیدر .

ضرردسز بر قمرال بویا

تعریف ایدیله‌جك بویاایله صاچلری مکمل صورتده قمرالله بویامق ممکندر . بو ترتیبك قطعیاً بر ضرری یوقدر . یالکز مع‌التأسف ویره‌جکی قمرال رنك چوق زمان دوام ایتمیوب از زمانده محو وزائل اولور .

یارم لیتره بیاض شرابه ١٥٠ غرام راوند کوکی (قیریله‌رق اوفالتلدقدن صکره] قونیلوب آتشده بر چاریك لیتره مایع قالنجه‌یه قدر قاینا تیلور . بعده سوزیلوب صاچلره سوویلور . سورولدیکی زمان صاچلری قورولاماملی . کندی کندیسنه قورومق اوزره براقملی در .

§ پاپاییه‌دن باخصوص آلمان پاپاییه‌سندن بر آوچ آلوب مقدار کافی سویده ایجه قاینا تملی . بعده سوزوب آره صره باشه وصاچلره ایایق اوله‌رق سورملی . صاچلره کوزل بر قمرال رنکی ویرر .

§ مولدالحموضلی صو قوللانمایکز . صاچلره لطیف بر قمرال رنکی ویرر . فقط صاچلری بیاضلاتیر ، قیرار ، آزالتیر و ضعیفلەتیر .

§ غایت قویو بر جای مطبوخی [مطبوخ ، طبخ ایدلمش ، پشیرلمش ، ایجه قاینا تلمش دیمکدر] احضار ایدیکز . شکرسز اولەرق صاجلر یکزی بیقایکز . کوزل بر قرالق ویرر . هیچ بر ضرری یوقدر . بالکز چابك غایت ابی جفسندن اولمسنه دقت ایدیکز .

حنادن نصل استفاده ایدیلور ؟

بعض قادینلر حنانك ویردیکی رنکدن ممنون اولمیارق حال بوکه حنانك طرز استعمالی ابی بیلنور وعاقلانه حرکت ایدیلورسه ویردیکی رنکدن ممنون اولنامق قابل دکلدر .

اوچ لیتره صوده ۲۰۰ غرام حنایی یراغی قاینا تیکز . غلیان ملایم بر آتش اوزرنده یارم ساعت دوام ایتدیردکدن بعده سوزیلوب یا شیشه یه ویا طوپراق بر قابه قونیلور .

بومایعدن برقابه آیریلەرق صاجلر درونته کوزلجه یاتیریلوب بیقانیر . باشك هر طرفی متساویاً ایصلاتملی . بو عملیه یی بر قاچ دفعه تکرار ایتملی .

بوندن اول صاجلر یاغلی ایسه یا یاماما کوکی قاینا تەرق بونکله

ویاصوده محلولی ایله یاشی بیقاملی که حنادن فائده کورولسون.

برآز آغارمش ، رنك طبیعیسنی آتمش، بویاندقدن صکره بویاسی زائل اولمش صاجلر ایچون حنایی خمور یابوب آقشامدن صباحه قدر باشده بولندیرملی . ایرتسی کونی یاشی بیقادقدن صکره ایکنجی دفعه حنا خموری وضع وتطبیق ایتملی . فقط بو دفعه خموری باشده آنجق اون دقیقه قدر بر زمان ایچون بولندیرملی. ایکنجی خمورہ برازده پروسیا ماویسی [بوتهلکه لی بر زهردر . بونك یرینه جیوید بویاسنك وضع واقامه سی دها مناسبدر. تهلکه سیده یوقدر] علاوه ایدیلورسه دها ابی اولور. ایکنجی خموری یاشدن آلدقدن صکره یاشی عادی صو ایله دکل یاپاجه مطبوخی ایله بیقاملی .

بو صورتله حرکت ایدلدیکی تقدیرده رنکلرینی آتمش صاجلرہ کوزل برونك ویریلور. عین زمانده بویاتمسی مطلوب صاجلر تلوین ایدلمش اولور .

آغارمش صاجلر ایچون هم ضررسز هم ده فائده لی بر بویا وارسه اوده حنادن عبارتدر .

§ حنانك جلد اوزرنده براقدیغی لکه لری چیقارمق ایسترسه کز وازه لین قوللانیکز . هر اجزاخانه ده بولنور ،

سرتجه ، بیاض بر یاغدر . اوجوزدر . جلد ایچون‌ده غایت ایيدر . قوری صاچلرك دیبلرینه بوندن براز سوروله‌جك اولورسه صاچلره لازم اولان یاغ ویرلمش اولور .

جزایر اصولی وحنانك استعمالی

قوللانیله‌جق حنا غایت ایی جنسدن اولملی . هر برك حناسی عین قوت وماهیتی حائز دکلدر . مصر حناسی ، استانبول حناسندن دها ایی قولا رنکی ویرر . حنایی باشده نه قدر چوق زمان طوردیررسه‌کز ارزو ایتدیککز رنك‌ده اونسبتده قویو اولور . بوندن بشقه حنا یوغوریله‌جغی زمان صیجاق صو قوتیله‌جق اولورسه دها کوزل ودها قویو رنك ویرر . صغوق صو قوللانمایيکز . جزایر قادینلری اولا باشلرینی بر صوده محلولیله [مثلا اونده بر نسبتنده بر صوده محلولی حصول مقصده کفایت ایلر] ییقایه‌رق کیردن ویاغدن تمیزلرلر . بعده ایجه وکمال دقتله صاچلرینی ییقایه‌رق رطوبتدن اثر براقمازلر .

متعاقباً حنانك درتده برینه قاپاقلی برقابه قورلر براز صیجاق

صو قاته‌رق تخته بر قاشقله قارشدیریله‌رق یوغوررلر وباشلرینه قویه‌رق درت کون علی حاله براقیرلر . آره صره یوقلارلر . حنالاپه‌سی لزومندن زیاده قورومش ایسه براز صو داملاتیرلر . درت کونك ختامنده مخلوطه بر قاشیق روم دنیان ایچکیدن ضم وعلاوه ایله تکرار بر لاپه استعمال ایدرلر .

بزده سکز اون ساعت براقیلان حنا لاپه‌سندن استفاده ایدیله‌مامکده‌در . حنا لاپه‌لری اوچ درت کون باشده طورملی . ختامنده تکرار قونلملی که حصوله کله‌جك رنك قویو ومطلوبه موافق اولسون .

آلام عصبیه‌دن مشتکی قادینلر دفعاتله باشلرینی صغوق صو ایله ییقامقدن احتراز ایدرلر . اوحالده تونس وجزایر قادینلری کبی قوقولی نباتلر [نانه ، قنطرون ، ککیك وسائره] ی یاقارق باشلرینه توتسو ویررلر .

بو توتسو هم باشی ایصیتور هم‌ده رایحه‌دار قیلار . فقط بو اصولی بوراده تطبیق ایتمك بنجه لزومسزدر . چونکه عربلر صیجاق زمانلرده بیله باشلرینی دائما صیجاق طوتارلر . حالبوکه بز بو عادتی قبول واجرا ایده‌مه‌یز . باخصوص حفظ

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صحت ، بزه آیاغکزی صیجاق وباشکزی سرین طوتیکزدیه امر وتوصیه‌ده بولنیور .

§ چوجقلرکزك صاچلرنده‌کی پارلاقلغی محافظه وادامه ایچون یکرمی یکرمی بش کونده بر کره باشلرینی مونیخ بیراسیله ییقاییکز .

§ خالص بیرانك استعمالی‌ده صاچلر ایچون نافعدر . قوتلندیرر ، تمیزلر وپارلارلق ویرر . فقط شمدیکی صودن عبارت بیرالردن خیر بکلنمز .

صاچلر نصل سیاهه بویانیر؟

قمرال رنکلردن خیلی بحث ایتدك . شمدی بر ازده صاچلری سیاهه بویامق اصوللرندن بحث ایده‌لم :

§ غایت اینجه توز ایدلمش کومور ایله صاچلری سیاهه بویامق ممکندر .

§ چین مرکبی کمور ذراتندن متشکلدر . صولاندیریلور . وقویوجه بر ضمغ محلولنه قارشدیریله‌رق صاچلره سوریلورسه

غایت کوزل وقویو سیاه بررنك ویرر . ضمغ محلولی قوللانمقسزین چین مرکبنك یالکز صوده اریتلمش محلولی ایله‌ده مطلوب سیاه رنك ویرلمش اولور .

صاچلره سیاه بر رنك ویره‌جك بر پوماطه توصیه ایده‌لم: منطار آغاجنك کمورندن بر مقدار آلنه‌رق زیتون یاغی ایله قارشدیریلور . بوکا مخلوطك اوچده بری نسبتنده اریتلمش بیاض بالمومی‌ده علاوه ایدیلورسه پوماطه احضار واعمال ایدلمش اولور . صاچلره کوزل برسیاه رنك ویرر . حتی بیاض صاچلر بیله بو پوماطه ایله سیم سیاه دینه‌جك درجه‌ده تلوین ایدیلور .

§ تانن جهتندن غایت زنکین (میدی شرابی کبی) ایی ایی جنسندن ٦٠ غرام قرمزی تعبیر آخرله سیاه شرابه بر غرام سولفات دوفر علاوه ایده‌ك بر آز قایناتیر وبونی صاچلره وصاچ دیبلرینه سوره‌جك اولورسه‌کز صاچلرکز سیاهه بویانیر وچابوق آغارواز . بو ساده ترتیبك سیاه صاچلرك طبیعی رنکنی غائب ایتمه‌مسی خصوصنده مدار عظیمی واردر .

§ غایت یاغلی صاچلرك یاغنی دفع وازاله ایچون — ١٥٠ غرام قطران مأ مقطرینه بش غرام « قلورات دو پوتاس »

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

وایکی غرام « نشادر روحی » علاوه ایتدکدن صکره کوچك بر سونکر واسطه‌سیله صاچ دیبلرینه یومیه بر دفعه سوریلور.

§ غایت قوری صاچلر ایچون — آتیده‌کی ترتیبی قوللانملی:

زیت شجر البانة (مصر سکودی)	٥٠ غرام
عنبر صبغی	٥٠ سانتیغرام
زیت طیار لیمون	٢٥٠ میلیغرام

بونکله صاچ دیبلری اوغوله‌جق اولورسه قورولق مندفع اولور.

§ درحال وقوتلی یعنی قویو بررنك ویرن بویالردن قطعیاً اجتناب ایدیکز. چونکه بو خاصه یالکز معدنی بویالرده موجوددر. نباتی بویالر قطعیاً ضررسزدر. فقط نه‌قاندمکه بونلرك رنك خصوصنده‌کی قوتلری بالنسبه ضعیف وموقتدر. بونکله برابر شبهه‌سز مقبول اولان بویالر نباتی اولانلردر. معدنو بویالر هم صاچلری اولدیره‌رك محو اولمقلرینه سببیت ویرر. هم‌ده وجودی تسمیم ایلر. مادةً متضرر اولمقده بشقه، بناءً علیه احتیاجکز وارسه نباتی بویالردن باشقه بویا استعمال ایتمامکزی سعادت وسلامتکز نامنه توصیه وتمنی ایدرز.

§ کیجه‌لری یاته‌جغکز صره‌ده صاچلرکزك اورکوسنی تماماً آچیکز. صاچلرکزی فورچه‌لاییکز وهوالاندیریکز وبعده باشی آچیق اوله‌رق یاتیکز. خفیف برغاز ویاموسلیندن بر اورتو ایله باشکزی صاره‌بیلیرسکز.

§ عمومی یورغونلقلر، فوق‌العاده اشتغالات دماغیه، هر نوع تعب وفتور، یأس ونومیدی، حزن وکدر، تخیلات، هیجانلر وتأثرلر صحتی اخلال ایدر. صحت اخلال اولونجه بونك عکس تأثیری درحال صاچلرده نمایان اولور. صاچ ایچون اك ایی یوماطه وبویا مستریح ومسعود برحیات احضار وتأمیننده عبارتدر.

استراحت وسعادت حیات موجود بولندیغی تقدیرده تووالت اوطه‌سنه، چکی ودوزنه اصلا احتیاج مس ایتمز.

§ افراط درجه ذوق وصفا، عیش وعشرت، اویقوسزلق، غیر کافی وغیر منتظم تغذی، انتظامسز برحیات، قوشمه کبی هردرلو انتظامدن عاری احوال مادیه ومعنویه‌نك سؤ تأثیراتی هر حالده جلدده، یوزده وباشده رونما اولور. آرتق اوندن صکره تووالت طاقملرینه وتووالت اوطه‌سنه صرف ایدیله‌جك

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

پاره‌لر بیوده‌در . غائب ایدیلن شی کیروبه کلمز . آتیلان اوق کیرو دونمز .

§ صاچ ایچون اك ایی وبرنجی طراق انسانك کندی بارمقلریدر . ایکنجی درجه‌ده بغه‌دن معمول اولانلریدر . قورشون طراقلر صاچلری تدریجاً سیاهلاتیرسه‌ده مقبول دکلدر. تلدن ودمیردن معمول اولان طراقلر صاغلری قیرار وخرپالار . قوللانیله‌جق طراقلرك دیشلری منتظم وسیره‌لك اولملی . بعض قادینلر صیق طراق قوللانه‌رق کومه کومه صاچلرینی قوپاره‌رق یه‌کندی باشلرینی واولادلرینك باشلرینی طراقلامقده دوام ایدرلر !

§ باشکزی طرارکن عادی صو قوللانه‌جق یرده باطما، قنه قنه ، جویز یاپراغی، ژابورانديی ، قافور... الخ کولارق قاینتیلمش صو ایله طرارسه‌کز طولاشقلر آچیلمش وصاچلره قوت وحیات وروناق ویرن مؤثر وسفید بر صر استعمال ایتمش اولورسکز .

§ امر اهم تندینك مطلوب درجه‌ده اولوب اولمامسنه‌ده صاچلره آز چوق تأثیری محققدر . نیتاکم غدالرك باخصوص

اوتلی ونشاسته‌لی اولانلرك صاچلرك نشوونمابولمری، قوتلنمارى امرنده حسن تأثیری واردر . یولاف ومرجمك اونسك صاچلره قوت وروناق ویردیکی معلوم ومجربدر .

طوزلی‌ده چوق فائده‌لی واردر. نباتلرجوارنده اوتلایان حیوانلرك توبلری دها قوتلی، دها چوق ودها پارلاقدر.

قره اتلر، چوق قاریشیق یمکلر صاچلرك بیومسی ، چوغالمسی وقوتلنمسی نقطهٔ نظرندن مقبول دکلدر .

آرتریتیزم دینلان روماتیزمه، یل وبوکا تمائل خسته‌لقلر صاغلره مضرتبخشدر. بوقبیل خسته‌لقلر حقنده تغذیه دقت واهتمام ایدیلمجك اولورسه بونك حسن تأثیری درحال صاچلرده مشاهده ایدیلور.

§ مخلوقات بحریه‌لکانه‌دوامده صاچلر ایچون فائده‌لیدر. دکر صوبی‌ده تمیز یر یردن آلنق شرطیله صاچلر ایچون برمضاد تعفندر. صاچلری تمیزلر وقوتلندیرر.

رطوبتلی اولیان صاچلره آطه‌لر ویوکسك وهوادار یرلر صاچلر ایچون مساعد وموافقدر. رطوبتلی وقراکلق یرلر صاچلره مضردر.

§ وجودك بسیلنمسی وقوتلنمسی صاچلرك بسیلنوب

قوتلنملری دیمکدر. وجود ضعیف وقانسز دوشدکجه صاچلرده ضعیف دوشر. قیریلوب دوکلمکه، اوجلری چتاللاشمغه، رنکلری وپارلاقلقلری غائب اولمغه باشلار.

§ اوکوز ایلیکی یالکزجه بیله برمادهٔ شحمیه اولمق اعتباریله قوری صاچلر ایچون پك نافعدر. خالص هندیاغی صاچلر ایچون فائده‌لیدر. اوروپاده بریانتینلرك ترکیبنه داخل اولور. مثلا ۱۵ غرام اوکوز ایلیکی، ۲۰ غرام هند یاغی، بر غرام کوکرت چیچکی توزی، درت بش داملە برغاموت زیت طیاری قوری صاچلر ایچون مکمل وبینظیر بر دوادر.

§ صاچ قیران ایچون «تنتور دییود»ده مکمل برعلاجدر. کونده بر ایکی دفعه ایجاب ایدن یرلره سوریلور.

§ یوز درهم قدر تمیز صویه بریمورطه‌نك صاریسی قیروب ایچه چالقادقدن صکره بونکله صاچلرکز وجوجقلرکزك باشلرینی ایصلانه‌رق طارایه‌جق اولورسه‌کز صاچلرکزه قوت ررونق ویرمش اولورسکز.

§ [قادینلرك یوزلرنده‌کی قیللر] — بعض قادینلرك یوزلرنده قول وبجاقلرنده تویلر بولنور. بونلری دفع وازاله ایچون متعدد اصوللر موجوددر. مع مافیه بو اصوللر محذوردن سالم

دکلدر. چونکه قوللانیله‌جق علاجلر قیل دوشورن ترتیبلردن عبارتدر.

۱ — ابریشم واسطه‌سیله ایکی ال آره‌سنده چوریله‌رك ویا جنبیز قوللانه‌رق تویلر آلنور.

۲ — دوقتور پلانق آتیده‌کی قیل دوشورن توزی توصیه ایدییورسه‌ده محذوردن سالم دکلدر.

سونمامش کیرج توز حالنده	٦٠	غرام
نشاسته	٤٠	»
توز حالنده کبریت آرسنیق	٤٠	»

یموشاق بر معجون ویا خمور یاپمق ایچون برمقدار صو علاوه ایدیلور. بو بیلدیکمز وقوللانمقده بولندیغمز بر قیل دوشورن ترتیبندن بشقه برشی دکلدر.

۳ — دیکر ترتیب:

سونمامش کیرج	٤٠	غرام
زرنیخ	٥	»

ایکیسنی ده توز ایدیکز وبعده آتیده‌کی صوده:

یمورطه آقی } مساوی مقدار
صابونلی صو }

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

صولاندیردقدن صکره بر خمور یاپیلور وبوندن بر مقداری آلنه‌رق قیل دوشورن توزکبی استعمال ایدیلور .

٤ — مولد الحموضه‌لی صوده بوخصوصده قوللانیلیرسه‌ده بوده یوقارود.کی ترتیبلرکبی محذورلیدر .

٥ — اك ابیسی الکتریق تطبیق ایتمکدر. اك قولای واك تهلکه‌سز اصول بو ایسه‌ده بونی‌ده شهرمزده تطبیق واجرا ایدن هنوز کیمسه یوقدر .

قیل دوشورن صابون

بو قیل دوشورن صابونده جلده وصحته مضر ومنافی هیچ برماده یوقدر . یوزده ، قوللرده وبجاقلرده‌کی فضله ومغایر لطافت قیللری دوشورمك ایچون بو صابونی توصیه ایدرز . امین بر اجزاجی‌یه یاپدیرلدقدن صکره دوشورلمسی مطلوب قیللرك بولندیغی محل براز ایصلاتیله‌رق هر کون بر مدت بو صابون سوریله‌رك اوغیلور. برقاچ کون صوکره قیللر دوکیلیر.

قیل دوشورن صابونك ترکیبنده صحتی ، جلدی قطعیاً اخلال ایده‌جك بر ماده یوقدر . کمال امنیت وقطعیتله استعمال

ایدیلور. احتیاجی اولانلر، باب‌عالی جاده‌سنده جمعیت کتبخانه‌سنده بولنان صاحب اثره مراجعت ایده‌بیلیرلر .

بو صابونك اعمالیله بازار فروخته چیقارلمسی خصوصی پك یقینده ممکن اوله‌بیله‌جکدر .

ختام

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI
ATATÜRK KİTAPLIĞI K.6056 Belediye Osmanlıca Kitaplığı

ضرردسز بر قیل دوشورن توز

سولفیدرات دو باریت ۵ غرام
تباشیر ۱۰ »

بو ترتیبدن بر مقداری بر ساعت جامی اوزرنده ویا بوکا مماثل جامدن چقورجه بر قایده براز صو ایله قاریشدیریلور. یاتحته‌دن ویا بوینوزدن معمول برفاشق واسطه‌سیله قیل‌دوشو- ولمسی مطلوب اولان محله سوریلور.

ایکی دقیقه صکره مخلوطك بر قسمی قالدیریله‌رق تأثیر حاصل ایدوب ایتمدیکی معاینه ایدیلور. بعضکره مطلوب اولان تأثیر حاصل اولماز.

بوتوزدن یوز،قول وباجاقلر ایچون‌ده استفاده اولنه‌بیلیر. ذاتاً بو ترتیب بالخاصه قادینلر ایچون اعمال وتوصیه ایدیلیور.

تمیز ویاصی کوچك وچقورسز برفاشق ویا اسپاتول ایله یوزه یعنی قیل بولنان یرلره سوریلور. بعده صیجاق صو ایله ییقنیر. دها صکره بر قاچ دامله زیتون یاغی ویا یودره سوریلور.

جلدك بو ترتیبه درجهٔ تحملی آکلامق ایچون وجودك بشقه بر یرنده اولا تجربه ایدیلور. بعض جلد یك نازك اولدیغی ایچون تحمل ایده‌من. بونکله برابر بو یکی ترتیبده زرنیخ وکبریت کبی زهرلی وتهلکه‌لی علاجلر یوقدر. بوسبیله بالخاصه قادینلره شایان توصیه‌در.

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

KAYNAKLAR

AKDUR, R. Türkiye'de Sağlık Hizmetleri ve Avrupa Topluluğu Ülkeleri ile Kıyaslanması (Üçüncü Baskı), Ankara Üniversitesi Basımevi, 2000, Ankara.

AKPINAR, Ertekin, Atilla Aksel, Cemal Aksu, Sezin Aydemir, Rıfat Bali, Öner CİRAVOĞLU, Ali Çakmak, Fahrettin Çiloğlu, Tansel Demirel. "Mehmet Süleyman(Avanzâde)." Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi 2. s. 558, 700.

AKYAY, N., Osmanlı İmparatorluğu'nda Sağlık Örgütleri ve Sosyal Kuruluşlar, Hacettepe Üniversitesi Toplum Hekimliği Bölümü Yayını, No: 20, 1982, Ankara

AVAN, Halit. "Avanzâde Mehmet Süleyman." Aylık Ansiklopedi IV. cilt. s. 1388.

AYDIN, E.,"19. Yüzyılda Osmanlı Sağlık Teşkilatlanması", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 2004, Ankara, s. 187.

AYVERDİ, İlhan ve Ahmet Topaloğlu (Redaksiyon-Etimoloji), Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2011.

BAYAT, Ali Haydar, Tıp Tarihi, Merkez Efendi Geleneksel Tıp Derneği, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2010, s. 14, 238,239,295

BAYTOP, Turhan, Türkiyede Bitkiler İle Tedavi, Nobel, İstanbul, 1984, s.349.

BEYLİK, Umut , Kayral, İbrahim Halil , Çıraklı, Ümit . "13. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türk Sağlık Sisteminin Gelişim Süreci Üzerine Bir Derleme". Sağlık Akademisyenleri Dergisi 2 / 4 (Aralık 2015): 185.

BİNGÖL, Halil, "Kitabiyyyat Vadisinde Unutulan Bir Halk Yazarımız: Ecz. Bnb. Avanzâde Mehmed Süleyman," Tarih ve Toplum, Nisan 1992, s:100 s.60-63, 252-255

BOZKURT, Eshabil, Meşrutiyet Dönemi'nde Çok Kimlikli Bir Mütercim: Avan-zâde Mehmed Süleyman, CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:34, Sayı:2, Aralık 2013, s.61.

ÇANKAYA, İrem Tatlı, Fitoterapi'ye Genel Yaklaşım, Geleneksel Tamamlayıcı Ve Alternatif Tıp Uygulamalarına Uluslararası Bakış Konferansı Bildirisi, s. 87, İstanbul, 2014.

DEMİRHAN ERDEMİR, Ayşegül, Kahya, Esin, Bilimin Işığında Başlangıçtan Cumhuriyete Türklerde Tıp ve Sağlık Kurumları, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara, 2000, s. 3, 251-256

DİNAR, Talat, “Tıbb-ı Cedid Yazmaları Üzerine Bazı Tespitler”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, ANKARA-TURKEY, p. 1541.

ERDOĞAN ÇELTİK, Seher, Avanzâde Mehmet Süleyman - Kültür ve Edebî Hayatımıza Katkıları, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 2017.

FİŞEK, N.H., Halk Sağlığına Giriş, Hacettepe Üniversitesi ve Dünya Sağlık Örgütü Araştırma ve Araştırıcı Yetiştirme Merkezi Yayını, No: 2, 1983, Ankara.

GÜVEN, Meriç, “İslami Dönem İlk Türkçe Tıp Yazmalarının Türk Tıp Bilimi ve Deontolojisi Açısından Görüngesel ‘Perspektifi’ Bağlamda Değerlendirilmesi”, Lokman Hekim Dergisi, S. 2, no 1, Mersin 2012, s. 1.

KAHYA, E., Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı İmparatorluğunda Tıp Eğitimi ve Kalburüstü Hekimlerimiz, Erdem, 1985, 1 (3), s. 686.

KANTER, Beyhan. "Meşrutiyet Dönemi Kadın Hakları Savunuculuğunda Gelenekçi bir Yazar: Avanazade Mehmed Süleyman." Erdem 63 (2012), s. 122.

KAYA, Ayla, Tıbbi Bitkiler Ve Etnobotanik Çalışmalar, Bitkilerle Tedavi Sempozyumu 5-6 Haziran 2010 Zeytinburnu, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği, İstanbul, 2011, s. 11-12.

KAZANCIGİL, Aykut (haz.), Binbaşı Elhaç Rıza Tahsin, Tıp Fakültesi Tarihçesi (Mir’ât-ı Mekteb-i Tıbbiye), İstanbul: Özel Yayınları, 1991. s. 53.

KOÇ, Hüsniye (çev.), Avanzade Mehmed Süleyman, Aile Aşçısı, İstanbul: İletişim Yayınları, 2021, s. 2.

KÜÇÜKEFE, Ayhan, Avanzâde Mehmed Süleyman'ın Trablusgarb ve Devlet-i Aliyye-İtalya Vekâyi‘-i Harbiyesi adlı eserinin transkripsiyon ve tahlili (1911-1912), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

KÜÇÜKEFE, Ayhan (haz.), Avanzade Mehmed Süleyman, Osmanlı İtalyan Harbi 1911-1912, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2021, s.18

KÜLTÜRAL, Zuhal, Aylin Koç, (haz.), Üzüm ve Üzümle Tedavi, Palet Yayınları, Ekim 2018.

NACİ, Muallim, Lugat-ı Nâci, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

NUMAN, T. “Mehmed Süleyman.” Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 6. s. 278-279.

RAUE, Roderich; Corbett, John F. (2000). "Nitro ve Nitroso Boyaları". Ullmann'ın Endüstriyel Kimya Ansiklopedisi . Weinheim: Wiley-VCH. doi:10.1002/14356007.a17_383

ÖKTEL, Nurettin Mazhar, Farmakoloji Santral Sinir Sistemini Uyaran İlâçlar, Autonom Sinir Sistemi İlâçları Sindirim ve Solunum Sistemi İlâçları, II. Fasikül, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1965, s. 139.

REDHOUSE Sir James W., A Turkish and English Lexicon, Beirut 1987.

REMZİ, Hüseyin, Lügat-ı Remzî, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018, C. 1-2.

SARI, Nil, “Tıp- Osmanlı Dönemi” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2012, C. 41, s. 101-111

SAMİ, Şemseddin, Resimli Kâmûs-ı Fransevî, TÜBA, Ankara, 2018.

SAMİ, Şemseddin, Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.

SCHICK, İrvin Cemil, Aile Aşçısı 100 Türlü Sebze, 100 Türlü Çorba, 100 Türlü Yumurta Pişirmek Usulleri, İstanbul: Ruhun Gıdası Kitaplar, İletişim Yayınları, İstanbul 2021 s. 8,9,13

ŞEHSUVAROĞLU BN, Erdemir Demirhan A, Güreşsever Cantay G. Türk Tıp Tarihi, Bursa, Taş Kitapçılık, 1984.

TOK, Ö., (2008), “Osmanlı Dönemi Hekim-Hasta İlişkileri (Kadı Sicillerine Göre XVII. Ve XVIII. Yüzyıllarda Kayseri Örneği/ Relations Of Patient-Physicion In The Ottoman Period”, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume ¾, p.790.

TÜRK DİL KURUMU, İlaç ve Eczacılık Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

ÜLMAN, Yeşim Işıl, “Türkiye’de 19. ve 20 yüzyıllarda Tıp Tarihinin Anahatları”, Tıp Tarihi ve Tıp Etiği Ders Kitabı, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 40. Yılda 40 Kitap Serisi, Üniv. Yay. no.4711, Fakülte yay.no.00249, 2007, s.175-186.

ÇEVRİMİÇİ KAYNAKLAR:

https://www-chimiegenerale-com.translate.goog/bleu_de_prusse.php?_x_tr_sch=http&_x_tr_sl=fr&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc (Erişim tarih: 28/07/22)

https://www.fransizcasozluk.net/index.php?q=ce (Erişim tarihi: 13.10.20)

https://ar.glosbe.com/tr/ar/ham%C4%B1z-%C4%B1%20safsaf (Erişim tarihi: 18.12.22)

https://rehber.ihya.org/yenirehber/peru-pelesengi-peru-balsami.html(Erişim tarihi: 05.11.22)

https://stringfixer.com/tr/Indian_ink (Erişim tarihi: 05.10.2020)

https://tureng.com/tr/fransizca-ingilizce/demi-dur (Erişim tarihi: 20/07/22)

https://en.wikipedia.org/wiki/Peau_d'Espagne (Erişim tarihi: 18.12.2020)